

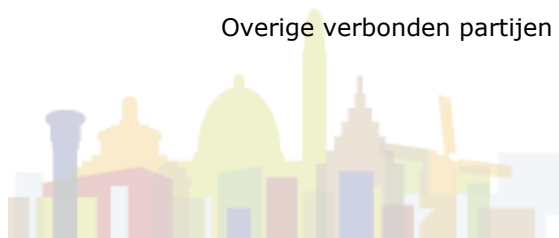
Begroting 2020

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Inleiding	5
Programma's Binnenstad, Duurzaamheid, Economie en Veiligheid	10
Beleidsveld 0 Bestuur en ondersteuning	44
Beleidsveld 1 Veiligheid.....	54
Beleidsveld 2 Verkeer, Vervoer en Waterstaat	64
Beleidsveld 3 Economie.....	82
Beleidsveld 4 Onderwijs	90
Beleidsveld 5 Sport, Cultuur en Recreatie	94
Beleidsveld 6 Sociaal Domein	102
Beleidsveld 7 Volksgezondheid en Milieu	116
Beleidsveld 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	122
Algemene dekkingsmiddelen	131
Overhead	133
Paragrafen.....	134
Inleiding	134
Paragraaf Lokale heffingen	135
Paragraaf Weerstandsvermogen.....	142
Risicokaarten	142
Weerstandsvermogen	160
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen.....	167
Paragraaf Financiering (en treasury).....	171
Paragraaf Bedrijfsvoering	176
Paragraaf Verbonden partijen	190
Gemeenschappelijke regelingen	190
Vennootschappen en Coöporaties	197
Stichtingen en Verenigingen	205
Overige verbonden partijen	205

Paragraaf Grondbeleid	205
Financiële Begroting.....	211
Kerngegevens	211
Begrotingen 2020-2023 op hoofdlijnen	214
Begrotingsbeeld na verwerking van Kadernota 2020 en Meicirculaire 2019	214
Beleidsreserve 2019-2021.....	214
Toetsingskader van de Provincie Noord-Brabant voor de begroting 2020	216
Tarieven	217
Autorisatie door de raad van de begroting 2020	217
Overzichten van lasten en baten	218
Begroting 2020 naar taakvelden.....	218
Bezittingen en vermogen	235
EMU gegevens.....	240
Overige informatie	241
Inhoud	247
Vooraf.....	250
1. Inleiding	250
2. hoofdstuk.....	251
Bijlage 1:	252

Inleiding

Begroting In één Oogopslag

BEGROTING 2020 IN ÉÉN OOGOPSLAG

Wethouder Financiën John van den Hoven is tevreden dat hij weer een sluitende begroting aan de gemeenteraad aanbiedt: "Bij het samenstellen van de begroting staat bij ons college het voeren van duurzaam financieel beleid voorop. Zo hebben wij bijvoorbeeld de kosten voor de jeugdzorg structureel hoger opgenomen, ondanks dat we daarvoor nog geen geld van het Rijk hebben gekregen. We hebben desondanks toch een sluitende begroting met voldoende reserves om eventuele tegenvallers op te vangen. Waalwijk is en blijft een financieel gezonde gemeente en de lokale lastendruk blijft in 2020 nagenoeg gelijk. We hebben al diverse stappen gezet die in ons coalitieprogramma staan en de komende jaren gaan we nog meer stappen maken. We beginnen aan de nieuwe insteekhaven en ook de realisatie van het nieuwe schoenmuseum komt steeds dichterbij."

INKOMSTEN

WAARKOMT HET VANDAAN?

87,6 miljoen

61,9 miljoen

149,5 miljoen

Het grootste deel krijgen we van het Rijk. De rest krijgen we uit lokale heffingen en overige inkomstenbronnen. De totale inkomsten voor 2020 zijn begroot op 149,5 miljoen.

23,8 miljoen

38,1 miljoen

LOKALE BELASTINGEN/HEFFINGEN

	opbrengst (x € 1.000)	per inwoner
OZB	€ 11.985	€ 248
Afvalstoffenheffing	€ 3.754	€ 78
Risicofeffingen	€ 3.536	€ 73
Leges burgerzaken	€ 797	€ 16
Parkeren	€ 755	€ 16
Begraafplaatsrechten	€ 315	€ 7
Omgevingsvergunningen	€ 1.278	€ 26
Toeristenbelasting	€ 154	€ 3
Hondenbelasting	€ 197	€ 4
Forensenbelasting	€ 364	€ 8
Reclamebelasting	€ 87	€ 2
Precario rechten	€ 168	€ 3
Overige heffingen	€ 182	€ 4
Totaal	€ 23.753	€ 491

OVERIGE INKOMSTENBRONNEN

	opbrengst (x € 1.000)	per inwoner
Grondverkoppen	€ 18.930	€ 391
Bijdragen uit reserves en voorzieningen	€ 10.974	€ 227
Verhuur / opbrengsten accommodaties	€ 4.132	€ 85
Overige inkomsten	€ 4.015	€ 83
Totaal	€ 38.051	€ 786

LOKALE LASTENDRUK

De lokale lastendruk wijzigt in 2020 slechts met 2% inflatiecorrectie.

Na raadsbesluit 7 november 2019.

UITGAVEN

WAARGAATHETNAAR TOE?

BESTUUR EN ONDERSTEUNING

€ 7.692.000
per inwoner € 159

7,7 miljoen

VERKEER EN VERVOER

€ 6.640.000
per inwoner € 137

6,6 miljoen

ONDERWIJS

€ 7.620.000
per inwoner € 157

7,6 miljoen

SOCIAAL DOMEIN

€ 52.118.000
per inwoner € 1.077

52,1 miljoen

RUIMTELIJKE ORDENING EN VOLKSHUISVESTING

€ 12.939.000
per inwoner € 267

12,9 miljoen

RESERVES

€ 5.250.000
per inwoner € 109

5,3 miljoen

VEILIGHEID

€ 4.910.000
per inwoner € 101

4,9 miljoen

ECONOMISCHE ONTWIKKELING

€ 11.815.000
per inwoner € 244

11,8 miljoen

SPORT, CULTUUR, RECREATIE

€ 17.881.000
per inwoner € 370

17,9 miljoen

VOLKSGEZONDHEID

€ 9.074.000
per inwoner € 188

9,1 miljoen

OVERHEAD

€ 13.595.000
per inwoner € 281

13,6 miljoen

De totale uitgaven voor 2020 zijn begroot op € 149.543.000 per inwoner € 3.091

149,5 miljoen

Leeswijzer

Voor u ligt de begroting 2020 van de gemeente Waalwijk. In de begroting schetsen we de voortgang van de plannen die zijn overgenomen uit de Kadernota 2020-2023 voor het begrotingsjaar 2020 en verder aangevuld met de reeds lopende plannen en projecten. De opbouw van de begroting 2020 komt overeen met die van de begroting 2019.

Algemeen

De begroting 2020 begint met het hoofdstuk Inleiding, waarin de bestuurlijke en financiële hoofdlijnen worden beschreven. Tevens is hier voor u de Begroting in één Oogopslag (BIEO) toegevoegd. Daarna volgt de beleidsmatige toelichting op het programmamanagement en de 8 beleidsvelden. Daarin wordt het volgende toegelicht:

Beleidsbegroting

- Ambitie/strategische doelen;
- Wat willen we bereiken?
- Effectindicatoren;
- Wat gaan we daar voor doen?

- Wat mag het kosten?

Dit wordt aangevuld in de 8 beleidsvelden met een toelichting op:

- De belangrijkste wet- en regelgeving;
- Verbonden partijen.

Paragrafen

Het tweede gedeelte van de begroting bestaat uit een toelichting op de 7 paragrafen. Deze paragrafen geven inzicht in de financiële positie van de gemeente, beheersmatige aspecten en risico's. Wij hanteren de door de BBV voorgeschreven paragrafen.

Financiële begroting

De begroting 2020 wordt afgesloten met de Financiële begroting waarin u het volgende terugvindt:

- Kerngegevens;
- Begrotingen 2020-2023 op hoofdlijnen;
- Autorisatie door de raad van de begroting 2020;
- Overzicht van lasten en baten;
- Bezittingen en vermogen;
- EMU gegevens;
- Overige informatie.

Financiële hoofdlijn

De begroting 2020 is, net zoals die van 2019 (toen voor het eerst), volledig in digitale vorm. Het is de tweede begroting die wij als college in deze bestuursperiode aanbieden aan de gemeenteraad van Waalwijk.

Gelet op de digitale vorm van de begroting, via de begrotingsapp, willen wij u enkele punten ter verduidelijking toelichten. Ook in deze begroting 2020 is zoveel mogelijk rekening gehouden met de aanbevelingen vanuit het rapport van de Rekenkamercommissie "Inzichtelijkheid van de Programmabegroting". Hieruit is onder andere naar voren gekomen dat we de acties voortkomend uit het coalitieakkoord beter moeten verbinden in de reguliere begrotingen. Om voor u, als raad, een goed overzicht te geven waar welke "maatregel" (Wat gaan we er voor doen?) die we als gemeente nemen ontstaan is, rubriceren we deze zaken voortaan als volgt: C18 |, B19 | B20 enzovoorts. C18 staat voor Coalitieakkoord 2018, B19 staat voor Begroting 2019, B20 voor de begroting 2020. Soms komen codes voor als s V19 | voor Voorjaarsbericht 2019, N18 | voor Najaarsbericht 2018 en J18 | voor Jaarrekening 2018.

In deze inleiding brengen wij specifiek de volgende vier onderwerpen onder uw aandacht:

1. Wijzigingen in financieel beeld na Kadernota 2020 en Meicirculaire 2019

De begroting wijkt in positieve zin af van het financieel beeld dat bij de Kadernota 2020 c.q. Meicirculaire 2019 aan uw raad is gepresenteerd.

Het voorstel is om nog een tweetal posten in de meerjarenramingen op te nemen. Zie onderstaande tabel:

bedragen x € 1.000 / V = voordeel / N = nadeel	2020	2021	2022	2023
Kadernota 2020	V 284	V 457	V 169	V 37
Wijzigingen uit raadsinformatiebrief 44-19 Meicirculaire 2019	N 118	N 117	N 25	V 229
Na Meicirculaire 2019	V 166	V 140	V 144	V 266
a. Structurele doorwerking begrotingswijziging 2019-001	V 490	V 490	V 490	V 490
b. Technische aanpassingen	V 191	N 44	V 435	V 472
Voorstellen:				
c. Doorzetten raming lasten jeugdzorg	0	0	N 750	N 750
d. Nadeel regeling SPUK	N 187	N 187	N 187	N 187
Financieel beeld 2020 - 2023	V 660	V 399	V 132	V 291

Bij de samenstelling van de begroting 2020 zijn de volgende mutaties nog van belang:

Ad.a. Structurele doorwerking begrotingswijziging 2019-001

Bij de begrotingsbehandeling 2019 is door de raad op 8 november 2018 ook de 1^e

begrotingswijziging 2019 vastgesteld. Bij het samenstellen van de begroting 2020 is geconstateerd dat dit nadeel voor 2020 en verder € 490.000 lager (voordeliger) is.

Ad.b. Technische aanpassingen

Alle effecten van Voorjaarsbericht 2019, Kadernota 2020 en Meicirculaire 2019 zijn verwerkt in de begrotingsadministratie 2020. Maar bij het samenstellen van de begroting 2020 worden ook technische aanpassingen verwerkt, bijvoorbeeld op grond van de Nota van Uitgangspunten 2020. Dit geeft altijd verschillen, die ook per jaar anders kunnen zijn. Grootste post daarin is een herberekening van het product rente van voordelig € 233.000.

Ad.c. Doorzetten ramingen jeugdzorg

Bij de Meicirculaire 2019 zijn voor de jaren 2019, 2020 en 2021 van het rijk extra middelen voor de jeugdzorg verkregen, respectievelijk € 980.000, € 740.000 en € 750.000; in de jaren daarna vooralsnog niets. Door de VNG is al eerder erop aangedrongen dat gemeenten structureel extra budget nodig hebben. Daarvoor wordt door het rijk nu eerst aanvullend onderzoek verricht om te kunnen bepalen of, en zo ja in welke mate, gemeenten structureel deze extra middelen nodig hebben.

Gelet op recente signalen vanuit de regio verwachten wij op het niveau van 2021 extra middelen voor de jeugdzorg nodig te hebben, los van of het rijk al/niet te zijner tijd met aanvullende compensatie voor de hogere lasten van de jeugdzorg komt. Daarom is het voorstel om ook voor de jaren 2022 en 2023 een extra raming van € 750.000 per jaar op te nemen.

Daarnaast worden de komende maanden bestuurlijke afspraken gemaakt tussen Rijk en VNG over hoe het jeugdhulpstelsel effectiever, efficiënter en beter kan gaan functioneren. Op regionaal / gemeentelijk niveau is al een aantal maatregelen in gang gezet en in de meerjarenbegroting is voor de effecten daarvan al een daling van het budget opgenomen.

Ad.d. Nadeel regeling SPUK

Sinds 1 januari 2019 is het sportbesluit vervallen en kunnen gemeenten de inkoop-btw betreffende sport niet meer verrekenen via de btw-aangifte. Daarmee is die btw dus een kostenpost geworden. Om het effect daarvan te compenseren is door het rijk de Regeling specifieke uitkering sport (SPUK) ingesteld. Deze regeling kent een plafond: als er meer wordt aangevraagd, volgt een korting.

Tot 1 juni 2019 konden de gemeenten de compensatie aanvragen. Gebleken is dat veel meer is gevraagd dan er budget beschikbaar is. De VNG verwacht dat van een volledige compensatie door de gemeenten geen sprake zal zijn.

Het effect van de lagere uitkering SPUK is op basis van nu bekende gegevens vooralsnog voor de gemeente Waalwijk bepaald op € 187.000. Pas in januari 2021 wordt de definitieve SPUK-bijdrage 2019 bekend. Voorstel is om deze € 187.000 nu als nadeel in de meerjarenbegroting te verwerken.

2. Reëel en structureel sluitende begroting

Van belang is de vraag of de begroting ook reëel en in structurele zin sluitend is. Wij zijn van mening dat de begroting toereikende budgetten voor uitvoering van beleid bevat en daarmee reëel is. Het is ook een structureel sluitende begroting. In de financiële begroting is een overzicht vermeld dat inzicht geeft in alle incidentele baten en lasten en een opstelling gemaakt die leidt tot de begrotingspositie op structurele baten en lasten. Onderstaand overzicht is opgesteld volgens de door de commissie BBV vastgestelde notitie van structurele baten en lasten.

De begrotingspositie op structurele baten en lasten eindigt met de volgende resultaten:

<i>bedragen x € 1.000 / V = voordeel / N = nadeel</i>	2020	2021	2022	2023

Saldo van baten en lasten	N 5.064	N 1.878	N 2.031	N 1.914
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	V 5.724	V 2.277	V 2.163	V 2.205
Begrotingssaldo na bestemming	V 660	V 399	V 132	V 291
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	V 693	V 624	0	0
Structureel begrotingssaldo	V 1.353	V 1.023	V 132	V 291

3. Verloop van de beleidsreserve 2019-2023

Zoals in het coalitieprogramma is aangegeven is per 1 januari 2019 ten laste van reeds behaalde winsten met de grondexploitatie (deze zijn toegevoegd aan de Algemene Reserve) een beleidsreserve ter grootte van € 6.500.000 wordt gevormd. Deze reserve biedt dekking aan nieuw beleid met een incidenteel karakter.

Op basis van de voorliggende begroting kan het volgende beeld worden gegeven (bedragen x € 1.000):

Vorming beleidsreserve vanuit aan de Algemene Reserve toegevoegde winsten behaald uit de grondexploitatie	6.500
Onttrekking in 2019 (bij de begroting 2019)	-/- 3.180
Onttrekking in 2020 (bij de begroting 2019)	-/- 1.030
Onttrekking in 2020 (bij deze begroting 2020)	-/- 105
Onttrekking in 2021 (bij deze begroting 2020)	-/- 105
Resteert per 31-12-2020	2.080

Voor de jaren 2021 en 2022 is afgerond dus nog een bedrag van € 2,1 miljoen beschikbaar, waaraan op dit moment geen nadere bestemming is gegeven.

De onttrekkingen aan de reserve in 2020 en 2021 zijn in de financiële begroting toegelicht.

4. Behandelingsprocedure begroting 2020 inclusief verantwoordingsmomenten

Aanbieding begroting aan de raad	10 oktober 2019
Waalwijks podium Input begroting / vragenronde	24 oktober 2019

Forum (inwoners kunnen deze avond reageren op de begroting)	31 oktober 2019
Debat en besluit begroting (B)	7 november 2019

Vaststelling van de begroting is voorzien op donderdag 7 november 2019.

Waalwijk, 1 oktober 2019,

het college van Waalwijk

Programma's Binnenstad, Duurzaamheid, Economie en Veiligheid

Doelstellingen

Ambitie

In 2016 is gestart met programmatisch werken door het tijdelijk aanstellen van drie programmamanagers (Binnenstad, Economie en Veiligheid). Hiermee hebben we een eerste stap gezet om de maatschappelijke opgaven centraal te stellen. Wij vinden programmamanagement een krachtig instrument, maar een goede evaluatie hiervan is wel belangrijk. Deze evaluatie is nog niet uitgevoerd. Gezien de grote opgaven waar we voor staan, zie beleidsveld 6 en 7, zetten we het programmamanagement voor Binnenstad, Economie en Veiligheid voor 2019 en 2020 voorlopig voort. Ook voegen we nieuw programmamanagement voor Duurzaamheid toe. Daarbij stellen we de voorwaarde dat er na twee jaar, vóór de kadernota 2021, een evaluatie plaatsvindt van het programmamanagement waarin zichtbaarheid, toerusting, inbedding in de organisatie, slagkracht en de behaalde resultaten en effecten belangrijke meetindicatoren zijn. Op basis daarvan besluiten we of het programmamanagement wordt gecontinueerd. Naast een programmamanager heeft elk programma een ontwikkelbudget ter beschikking. Daarnaast is voor alle vier programma's een uitvoeringsbudget gereserveerd waaruit de uitvoeringsmaatregelen op basis van concrete plannen kunnen worden gedekt.

Maatregelen

C18 | Programmamanagement Binnenstad, Veiligheid en Economie voortzetten + programma Duurzaamheid opzetten, na 2 jaar evaluatie

C18 | Programma-ontwikkelbudget voor de komende twee jaar is jaarlijks € 75.000 per programma

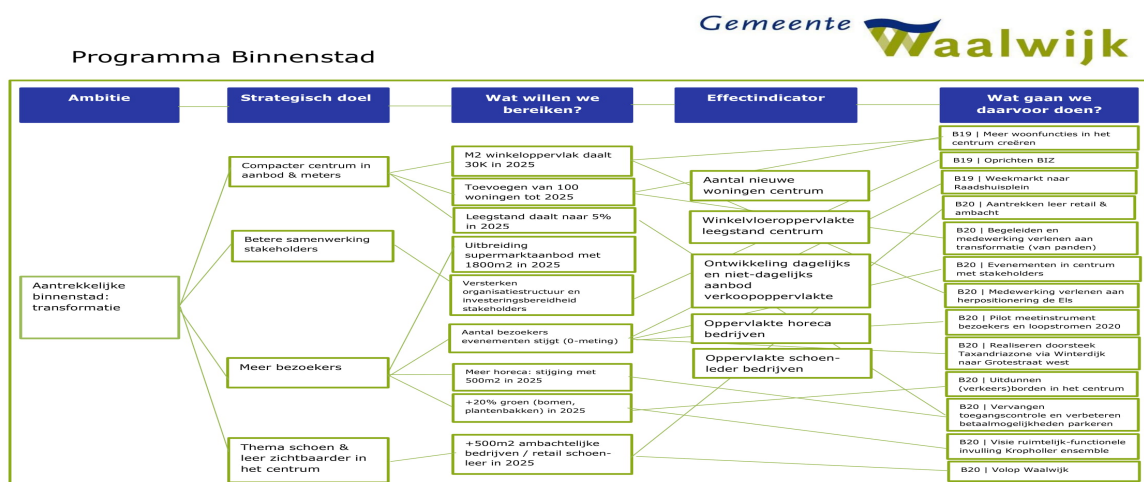
C18 | Uitvoeringsmaatregelen kunnen worden gedekt uit het Uitvoeringsbudget dat voor alle vier de programma's samen is gereserveerd (€ 1.000.000). Het college beslist over besteding van deze middelen.

Programma Binnenstad

Ambitie

In onze strategische visie Waalwijk 2025 hebben we de binnenstad benoemd als één van de urgenties. We gaan de binnenstad transformeren tot een toegankelijke en aantrekkelijke plek voor ontmoeting en vermaak. Daarbij verbinden we onze schoen- en lederbedrijven aan de retail- en leisurefunctie. Tegelijkertijd gaan we naar een compacter centrum dat minder leunt op winkels, maar waar ruimte is voor ontmoeten en wonen.

We pakken deze ambitie programmatisch op: onze doelstelling is duidelijk, de komende jaren werken we integraal en stap voor stap om dit te bereiken en sturen snel bij om kansen te benutten en om snel in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen. De vastgestelde centrumvisie is de basis voor het programma. Het te voeren beleid en achtergronden kunt u in meer detail lezen op pagina 34 (beleidsveld 3: economie).

Wat willen we bereiken?

- **Een compacter centrum in zowel aanbod als vierkante meters**
  - winkelruimte daalt tot ca. 30.000 m2 in 2025.
  - toevoegen van 100 woningen in de periode tot 2025.
  - leegstand terugdringen naar 5% in 2025.
- **Meer winkelend publiek**
  - Uitbreiding supermarktaanbod met 1.800 m2 in 2025.
- **Meer bezoekers (Niet winkelend publiek)**

- Meer horeca: stijging met 500 m2 in 2025.
- Aantal bezoekers evenementen centrum stijgt.
- Meer groen: 20% meer bomen/plantenbakken in 2025.

- **Betere samenwerking stakeholders**

- Versterken organisatiestructuur en investeringsbereidheid stakeholders.

- **Thema schoen-leder zichtbaarder in centrum**

- 500 m2 ambachtelijke schoen-leder bedrijven in 2025.

Wat mag het kosten?

Voor het programma binnenstad zijn beperkte middelen beschikbaar. Naast een ontwikkelbudget van € 75.000 is er een nog nader te bepalen gedeelte beschikbaar van het voor de vier programma's beschikbaar gestelde investeringsbudget voor de komende twee jaar voor concrete programma acties. De meeste acties worden daarom gefinancierd uit de lijnbudgetten zoals aangegeven in de desbetreffende beleidsvelden.

Indicatoren

52. Winkelvloeroppervlakte leegstand (in m2)

Aantal m2	2010	2012	2013	2015	2016	2018	2019
Waalwijk	3018	6611	7386	7999	7757	8632	9972

53. Ontwikkeling dagelijks en niet-dagelijks aanbod verkooppunten

Aantal	2015	2016	2018	2019
Verkooppunten dagelijks aanbod	25	22	21	22
Verkooppunten niet-dagelijks aanbod	128	122	112	108

Maatregelen

B19 | Meer woonfuncties in het centrum creëren

Om te komen tot een compacter centrum ontstaat de mogelijkheid om meer woonfuncties in het centrum te realiseren. Vastgoed is echter veelal niet in eigendom van de gemeente, maar als vanuit derden initiatieven komen tot ombouw van winkelfuncties, zal de gemeente hier een positieve grondhouding in hebben.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Daandels Eric

■ Tijd

Er zijn verschillende initiatieven voor woonfuncties in het centrum ingediend bij de gemeente. Een aantal plannen zijn reeds uitgevoerd, andere locaties zullen de komende jaren tot uitvoering gebracht worden.

B19 | Oprichten BIZ

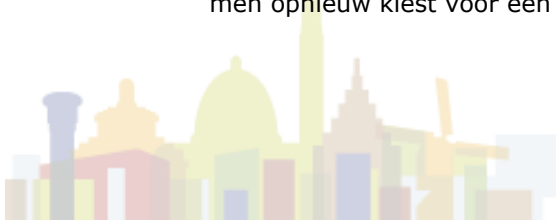
Verbeteren van de organisatiegraad en (financiële) slagkracht van de stakeholders in het centrum is van cruciaal belang. Daarom hebben we in 2018 aan de stichting Centrummanagement (CM) een bijdrage verstrekt om de haalbaarheid van het instellen van een Bedrijven Investeringszone (BIZ) te onderzoeken. De ondernemers in het centrum (buiten De Els) betalen nu reclamebelasting. De heffing voor een BIZ komt daarvoor in de plaats. Daarnaast worden de eigenaren van commercieel vastgoed (inclusief De Els) dan ook aangeslagen. Iedereen betaalt dan mee aan de activiteiten in het centrumgebied. In vergelijking stijgt het beschikbare (nu te beperkt) budget flink en ontstaat één overkoepelende organisatie van betrokken stakeholders.

De uiteindelijke stemronde eind 2018 heeft niet geleid tot de oprichting van een BIZ. Wij zien dit als een gemiste kans en een groot deel van de betrokken ondernemers en pandeigenaren is het daarmee eens. Op dit moment wordt door Centrummanagement, ondersteund door WYNE, gewerkt aan een nieuw actieprogramma voor de stakeholders in het centrum. Vanwege de mislukte stemming in 2018, wordt nu nog meer aandacht besteed aan het creëren van draagvlak binnen de eigen achterban voor dit programma. Het programma moet de basis worden voor een nieuw meerjarenprogramma van een te vormen BIZ. Naar verwachting kan begin 2020 een nieuwe stemming worden georganiseerd. Bij een positieve uitslag kan de BIZ vervolgens (vanwege de wettelijke bepalingen) per 1 januari 2021 formeel van start gaan. In de tussentijd zal dan worden gekeken welke acties uit het meerjarenprogramma al kunnen worden opgepakt/uitgevoerd.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Hoven John, van den

■ Tijd

Na het vaststellen van de verordening door de gemeenteraad hebben de eigenaren en ondernemers in het gebied van 22 oktober tot 12 november 2018 gestemd over het al dan niet invoeren van de BIZ Waalwijk Centrum. De BIZ Waalwijk Centrum was bedoeld voor zowel gebruikers (huurders) als vastgoedeigenaren. Aan een van de meest bepalende voorwaarden, tweederde van alle stemgerechtigden moet voor invoering stemmen, werd helaas niet voldaan. Daarom heeft de BIZ het in deze ronde helaas niet gehaald. De gemeente en de initiatiefnemers zijn met elkaar in gesprek over een eventueel vervolg. Als men opnieuw kiest voor een BIZ zal dit wel tijd in beslag nemen. Een eventueel nieuwe

stemronde in 2019 is nog niet te verwachten. Voorlopig kan worden teruggevallen op de reclamebelasting. Deze regeling is door het "wegstemmen" van de BIZ niet komen te vervallen en loopt de komende jaren nog door.

B20 | Aantrekken leer retail & ambacht

In de centrumvisie is opnieuw de ambitie uitgesproken om gethematiseerde leer- en schoenenretail en ambacht (geclusterd) terug te halen naar het centrum. De gemeente stimuleert en faciliteert (leer)bedrijven om zich in het centrum te vestigen. Op het gebied van retail wordt met marktpartijen onderzocht wat de mogelijkheden zijn voor het realiseren van een gethematiseerd retailcluster in de nabijheid van het MuseumPlus.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Hoven John, van den

Startdatum: 13-06-2019

B20 | Begeleiden en medewerking verlenen aan transformatie plannen (van panden)

Het aantal initiatieven om winkelmeters uit de markt te nemen groeit langzaam. Het beeld bij stakeholders dat complexe (bestemmingsplan)regelgeving dat moeilijk maakt blijkt negatief van invloed op het tempo. Daarom zijn we in samenwerking met CM in 2019 gestart met het begeleiden van geïnteresseerde vastgoedeigenaren. In dat kader is binnen de bestaande programmamiddelen een bedrag gereserveerd om de beoordeling van een concrete principeaanvraag vrij te stellen van de gebruikelijke leges.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Hoven John, van den

Startdatum: 13-06-2019

B20 | Evenementen in centrum met stakeholders

De coördinatie voor het in samenwerking met Centrummanagement verder uitbouwen van de al succesvolle evenementenkalender ligt bij TMAO. Voor 2020 zal daarbij onder meer het 25-jarig jubileum van het straattheater een belangrijke rol spelen. Het ligt daarnaast in de bedoeling een reeks activiteiten op te zetten die toewerkt naar de opening van het museum in 2021. Focus daarbij ligt onder meer op het activeren van deelname vanuit de (leer en mode) bedrijfstak in de regio. Voor het opzetten van dat programma zal een gespecialiseerd extern bureau worden aangetrokken.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Hoven John, van den

Startdatum: 13-06-2019

B20 | Medewerking verlenen aan herpositionering De Els

Eind 2018 heeft De Els tijdens haar ALV besloten tot een herpositionering. Daartoe verzocht heeft het college aangegeven daaraan medewerking te willen verlenen. De gemeente is in dat kader met diverse eigenaren in overleg over mogelijke plannen voor de toekomst van De Els. Op het moment van schrijven zijn die met diverse partijen in gesprek maar is nog geen ontwikkelaar bereid gevonden concrete planvorming op te starten. Dit soort complexe processen laten zich lastig voorspellen. Naar verwachting zal tegen het eind van 2019 duidelijk worden of voldoende eigendommen gebundeld en binnen werkbare randvoorwaarden in beweging kunnen worden gebracht om hier verandering in te brengen.

In voorkomend geval zal de gemeente in 2020 met inzet van de diverse betrokken disciplines gaan meedraaien in de planstudie. Ter voorbereiding daarop wordt gewerkt aan een globaal ruimtelijk planologisch kader voor transformatie en daarvan af te leiden inhoudelijk en functioneel programma.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Hoven John, van den

Startdatum: 13-06-2019

B20 | Pilot meetinstrument bezoekers en loopstromen 2020

Laatste kwartaal 2019 zullen in het centrum sensoren worden aangebracht die voor verschillende doelen data kunnen verzamelen. Het realtime monitoren van bezoekersaantallen en loopstromen om het effect van ingezet beleid (beter) te kunnen evalueren is er een van. Daarnaast kunnen diverse veiligheidsaspecten als monitoren van hangplekken, percentage voertuigbewegingen binnen de promenade, bezoekersaantallen bij evenementen etc. in kaart worden gebracht. De eenmalige investering wordt gedekt uit de reeds beschikbare middelen voor de programma's Binnenstad en Veiligheid. Opzet en doorontwikkeling van het dataplatform en dashboard worden op basis van een SLA vanuit beide programma's aangestuurd.

In 2020 zal het systeem een nulmeting en datastroom leveren die kan worden ingezet ten behoeve van beleidsontwikkeling en als indicator voor het monitoren van gestelde doelen.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Hoven John, van den

Startdatum: 13-06-2019

B20 | Realiseren doorsteek Taxandriazone via Winterdijk naar Grotestraat west

Verbeteren van de verbinding tussen Taxandriaweg en het centrum heeft al jaren aandacht. Na de uitspraak in het door de eigenaar ingestelde beroep is het overleg voortgezet. Ook met

andere partijen wordt overlegd over alternatieve mogelijkheden. Deze inspanningen hebben op het moment van schrijven echter nog niet geleid tot een concreet resultaat.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Hoven John, van den

Startdatum: 13-06-2019

B20 | Uitdunnen (verkeers)borden in het centrum 2020

In de Jaarschijf 2017-2018 van het op 22 september 2016 vastgestelde IUP 2017-2020 is een bedrag opgenomen ter grootte van € 127.000 ten behoeve van bordensanering.

Verkeersborden en –tekens zijn vooral bedoeld verkeersdeelnemers te informeren over hoe zij geacht worden zich te gedragen en verkeersdeelnemers te waarschuwen voor mogelijke gevaren. Verkeersdeelnemers zijn eerder bereid het gewenste gedrag te vertonen als de regels helder, uitvoerbaar en daardoor ook acceptabel zijn. Door aanpassing van wegen en nieuwe functies worden borden vaak geplaatst zonder kritisch te kijken naar de omgeving van de aanliggende wegen. Bovendien wordt in nieuwe situaties het bestaande bordenbestand niet altijd opgeschoond. Ongemerkt groeit dan een soort bordenwoud, met de bijkomende nadelen op het gebied van verkeersveiligheid, kosten en straatbeeld.

Doel van de sanering is voor de gehele gemeente te inventariseren of de juiste borden op de juiste plaats staan in relatie tot hun omgeving. Vaak kunnen borden weg, ontbreken er borden of kunnen borden worden opgehangen aan een lichtmast zodat een verkeersbordpaal kan worden weggehaald. Daarnaast zijn veel borden verouderd en dienen te worden vervangen.

Nadat de sanering heeft plaatsgevonden, zal al dan niet met gebruikmaking van het huidige beheerprogramma een systeem worden opgezet dat wordt gebruikt door zowel ontwerpers, verkeerskundigen als beheerders zodat voorkomen wordt dat na verloop van jaren dezelfde situatie opnieuw ontstaat.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Hoven John, van den

Startdatum: 13-06-2019

B20 | Vervangen toegangscontrole en verbeteren betaalmogelijkheden parkeren

Voor het parkeren achter de slagboom wordt betalen met de mobiele telefoon mogelijk gemaakt. Dit is een landelijke ontwikkeling die nog niet afgerond is, we behoren tot de eerste gemeenten die dit invoeren. De verwachting is nu dat dit voor eind 2019 operationeel zal zijn.

Voor de toegangscontrole tot het Promenadegebied wordt op korte termijn een avond georganiseerd met de belanghebbenden om te peilen naar welke vorm de voorkeur uitgaat: toegangscontrole door middel van (vernieuwde) beweegbare palen of door middel van camera's met kentekenherkenning. Realisatie van elk van deze oplossingen zal niet voor 2020 plaatsvinden.

Per 1 januari 2020 zal het huidige systeem buiten werking worden gezet en de palen omlaag, aangezien dit systeem vanaf deze datum niet meer te beheren is.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Startdatum: 13-06-2019

B20 | Visie ruimtelijk-functionele invulling Kropholler ensemble

Het nieuwe museum, onderdeel van het Krophollercomplex, opent in 2021 de deuren. De aanleg van de stadstuin en de herinrichting van het Raadhuisplein hebben de ruimtelijke setting inmiddels al verbeterd. Tijd voor een integrale visie op een duurzame ruimtelijk-functionele invulling van het totale gebouwencomplex. In dat verband worden opties als het mogelijk realiseren van een stadshotel in de voormalige woonruimte boven 't Slot en kleinschalige horeca in het bodehuisje aan de Winterdijk al onderzocht. Vragen als wat een juiste mix van cultuur en commercieel gebruik is om een optimale bijdrage aan het vitaliseren van het centrum te genereren, welke aanpassingen daarvoor nodig zijn en wat voor businesscase en investeringsmodel daarbij past zullen worden opgepakt.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Hoven John, van den

Startdatum: 13-06-2019

B20 | Volop Waalwijk

Samen met Centrummanagement is in 2019 Volop Waalwijk gestart met als doel zoveel mogelijk lokale en kleinschalige initiatieven (al dan niet) tijdelijk te plaatsen in leegstaande panden. Het gaat daarbij vooral om starters en culturele en/of maatschappelijke ondernemingen. Leegstand terugdringen en tegelijk de functiemix in het centrum meer kleur geven met het oog op aantrekkelijkheid en leefbaarheid. Er wordt daartoe een samenwerking opgezet met pandeigenaren, makelaars en ondernemers om de juiste initiatieven op te sporen en te bemiddelen.

Het project met een looptijd van twee jaar wordt begeleid door Volop Den Bosch dat het concept heeft ontwikkeld. De kosten daarvan worden middels een subsidie door de provincie Noord Brabant afgedekt. Centrummanagement en gemeente betalen 50/50 de extra inzet van de huidige centrummanager als projectleider voor twee dagen per week gedurende deze periode.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Hoven John, van den

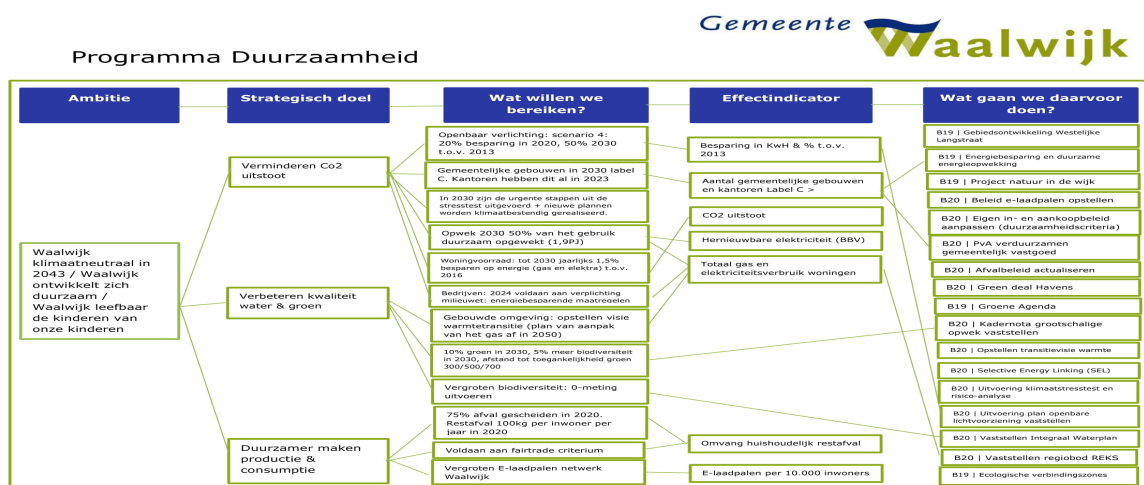
Startdatum: 13-06-2019

Ambitie

Duurzaamheid is de groene draad in onze strategische visie Waalwijk 2025. De nieuwe coalitie heeft in haar programma 'Samen duurzaam vooruit' de ambities uit Waalwijk 2025 herhaald en aangescherpt, onder andere door Duurzaamheid als vierde programma op te nemen. De volgende drie ambities zijn de kapstok waaraan het programma duurzaamheid is opgehangen:

- Waalwijk moet leefbaar blijven voor de kinderen van onze kinderen, de CO2 uitstoot moet daarom in 2030 met 49% omlaag;
- Waalwijk moet klimaatneutraal zijn in 2043;
- Waalwijk moet zich duurzaam ontwikkelen.

Wat willen we bereiken?

- **Energieverbruik verminderen en duurzaam grootschalig opwekken**

Eenzijds zullen we de energie die we binnen de gemeente verbruiken duurzaam moeten opwekken, anderzijds zullen we in de gebouwde omgeving moeten inzetten op besparingsmaatregelen en de transitie van gas als brandstof voor warmte naar alternatieve duurzame bronnen. Deze enorme opgave wordt vanuit het landelijk klimaatakkoord via de provincies en Regionale Energiestrategieën (RES) uitgerold. Wij zullen in 2020 in de regio afspraken maken over de wijze waarop wij een bijdrage kunnen leveren aan de regionale doelstelling met inachtneming van de lokale ambities.

- Gebouwde omgeving: opstellen visie warmtetransitie (plan van aanpak van het gas af in 2050)
- Woningvoorraad: tot 2030 jaarlijks 1,5% besparing op energie (gas en elektro).
- In 2030 is 50% van het elektriciteitsverbruik duurzaam opgewerkt (1,9PJ);

- In 2024 hebben de bedrijven voldaan aan verplichting milieuwet: energiebesparende maatregelen;
- Het gemeentelijk vastgoed heeft in 2025 label C (onze kantoren al in 2023);
- Openbare verlichting: scenario 4: 20% besparing in 2020, 50% besparing in 2030 t.o.v. 2013;

- **Verbeteren kwaliteit water en groen**

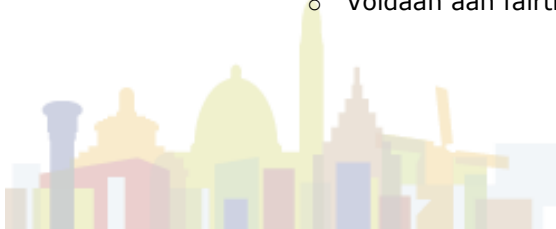
We werken aan een groene en gezonde leefomgeving omdat dit van invloed is op de gezondheid van onze inwoners en de tevredenheid van de leefomgeving. Onze groene buitenruimte is goed lopend bereikbaar en nodig uit tot bewegen. Onze buitenruimte is bestand tegen de klimaatverandering zoals hitte- en droogtestress en (regen)waterovervloed

- Klimaat bestendige buitenruimte
- Uitslag van 0-meting Stand van zaken biodiversiteit
- Leefbaar groen
- 10% meer groen in 2030, 5% meer biodiversiteit in 2030, afstand tot toegankelijkheid groen 300/500/700

- **Duurzamer produceren en consumeren**

Waalwijk wordt een economisch systeem dat hergebruik van producten en grondstoffen maximaliseert en waardevernietiging minimaliseert. Dat is een ander economisch systeem dan het huidige lineaire systeem waarin grondstoffen worden omgezet in producten die aan het einde van hun levensduur worden vernietigd. Met onze organisatie en met (koepels van) bedrijven gaan we waar mogelijk gesprekken aan, in het kader van groene ondernemerschap, om gebouwen en (productie) processen circulair in te richten. Initiatieven om bezit te reduceren worden ondersteund, denk hierbij bijvoorbeeld aan deelauto- projecten (Mobility as a Service, MaaS). We werken aan een duurzame mobiliteit. We stimuleren het gebruik van schone voertuigen, de aanleg van comfortabele (snelle) fietspaden. (zie beleidsveld 2 Verkeer, Vervoer en Waterstaat).in 2020

- 75% afval gescheiden in 2020.
- Restafval 100kg per inwoner per jaar in 2020.
- Aantal schone voertuigen per 100 inwoners,
- aantal E-oplaadpalen per 100 inwoners.
- Voldaan aan fairtrade criterium

Wat mag het kosten?

Voor het programma duurzaamheid zijn in de begroting 2020 middelen beschikbaar gesteld. Naast een ontwikkelbudget van € 75.000 is er een nog nader te bepalen gedeelte beschikbaar van het voor de vier programma's beschikbaar gestelde investeringsbudget voor de komende twee jaar voor concrete programma acties. De meeste acties worden daarom gefinancierd uit de lijnbudgetten zoals aangegeven in de desbetreffende beleidsvelden. Daarnaast gaan we op zoek naar co-financiering vanuit landelijke, provinciale en regionale middelen.

De financiën die nodig zijn voor de uitvoering van het programma duurzaamheid worden door de vakafdelingen in de programmabegroting verantwoord. tevens is er voor de ontwikkeling van de programma's een budget beschikbaar van € 75.000 en is voor de uitvoering van het programma Duurzaamheid in de begroting voorzien in een tweetal reserves voor opstart en initiëring van activiteiten en de opstart van de warmtetransitie, te weten de reserve van 1 miljoen voor de vier programma's (2019 en 2020) en de in de begroting 2020 opgenomen reserve van 1 miljoen voor de uitvoering van de extra taken op het gebied van verduurzaming, te weten:

- Regionale energie strategie;
- Grootschalige opwek van duurzame energie;
- Verduurzaming van de huidige woningen;
- Duurzame realisatie van nieuwe woningen;
- Klimaatadaptatie;
- Verduurzaming van gemeentelijk vastgoed;
- Participeren in, en beoordelen van nieuwe innovaties;
- Verduurzaming van industrieterreinen;
- De warmtetransitie;
- De groene agenda.

Indicatoren

28. Omvang huishoudelijk restafval (in Kg) (BBV)

Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.

Kg	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Waalwijk	152 Kg	141 Kg	144 Kg	110 Kg	97 Kg	94 Kg
M50	211 Kg	200 Kg	194 Kg	185 Kg	167 Kg	151 Kg

29. Hernieuwbare elektriciteit (BBV)

Percentage	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Waalwijk	5,1	4,7	5,3	4,8	5,2	5,3
M50	5,6	6,2	6,3	7,7	7,5	7,7

37. Elektrische laadpunten en tankpunten

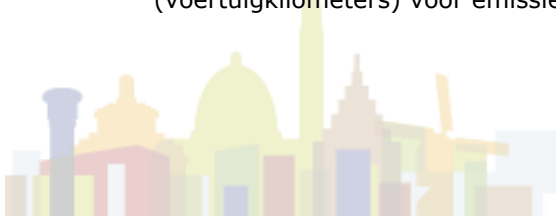
Het aantal elektrische laadpunten en tankpunten voor biobrandstoffen/(groen)gas

Aantal	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Waalwijk	1 aantal	2 aantal	5 aantal	5 aantal	18 aantal	22 aantal
M50	2 aantal	2 aantal	4 aantal	6 aantal	14 aantal	18 aantal

60. CO2 uitstoot Waalwijk (in ton)

CO2-uitstoot Gebouwde Omgeving (gas, elektr. en warmte, tier 3/tier 2), CO2-uitstoot Industrie, Energie, Afval en Water (gas en elektr., tier 3), CO2-uitstoot Landbouw, bosbouw en visserij, SBI A (gas, elektr., tier 3) De CO2-uitstoot wordt berekend door de energiedragers (bijvoorbeeld kWh elektriciteit, m3 gas, liters benzine) te vermenigvuldigen met de emissiefactor van die energiedrager. Deze emissiefactoren variëren per jaar, afhankelijk van de brandstofmix van de elektriciteitsproductie, de hoeveelheid bijgemengde biobrandstof en de calorische waarde en koolstofinhoud van aardgas. De bronnen van de verschillende energiedragers en emissiefactoren zijn vermeld bij desbetreffende gegevens.

CO2-uitstoot Verkeer en vervoer incl. auto(snel)wegen, excl. elektr. railverkeer (scope 1, tier 1) De Emissieregistratie levert op basis van emissieberekening per emissieoorzaak een landelijk CO2-emissietotaal op. Deze CO2-emissies worden door de Emissieregistratie ook verdeeld over gemeenten. Om deze verdeling te berekenen selecteert de Emissieregistratie voor elke emissieoorzaak de meest optimale verdeelsleutel. Denk hierbij aan verkeersintensiteit (voertuigkilometers) voor emissies uit wegverkeer. Emissieregistratie publiceert CO2-emissies per

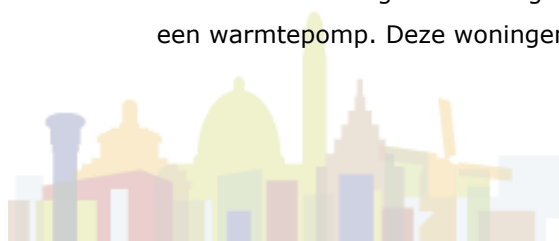

gemeente en voor Nederland als geheel en hoeveelheden gebruikte voertuigbrandstof (bijvoorbeeld benzine, diesel, LPG) en energie-inhoud voor Nederland als geheel. Rijkswaterstaat gebruikt gegevens van de Emissieregistratie om het lokale energiegebruik voor verkeer en vervoer (dat niet door de Emissieregistratie zelf gepubliceerd wordt) te bepalen. Rijkswaterstaat berekent hiertoe eerst emissiefactoren en energie-inhouden op basis van: - de totale hoeveelheid gebruikte energie van Nederland per brandstofsoort, zoals gepubliceerd door de Emissieregistratie; - de totale hoeveelheid gebruikte voertuigbrandstof van Nederland per brandstofsoort, zoals gepubliceerd door de Emissieregistratie; - de totale CO₂-emissie van Nederland per brandstofsoort, zoals gepubliceerd door de Emissieregistratie. Rijkswaterstaat berekent de emissiefactoren door de CO₂-emissie en de hoeveelheid gebruikte voertuigbrandstof op elkaar te delen. Rijkswaterstaat berekent de energieinhoud door de totale hoeveelheid gebruikte energie en de hoeveelheid gebruikte voertuigbrandstof op elkaar te delen. Rijkswaterstaat deelt vervolgens de door de Emissieregistratie gepubliceerde CO₂-emissie per gemeente per vervoersmodaliteit (bijvoorbeeld wegverkeer, mobiele werktuigen, binnenvaart) door deze emissiefactoren om te komen tot de hoeveelheden gebruikte voertuigbrandstof per gemeente per vervoersmodaliteit (bijvoorbeeld liters benzine). Daarnaast vermenigvuldigt Rijkswaterstaat de op deze manier verkregen hoeveelheden gebruikte voertuigbrandstof per gemeente met de berekende energie-inhoud om te komen tot de hoeveelheid gebruikte energie (bijvoorbeeld TJ's energie-inhoud van die benzine) per gemeente per vervoersmodaliteit.

ton	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Gebouwde omgeving	169467 ton	159892 ton	168479 ton	175286 ton	171195 ton	178086 ton	166529 ton	163511 ton
Verkeer en vervoer	112864 ton	112635 ton	110879 ton	109119 ton	107362 ton	101903 ton	105661 ton	106004 ton

61. Totaal gas en elektriciteitsverbruik woningen (in Tj)

CBS publiceert het gemiddelde gas- en elektriciteitsgebruik van alle woningen (afgerond op 50 eenheden) en het totaal aantal woningen. Rijkswaterstaat bepaalt de totale gas- en elektriciteitsgebruiken door het gemiddelde gebruik van alle woningen te vermenigvuldigen met het totale aantal woningen in de gemeente per 1 januari van een bepaald jaar. Cijfers voor totaal energiegebruik die gebruik maken van "totaal aantal woningen" kunnen om een aantal redenen afwijken van het werkelijke totaal: (1) In het totaal aantal woningen kunnen ook woningen aanwezig zijn die leeg staan. Deze woningen hebben een lager dan gemiddeld energieverbruik en worden dus deels ten onrechte meegeteld in het totaal. Dit aantal leegstaande woningen en hun (lagere) energieverbruik is per gemeente niet bekend. Er kan dus niet voor het lagere energiegebruik van leegstaande woningen worden gecorrigeerd; (2) In het totaal aantal woningen kunnen ook woningen aanwezig zijn die geen aardgas gebruiken, maar bijvoorbeeld propaan gas of een warmtepomp. Deze woningen kunnen een ander energieverbruik hebben dan de woningen die

aardgas gebruiken, wat kan leiden tot een afwijking naar boven of beneden. Echter, omdat deze woningen wel energie en soms zelfs fossiel gas (maar met een iets andere energie-inhoud dan aardgas) gebruiken, is deze afwijking klein en daardoor minder relevant. Er kan niet voor deze afwijking worden gecorrigeerd, omdat de aantallen woningen en hun alternatieve energiegebruik niet bekend zijn; (3) Gedurende het jaar kunnen woningen worden gebouwd en gesloopt. Deze gegevens worden verwerkt in het woningaantal per 1 januari van het volgende jaar. Gedurende het jaar zijn deze mutaties niet per gemeente bekend; (4) De afronding op 50 eenheden door CB S zelf kan ook leiden ook tot een afwijking van het werkelijke totaal. Voor aardgas is de afrondingsfout in Nederland 1,8 % (afronding op 50 is een maximale afwijking van 25 op een gemiddeld gasverbruik van 1400) , voor elektriciteit 0,8 % (afronding op 50 is een maximale afwijking van 25 op een gemiddeld elektriciteitsgebruik van 3050). Deze afrondingsfout kan per jaar en per gemeente leiden tot een onderschatting of een overschatting. Bovenstaande situaties (1) en (2) kunnen leiden tot een overschatting van het totaalgebruik van met name aardgas. Situatie (1) kan leiden tot een overschatting van het gebruik van elektriciteit. Situatie (2) heeft geen invloed op de berekening van het gebruik van elektriciteit, ervan uitgaande dat praktisch alle bewoonde woningen zijn aangesloten op het elektriciteitsnet en elektriciteit gebruiken en/of uitwisselen met het net, al is het maar voor verlichtingsdoeleinden. Situatie (3) kan leiden tot een onderschatting van het energieverbruik omdat gemiddeld gesproken de woningvoorraad groeit. Netto kan een overschatting van het totaal gasverbruik over blijven van gemiddeld ca. 3 %, volgens CBS. Deze overschatting wisselt per gemeente en is afhankelijk van het aantal leegstaande, nieuwgebouwde en gesloopte woningen gedurende het jaar in die bepaalde gemeente. Voor het elektriciteitsgebruik zijn de over- en onderschatting van gelijke orde grootte. De berekeningsmethode en de oorzaken van mogelijke onder- en overschatting blijven door de jaren heen gelijk. Ook is er sowieso al een vergelijkbare afrondingsfout in de gepubliceerde gemiddelden aanwezig vanwege situatie (4). Daarom heeft het hanteren van deze berekeningsmethode weinig of geen significante invloed op de gepresenteerde trends in gas- en elektriciteitsgebruik. In het totaal aantal woningen zijn ook woningen aanwezig die geen aardgas gebruiken maar warmte geleverd krijgen via een warmtenet ('warmte woningen'). In gemeenten waar warmte woningen zijn, is dat door CB S al verdisconteerd in het gemiddelde aardgasverbruik van alle woningen. Daardoor leidt dit niet tot een afwijking in de berekende totale gasverbruiken in die gemeenten volgens de methode zoals bovenstaand beschreven. CBS publiceert het percentage warmte woningen, mits hoger dan 5 % van het totaal aantal woningen in de betreffende gemeente. Dit percentage wordt door CB S afgerond op 1 cijfer achter de komma. Rijkswaterstaat gebruikt dit percentage om het aantal warmte woningen te berekenen, door dit percentage te vermenigvuldigen met het totaal aantal woningen in die gemeente. Vervolgens trekt Rijkswaterstaat het aantal warmte woningen vervolgens af van het totaal aantal woningen om een schatting van het aantal gaswoningen op aardgas ('gaswoningen') te verkrijgen. Deze schatting van de 'gaswoningen' wijkt af van het werkelijke aantal, omdat een gering aantal woningen geen aardgas gebruikt, maar ook geen warmtelevering krijgt. Voorbeelden zijn woningen die propaan gas of een warmtepomp gebruiken voor ruimteverwarming. In feite geeft het aftrekken van de warmte woningen van het totaal aantal woningen, het aantal woningen weer dat geen warmte geleverd krijgt. De afwijking van het daadwerkelijk aantal gaswoningen is naar schatting van Rijkswaterstaat qua orde grootte vergelijkbaar met de afrondingsfout die al ontstaat door het afronden van het gepubliceerde percentage warmte woningen op 1 cijfer achter de

komma. Daarnaast wijkt de schatting van het aantal gaswoningen af in gemeenten waar het percentage woningen met warmtelevering minder dan 5 % is, omdat in die gemeenten door CB S geen percentage warmtewoningen wordt gepubliceerd. Deze afwijking kan oplopen tot 5 %.

tj	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Elektriciteitsgebruik woningen	237 Tj	235 Tj	236 Tj	240 Tj	240 Tj	232 Tj	227 Tj	227 Tj	226 Tj
Gasgebruik woningen (temperatuurgecorrigeerd)	1010 Tj	966 Tj	975 Tj	963 Tj	952 Tj	920 Tj	889 Tj	895 Tj	909 Tj

Maatregelen

B20 | Uitvoering plan openbare lichtvoorziening vaststellen

Bij nieuwe aanleg of vervanging van openbare verlichting, passen we standaard energiezuinige verlichting, zoals ledverlichting, toe zodat voldaan wordt aan het SER Energieakkoord. De uitwerking hiervan vindt plaats op basis van de besluitvorming Keuzenotitie Beleidsplan Openbare verlichting 2020 – 2023.

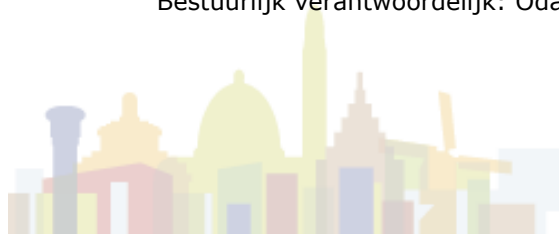
Bestuurlijk verantwoordelijk: Hoven John, van den

Tijd

B19 | Project natuur in de wijk

In het project 'Natuur in de wijk' worden bewoners gestimuleerd om een bijdrage te leveren aan het vergroten van de biodiversiteit in de bebouwde omgeving. Dat doen we door enerzijds (meer) bewustwording te creëren en anderzijds nestkastjes en beplanting aan te bieden aan bewoners en instellingen. De resultaten van de maatregelen zullen worden gemonitord.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

■ Tijd

B20 | Green deal Havens

In de gesprekken met de exploitant van de insteekhaven wordt ook Green Deal aan de orde gesteld en wordt ook van de exploitant gevraagd zich te conformeren aan de uitgangspunten van Green Deal. Dat geldt ook voor de ontwikkeling bij de Kerkvaartse Haven.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Startdatum: 06-06-2019

B20 | Eigen in- en aankoopbeleid aanpassen (duurzaamheidscriteria)

Ons inkoop- en aanbestedingsbeleid geeft al ruimte om duurzaamheidscriteria mee te wegen in de gunning van opdrachten en projecten. In 2020 willen we de stap gemaakt hebben van duurzaam inkoop- en aanbestedingsbeleid naar Duurzaam Opdrachtgeverschap. Circulair en klimaatneutraal inkopen wordt vanzelfsprekend een criterium bij het handelen van en door de gemeente.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Hoven John, van den

Startdatum: 11-06-2019

B20 | Kadernota grootschalige opwek vaststellen

In 2020 wordt de kadernota Grootschalige opwek vastgesteld. In 2019 is hier een start mee gemaakt en heeft communicatie plaatsgevonden. In de kadernota worden de uitgangspunten en randvoorwaarden geformuleerd waarbinnen grootschalig energie opgewerkt kan gaan worden in de gemeente Waalwijk. Het gaat daarbij om aspecten waar de samenleving op bevroegd wordt en de raad uiteindelijk een beslissing op moet nemen. Hier zit een belangrijke relatie met de Regionale EnergieStrategie. Wij zijn van mening dat in de onderstaande keuzes de raad haar autonomie moet en kan behouden.

Uitgangspunten voor de ontwikkeling van grootschalige opwek:

- Rol gemeente: van zelf ontwikkelen tot faciliteren;
- Locatie en techniek: waar vinden we opwekking met welke techniek passend?
- Fasering: hoeveel MWh willen we wanneer gerealiseerd hebben tot 2030;
- Randvoorwaarden voor de ontwikkeling van grootschalige opwek:

- Goede ruimtelijke ordening (inpassing en vergunningen);
- Proces- en projectparticipatie (financieel, maatschappelijk en inspraak).

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

Startdatum: 11-06-2019

B20 | Opstellen transitievisie warmte

In 2020 wordt een start gemaakt met het opstellen van een transitievisie Warmte. Deze moet in 2021 vastgesteld worden door de raad. In de transitievisie wordt de aanpak geschetst die moet leiden tot de verduurzaming en het aardgasvrij worden van ons woningbestand.

De transitievisie warmte geeft antwoord op de volgende vragen:

- Wat zijn de alternatieven voor aardgas in de gemeente?
- Welke oplossingen zijn er per wijk om deze aardgasvrij te maken?
- Wat is een goed moment om deze alternatieven toe te passen?

Een transitievisie warmte is in feite een gedetailleerde uitwerking van de regionale energie strategie (RES). Hierbij worden de regionaal aanwezige duurzame energiebronnen en andere (rest)warmtebronnen in beeld gebracht en wordt *vraag en aanbod* op elkaar afgestemd.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

Startdatum: 11-06-2019

B20 | Vaststellen Integraal Waterplan

In 2020 dient een nieuw Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) vastgesteld te worden. Wij kiezen ervoor dit te integreren met het waterplan en de uitkomsten van de klimaatstresstest en de risicoanalyse daar waar mogelijk te vertalen in maatregelen die opgenomen kunnen worden in het Integraal Waterplan Waalwijk. Dit plan zal ter vervanging van het huidige GRP in 2020 aan de raad worden aangeboden ter vaststelling.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Hoven John, van den

Startdatum: 11-06-2019

B20 | Vaststellen regiobod REKS

In het landelijke klimaatakkoord zijn afspraken gemaakt om te komen tot een landelijke reductie van CO₂-uitstoot van 49% in 2030 en een uitstoot van vrijwel nul in 2050. Er is gewerkt aan

verschillende sectortafels waaronder Elektriciteit, Gebouwde Omgeving, Mobiliteit, Landbouw en Industrie. Om tot het realiseren van de doelstellingen van de tafels Elektriciteit en Gebouwde Omgeving te komen zijn in 2019 Regionale Energie Strategieën (RES 'en) opgesteld. In Hart van Brabant wordt nadrukkelijk ook klimaatadaptatie meegenomen in de RES. Daarom spreken we voor de Hart van Brabant regio over een Regionale Energie- en Klimaat Strategie (REKS). De REKS is enerzijds een instrument om ruimtelijke inpassing met maatschappelijke betrokkenheid te realiseren en in een meerjarige samenwerking concrete projecten vorm te geven. Anderzijds is de REKS een product waarin de regio de strategie beschrijft welke energiedoelstellingen zij zal halen en binnen welke termijn. Hiermee krijgt men dus inzicht in de mogelijkheden voor regionale opwek, verdeling van de warmtebronnen, de consequenties voor de energie-infrastructuur en een overzicht van de lopende en geplande projecten. Volgens planning wordt de REKS in juni 2020 aangeboden aan het rijk. Als gemeente leveren we met inachtneming van de lokale belangen, actief een bijdrage aan de regionale strategie door deelname in werkgroepen, projectgroep en stuurgroep. Het rijk telt alle biedingen op en zal, indien de biedingen onvoldoende blijken te zijn, vragen het regiobod te verhogen. Indien het vervolgbod dan nog steeds onvoldoende blijkt kan het rijk een aanwijzing geven.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Daandels Eric

Startdatum: 11-06-2019

B19 | Energiebesparing

De bestaande woningvoorraad is voor een groot deel verantwoordelijk voor het energieverbruik in de gemeente Waalwijk. Door middel van communicatie wordt ingezet op het stimuleren van het nemen van duurzaamheidsmaatregelen. Lokale initiatieven zoals Buurkracht stimuleren en faciliteren we. Met Casade worden in de prestatieafspraken ook afspraken gemaakt over de verduurzaming van hun woningvoorraad. Nieuwbouwprojecten worden niet meer aangesloten op het aardgasnet.

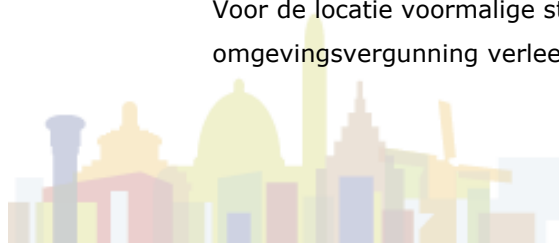
Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

Tijd

Voor het project verduurzaming woningvoorraad zijn we gestart met een pilot om VvE Op den Heul te helpen met het verduurzamen van hun appartementencomplex.

In Lommerrijk en Akkerlanen worden de nieuwbouwwoningen niet meer aangesloten op het gas.

Voor de locatie voormalige stortplaats Gansoyensesteeg is inmiddels een omgevingsvergunning verleend en recht van opstal gevestigd voor de realisatie van een

zonnepark door de energiecoöperatie Langstraat Energie.

B19 | Ecologische verbindingzones

Regio Hart van Brabant heeft een natuurbod opgesteld om een bijdrage te leveren aan het regionale deel van het provinciale Natuurnetwerk Brabant. We zien dit bod als start en gaan er een vervolg aan geven door in regioverband een bijdrage te leveren aan de volgende stap op weg naar realisatie met een programma. Voor de gemeente Waalwijk betekent dit dat nog voor 1 ecologische verbindingzone een plan nodig is om tot uitvoering te kunnen komen, namelijk EVZ Eendennest. In 2019 is de planvorming gestart om EVZ Eendennest samen met andere partijen te kunnen gaan realiseren in de periode 2022-2026. In 2020 zal daartoe een plan van aanpak aan de raad worden voorgelegd.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

Tijd

Dit project ligt op schema. In regioverband wordt voor de uitwerking van het natuurbod in de eerste helft van 2019 een programmering met projectenboek gemaakt. Als vervolg maken we in de 2e helft van 2019 een plan van aanpak voor de Waalwijkse restopgave van de 2 EVZ's. De uitvoering van het plan van aanpak gaat plaatsvinden in de jaren 2020 - 2026.

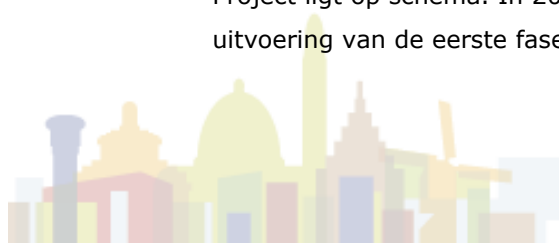
B19 | Gebiedsontwikkeling Westelijke Langstraat

Het gebied Westelijke Langstraat is onderdeel van het gewenste natuurnetwerk in Waalwijk, provinciale Natuurnetwerk Brabant en een in Europees verband aangewezen Natura 2000-gebied. Verdroging en vervuiling door stikstof tasten de natuur in de Westelijke Langstraat aan. Daarom heeft de provincie het initiatief genomen om samen met Waterschap Brabantse Delta, Staatsbosbeheer en de gemeente Waalwijk de komende jaren nieuwe natuur te ontwikkelen en ervoor te zorgen dat de bestaande natuur behouden blijft. Hiervoor worden onder andere landbouwpercelen omgevormd naar natuur in een integrale gebiedsontwikkeling. Andere aspecten zoals cultuurhistorie, recreatie, wateroverlast en landbouw krijgen daarom ook ruime aandacht binnen het project. Belanghebbenden uit het gebied worden nauw bij de plannen betrokken. In 2020 wordt de planvorming van MER en PIP afgerond en de voorbereiding van de uitvoering gestart.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

Tijd

Project ligt op schema. In 2019 gaat de planvorming van MER en PIP in procedure. De uitvoering van de eerste fase van deze planvorming is gepland in 2021.

B19 | Groene agenda

De Groene Agenda is een uitvoeringsprogramma, welke samen met inwoners, instellingen en ondernemers wordt opgesteld. Het heeft vier doelstellingen:

- kwalitatieve verbetering van het groen
- vergroting van de hoeveelheid groen
- vergroting van de biodiversiteit/natuurwaarden
- vergroten van bewustwording over (het belang van) groen

De Groene Agenda is in 2019 in aangeboden aan de raad.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

Tijd

B20 | Beleid E-laadpalen opstellen

Wij faciliteren nu schone vervoerwijzen door op verzoek van inwoners onder voorwaarden e-laadpalen te plaatsen. Dit is een vraagvolgend beleid. Om de elektrificering van het autoverkeer te stimuleren en te faciliteren moet overwogen worden om niet vraagvolgend maar actief faciliteiten te bieden voor elektrisch vervoer. In 2020 vindt deze afweging plaats en wordt het beleid indien noodzakelijk daarop geactualiseerd. Bij de uitvoering zal koppeling aan eventuele smartgrid-netwerken en het OV-netwerk betrokken worden.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

Startdatum: 27-08-2019

B20 | PvA verduurzamen gemeentelijk vastgoed

In 2019 is het vastgoedbeleid door de raad vastgesteld. Hierin is op hoofdlijn aandacht geschonken aan de verduurzaming van ons eigen vastgoed. Daarbij staat energiebesparing centraal bij zowel bestaand gemeentelijk vastgoed als bij de ontwikkeling daarvan. Binnen één jaar na vaststelling van het vastgoedbeleid wordt een plan van aanpak opgesteld waarin de gemeente aangeeft hoe ze haar vastgoed gaat verduurzamen. Dit wordt in 2020 aan de raad aangeboden.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Daandels Eric

Startdatum: 27-08-2019

B20 | Afvalbeleid actualiseren

Het grondstoffenbeleidsplanfase 2 is noodzakelijk en voorziet in een nog verdergaande verlaging van het serviceniveau van restafval en een verhoging van de service voor het aanbieden van herbruikbare stoffen.

De beleidsnotitie met daarbij de financiële doorrekening is in 2019 voorgelegd aan de gemeenteraad. In 2020 gaan we de eerste stap zetten met de uitvoering van fase 2.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

Startdatum: 27-08-2019

B20 | Selective Energy Linking (SEL)

In 2020 starten we, mits de aangevraagde InterReg- subsidie wordt toegekend (dit weten we in Q3, 2019), een studie naar het slim linken van opgewekte energie met de gebruiker, het zogenaamde SEL- (Smart Energy Linking) project in Waalwijk.

Gekoppeld aan de ambities om grootschalig energie op te (gaan) wekken wordt op deze manier een maximale bijdrage geleverd aan de verduurzaming van Waalwijk. Zonder bijvoorbeeld een Smart-grid oplossing en/of tijdelijke opslag van energie in bijvoorbeeld waterstof, kan het gebrek aan capaciteit op het huidige elektriciteitsnet tot onoverkomelijke problemen leiden en kunnen de gemeente Waalwijk, de regionale HvB en de Waalwijkse bedrijven en instellingen wellicht hun ambities niet waarmaken.

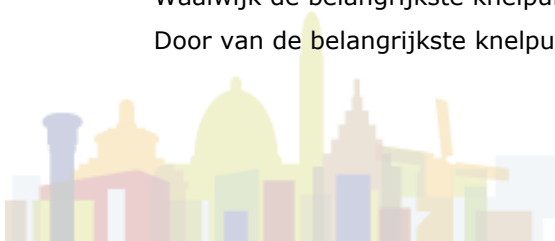
De huidige stand van zaken in Waalwijk is dat er veel concrete plannen inclusief vergunningen bestaan voor duurzame opwek. Hiervoor zijn veel SDE+ aanvragen gedaan bijvoorbeeld rond Solar Valley (zonnepanelen voor op kleine daken maar ook op grote daken van industriële bedrijven) en LangstraatZon. Hierdoor bestaat een gerede kans dat het elektriciteitsnet overbelast wordt (station Waalwijk en Drunen) waardoor de (toekomstige) zonnepanelen en windmolens vooralsnog niet aangesloten kunnen worden. De uit te voeren studie(s) in het kader hebben dan ook hoge prioriteit om overbelasting van de stations te vermijden en de installatie van duurzame opwek niet in de weg te staan.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

Startdatum: 27-08-2019

B20 | Uitvoering klimaatstresstest en risico-analyse

In 2019 is een gedetailleerde klimaatstresstest uitgevoerd. Uit dit onderzoek blijkt waar in Waalwijk de belangrijkste knelpunten zijn met betrekking tot hitte, droogte en water(overlast). Door van de belangrijkste knelpunten de risico's op economische en sociaalmaatschappelijke

effecten te analyseren kan de aanpak van de knelpunten geprioriteerd worden. De uitkomsten van de risicoanalyse, de zogenaamde risico-dialoog, zijn begin 2020 beschikbaar en worden een integraal onderdeel bij onze ruimtelijke plannen, het groenbeleid en het integrale waterplan Waalwijk. Bij ruimtelijke projecten als herstructurering, herinrichting en nieuwbouw wordt klimaatbestendig plannen, ontwerpen en uitvoeren de norm. Daarmee vraagt de klimaatadaptatie om een aanpassing van de huidige ontwerpuitgangspunten en een (her)overweging van hoe ons bebouwde gebied functioneert bij extreem weer.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

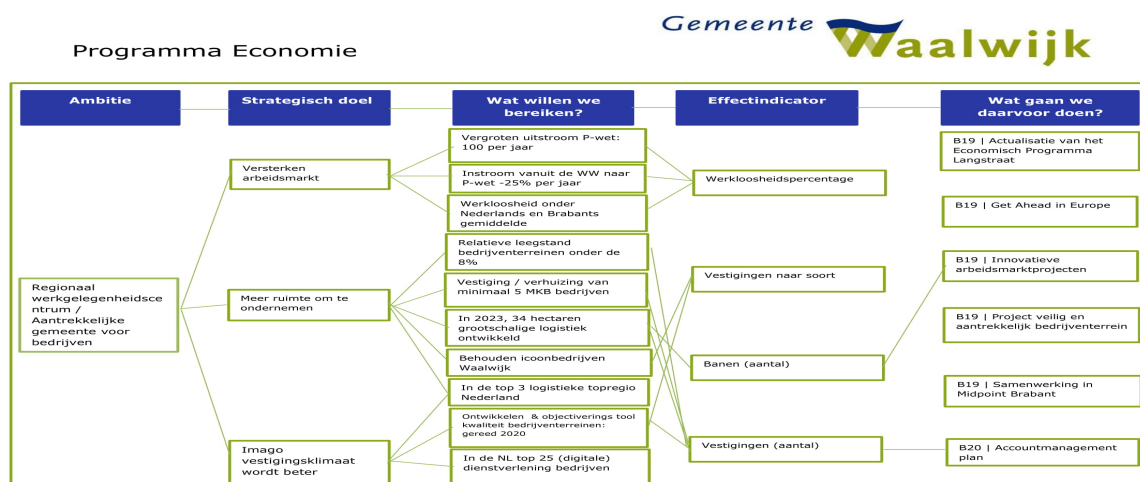
Startdatum: 27-08-2019

Programma Economie

Ambitie

In 2025 is Waalwijk een aantrekkelijk gemeente om te werken en ondernemen en zijn we een duurzaam regionaal werkgelegenheidscentrum. Daarbij is de vraag en aanbod op de arbeidsmarkt in balans en is Waalwijk het centrum van schoen- en lederontwikkeling in Nederland. Aldus onze strategische visie en het coalitieprogramma 'Samen duurzaam vooruit'.

Wat willen we bereiken?

- Versterken arbeidsmarkt:
  - werkloosheidscijfer onder landelijke en Brabants gemiddelde;
  - Instream vanuit de WW naar participatiewet neemt met 25% per jaar af.
  - we vergroten uitstroom uit de participatiewet: 100 per jaar.
- Imago vestigingsklimaat wordt beter:

- Waalwijk blijft in de top 3 logistieke topregio Nederland;
- we staan structureel in de top 25 van (digitale) dienstverlening van Nederland;
- Ontwikkelen & objectiverings-tool kwaliteit bedrijventerreinen: gereed 2020.
- Meer ruimte om te ondernemen
  - Relatieve leegstand bedrijventerreinen onder de 8%;
  - Vestiging / verhuizing van minimaal 5 MKB bedrijven;
  - In 2023 34 hectaren grootschalige logistiek ontwikkeld;
  - Behouden icoon bedrijven Waalwijk.

Wat mag het kosten?

Voor het programma economie zijn beperkte middelen beschikbaar. Er is een ontwikkelbudget van € 75.000 plus een nog nader te bepalen gedeelte van het voor de vier programma's beschikbaar gestelde investeringsbudget voor de komende 2 jaar voor concrete programma acties. De meeste acties worden derhalve gefinancierd uit de lijnbudgetten zoals aangegeven in de desbetreffende beleidsvelden.

Indicatoren

Voor de monitoring van de voortgang van het programma willen we het economisch vliegwiel inzetten. Op de belangrijkste sectoren meten we jaarlijks de progressie en geven dat grafisch weer in het economisch vliegwiel

Daarnaast worden in de beschreven acties in de diverse beleidsvelden de resultaten beschreven.

■ Stand van zaken

Indicatoren

54. Vestigingen (per 1.000 inwoners 15-74 jaar)

Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-75 jaar.

Aantal	2014	2015	2016	2017	2018
Brabant	108,2 x1000	110,7 x1000	112,6 x1000	115,3 x1000	120,5 x1000
Nederland	111 x1000	113,7 x1000	117,8 x1000	120,3 x1000	125 x1000
Waalwijk	118,6 x1000	120,4 x1000	123,1 x1000	123,2 x1000	128,8 x1000

55. Banen (per 1.000 inwoners 15-74 jaar)

Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 74 jaar.

Aantal	2014	2015	2016	2017	2018
Brabant	649,1 per 1.000 inwoners	648,7 per 1.000 inwoners	651,9 per 1.000 inwoners	664,4 per 1.000 inwoners	673,4 per 1.000 inwoners
Nederland	642,8 per 1.000 inwoners	642,5 per 1.000 inwoners	647,6 per 1.000 inwoners	652,9 per 1.000 inwoners	663 per 1.000 inwoners
Waalwijk	722 per 1.000 inwoners	739,6 per 1.000 inwoners	746,8 per 1.000 inwoners	782,8 per 1.000 inwoners	802,8 per 1.000 inwoners

56. Vestigingen naar soort

Vestigingen Landbouw

Percentage banen uitgesplit naar sector landbouw. Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten.

Vestigingen Industrie, Vestigingen Collectieve dienstverlening, Vestigingen Overige dienstverlening

Vestigingen Handel

Percentage banen naar uitgesplit naar sector handel. Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten.

Vestigingen Zakelijke dienstverlening

Percentage banen uitgesplitst naar sector zakelijke dienstverlening. Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten.

Aantal	2014	2015	2016	2017	2018
Collectieve dienstverlening	610 aantal	660 aantal	690 aantal	720 aantal	780 aantal
Handel	1100 aantal	1070 aantal	1070 aantal	1070 aantal	1090 aantal
Industrie	850 aantal	880 aantal	910 aantal	900 aantal	970 aantal
Landbouw	110 aantal	100 aantal	110 aantal	110 aantal	110 aantal
Overige dienstverlening	280 aantal	300 aantal	310 aantal	320 aantal	330 aantal
Zakelijke dienstverlening	1250 aantal	1270 aantal	1310 aantal	1320 aantal	1380 aantal

57. Werkloosheidspercentage

De werkloze beroepsbevolking als percentage van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking. Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking).

Percentage	2014	2015	2016	2017	2018
Brabant	7,1 %	6,6 %	5,5 %	4,4 %	3,4 %
Nederland	7,5 %	6,9 %	6,1 %	4,9 %	3,9 %
Waalwijk	6,6 %	6,4 %	5,6 %	4,2 %	3,2 %

Maatregelen

B19 | Actualisatie van het Economisch Programma Langstraat

Er komt geen nieuw economisch programma voor de Langstraat. De Langstraat gemeenten hebben een economisch actieprogramma 2019 -2020 vastgesteld dat zich richt op de gemeente overstijgende beleidsthema's, zoals arbeidsmarkt, schoen- en leder en Leisure. De insteek is om

vooral de focus te leggen op enkele projecten. De uit het actieplan voortkomende acties worden via het programma economie in uitvoering genomen en bekostigd uit de middelen die voor de komende twee jaar beschikbaar zijn gesteld.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

■ Tijd

Er komt geen nieuw economisch programma voor de Langstraat. De Langstraat gemeenten zijn wel in overleg over de vaststelling van een economisch actieprogramma 2019 dat zich vooral richt op de gemeente overstijgende beleidsthema's, zoals arbeidsmarkt (waaronder schoen- en leder), arbeidsmigranten en Leisure. Het actieplan 2019-2020 is op 19 maart 2019 door het college vastgesteld en de raad is daarover door middel van een raadsinformatiebrief geïnformeerd. De uit het actieplan voortkomende acties worden via het programma economie in uitvoering genomen en bekostigd uit de beschikbaar gestelde beleidsreserve.

B19 | Get ahead in Europe

De Get Ahead propositie die samen met het Havenbedrijf Rotterdam en de gemeente Tilburg is ontwikkeld zal beter worden verbonden met het Waalwijks bedrijfsleven door meer in te zetten op meer projectgedreven initiatieven en daarvoor die bedrijven actief te benaderen die een buitenlandse relatie hebben. Ook worden voor evenementen die de propositie ondersteunen Waalwijkse bedrijven benaderd. Ook wordt ingezet op meer communicatie rondom Get Ahead en wordt nadrukkelijker de verbinding gelegd met het logistiek netwerk van Logistieke Midden-Brabant. Daarnaast is het streven ten minste 1 pilot van Get Ahead naar Waalwijk te halen.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

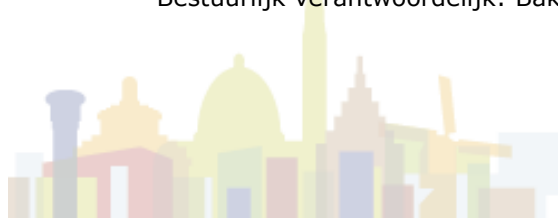
■ Tijd

Medio 2019 wordt begonnen met een pilot die gericht op de inning van havengelden, waarbij gebruik wordt gemaakt van blockchain technologie en waarbij de gemeente niet afhankelijk wordt van de gegevens die door de terminaloperator worden verstrekt.

B19 | Samenwerking in Midpoint Brabant

Midpoint voert de economische agenda van de regio Hart van Brabant uit (programmatisch Economie binnen de Strategische Meerjarenagenda). Binnen Midpoint wordt gewerkt aan smart services, smart logistics, smart industries en smart leisure. Als Waalwijk participeren we in het bijzonder actief in het project Get Ahead in Europe.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

■ Tijd

Logistiek Midden Brabant is bezig met een herpositionering en gaat verder onder de naam Midpoint Brabant Smart Logistics.

B19 | Project veilig en aantrekkelijk bedrijventerrein

In samenhang met programma economie. Samenwerking met parkmanagement en ondernemers. Uitvoeren aanbevelingen uit eerdere position paper 'veiligheid en aantrekkelijkheid bedrijventerreinen'.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Kleijngeld Nol

■ Tijd

Na intern overleg in oktober 2018 is het concept plan van aanpak verder opgewerkt en zijn gesprekken gevoerd intern en extern. Extern is het conceptplan in januari 2019 o.a. besproken met Parkmanagement en de voorzitter van de Bedrijvenvereniging Haven I t/m VI. De bestuursvergadering van de bedrijvenvereniging Haven I t/m VI heeft ingestemd met het plan en met het aansluiten van de stuurgroep bij dat gremium. Besluitvorming door het college van B&W is momenteel in voorbereiding. Bij positief besluit zullen de werkgroepen vorm worden gegeven en bemenst worden. Voorts zullen door deze werkgroepen de activiteiten worden uitgewerkt, begroot en verder worden gebracht.

B20 | Accountmanagement plan

De raad heeft voor uitbreiding accountmanagement voor 2020 en 2021 middelen beschikbaar gesteld . De uitbreiding van accountmanagement is sinds medio 2018 als pilot bekostigd vanuit het programma economie. In het najaar van 2019 wordt het accountmanagementplan door het college vastgesteld. In dat plan wordt aangegeven welke activiteiten en met welke prioriteit zullen worden uitgevoerd met de aanwezige bezetting. Dit plan zal ter kennisname aan de raad worden voorgelegd. Daarnaast zal de voortgang van de uitvoering van het accountmanagementplan periodiek worden geevalueerd. Een evaluatie van het eerste jaar, medio 2018 tot medio 2019 zal eveneens in het najaar 2019 worden vastgesteld door het college.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Startdatum: 31-07-2019

Programma Veiligheid

Ambitie

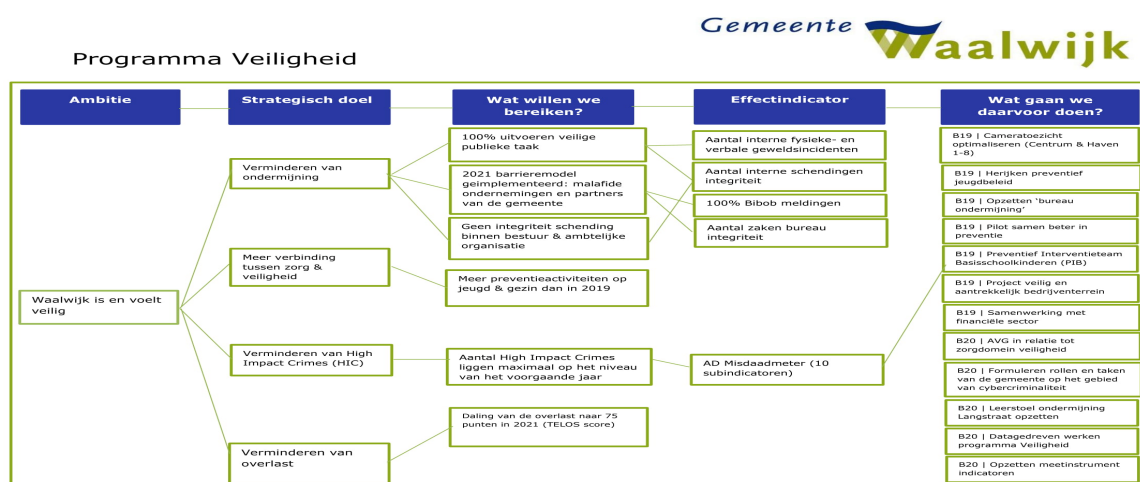
Waalwijk is een veilige gemeente en dit willen we zo houden. We ambiëren sociale en fysieke

veiligheid voor alle Waalwijkers. Een veilige omgeving om te wonen, werken en recreëren en onze kinderen te laten opgroeien. Daarom spelen we tijdig en adequaat in op de dynamiek die veiligheid met zich meebrengt. Veiligheid is bovendien iets van iedereen, dus we streven er naar dat iedereen in Waalwijk meewerkt om Waalwijk veilig te houden (maatschappelijke barrière). Dat geldt ook voor de organisatie gemeente Waalwijk (interne barrière).

Toelichting op programma veiligheid versus beleidsveld veiligheid. Het programma Veiligheid richt zich met name op de vraag wat er nodig is (randvoorwaardelijk) om duurzaam aan veiligheid te werken. De focus daarbij is beleidsveld -en daarmee portefeuille- overstijgend. Het beleidsveld veiligheid richt zich met name op de inhoudelijk relevante thema's en de operationele aanpak. De focus daarvan is specialistisch en binnen het beleidsveld/portefeuille veiligheid.

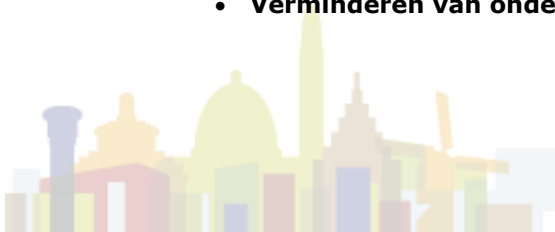

Wat willen we bereiken?

Waalwijk is en voelt veilig

Ons veiligheidsbeleid is een dynamisch geheel. Dit betekent dat we altijd inspelen op actualiteiten. Extra aandacht is er voor de in het integraal veiligheidsbeleidsplan 2019-2022 opgenomen prioriteiten:

- **Verminderen van de overlast**
  - Daling van overlast naar 75 punten in 2021.
- **Verminderen High Impact Crimes**
  - Aantal High Impact Crimes liggen maximaal op het niveau van het voorgaande jaar.
- **Meer verbinding zorg en veiligheid**
  - Meer preventieactiviteiten op jeugd & gezin dan in 2019
- **Verminderen van ondermijning**

- 100% uitvoeren veilige publiekstaak;
- 2021 barrieremodel geïmplementeerd: malafide ondernemingen en partners van de gemeente;
- Geen integriteitsschending binnen bestuur & ambtelijke organisatie.

Wat mag het kosten?

Voor het programma Veiligheid zijn beperkte middelen beschikbaar. Er is een ontwikkelbudget van € 75.000 plus een nog nader te bepalen gedeelte van het voor de vier programma's beschikbaar gestelde investeringsbudget voor de komende twee jaar voor concrete programma acties.

Daarnaast een werkbudget van € 90.000 voor intensivering veiligheid. De meeste acties worden derhalve gefinancierd uit de lijnbudgetten zoals aangegeven in de desbetreffende beleidsvelden.

■ Stand van zaken

Indicatoren

58. Aantal High Impact Crimes

Aantal	2017	2018
Autodiefstal	37 aantal	41 aantal
Autokraak	224 aantal	169 aantal
Bedreiging	79 aantal	60 aantal
Inbraak schuur	29 aantal	17 aantal
Mishandeling	115 aantal	84 aantal
Overvallen	4 aantal	6 aantal
Straatroof	3 aantal	2 aantal
Vernielingen	216 aantal	144 aantal
Woninginbraak	89 aantal	84 aantal
Zakkenrollen	38 aantal	13 aantal

Maatregelen

B19 | Camera-toezicht optimaliseren (centrum & Haven 1-8)

In samenwerking met programma Binnenstad is een concept Camerabeleid en beheerplan opgesteld dat in 2019 wordt geïmplementeerd. We gaan 'slimme' camera's beter benutten en het gebruik ervan efficiënter inrichten, onder andere door hiervoor een digitaal dashboard te gebruiken. De inzichten die we hiermee opdoen worden onder andere ingezet om de veiligheid te verbeteren. Zie ook de nadere toelichting onder programma Binnenstad: Pilot meetinstrumenten en loopstromen 2020.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Kleijngeld Nol

■ Tijd

Momenteel wordt gewerkt aan het opstellen van het camerabeleid en beheerplan.

B19 | Herijken preventief jeugdbeleid

Vernieuwen van het bestaande jeugdbeleid in 2020. In dit jeugdbeleid worden de resultaten verwerkt van een extern onderzoek naar het bestaande jeugd- en jongerenwerk. In de nieuwe notitie wordt een korte terugblik gegeven van het bestaande jeugdbeleid zoals uitgevoerd in de afgelopen jaren om vervolgens een nieuw jeugdbeleid te formuleren dat beter aansluit op de huidige ontwikkelingen in het Sociale domein en op het terrein van veiligheid.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

■ Tijd

Na 10 jaar lokaal beleid en 5 jaar (regionale) transitie is dit een goed ijkmoment om het beleid te herzien. Het nieuwe jeugdbeleid wil daarnaast aansluiten op ander recent gewijzigd of nog te wijzigen beleid, zoals het integraal veiligheidsbeleid (2018), gezondheidsbeleid (2019), subsidiebeleid (2020) etc. De noodzaak om het beleid te wijzigen komt voort uit het recentelijk gewijzigde regionale jeugd(hulp)beleid (Koers voor de Jeugd 2018). Met het nieuwe jeugdkader willen wij (nog) meer aanhaken op thema's die in dit document worden geprioriteerd. Dit omdat het relevante thema's zijn die niet louter lokaal kunnen worden aangepakt. Een andere noodzaak is dat wij trends en ontwikkelingen zien die aanleiding geven het huidige beleid te herzien. In 10 jaar tijd is de leefomgeving veranderd, gedigitaliseerd, soms gesegregeerd. Er zijn zorgelijke ontwikkelingen op het gebied van veiligheid, drank en drugs. Met een nieuw integraal en preventief jeugdbeleid beoogt het college op deze ontwikkelingen te kunnen inspelen. Onderdeel van het nieuwe jeugdkader zal een onderzoek zijn waarvan de resultaten kunnen worden gebruikt als 0-meting. Die kan worden gebruikt om toekomstige doelen te bepalen en ambities te meten.

B19 | Opzetten 'bureau ondermijning'

In 2019 is vanuit het programma Veiligheid gewerkt aan het opzetten van een zogenaamd BO met als doel informatie te vergaren die inzicht geeft of partners waarmee de gemeente zaken wil doen geen aantoonbare relaties hebben met de onderwereld. Inmiddels is de werkmethode beschreven. In 2020 wordt deze methodiek als pilot over de organisatie uitgerold. In 2021 volgt een evaluatie van het BO en wordt besloten over het vervolg.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Kleijngeld Nol

■ Tijd

Een aantal medewerkers is toegewezen aan het bureau en werkt in deze opstartfase inmiddels aan diverse casussen. Naast de behandeling van inhoudelijke zaken en (mede op basis daarvan) de verdere aanscherping van processen en procedures, wordt de formele besluitvorming rondom deze werkwijze verder voorbereid.

B19 | Pilot Samen beter in preventie

Op basis van negatieve indicatoren samen met Casade sneller interveniëren en 'achter de voordeur' komen om erger (zoals uitzettingen of afglijden in criminaliteit) te voorkomen. Om bij signalen tijdig de juiste interventie te kunnen doen dient in voorkomende gevallen out-of-the-box gedacht en gehandeld te worden. We stimuleren dit actief door tussentijds te evalueren, wat inzichtelijk maakt hoe we zowel inhoudelijk als op organisatorisch niveau kunnen verbeteren.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Kleijngeld Nol

Tijd

De pilot heeft zich doorontwikkeld van een operationele pilot naar het niveau van een breder procesverbeterteam waarin team Wijz en Casade zijn vertegenwoordigd. Op basis van de praktijk bekijkt dit team de mogelijkheden om nog efficiënter (lees beter en sneller) het gewenste (sociaal-maatschappelijke) effect te bereiken. Deze manier van werken wordt momenteel vormgegeven en verankerd. De resultaten hiervan bepalen of en hoe deze manier van werken ook kan worden toegepast op andere dan aan Casade gerelateerde casuïstiek.

B19 | Preventief Interventieteam Basisschoolkinderen (PIB)

Het belangrijkste doel van de pilot PIB is om een verstoorde sociale ontwikkeling van basisschoolkinderen in een vroegtijdig stadium bij te sturen, om zo te voorkomen dat zij op latere leeftijd afglijden en in de criminaliteit terecht komen. Het PIB richt zich op kinderen van 6-12 jaar die grensoverschrijdend en agressief gedrag vertonen.

Kenmerkend voor het PIB is een uitgebreide screening naar sociale leerbaarheid. Aan de hand daarvan wordt een scherpe analyse opgesteld, waarmee de PIB-coach zorgt voor optimale ondersteuning aan kind, gezin, omgeving en basisschool.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

Tijd

De pilot PIB loopt 2 jaar en start eerste kwartaal 2019. De twee PIB-coaches ondersteunen in 2019 16 kinderen en hun gezin en werken hiervoor met 8 basisscholen samen.

B19 | Project veilig en aantrekkelijk bedrijventerrein

In samenhang met programma economie. Samenwerking met parkmanagement en ondernemers. Uitvoeren aanbevelingen uit eerdere position paper 'veiligheid en aantrekkelijkheid bedrijventerreinen'.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Kleijngeld Nol

■ Tijd

Na intern overleg in oktober 2018 is het concept plan van aanpak verder opgewerkt en zijn gesprekken gevoerd intern en extern. Extern is het conceptplan in januari 2019 o.a. besproken met Parkmanagement en de voorzitter van de Bedrijvenvereniging Haven I t/m VI. De bestuursvergadering van de bedrijvenvereniging Haven I t/m VI heeft ingestemd met het plan en met het aansluiten van de stuurgroep bij dat gremium. Besluitvorming door het college van B&W is momenteel in voorbereiding. Bij positief besluit zullen de werkgroepen vorm worden gegeven en bemenst worden. Voorts zullen door deze werkgroepen de activiteiten worden uitgewerkt, begroot en verder worden gebracht.

B19 | Samenwerking met financiële sector

Samenwerking publiek-privaat met financiële instellingen om verwevenheid onderwereld en bovenwereld voorkomen, ontdekken en elimineren. Aan deze vanuit Waalwijk gestarte pilot wordt inmiddels door meerdere gemeenten en instanties deelgenomen. Doelstelling is om een eenvoudige werkwijze tussen de partners te ontwikkelen.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Kleijngeld Nol

■ Tijd

Afgelopen periode is gebruikt om lokaal, regionaal en landelijk de mogelijkheden tot de samenwerking met de bankensector te onderzoeken. Daaruit blijkt het belang en de interesse vanuit deze sector om samen te werken aan meer barrières voor ondermijnende criminaliteit. Deze gezamenlijke ambitie heeft geleid tot een pilotvoorstel voor een concrete samenwerking die -vanwege de behoefte aan voldoende spreiding en voldoende aantal casussen- in eerste instantie in Hart van Brabant zal worden uitgevoerd. Dat voorstel wordt dit voorjaar geagendeerd voor besluitvorming in de districtelijke driehoek.

B20 | Formuleren rollen en taken van de gemeente op het gebied van cybercriminaliteit

Cybercriminaliteit is een relatief nieuw onderwerp voor gemeenten waarbij we moeten bepalen wat hierin onze rol/taak is.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Kleijngeld Nol

Startdatum: 27-06-2019

B20 | AVG in relatie tot zorgdomein veiligheid

Informatieuitwisseling tussen het zorg en het veiligheidsdomein is noodzakelijk om de juiste interventies (hulp/aanpak) in te kunnen zetten. Tussen theorie en uitvoering zorgen organisatorische, culturele en juridische factoren voor ruis. Doel van het project is deze factoren bij te sturen en op die manier de werkwijze op het snijvlak tussen veiligheid en zorg te verbeteren.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Kleijngeld Nol

Startdatum: 27-06-2019

B20 | Leerstoel ondermijning Langstraat opzetten

We onderzoeken de mogelijkheid om samen met de gemeente Heusden en Tilburg University een leerstoel ondermijning op te zetten. Ondermijnende criminaliteit is namelijk een relatief nieuw onderwerp voor gemeenten en kent uitdagingen op inhoudelijk en organisatorisch gebied. Een leerstoel levert ons als leeromgeving veel nieuwe inzichten op en kan een bijdrage leveren aan het voorkomen of bestrijden van ondermijnende criminaliteit.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Kleijngeld Nol

Startdatum: 09-07-2019

B20 | Ontwikkelen meetinstrument indicatoren

Sturen op veiligheid bestaat op dit moment met name uit traditionele (harde) indicatoren zoals het aantal woninginbraken en overvallen. Randvoorwaarden voor veiligheid zijn lastiger te meten. Minder 'harde' zaken zoals weerbaarheid en meldingsbereidheid zijn lastiger in beeld te brengen. Om onze sturing op veiligheid verder aan te scherpen willen we ook deze zaken meetbaar maken.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Kleijngeld Nol

Startdatum: 19-08-2019

B20 | Datagedreven werken programma veiligheid

Datagedreven werken aan Programma Veiligheid

Steeds meer overheden zetten data in bij de aanpak van grote maatschappelijke opgaven. Ook Waalwijk wil hierin stappen gaan zetten en ervaring opdoen met datagedreven werken om ondermijningsproblematiek aanpakken. De vraag daarbij is: kunnen we door verschillende databronnen en signalen te combineren verschillende verschijningsvormen van ondermijning (zoals woon-, adres-, zorg- en uitkeringsfraude, hennepsteelt, etc.) inzichtelijk maken en vandaaruit een effectieve –preventieve en repressieve- aanpak ontwikkelen. Uiteraard rekening houdend met geldende Privacyregelgeving.

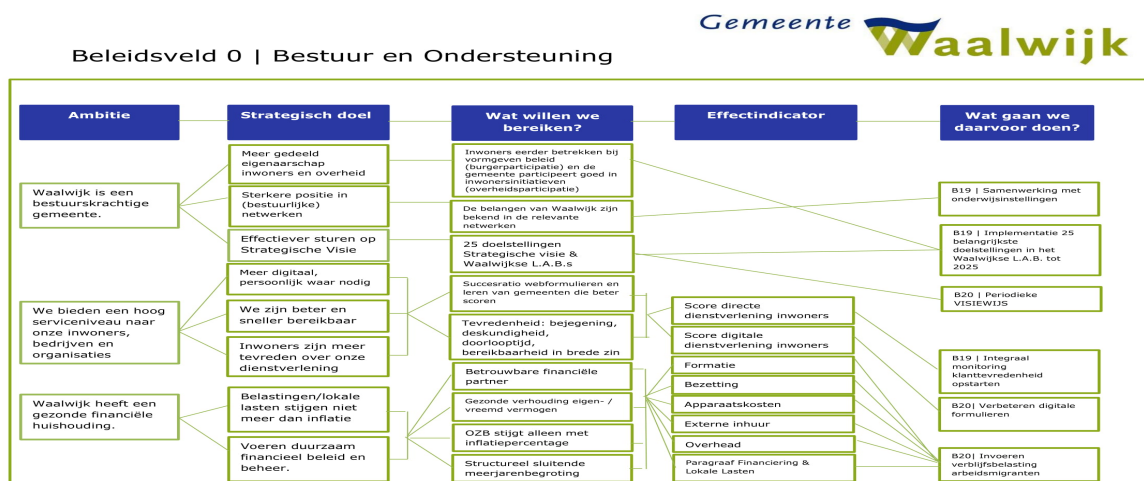

Beleidsveld 0 | Bestuur en ondersteuning

Ambitie

Vanuit het beleidsveld 0 Bestuur en Ondersteuning werken we aan (1) een bestuurskrachtige gemeente, (2) een hoog service niveau naar onze inwoners, bedrijven en organisaties en aan een (3) gezonde financiële huishouding waarbij de inwoner niet meer dan nodig wordt belast:

- We zijn een proactieve speler en zorgen er voor dat de Waalwijkse belangen en positie goed op de agenda staan in de regio, provincie, landelijk en internationaal.
- De gemeentelijke organisatie ontwikkelt zich naar een coöperatieve, compacte en servicegerichte organisatie. De ambtelijke organisatie dient in de dienstverlening deze houding uit te stralen. Hierbij is het uitgangspunt dat we digitaal werken waar het kan, en persoonlijk wanneer nodig of gewenst.
- Wij voelen de verplichting en de verantwoordelijkheid ervoor te zorgen dat we de generaties na ons niet opzadelen met financiële problemen als gevolg van beslissingen die wij nu nemen. Wij willen tegen zo laag mogelijke kosten voor onze inwoners een efficiënt beheer van de gemeentefinanciën voeren.

Doelstellingen

Bestuur: Waalwijk is een bestuurskrachtige gemeente

- **Effectiever Sturen op Strategische Visie**

In september 2017 is de strategische visie 'Samen werken aan de toekomst' in de raad vastgesteld. Hierin staan onze missie en de vier ambities verwoord waar aan we werken. Samen met onze inwoners, ondernemers en organisaties werken we aan de uitvoering van de 25 doelstellingen in de pijlers Leefklimaat, Arbeidsmarkt, Bereikbaarheid, Samenwerking en Duurzaamheid.

- twee keer per jaar worden bestuur en samenleving geïnformeerd over stand van zaken in de uitvoering van de strategische visie.
- organiseren de Waalwijkse LABS.
- 25 doelstellingen uit de strategische visie worden vertaald naar concrete acties en voorzien van middelen en dan opgenomen in de begroting.

- **Positie in bestuurlijke netwerken is sterker**

Daarmee zorgen we er voor dat de Waalwijkse belangen en positie goed op de bestuurlijke agenda's staan, want voor steeds meer van onze ambities is samenwerking met andere overheden nodig. Passend bij de inhoud en omvang van de taak of opdracht, zoeken we proactief de samenwerking als dit op kosten, kwaliteit, kwetsbaarheid en klantgerichtheid tot betere prestaties leidt. Dit doen we bijvoorbeeld via netwerken als de Langstraat, Regio Hart van Brabant, Midsize Brabant, M50 (voorheen het Platform Middelgrote Gemeenten), VNG en onze partnerstad Unna.

- onze ambities en doelstellingen zijn bekend bij relevante externe netwerken.

- **Meer gedeeld eigenaarschap inwoners en overheid**

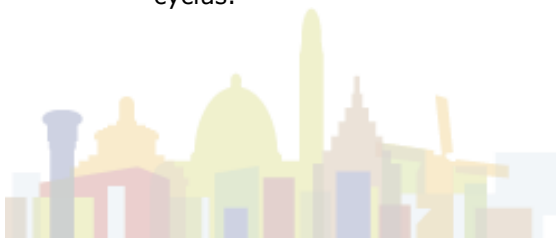
- Inwoners worden eerder betrokken bij vormgeven beleid (burgerparticipatie) en de gemeente participeert goed in initiatieven van inwoners (overheidsparticipatie).

■ **Stand van zaken**

Maatregelen

B19 | Implementatie van de 25 belangrijkste doelstellingen in het Waalwijkse L.A.B. tot 2025

We sturen op de realisatie van de strategische visie. De doelstellingen zijn verdeeld en geborgd binnen de vaste structuur van programma's en teams. Zodra de activiteiten en benodigde middelen concreet zijn, wordt de informatie opgenomen in de programmabegroting en het jaarverslag zodat de uitvoering van de strategische visie ook wordt geborgd in de gemeentelijke planning en control cyclus.

Twee keer per jaar wordt het bestuur en de Waalwijkse samenleving geïnformeerd over de stand van zaken in de uitvoering van de strategische visie via de VISIEWIJS en www.waalwijk2025.nl. Daarnaast werken we met de Waalwijkse LABS waarin we samen met inwoners, ondernemers en organisaties een thema nader onderzoeken, brainstormen over kansen, mogelijkheden en de aanpak bepalen. Met de LABS werken we ook aan een open bestuursstijl waarin proactief de samenwerking wordt gezocht met inwoners, ondernemers en organisaties en waarin de deelnemers zelf bepalen waarmee zij aan de slag willen gaan. We gaan door met de LABS zolang er voldoende animo & behoefte is om het LAB als werkmethode in te zetten.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Kleijngeld Nol

Tijd

De uitvoering verloopt volgens planning. Omdat de LABS goed ontvangen worden, geven we er ook in 2019 een vervolg aan.

B19 | Samenwerking met onderwijsinstellingen

Een goede verbinding met onderwijsinstellingen is cruciaal voor Waalwijk, in het bijzonder met hogescholen en universiteiten. De gemeentelijke overheid is niet alleen in staat om de maatschappelijke ambities te realiseren. Behalve verbinding met andere (regionale, provinciale) overheden zoeken gemeenten steeds nadrukkelijker verbinding met ondernemers en onderwijs. De zogenaamde triple helix samenwerking. Stevige verbindingen met hogescholen en universiteiten in onze omgeving helpt bij het binnen halen van nieuwe kennis, talenten, innovaties en stop the brain drain.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

Tijd

We zoeken de strategische samenwerking met onderwijsinstellingen via drie trajecten: (1) Smart City Waalwijk, (2) Datagestuurd werken, JADS Den Bosch en (3) samen met de Langstraatgemeenten, door het instellen van een leerstoel Ondernijning aan de Tilburg University.

B20 | Periodieke VISIEWIJS

In 2020 verschijnt er twee keer een VISIEWIJS waarin de stand van zaken in realisatie van de doelstellingen in de strategische visie wordt beschreven. Deze VISIEWIJS verschijnt na de zomervakantie en na de kerstvakantie.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Kleijngeld Nol

Startdatum: 11-07-2019

Financiën

Duurzaamer financieel beleid en beheer

- Betrouwbare financiële partner;
- Structureel sluitende meerjarenbegroting;
- Gezonde verhouding Eigen vermogen / Vreemd vermogen;
- Weerstandsratio van minimaal 1.4.

Intentie om belastingen/lokale lasten niet meer te laten stijgen dan inflatie

- OZB stijgt alleen met inflatiepercentage.

Voor een nadere uitleg omtrent het eigen vermogen/vreemd vermogen en de weerstandsratio wordt verwezen naar de paragraaf weerstandsvermogen.

Voor het onderwerp belastingen wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.

Indicatoren

01. Formatie (fte per 1.000 inwoners) (BBV)

Het aantal fte per 1.000 inwoners.

Jaar	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Waalwijk	6,96	7,08	7,16	7,1	7,7	7,99
	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal

02. Bezetting (fte per 1.000 inwoners) (BBV)

fte per 1.000 inwoners

Percentage	2015	2016	2017	2018	2019
Waalwijk	6,56	6,68	6,71	6,65	6,74

03. Apparaatskosten (per inwoner) (BBV)

per inwoner

aantal euro	2017	2018	2019	2020
Waalwijk	570	611	661	717

04. Externe inhuur (kosten als % van de totale loonsom + totale kosten inhuur externen) (BBV)

kosten als % van de totale loonsom + totale kosten inhuur externen.

Percentage	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Waalwijk	16,32	19,23	12,55	13	11,76	13,8

05. Overhead (% van totale lasten) (BBV)

% van de totale lasten.

Percentage	2017	2018	2019	2020
Waalwijk	10,31	10,09	8,43	8,87

Maatregelen

B20 | Invoeren verblijfsbelasting arbeidsmigranten

Invoeren verblijfsbelasting

In het coalitieakkoord Samen duurzaam vooruit 2018-2022 is opgenomen dat het college overweegt om nachtverblijfsbelasting in te voeren voor kort verblijvende huurders (veelal shortstay arbeidsmigranten). We willen bereiken dat de kosten van verblijf arbeidsmigranten worden gedekt via inkomsten bij de doelgroep. Deze belastinginkomsten worden ook, net als die van alle inwoners, gebruikt om voorzieningen binnen de gemeente op een bepaald peil te brengen of te houden. Dit betekent dat wij als gemeente deze inkomsten niet per se in dienen te zetten voor voorzieningen die direct aan het arbeidsmigranten te koppelen zijn. Een toegestane wettelijke grondslag om extra inkomsten te verwerven kan via het heffen van toeristenbelasting. Hoewel toeristenbelasting een algemene belasting is, wordt in de praktijk wel een relatie gelegd met kosten die gemaakt worden voor de specifieke doelgroep (in dit geval arbeidsmigranten).

Binnen de bestaande Verordening toeristenbelasting (of we maken een separate Verordening verblijfsbelasting, die keuze staat nog open) kan deze directe belasting geheven worden voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen een vergoeding in welke vorm dan ook door personen die niet als inwoner van de gemeente in de basisregistratie personen zijn ingeschreven. De heffing zal moeten gaan gelden voor alle adressen waar kamergewijze verhuur plaats vindt. Zowel de toeristenbelasting alsmede de verblijfsbelasting zijn beide belastingen op

aangifte. Er dient rekening gehouden te worden met invoering van een nachregister en perceptiekosten.

We gaan de adressen die het betreft alvast per brief in het vierde kwartaal van 2019 informeren. Dan kunnen de betreffende eigenaren het aantal overnachtingen ook bijhouden. Daarnaast is te overwogen dat we aan de betreffende eigenaren vragen alvast een raming/prognose in te vullen voor 2020 en op basis daarvan een voorlopige aanslag opleggen over 2020.

In de praktijk gaat het om de volgende werkzaamheden: vooraankondiging wijziging verblijfsbelasting, het controleren van de volledigheid, het opvragen van het aantal overnachtingen en het verwerken hiervan, het aanmaken van de aanslagen, het versturen van een voorlopige aanslag en later een definitieve aanslag en het afhandelen van mogelijke bezwaren.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Hoven John, van den

Startdatum: 11-06-2019

Publiekszaken: hoog serviceniveau voor inwoners, bedrijven en organisaties

- **Meer digitaal, persoonlijk waar nodig**
  - We meten de succesratio van verschillende webformulieren en leren van gemeenten die beter scoren. Het persoonlijk contact is geborgd door ook voor onze klanten telefonisch en aan verschillende balies beschikbaar te zijn.
- **We zijn beter en sneller bereikbaar en inwoners zijn meer tevreden over onze dienstverlening**
  - Tevredenheid: bejegening, deskundigheid, doorlooptijd, bereikbaarheid in brede zin.

■ Stand van zaken

Indicatoren

Digitale dienstverlening inwoners

Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners / burgers geven voor de digitale dienstverlening van de gemeente. De score is afkomstig uit het klantbelevingsonderzoek Burgerpeiling (BP) en de meting geeft zicht op de tevredenheid / waardering ten aanzien van de digitalisering van de dienstverlening / het digitaal aanbod. In de Burgerpeiling (kto) is o.a. aandacht voor hostmanship, het contactkanaal balie, telefoon / telefonie en post / schriftelijk en de online kanalen website, e-mail en social media.

Score 0 - 10	2016
M50	6,7
Waalwijk	6,49

36. Directe dienstverlening inwoners (score 0-10)

Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor de dienstverlening van de gemeente.

Jaar	2016
M50	6,7
Waalwijk	6,49

62. Verhuizing ontwikkeling succesratio (in %)

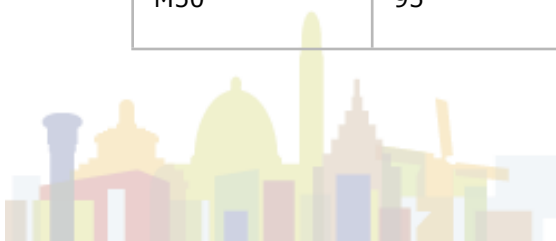
Percentage	2019-06	2019-07	2019-08	2019-09	2019-10
Waalwijk	62	56	58	52	52
M50	46	53	58	50	45

63. BRP ontwikkeling succesratio (in %)

Percentage	2019-06	2019-07	2019-08	2019-09	2019-10
Waalwijk	56	53	54	43	41
M50	55	46	41	39	36

64. Overlijden ontwikkeling succesratio (in %)

Percentage	2019-06	2019-07	2019-08	2019-09	2019-10
Waalwijk	95	90	97	100	73
M50	95	100	90	86	88

65. Melding openbare ruimte ontwikkeling succesratio (in %)

Percentage	2019-06	2019-07
Nederland	59	47
Waalwijk	56	54

66. Evenementenvergunning ontwikkeling succesratio (in %)

Percentage	2019-06	2019-07
Nederland	85	86
Waalwijk	95	94

67. Parkeervergunningen ontwikkeling succesratio (in %)

Percentage	2019-06	2019-07
Nederland	59	47
Waalwijk	56	54

Maatregelen

B19 | Integraal monitoring klanttevredenheid opstarten

We willen weten wat onze klanten van onze dienstverlening vinden. In 2019 wordt door studenten van Avans een onderzoek gedaan naar de wensen van de organisatie over de meting van klanttevredenheid. Ook worden de instrumenten die hiervoor al ingezet worden geïnventariseerd. Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt een voorstel gedaan voor een instrument. In 2020 wordt op basis van het onderzoek een keuze gemaakt voor een instrument die de klanttevredenheid integraal meet en wordt dit instrument geïmplementeerd zodat elk klantproces met dezelfde methodiek gemeten wordt.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Kleijngeld Nol

Tijd

Het onderzoek naar de juiste methode loopt nog.

B20 | Verbeteren digitale formulieren

Webformulieren zijn vaak de start van de digitale dienstverlening voor onze inwoners en ondernemers. Het is daarom interessant om te weten hoe onze webformulieren presteren. Wat is de effectiviteit? Dit is te meten door het aantal online aanvragen dat in een bepaalde periode is gestart af te zetten tegen het aantal online aanvragen dat in dezelfde periode is voltooid. We meten de succesratio van de webformulieren voor het aanvragen van een Uittreksel BRP, het doorgeven van een verhuizing en aangifte van Overlijden en leren van andere gemeenten die een hogere score hebben. Indien technisch mogelijk doen we dit ook voor de Melding Openbare Ruimte, Aanvraag evenementenvergunning en Aanvraag Parkeervergunning.

De eerste meting in juni 2019 laat de volgende resultaten zien:

	Waalwijk	Nederland
Verhuizing	62%	46%
Uittreksel BRP	56%	59%
Overlijden	95%	85%

Bestuurlijk verantwoordelijk: Kleijngeld Nol

Startdatum: 11-06-2019

B20 | Uitvoering klanttevredenheidsonderzoek balie Publiekszaken

Om de scores op begening, deskundigheid en doorlooptijd te meten wordt 1x per 2 jaar een klanttevredenheidsonderzoek gehouden (waar staat je gemeente) op de dienstverlening bij Publiekszaken.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Kleijngeld Nol

Startdatum: 20-09-2019

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2018	Begroting 2019 na wijziging	Begroting 2020
Lasten	25.527	19.165	21.287
Baten	-90.450	-85.347	-89.485
Saldo van lasten en baten	-64.923	-66.182	-68.198
Onttrekkingen	0	-14.501	-967
Stortingen	5.414	13.498	3
Mutaties reserves	5.414	-1.003	-964
Saldo na mutaties reserves	-59.509	-67.185	-69.162

Belangrijkste kaders

Strategische visie 'Samen werken aan de toekomst'

Coalitieakkoord 'Samen duurzaam vooruit'

Dienstverleningsvisie Vanzelfsprekend dienstbaar (2016)

Nota reserves en voorzieningen

Financiële verordening 2017

Notitie waarderings- en afschrijfbeleid

Verbonden partijen

Streekarchief Langstraat Heusden Altena

ROM/Hart van Brabant

BNG (Bank Nederlandse Gemeenten)

Intergas N.V.

Enexis Holding N.V.

Vordering op Enexis Holding N.V.

CBL Vennootschap B.V.

Verkoop Vennootschap B.V.

Publiek Belang elektriciteits productie B.V.

Claim Staat Vennootschap Amsterdam B.V.

Brabant Water N.V.

Beleidsveld 1 | Veiligheid

Ambitie

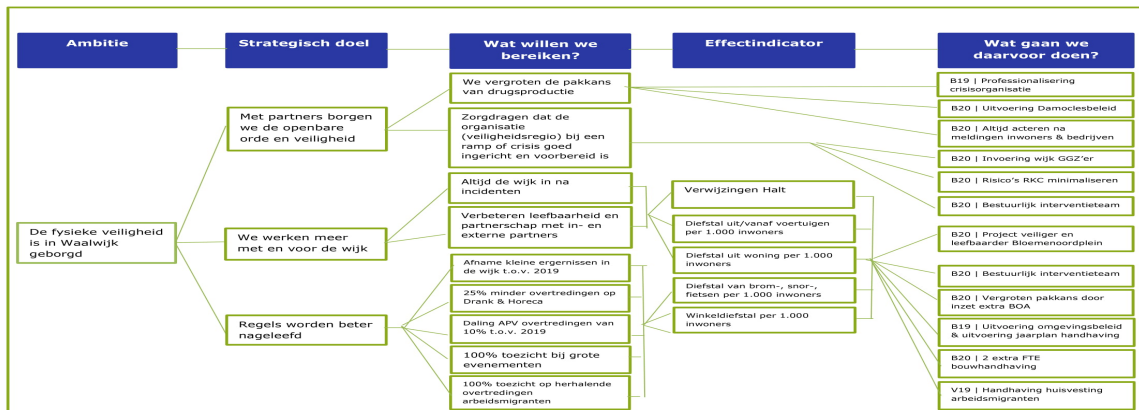
Het hebben van een gevoel van veiligheid is van groot belang. De gemeente Waalwijk wil voor iedereen die binnen de gemeente verblijft een zo veilig mogelijke omgeving creëren. Met preventief beleid waar het kan, met repressief optreden waar het moet. Waar nodig worden grenzen helder gesteld.

Wij vinden het noodzakelijk om veiligheidsbeleid in samenhang vorm te geven. Veiligheidsbeleid heeft zich ontwikkeld van een reeks reacties op incidenten tot een brede en meer samenhangende aanpak. De traditionele verantwoordelijkheid van de burgemeester voor de openbare orde is aangevuld en ingebed in een veel breder vormgegeven veiligheidsbeleid, waar bijvoorbeeld ook onderwijs en zorg als beleidsterreinen bij betrokken zijn en waar het Openbaar Ministerie en de politie belangrijke veiligheidspartners van de gemeente zijn. In dat opzicht is het niet alleen het domein van de burgemeester maar gaat veiligheid het hele college aan.

De noodzaak het beleid in samenhang en in samenwerking met anderen vorm te geven, wordt niet kleiner. Kanttekening daarbij is wel dat absolute veiligheid niet gegarandeerd kan worden, dus dat we deels risico's moeten aanvaarden.

Beleidsveld 1 | Veiligheid

Doelstellingen

Fysieke & Integrale Veiligheid

Integrale Veiligheid

In het integraal veiligheidsbeleidsplan 2019-2022 staat weergegeven voor welke opgaven we staan. Nadere toelichting hierop vindt u onder het programma Veiligheid.

Met partners borgen we de openbare orde en veiligheid

Bij dit thema zijn de volgende doelen gesteld:

- Zorgdragen voor een adequate crisisorganisatie die op zijn taak is voorbereid*

De Wet op de Veiligheidsregio's heeft de zorg voor de bevolking in geval van crises nadrukkelijk bij de gemeenten neergelegd. Waalwijk vervult deze opgave in nauwe samenwerking met het district Hart van Brabant. Wij willen goed voorbereid zijn op een eventuele ramp of zwaar ongeval. Daarom zorgen wij voor een actuele invulling van de crisisbeheersingsorganisatie, verzorgen een districtelijk programma voor opleiden-trainen-oefenen en hebben we zicht op de grootste risico's door middel van risico-inventarisaties.
- Vergroten pakkans drugproductie*

De risico's bij de productie van drugs zijn groot. Landelijk zijn er tal van voorbeelden waarbij er zaken misgaan in drugslabs of waarbij brand uitbreekt in een hennepkwekerij. Drugsproductie vindt vaak plaats in criminele samenwerkingsverbanden en gaat niet zelden gepaard met geweld, bedreiging en intimidatie. Reden genoeg om tot doel te hebben om de pakkans hiervan te willen vergroten om deze vorm van criminaliteit tegen te gaan.

We werken meer met en voor de wijk

Bij dit thema zijn de volgende doelen gesteld:

- Altijd de wijk in na incidenten

- Verbeteren leefbaarheid en partnerschap met in- en externe partners

Regels worden beter nageleefd

Bij dit thema zijn de volgende doelen gesteld:

- Afname kleine ergernissen in de wijk t.o.v. 2019
- 25% minder overtredingen op Drank & Horeca
- Daling APV overtredingen van 10% t.o.v. 2019
- 100% toezicht bij grote evenementen
- 100% toezicht op herhalende overtredingen arbeidsmigranten

	2017	2018	2019 tot nu toe	Streefwaarde 2020
Aantal Last onder Dwangsom dealen	0	2	6	6
Aantal hennepkwekerijen	26	23	10	25
Aantal locaties met grondstoffen synthetische drugs	1	1	0	2
Aantal drugsdumpingen synthetische drugs	3	3	0	0
Percentage bemensing crisisorganisatie	100	100	100	100
Rapportcijfer leefbaarheid veiligheidsmonitor	7,5	Niet gemeten (enkel in de oneven jaren uitgevoerd)	Nog niet gemeten	Wordt niet gemeten in 2020 Maar voor 2021 ten minste 7,5
Aantal meldingen bij BOA's/politie	1067/5693	1350/5267	1219/4009	1350/5300
Aantal vernielingen	216	144	144	150
Aantal High Impact Crimes	304	240	183	225
Aantal DHW-controles	12	17	24	25
Aantal DHW-overtredingen	5	8	6	3
Aantal boetes APV	114	44	37	45
Aantal gecontroleerde grote evenementen	13	16	14	16
Aantal controles arbeidsmigrantenlocaties	23	32	39	60
Aantal handhavingsactiviteiten arbeidsmigrantenlocaties	15	20	32	50
Aantal meldingen m.b.t. personen met verward gedrag	159	158	90	140

Aantal casussen inzet wijk-GGZ-er	Niet bekend	67	77	80

Indicatoren

06. Verwijzingen Halt (aantal per 10.000 inw 12-17jr) (BBV)

Het aantal verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straft. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.

Aantal	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Waalwijk	130 aantal	183 aantal	199 aantal	287 aantal	224 aantal	194 aantal
M50	142 aantal	138 aantal	117 aantal	134 aantal	118 aantal	117 aantal

07. Diefstal uit/vanaf voertuigen per 1.000 inwoners (BBV)

Het aantal diefstallen uit/vanaf voertuigen, per 1.000 inwoners.

Aantal	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Waalwijk	1,2	1	1	1,3	0,6	0,7	3,6
M50	1	1	1	0,9	0,8	0,8	2,8

08. Diefstal uit woning per 1.000 inwoners (BBV)

Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.

Aantal	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Waalwijk	5,1	4,1	6,1	3,2	2,3	1,9	1,8
M50	5,4	4,8	3,8	3,6	3,1	2,7	2,3

09. Diefstal van brom-, snor-, fietsen per 1.000 inwoners (BBV)

Het aantal diefstallen van brom-, snor-, en normale fietsen, per 1.000 inwoners.

Aantal	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Waalwijk	5,3	3,4	7,5	6,2	2,8	2,3	1,9
M50	6,2	6,1	6,1	6	5,1	4,1	2,8

10. Winkeldiefstal per 1.000 inwoners (BBV)

Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.

Aantal	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Waalwijk	1,8	1,6	1,7	1,6	1,3	1,2	1,4
M50	2	2	2	2	1,9	1,7	1,7

Maatregelen

B19 | Uitvoering Omgevingsbeleid & uitvoering jaarplan Handhaving

In 2020 gaan we werken met een nieuw omgevingsbeleid. De zaken die daar in staan opgenomen worden in 2020 uitgevoerd.

Het jaarplan Handhaving wordt in januari 2020 vastgesteld. De uitvoering van het jaarplan vindt plaats in 2020.

Zowel het omgevingsbeleid als het jaarplan handhaving hebben als doel om alle taken in te vullen op het vlak van Toezicht en Handhaving waar de gemeente Waalwijk verantwoordelijk voor is.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Kleijngeld Nol

■ Tijd

Aangezien de Omgevingswet nog niet van toepassing is wordt ook in 2019 uitvoering gegeven aan het omgevingsbeleid . Daartoe is in januari 2019 een jaarplan Handhaving vastgesteld door het college. Dit jaarplan wordt uitgevoerd in 2019.

V19 | Handhaving huisvesting arbeidsmigranten

Sinds 1 februari 2019 is bij Team Leefbaarheid Toezicht en Handhaving 1 fte extra ingehuurd van het door de raad vrijgemaakte bedrag (€50.000) om invulling te geven aan deze taak. Deze taak omvat extra toezicht en handhaving op huisvesting van arbeidsmigranten. Dit jaar worden circa 60 huisvestingslocaties integraal gecontroleerd op naleving van wet- en regelgeving.

Het doel van deze controles is het opheffen van onveilige woonsituaties, verbeteren van de veiligheid en gezondheid voor bewoners en de directe omgeving. Via verschillende kanalen (meldingen en verzoeken om handhaving van o.a. burgers en ondernemers, politie) krijgen wij signalen over kamerbewoning/ huisvesting van arbeidsmigranten. Ook zijn aspecten als huisjesmelkerij en onrechtmatige (criminele) inkomsten onderzocht en is aandacht besteed om mogelijke overlast in de directe omgeving (bijvoorbeeld parkeren van auto's, geluidsoverlast) te voorkomen. In sommige gevallen is er sprake van overlast en uitbuiting. Hiernaast voeren we ook gezamenlijke controles uit met de inspectie ISZW. Daarbij zijn in 2019 bij 4 gevallen onwenselijke woonsituaties geconstateerd.

In 2019 zijn tot en met september 44 locaties integraal gecontroleerd en onderzocht of er sprake is van een veilige woonsituatie. Hierbij zijn de BRP-gegevens (Basis Registratie Personen) en brandveiligheid (zoals het ontbreken van rookmelders, brandblusmiddelen en goed bereikbare vluchtroutes) gecontroleerd. Bij 33 locaties is een vervolgactie (zoals een eerste aanschrijving of het starten van handhavingsprocedure) nodig geweest omdat er sprake is van strijd met het bestemmingsplan (niet vergunbaar), overtreden van (brandveiligheids)voorschriften uit het Bouwbesluit 2012 en/of een vermoeden van huisjesmelkerij.

In 2019 zijn de locaties aangeschreven die verplicht zijn een aanvraag om een omzettingsvergunning op grond van de Huisvestingsverordening Waalwijk 2018-2021 in te dienen. Onderdeel van deze procedure is een toets op grond van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob). Indien geen omzettingsvergunning kan worden verleend, zal handhavend worden opgetreden op de betreffende locaties.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Kleijngeld Nol

Tijd

Sinds 1 februari 2019 is bij Team Leefbaarheid Toezicht en Handhaving 1 fte extra ingehuurd van het door de raad vrijgemaakte bedrag (€50.000) om invulling te geven aan deze taak. Deze taak omvat extra toezicht en handhaving op huisvesting van arbeidsmigranten. Dit jaar worden circa 60 huisvestingslocaties integraal gecontroleerd op naleving van wet- en regelgeving.

Het doel van deze controles is het opheffen van onveilige woonsituaties, verbeteren van de veiligheid en gezondheid voor bewoners en de directe omgeving. Via verschillende kanalen (meldingen en verzoeken om handhaving van o.a. burgers en ondernemers, politie) krijgen wij signalen over kamerbewoning/ huisvesting van arbeidsmigranten. Ook zijn aspecten als huisjesmelkerij en onrechtmatige (criminele) inkomsten onderzocht en is aandacht besteed om mogelijke overlast in de directe omgeving (bijvoorbeeld parkeren van auto's, geluidsoverlast) te voorkomen. In sommige gevallen is er sprake van overlast en uitbuiting.

In de eerste maanden van 2019 zijn 12 locaties integraal gecontroleerd en onderzocht of er sprake is van een veilige woonsituatie. Hierbij zijn de BRP-gegevens (Basis Registratie Personen) en brandveiligheid (zoals het ontbreken van rookmelders, brandblusmiddelen en goed bereikbare vluchtroutes) gecontroleerd. Bij 10 locaties is een vervolgactie (zoals een eerste aanschrijving of het starten van handhavingprocedure) nodig geweest omdat er sprake is van strijd met het bestemmingsplan (niet vergunbaar), overtreden van (brandveiligheids)voorschriften uit het Bouwbesluit 2012 en/of een vermoeden van huisjesmelkerij.

In het eerste kwartaal van 2019 wordt een aantal locaties aangeschreven die verplicht zijn een aanvraag om een omzettingsvergunning op grond van de Huisvestingsverordening Waalwijk 2018-2021 in te dienen. Onderdeel van deze procedure is een toets op grond van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob). Indien geen omzettingsvergunning kan worden verleend, zal handhavend worden opgetreden op de betreffende locaties.

B20 | 2 extra FTE bouwhandhaving

In Waalwijk wordt flink gebouwd waarbij de gemeente toeziet op naleving van de regels. In 2020 wordt vanuit bouwtoezicht met name gecontroleerd op nieuwbouw, bestaande bouw (o.a. kamergewijze verhuur) en ondermijning. Gecontroleerd wordt of men zich o.a. houdt aan de constructie- en brandveiligheidseisen uit de vergunning en het bouwbesluit. Ook in 2020 zullen deze thema's de aandacht blijven vragen. De twee extra fte's die de afgelopen jaren werden ingehuurd, worden daarom vanaf 2020 structureel aan het cluster Handhaving toegevoegd om ons kwaliteitsniveau te blijven behouden.

Startdatum: 03-07-2019

B20 | Altijd acteren na meldingen inwoners & bedrijven

In 2020 willen we bereiken dat wij als gemeente altijd acteren na meldingen van inwoners en bedrijven. Bij voorkeur doen we dat door persoonlijk te bellen met de betreffende inwoner of het bedrijf dat de melding heeft gedaan. Indien dat niet mogelijk is reageren we via mail.

Ook als iets niet mogelijk leggen we dat zo goed en duidelijk mogelijk uit. Door een persoonlijk gesprek te voeren bereiken we meer begrip over besluiten. Dit leidt naar verwachting tot minder conflicten .

De ambitie is dat we op deze wijze samen op zoek gaan naar een passende reactie en dat dit bijdraagt aan tevreden inwoners en ondernemers.

Startdatum: 03-07-2019

B20 | Bestuurlijk interventieteam

In 2020 gaat het BIT verder op de ingeslagen weg. Dat houdt in dat we (jeugd)overlast aanpakken en deels ook complexe casuïstiek en ondermijning. Daarnaast gaan we in preventieve zin aandacht besteden aan het BIT op de scholen. Met onze aanpak bieden we overlastgevende personen een ander perspectief en creëren we tegelijkertijd een veilige leefomgeving. De kracht van het BIT blijft ook voor 2020 om snel en integraal een effectieve aanpak neer te zetten.

Startdatum: 03-07-2019

B20 | Inzet wijk GGZ'er

Ook in 2020 zetten we de wijk GGZ'er in bij die situaties die voor onrust zorgen op het snijvlak van zorg en veiligheid. De inzet van de wijk GGZ'er is gericht op inwoners die problemen hebben en/of veroorzaken en die daar zorg bij nodig hebben, Die zorg is echter (nog) niet geïndiceerd. De inzet van de wijk GGZ'er is zowel preventief als repressief en de wijk GGZ'er handelt ook pro-actief. Op deze manier willen we rust en begrip in de wijk creëren op die plekken waar het nodig is. Vanwege de landelijke keuze om mensen langer thuis te laten wonen en (geestes)zieke mensen thuis hun behandeling te laten ondergaan ontstaan er overlastsituaties en zorgelijke situaties. Juist daar is de wijk GGZ'er van een grote toegevoegde waarde.

Startdatum: 03-07-2019

B20 | Project veiliger en leefbaarder Bloemenoordplein

In 2020 blijven wij aandacht vragen voor meldingsbereidheid onder inwoners, ondernemers en winkelend publiek ter bevordering van de leefbaarheid en veiligheid op het Bloemenoordplein. We beogen sociale cohesie, dat inwoners elkaar aanspreken op zaken en dat zij, indien nodig, zaken melden bij de gemeente. Dit alles draagt bij aan het behouden van de leefbaarheid en veiligheid. Deze aanpak is niet exemplarisch voor het Bloemenoordplein, we hanteren deze werkwijze ook in andere wijken en gebieden in de gemeente Waalwijk.

Startdatum: 03-07-2019

B20 | Risico RKC minimaliseren met partners

De risico's rondom wedstrijden van RKC Waalwijk minimaliseren we door een gezamenlijke en integrale aanpak. De veiligheidsorganisatie van RKC, de politie en de gemeente Waalwijk analyseren en beoordelen gezamenlijk de risico's per wedstrijd om tot een maatwerk aanpak te komen bij elke wedstrijd. Daarnaast wordt ingezet op professionalisering van alle betrokken organisaties met hulp en advies van externe partners zoals de KNVB en andere steden met een betaald voetbal organisatie (BVO).

We willen bereiken dat er professioneel georganiseerde voetbalwedstrijden in Waalwijk zijn, waarbij een toegankelijk, gastvrij en veilig voetbal centraal staan.

Startdatum: 03-07-2019

B20 | Uitvoering Damoclesbeleid

De uitvoering van het Damoclesbeleid gaat door in 2020. We voeren controles uit bij woningen en panden waar een vermoeden is van drugsgerelateerde overtredingen. We krijgen meldingen uit de samenleving en/of signaleren zelf zaken die 'niet pluis' lijken. Voordat we overgaan tot een daadwerkelijke controle vindt eerst een onderzoek plaats in samenwerking met Enexis, politie en eventuele andere ketenpartners. Als er uit dat onderzoek voldoende signalen naar voren komen die duiden op drugs gaan we controleren. Indien drugs wordt aangetroffen gaan we altijd over tot een tijdelijke sluiting van de woning of het pand. Indien er sociale problematiek mee gemoeid is waar we als gemeente ook een verantwoordelijkheid hebben dan nemen we dat natuurlijk op ons. Op deze wijze beogen we de bestuurlijke aanpak van drugsproblematiek in te vullen.

Startdatum: 03-07-2019

B20 | Vergroten pakkans door extra inzet BOA

In 2019 is gestart met de inzet van een extra BOA die zich met name richt op haven 1 t/m 8. In 2020 zal deze inzet gecontinueerd worden. Richting het bedrijfsleven hebben we beloofd ons best te doen om intensief te handhaven op overtredingen zoals het parkeerverbod voor vrachtwagens. Daarnaast is er sprake van een doorontwikkeling van de truckparking. De inzet van de extra BOA zal zich in 2020 daarop richten zodat de handhavingskant op Haven 1 t/m 8 adequaat georganiseerd is. De extra capaciteit maakt dat de overige BOA-capaciteit zich kan blijven richten op de andere delen van Waalwijk.

Startdatum: 03-07-2019

B19 | Professionalisering crisisorganisatie

Binnen de crisisbeheersing werken we samen in regionaal verband (Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant) én in districtelijk verband (8 gemeentelijke crisisorganisaties binnen Hart van Brabant).

Bestuurlijk verantwoordelijk: Kleijngeld Nol

■ Tijd

Zowel de samenwerking binnen regionaal verband als binnen districtelijk verband heeft een herkenbare vorm. De gemeente Waalwijk kan in geval van een calamiteit een beroep doen op beide samenwerkingsverbanden met aanvulling van eigen lokale specialisten. In 2019 vindt een verdere stap in de professionalisering van de crisisorganisatie plaats.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2018	Begroting 2019 na wijziging	Begroting 2020
Lasten	4.415	4.967	4.910
Baten	-97	-24	-24
Saldo van lasten en baten	4.318	4.943	4.886
Onttrekkingen	-561	-295	-150
Stortingen	213	0	0
Mutaties reserves	-348	-295	-150
Saldo na mutaties reserves	3.970	4.648	4.737

Belangrijkste kaders

Regionaal Beleidsplan Politie-eenheid Zeeland-West-Brabant 2019-2022 (Nationale politie)

Integraal Veiligheidsbeleid 2019-2022 (gemeente Waalwijk)

Damoclesbeleid 2019

Wet op de Veiligheidsregio's

Besluit Risico's en zware ongevallen (BRZO)

Beleidsplan 2019-2023 'Samen werken aan veiligheid en veerkracht' Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant

Regionaal Risicoprofiel Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant, bestaande uit:

- Brandrisicoprofiel 2019-2023;
- Dekkings- en spreidingsplan 2019-2023;
- Multidisciplinair Opleidings-, Trainings-, en Oefenplan (MOTO-plan) 2019-2023.

Visie op Omgevingsbeleid in de gemeente Waalwijk

Jaarplan Handhaving 2019

Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant

Verbonden partijen

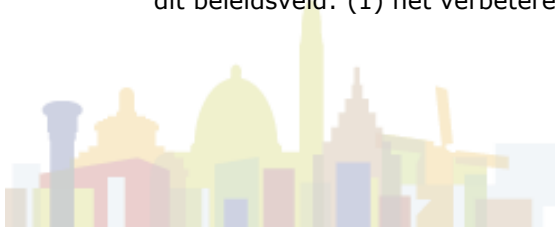
Veiligheidsregio Midden- en West Brabant (VRMWB)

Beleidsveld 2 | Verkeer, Vervoer en Waterstaat

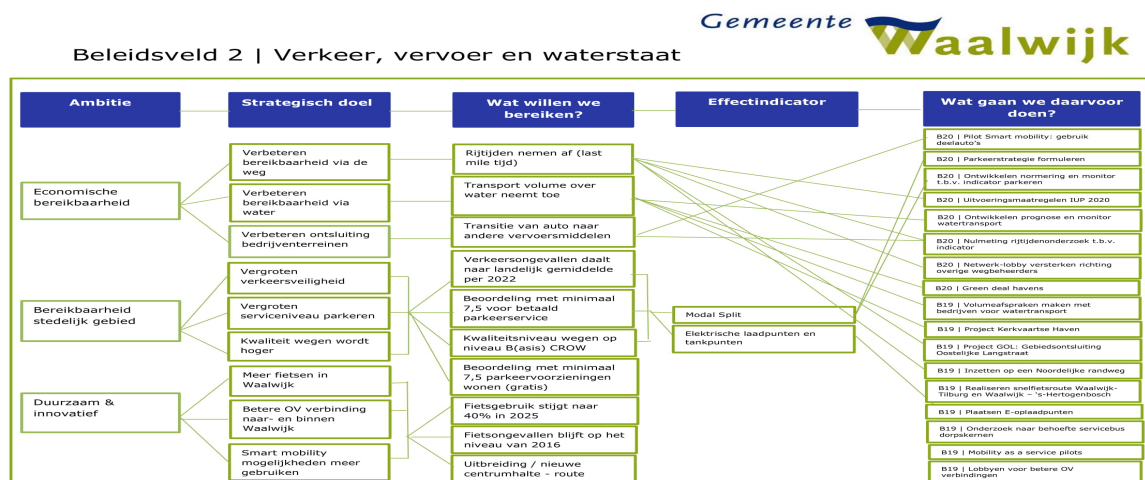
Ambitie

Bereikbaarheid, overal makkelijk kunnen komen, is één van de urgenties & potenties van Waalwijk uit onze strategische visie. Uit de digitale enquêtes en de gesprekken met inwoners en ondernemers kwam de goede bereikbaarheid van Waalwijk steeds terug als pluspunt. Bereikbaarheid draagt bij aan onze economische ambities, aan de aantrekkelijkheid om hier te wonen.

In het coalitieprogramma 'Samen duurzaam vooruit' en het mobiliteitsplan zien we drie pijlers voor dit beleidsveld: (1) het verbeteren van de economische bereikbaarheid over weg en water. Het

zorgen voor (2) bereikbare en veilige stedelijke omgeving en (3) het inspelen op innovatieve en duurzame nieuwe mogelijkheden.

Doelstellingen

Duurzaam & Innovatief

De komende periode willen we inzetten op innovatie en duurzaamheid. We koppelen innovaties aan onze duurzaamheids- en economische ambities. We gaan vol voor e-bikes en e-cars, gedragsprojecten en (service) vervoer. We investeren in betere voet- en fietspaden.

- **Waalwijk is een fietsvriendelijke gemeente**
  - vergroten aantal fietsbewegingen met 40% in 2025
  - aantal fietsongevallen blijft onder het niveau van 2016
- **Waalwijk beschikt over hoogwaardig OV- netwerk**
  - toenemend gebruik van het openbaar vervoer
  - we zetten bij de provincie in op een betere aansluiting van Bedrijventerrein Haven met het openbaar vervoer
- **Waalwijk benut de mogelijkheden van Smart Mobility maximaal**
  - het aantal elektrische auto's stijgt
  - we voeren in deze raadsperiode een pilot uit op het gebied van Smart Mobility (deelauto/-fiets/-e-bike)

Indicatoren

37. Elektrische laadpunten en tankpunten

Het aantal elektrische laadpunten en tankpunten voor biobrandstoffen/(groen)gas

Aantal	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Waalwijk	1 aantal	2 aantal	5 aantal	5 aantal	18 aantal	22 aantal
M50	2 aantal	2 aantal	4 aantal	6 aantal	14 aantal	18 aantal

Maatregelen

B19 | Lobbyen voor betere OV verbindingen

De gemeente Waalwijk zet bij de Provincie Noord-Brabant (verantwoordelijke OV-autoriteit) in op drie schaalniveaus voor het openbaar vervoer van, naar en binnen de gemeente Waalwijk:

- Structuurversterking op regionaal niveau (knooppuntennetwerk).
- Continueren bediening kernen (kernennetwerk).
- Service voor de toegankelijkheid van voorzieningen in verband met vergrijzing en zelfredzaamheid (servicenetwerk).

De afgelopen jaren is er verder gewerkt aan het verder optimaliseren van de snelbusverbinding Tilburg-Waalwijk-'s-Hertogenbosch. In overleg met de vervoersorganisaties en provincie wordt er gestreefd naar een beter en voor een ieder toegankelijk openbaar vervoer. Voor 2019 wordt gemonitord wat de effecten zijn van de andere routing van snelbuslijn 301 (harmonisatie met buslijn 300). Voor de stad Waalwijk wordt momenteel onderzoek gedaan naar een zogenoemde servicebus.

- In samenwerking met Arriva en de Provincie Noord-Brabant zijn de buslijnen 300 in 2018 met name onderzocht op in- en uitstappers en bezettingsgraad. Het regionale openbaar vervoer gaat de centra van bedrijvigheid en werkgelegenheid in combinatie met het centrum (winkelgebied, gemeentehuis, schoenenmuseum) beter ontsluiten. Daarvoor is een routewijziging van de sneldiensten nodig en een versterking van het regionale netwerk. De route van de sneldiensten moet dan worden verlegd van de Hertog Jansstraat naar een route parallel aan de A59 (aan de noord- of zuidzijde) tussen de Hertog Jansstraat en de Heulstraat. Rijkswaterstaat houdt echter vast aan het volledig afsluiten van de oprit Waalwijk-Oost richting 's-Hertogenbosch en is vooralsnog niet bereid voor het openbaar vervoer en de hulpdiensten een uitzondering te maken.
- Vanaf de nieuwe haltes zijn er goede loop- en fietsverbindingen nodig naar de bedrijventerreinen en het centrum. De haltes bieden de mogelijkheid om fietsen te stallen. Eén van de haltes wordt de centrumhalte die een duidelijke poortfunctie voor het centrum

krijgt. Parkeervoorzieningen bij of in de omgeving van de haltes kunnen ook een rol spelen voor het leisureverkeer (overstap op de sneldienst).

- Ook wordt onderzocht in hoeverre het particuliere initiatief van Parkmanagement Waalwijk; de Havenbus, in de spits tussen Busstation Vredesplein en Bedrijventerrein Haven; kan worden opgenomen in de reguliere dienstregeling. In het Exploitatieplan Brabant-West 2020 zoals vastgesteld door Provinciale Staten en dat ingaat op 15 december 2019, is deze verbinding niet opgenomen.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Tijd

Naar verwachting lijkt realisatie in 2019 niet haalbaar.

De redenen:

In de Centrumvisie is de wens opgenomen om de snelbusdiensten in plaats van via de Zuidas-Burgemeester Smeelelaan-busstation Vredesplein te laten lopen via een route via de Taxandriaweg, met een uitgebreide bushalte met aanvullende voorzieningen ter hoogte van de Heulstraat. De gedachte was om het centrum beter bereikbaar te maken en daar tevens een transferium te creëren. Dit laatste om een uitgebreide fietsenstalling te realiseren voor een betere bereikbaarheid van Bedrijventerrein Haven met de fiets.

Er zijn gesprekken gevoerd met het openbaar vervoerbedrijf, die een verdere ontwikkeling van dit voornemen liet afhangen van de toekomstige aansluitingsstructuur op de A59. De door ons gewenste aansluitingen lijken bij Rijkswaterstaat, als wegbeheerder van de A59, niet te kunnen rekenen op voldoende draagvlak. Indien er geen aansluiting Waalwijk-Centrum op de A59 richting 's-Hertogenbosch beschikbaar blijft zal het openbaar vervoerbedrijf niet snel genegen zijn om voor snelbusdiensten via de Taxandriaweg te rijden.

B19 | Mobility As A Service pilots

Mobility as a Service (MaaS) wordt gezien als de toekomst voor mobiliteit. Het staat voor een transitie in mobiliteit, waarbij de consument mobiliteit inkoop in de vorm van diensten, in plaats van te investeren in het bezit van transportmiddelen of losse diensten als openbaar vervoer en daarmee flexibeler is. Een essentiële verandering in MaaS is het concept van denken in servicelevels. Nieuwe services zullen een combinatie vormen tussen het klassieke openbaar vervoer, vraaggestuurd vervoer en privévoertuigen, waarmee onderlinge grenzen vervagen en een meer integraal systeem ontstaat.

Ov-deelfietsen, taxi's, deelauto's, carpoolen, nieuwe vormen van stadsdistributie en allerlei tussenvormen van mobiliteit worden met MaaS samengesmeed tot een aantrekkelijk, naadloos systeem dat je met je smartphone bereikt, plant, bestelt en betaalt en leidt tot betaalbaar vervoer

van deur-tot-deur. Deze veranderingen kunnen op termijn gevolgen hebben voor het gebruik van stedelijke infrastructuur en mogelijk ook voor de inrichting en het ontwerp van de gebouwde omgeving. In potentie kan MaaS leiden tot een verminderde parkeerdruk, een verminderde parkeerbehoefte en zelfs leiden tot een CO2-reductie door een veel efficiëntere omgang met de beschikbare capaciteit. Grootste uitdaging daarbij is hoe MaaS kan worden vertaald naar concrete acties, met verwachte effecten en benodigde financiële middelen.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

■ Tijd

MaaS heeft nog niet de aandacht gekregen die het verdient, mede omdat nog niet duidelijk is wat daar onder kan vallen. Wel is duidelijk dat er een groot aantal zaken onder kan worden geschaard. Zo zijn we net gestart met het vormgeven van Smart Mobility binnen de gemeente Waalwijk en hoe we dit willen oppakken, maar ook daarover dienen de gesprekken nog plaats te vinden. Concreet zijn we met Smart Mobility bezig voor de Insteekhaven en proberen we de 'Smart-component' te verwerken in de meeste nieuwe projecten. Dit is echter iets anders dan MaaS. MaaS omvat projecten zoals de OV servicebus, Quickwins-OV knooppunten etc. De OV-servicebus hebben wij elders in deze voorjaarsnota opgenomen terwijl wij de Quickwins-OV hierna hebben uitgewerkt.

Bij de Quickwins-OV knooppunten is vanuit het MIRT A2 Deil Waalwijk benoemd als één van de knooppunten waar verkeer van de A2 kan worden afgevangen. Waalwijk komt binnen het traject Quickwins-OV knooppunten in aanmerking voor een tweetal maatregelen, namelijk: een uitbreiding van de fietsvoorziening bij Vredesplein en een realisatie van een P+R nabij de Taxandriaweg. Ondanks dat het onderzoek naar het P+R nabij de Taxandriaweg nog loopt, is het uitbreiden van de fietsvoorzieningen nabij bushalte Vredesplein een stuk concreter. De komende maanden wordt het voorstel voor de provincie verder uitgewerkt. Het uitbreiden van fietsvoorzieningen draagt bij in de stimulatie van het ketenvervoer. Het motiveren gebruik te maken van het OV en met de fiets het voor-/natransport te doen wordt middels deze maatregelen bevordert, leidend tot een verkeersafname op de A59 en vervolgens op de A2.

B19 | Onderzoek naar behoefte servicebus dorpskernen

De groeiende mate van vergrijzing in Nederland en de daar bijbehorende gebreken die de ouderdom met zich meebrengt, zorgt binnen het openbaar vervoer voor een toenemende behoefte aan 'vervoer op maat'. Naast de behoefte aan dit type openbaar vervoer voor ouderen is daar ook sprake van bij reizigers met een beperking. Omdat de zorg in ons land afneemt, persoonsgebonden budgetten en dergelijke op beginnen te raken zijn zij vaak aangewezen op het (voor hen niet goed ingerichte) openbaar vervoer. De gemeente Waalwijk ziet kansen met het introduceren van **'openbaar vervoer op maat'**.

Voor de kern Waspik (gelegen in de gemeente Waalwijk) is er al een bestaand initiatief opgepikt door particulieren, om te voorzien in OV als service. De gemeente Waalwijk gaat onderzoeken of een OV-servicebus ook mogelijk is voor de stad Waalwijk.

De **Servicebus** is onder andere een openbaar vervoersformule die vooral bedoeld is om ouderen en gehandicapten gemakkelijker met het openbaar vervoer te laten reizen. De dienstregeling wordt meestal uitgevoerd met speciale, kleine busjes met een lage vloer, waardoor instappen zeer gemakkelijk is.

Onderzocht wordt of het initiatief van de Boodschappendienst Waspik kan worden 'vertaald' naar de kern Sprang-Capelle en de stad Waalwijk en onder welke voorwaarden. Voor dit onderzoek ligt de focus op het nut en de noodzaak van de introductie van een OV-Servicebus in de kern Waalwijk. De focus hierbij ligt op een onderzoek naar best-practices (goed werkende praktijkvoorbeelden), maar ook op 'mislukte' OV-service projecten waarbij de kritieke punten worden onderzocht. Hiermee wordt een overzicht gecreëerd van uitgangspunten waaraan een goed werkende OV-service moet voldoen. Maar vooral ook welke bedreigingen er zijn met betrekking tot de ontwikkeling van de OV-servicebus. Bij een vervolgstudie wordt gekeken naar de uitvoerbaarheid, kosten en de te treffen maatregelen om dit project mogelijk te maken.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

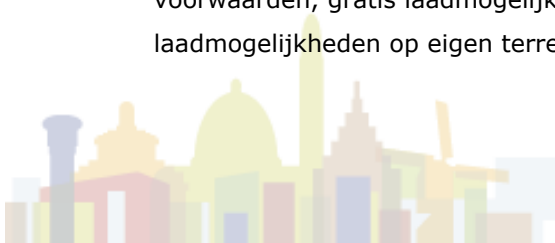
■ Tijd

Een verkennend onderzoek en eerste stappen voor de invoering van de OV-servicebus zijn gepland voor het einde van dit jaar. Er zijn voor nu geen indicatoren bekend waardoor dit niet zou lukken.

Eind 2018 is een onderzoek gedaan naar de invoering van een OV-servicebus (kleinschalig openbaar vervoer op maat) voor de kern Waalwijk. Daarnaast is een samenwerkingsverband opgestart tussen zeven middelgrote gemeenten in Noord-Brabant (Midsize Brabant M7) om kennis te delen en succesvolle initiatieven uit te wisselen. Op basis van deze samenwerking is voor de invoering van kleinschalig openbaar vervoer een traject opgestart samen met de gemeente Oss. Zij hebben ruime ervaring met het opzetten van alternatief ov-vervoer. Hier wordt de komende maanden een vervolg aangegeven, waarbij wellicht ook nog een uitwisseling tussen andere gemeenten uit het samenwerkingsverband plaatsvindt.

B19 | Plaatsen E-oplaadpunten

Wij gaan vol voor e-bikes/cars. Al in 2014 hebben wij, bij het vaststellen van het lokale laadpuntenbeleid, gekozen voor een zowel stimulerende als faciliterende rol. Dit heeft er inmiddels in geresulteerd dat wij, in samenwerking met de provincie, weliswaar onder een aantal praktische voorwaarden, gratis laadmogelijkheden beschikbaar stellen voor e-rijders die niet beschikken over laadmogelijkheden op eigen terrein: paal volgt auto.. Hiervoor brengen wij in voorkomende

gevallen, geen parkeerbelasting in rekening. Daarnaast hebben wij laadpalen geplaatst op strategische locaties: sporthallen, zwembaden en op een aantal parkeervoorzieningen. Op dit moment zijn er in de openbare ruimte ruim 35 openbare laadpalen actief. Het aantal te realiseren laadpalen is sterk afhankelijk van het aantal rijders dat niet beschikt over een oplaadplaats op eigen terrein. Een algemeen uitgangspunt is dat dit 30 à 40% van het aantal elektrische rijders betreft. In 2014 werd op basis hiervan voor Waalwijk een toename van het aantal laadpalen voorspeld van 68 in 2013, via 201 in 2015 naar 683 in 2020. Het werkelijk aantal geplaatste laadpalen blijft hier dus ver bij achter. Een verklaring hiervoor is het wegvallen en beperken van fiscale voordelen, het beperkt aantal type elektrische voertuigen waardoor in totaal minder aanvragen voor een oplaadpaal zijn gedaan.

Wij zetten het plaatsen van laadvoorzieningen bij strategische locaties zoals winkelcentra, sportlocaties, openbare gebouwen en andere bezoekersaantrekkelijke bestemmingen voort en onderzoeken de mogelijkheden van het plaatsen van meer openbare laadpalen in de kernen: basis op orde. Dit in het kader van het stimuleren. Ons college monitort regelmatig de voortgang van aanvragen om laadpalen.

Om de komende jaren het plaatsen van laadpalen in de openbare ruimte voortvarend aan te kunnen pakken wordt gewerkt aan een door de raad vast te stellen Strategische Plankaart Openbaar Laden met daarop alle toekomstige locaties waar een laadpaal kan worden geplaatst, mocht daar vraag naar zijn. Daartoe zijn de kernen verdeeld in gebieden met een diameter van 300 meter. Nadat deze kaart onherroepelijk is geworden hoeft niet voor iedere individuele aanvraag meer een bezwarenprocedure te worden doorlopen. Dat verkort de plaatsingsprocedure met circa 8 weken.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Tijd

De samenwerking met de provincie eindigt 20 januari 2020. Afhankelijk van de situatie die zich dan voordoet kan daar dan inhoudelijk nader op ingegaan worden. De mogelijkheid bestaat dat de provincie of de huidige leverancier tegen het einde van de looptijd van de huidige samenwerkingsovereenkomst een voorstel doet over het vervolg. Zo niet, dan ligt het in de bedoeling om in Hart van Brabant-verband voor het vervolg initiatieven te ontplooiën zodat e-rijders die niet beschikken over een oplaadgelegenheid op eigen terrein binnen een loopafstand van 300 meter hierin worden voorzien. De vaststelling van de 'Strategische plankaart toekomstige locaties e-laadpalen' is in voorbereiding. Ook is onderzoek opgestart naar de mogelijkheden voor het opladen van elektrische fietsen in de openbare ruimte.

B19 | Realiseren snelfietsroute Waalwijk - Tilburg en Waalwijk - 's-Hertogenbosch

Waalwijk zet zich in voor de realisatie van een snelfietsroutes tussen Waalwijk en Tilburg en Waalwijk en 's-Hertogenbosch. Het uiteindelijke resultaat moeten toekomstvaste, hoogwaardige en duurzame fietsverbindingen zijn, als onderdelen van een netwerk van snelfietsroutes in de provincie Noord-Brabant. Dit moet uiteindelijk leiden tot minder autokilometers en dus minder CO2-uitstoot omdat meer fietsers gebruik gaan maken van deze fietsverbindingen. Om voor subsidie door de provincie in aanmerking te komen dienen de projecten voor 2021 te zijn afgerond.

- Snelfietsroute Waalwijk-Tilburg F261: 'Hart van Brabantroute'

Bij dit project wordt samengewerkt met Loon op Zand, Tilburg en de provincie. In 2017 is hiervoor een Bestuursovereenkomst getekend. Een aantal wegvakken is inmiddels gereed of verkeert in een vergevorderd stadium van voorbereiding. In de tweede helft van 2019 is de kwaliteitsverbetering van de bestaande fietspaden langs de Tilburgseweg, ten zuiden van de kern Sprang, voltooid. Deze zijn nu qua breedte, kleur en comfort van snelfietsrouteniveau. In de loop van 2020 gebeurt ditzelfde met de fietsvoorziening door Sportpark De Gaard, waardoor wordt voldaan aan de subsidievoorwaarde dat dit project voor 2021 moet zijn afgerond. Ten noorden van dit sportpark sluit, ter hoogte van de aansluiting met de Meidoornweg, deze snelfietsroute aan op die richting 's-Hertogenbosch.

- Snelfietsroute Waalwijk-'s-Hertogenbosch F59: 'Langstraatroute'

Bij dit project wordt samengewerkt met Heusden, 's-Hertogenbosch en de provincie. In 2018 is hiervoor een Bestuursovereenkomst getekend. Het gedeelte van het Halvezolenfietspad, gelegen tussen N261 en de grens met Heusden maakt deel uit van deze snelfietsroute. Alleen aan de voorwaarde ten aanzien van de breedte wordt op een aantal wegvakken nog niet voldaan. Overeengekomen is dat dit wordt hersteld op die momenten dat er sprake is van groot onderhoud. Voor 2021 wordt een aantal middengeleiders verwijderd en de voorrang ter hoogte van een aantal aansluitingen expliciet geregeld. Daarmee voldoen we aan de subsidievoorwaarde dat dit project voor 2021 moet zijn afgerond. De aanpassing van de brug over het Drongelenskanaal wordt betrokken bij de maatregelen die in het kader van het GOL worden getroffen.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Tijd

Beide snelfietsroutes dienen voor 2021 te zijn gerealiseerd. Op de route Waalwijk - 's-Hertogenbosch, is het Halvezolenfietspad, kan volstaan worden met het aanpassen van een aantal voorrangssituaties en het verwijderen van een aantal obstakels.

In de raadsvergadering van 15 november 2018 heeft ons college de intentie van een uiteindelijk niet in stemming gebrachte motie overgenomen betreffende de herinrichting van de Besoyensestraat, al dan niet als onderdeel van de snelfietsroute Waalwijk-Tilburg. In het daaruit voortvloeiende onderzoek worden drie varianten met elkaar vergeleken. De

varianten worden ten opzichte van elkaar beoordeeld ten aanzien van een aantal criteria. Hiertoe behoren onder meer directheid, comfort, (sociale) veiligheid, omgevingshinder, aantrekkelijkheid, potentie en kosten. Medio mei 2019 worden de resultaten van het onderzoek ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd. Dan ook wordt duidelijk of de Besoyensestraat kan worden ingericht als fietsstraat en als zodanig onderdeel uitmaakt van de snelfietsroute, of dat voor een variant moet worden gekozen.

Economische bereikbaarheid

Bereikbaarheid en mobiliteit zijn voor Waalwijk van economisch levensbelang. De komende jaren werken we aan het vergroten van de economische bereikbaarheid. Het gaat dan om verkeer of transport van Waalwijk naar buiten de gemeente en andersom.

- **Verbeteren bereikbaarheid via de weg**

- rijtijden voor automobilisten en vrachtwagens (van en naar Waalwijk) nemen af.

- **Vergroten en verbeteren bereikbaarheid via water**

De gunstige ligging van Waalwijk aan de Maas biedt veel kansen met betrekking tot economische bereikbaarheid. Daarom hebben we de komende jaren twee doelstellingen die in relatie tot elkaar staan.

- Waalwijk is bereikbaar voor klasse V watertransport (nieuwe insteekhaven).
  - volume watertransport neemt toe.

- **Verbeteren ontsluiting bedrijventerreinen**

We hebben als doel om de komende jaren verkeersstromen zo veel mogelijk te willen splitsen (auto/fiets). Dit om de algehele doorstroming en veiligheid van onze wegen (op onze bedrijventerreinen) te vergroten.

Indicatoren

38. Modal split (in %)

Percentage	2015
Noord Brabant	47,7
Waalwijk	41,4

Maatregelen

B19 | Inzetten op een Noordelijke randweg

De ambitie voor de Noordelijke Randweg komt voort uit het Mobiliteitsplan Waalwijk 2015. In het Mobiliteitsplan staat weergegeven dat voor het bedrijventerrein Haven een gebundelde directe, verkeersveilige verbinding dient te worden gerealiseerd met het hoofdwegennet. De Noordelijke Randweg speelt deze rol. De Noordelijke Randweg is de rechtstreekse verbinding richting de N261, de A59 en het GOL. De Noordelijke Randweg is de belangrijkste gebiedsontsluitingsweg van het Havengebied en is voor de economische ontwikkeling van het Havengebied noodzakelijk. Bij het vormgeven van de Noordelijke Randweg is verkeersveiligheid een integraal onderdeel van het ontwerpproces.

De ontwikkeling van de Noordelijke Randweg staat gekoppeld aan diverse anderen projecten en ontwikkelingen. De Noordelijke Randweg wordt fasegewijs gerealiseerd:

- Project Insteekhaven (bevat een stuk Noordelijke Randweg ten noorden van Haven 8)
- Project Verlengde Pompweg (bevat de aansluiting van het gedeelte Noordelijke Randweg wat is aangelegd bij Project Insteekhaven en het bestaande deel Randweg van de Midden Brabantweg)
- Project Noordelijke Randweg (bevat de aansluiting tussen het GOL en de aangelegde randweg bij Project Insteekhaven op de locatie van de Gansoyensesteeg)
- Project GOL (dit project staat buiten de ontwikkeling van de Noordelijke Randweg, maar is van belang voor dit project vanwege de vervolgvverbinding naar Waalwijk en de A59 richting Breda en 's-Hertogenbosch).

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

■ Tijd

Planning realisatie 2020-2023

In het kader van het project GOL en de realisatie van een ringweg om het Havengebied conform het Mobiliteitsplan 2015, ter verbetering van de bereikbaarheid en de verkeersafwikkeling van het Havengebied, is de realisatie van een Noordelijke Randweg geïnitieerd. Afhankelijk van de diverse naastgelegen percelen waarop bouwactiviteiten plaatsvinden, zoals de Insteekhaven, maar ook grote logistieke dienstverleners en anderen, wordt dit project gefaseerd in tijd en in delen (periode 2020-2023) opgeleverd.

De gemeente Waalwijk gaat voor de optimalisatievariant van het knooppunt Hooipolder: het wijzigen van de opstelstroken en de verkeersregelininstallatie onder het viaduct van de A27 en het verbeteren van de leefbaarheid van de woonomgeving van Waspik. Dit gaan we doen in samenwerking met de gemeente Geertruidenberg, de bewoners en andere belanghebbenden van beide gemeenten.

De A27, tussen Breda en Utrecht, wordt gereconstrueerd. In het kader van een beter bereikbaar Waalwijk wordt zowel ambtelijk als bestuurlijk deelgenomen aan de werk- en stuurgroep van de ombouw A27. Met als uitgangspunt het Hooipolderplusplan wordt er een oplossing gekozen om de leefbaarheid van de kernen Waspik en Raamsdonk te verbeteren. Dit gebeurt in samenwerking met de provincie Noord-Brabant, waarbij de gemeente Geertruidenberg als trekker fungeert. De gemeenteraden worden bij de besluitvorming betrokken.

De gemeenteraad van Geertruidenberg heeft de variant om een parallelweg tussen Scharlo en Raamsdonkveer aan te leggen afgewezen. In 2018 hebben vervolgens de gemeenten Geertruidenberg en Waalwijk gezamenlijk besloten de problematiek op te pakken gebruikmakende van het bestaande wegennet. Eind 2018 is dit ook afgestemd met de provincie Noord-Brabant. Tot juli 2019 hebben de gemeenten Geertruidenberg en Waalwijk de tijd gekregen een concept-wegencategoriseringsplan op te stellen. Na het behalen van de deadline in juli is het traject gestart waarbij een verdere detailuitwerking heeft plaatsgevonden. Eind 2019 gaat de besluitvorming via het college door de gemeenteraden plaatsvinden waarna de implementatie van dit wegencategoriseringsplan wordt opgenomen in de komende IUP's.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

■ Tijd

Als vervolg op het Tracébesluit, dat de Minister in december 2018 heeft ondertekend, wordt er dit jaar gewerkt aan maatregelen op het terrein van verkeersmanagement om de verkeersbelasting van de A27 te verminderen tijdens de wegwerkzaamheden die over enkele jaren starten. Hierbij uiten gemeenten die belang hebben bij de maatregelen hun wensen om te voorkomen dat bijvoorbeeld omleidingsroutes door woonkernen worden gevoerd of dat maatregelen worden getroffen om stremmingen tijdens de bouwwerkzaamheden op alternatieve wijze te ondersteunen, bijvoorbeeld door de inzet van bussen/openbaar vervoer. Verder is er, in het kader van verbetering van de regionale (economische) bereikbaarheid –en specifiek voor Waalwijk, verbetering van de (economische) bereikbaarheid van de stad en het Havengebied- een initiatief gestart van de gemeenten Geertruidenberg en Oosterhout en de werkgeversorganisatie VNO-NCW. Hierbij zijn alle regionale gemeenten rondom het knooppunt bij elkaar gekomen. Vanuit een langdurig samenwerkingsverband is het doel om voor de regionale (economische)

bereikbaarheid het knooppunt Hoopolder verkeerslichtenvrij te krijgen. Het is de bedoeling om zo snel als mogelijk deze maatregel in het MIRT (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport) te krijgen.

Om ongewenste neveneffecten zoveel als mogelijk te voorkomen is in een overeenkomst met de provincie, afgesloten in het kader van een subsidieregeling, een deadline van 1 juli 2019 afgesproken om samen met de gemeente Geertruidenberg te komen tot een categoriseringsplan waarin maatregelen in het Lint tussen Waspik en Raamsdonkveer globaal zijn uitgewerkt. Dit categoriseringsplan dient een bijdrage te leveren aan de bereikbaarheid en leefbaarheid in de regio. Vooralsnog liggen we op schema om de deadline van 1 juli 2019 te halen, ondanks dat de tijdsdruk hoog is. In de komende periode vinden er diverse overleggen plaats tussen belangenpartijen, de betrokken wethouders, ambtelijke ondersteuning en een externe partij om dit categoriseringsplan vorm te geven. De gemeenteraad wordt hierbij betrokken en op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen.

B19 | Project GOL: Gebiedsontsluiting Oostelijke Langstraat

Gemeente Waalwijk werkt mee aan de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat. Deze ontwikkeling voorziet in het realiseren van veel doelen waaronder het verbeteren van de bereikbaarheid van Waalwijk. Met het realiseren van het GOL krijgt de Ecologische Verbindings Zone (EVZ) van de Loonse en Drunense Duinen naar de Bergsche Maas vorm. De ecopassage onder de brug van het Drongelenskanaal, die onderdeel van deze EVZ uitmaakt, is al gerealiseerd. Hiervoor wordt de infrastructuur uitgebreid door de aanleg van een parallelstructuur ten noorden van de kern Waalwijk en een ontsluiting via de Baardwijkse Overlaat (GOL). Parallel aan de beoordeling door de Raad van State van de bezwaren op het Provinciale inpassingsplan (uitspraak hopelijk in 2019) loopt de aanbesteding van het werk.

Planning: naar verwachting wordt de wegenstructuur in Q2 of Q3 2021 in gebruik genomen.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Tijd

Planning realisatie voorjaar 2021

De redenen:

Het project GOL loopt vooralsnog volgens planning. In de maand juli 2019 wordt een uitspraak verwacht op de zienswijzen die zijn ingediend tegen het plan. Verder liggen er juridische gevoeligheden in verband met de PAS-regeling van de Europese Commissie.

Ten aanzien van beide zaken worden positieve einduitkomsten verwacht in 2019, maar zal het project, conform planning, pas volledig zijn gerealiseerd in het voorjaar van 2021.

B19 | Project Kerkvaartse Haven

Project Kerkvaartse Haven loopt. Door bureau Lier consultancy is een inventarisatie uitgevoerd naar de problemen en de kansen die de belanghebbenden zien. De komende tijd vindt overleg plaats met de betrokken partijen waarbij het doel van het overleg is te komen tot richting waarin de oplossing gevonden moet worden waar iedereen achter staat. De ondertekening van de intentieverklaring is op 11 juli niet door gegaan, een nieuwe datum is nog vastgesteld. Aan Arcadis is gevraagd een advies te geven met betrekking tot de inrichting van de haven. Hoe breed moet de monding van de haven in de toekomst worden zodat klasse Va schepen goed de haven in en uit kunnen komen.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Startdatum: 07-01-2019 Einddatum: 28-02-2020

Tijd

Project Kerkvaartse haven loopt op schema, op dit moment vinden er diverse ontwikkelingen plaats die moeten leiden tot een langdurige oplossing ten aanzien van de problematiek van de haven. Ook het herstel van de afgekeurde kering wordt binnen dit project verder op gepakt.

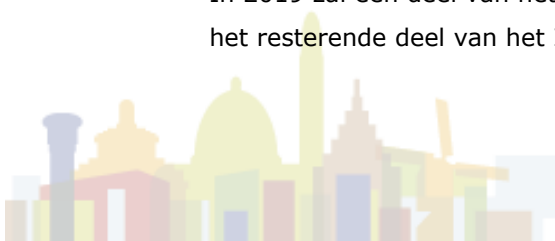
B20 | Uitvoeringsmaatregelen IUP 2020

Met het IUP willen we bereiken dat maatregelen die voortvloeien uit de disciplines "Onderhoud wegen", "Gemeentelijk Riolerings Plan" en "Verkeer" zo veel mogelijk worden gecombineerd tezamen met werkzaamheden aan groen, lichtmasten en nutsvoorzieningen. De werkzaamheden in het IUP vloeien deels voort uit de Wegenwet en de Wet Milieubeheer. Met het uitvoeren van de werkzaamheden in het IUP wordt daarmee aan de wettelijke verplichtingen voldaan. Daarnaast leveren de werkzaamheden een belangrijke bijdrage aan leefbaarheid, bereikbaarheid, bruikbaarheid en veiligheid en zijn daarmee van belang voor een aantrekkelijk woon-, werk- en leefklimaat. Dit is belangrijk voor de verdere ontwikkeling van een economisch vitale regio. Het doel van het IUP is zo veel mogelijk werkzaamheden te combineren teneinde kosten te reduceren door maximaal te profiteren van synergievoordelen. Daarnaast wordt op deze wijze onnodige overlast voorkomen voor inwoners en bedrijven.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Hoven John, van den

Tijd

In 2019 zal een deel van het IUP 2019-2020 worden voorbereid en uitgevoerd. Ook zal nog het resterende deel van het IUP 2017-2018 worden afgerond. Het voorbereiden en

uitvoeren van IUP-werken is een continu proces. Een lopend IUP zal telkens ca. 3 jaar in beslag nemen. Omdat een oud IUP en een nieuw IUP langs elkaar bestaan, zal dit geen negatieve invloed hebben op de planning. Wel is het streven het IUP steeds meer binnen 2 jaar te gaan realiseren.

B19 | Volumeafspraken maken met bedrijven voor watertransport

Met (grootschalige) logistieke bedrijven die zich vestigen in de gemeente worden afspraken gemaakt om een deel van de inkomende stroom en zo mogelijk ook de uitgaande stroom via het water te laten lopen. Deze afspraken worden in de overeenkomst opgenomen. In de achterliggende jaren was daarvoor een inspanningsverplichting opgenomen omdat toen de realisatie van de insteekhavens nog niet onherroepelijk vaststond. Nu de definitieve gunning voor de deur staat zullen verdere gaande afspraken worden gemaakt. Uitgangspunt bij vestiging van nieuwe bedrijven op Haven Acht zal worden of zij gebruik maken van het water, hetgeen moet blijken uit de bedrijfsvoering. Vervolgens komt dan aan de orde in hoeverre het waterverkeer kan worden bevorderd, zo mogelijk wordt dan een percentage van de in- en uitgaande stroom opgenomen. De "havenscan" kan een rol vervullen in de gesprekken met de bedrijven over de optimalisatie van het vervoer over het water. Voor bedrijven die geen gebruik van het water maken of zullen gaan maken zal in beginsel geen plaats zijn op het nieuw te ontwikkelen terrein. Dat geldt in ieder geval voor nieuwe bedrijven van elders maar geldt in beginsel ook voor bedrijven die hier gevestigd zijn en willen verplaatsen naar een andere locatie op het bedrijventerrein en daarvoor grond moeten/willen kopen van de gemeente.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Tijd

B20 | Green deal Havens

In de gesprekken met de exploitant van de insteekhaven wordt ook Green Deal aan de orde gesteld en wordt ook van de exploitant gevraagd zich te conformeren aan de uitgangspunten van Green Deal. Dat geldt ook voor de ontwikkeling bij de Kerkvaartse Haven.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Startdatum: 06-06-2019

B20 | Ontwikkelen prognose en monitor watertransport

In het kader van het garanderen van de economische bereikbaarheid over water is het streven gericht op de stijging van het transportvolume over water. In 2020 zullen we onderzoeken wat de wijze van monitoring kunnen zijn.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Startdatum: 27-06-2019

B20 | Nulmeting rijtijdenonderzoek t.b.v. indicator

In het kader van het garanderen van de economische bereikbaarheid over de weg is als uitgangspunt genomen dat de rijtijden gelijk blijven aan die van 2020. Dit houdt in dat in dit jaar de rijtijden tussen economische bestemmingen in beeld moeten worden gebracht. Omdat er buiten de gemeentegrenzen krachten spelen die niet of moeilijk te beïnvloeden zijn zal dit onderzoek zich moeten richten op de aansluitingen van de bedrijventerreinen en winkelgebieden op het hogere wegennet, zoals de A59 en de N261.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Startdatum: 27-06-2019

Stedelijke omgeving

De tweede pijler uit het mobiliteitsplan richt zich op de bereikbaarheid en (verkeers)veiligheid binnen de stedelijke omgeving van Waalwijk, Sprang-Capelle en Waspik.

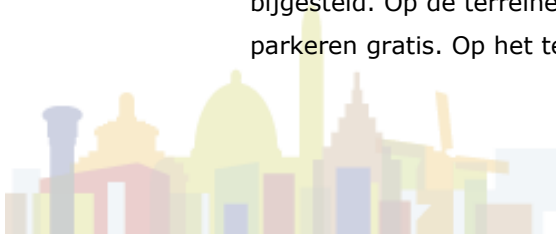
- **Vergroten verkeersveiligheid**

Wij zetten in op een daling van het aantal verkeersongevallen in Waalwijk. Daarom gaan wij door met het (her)inrichten van de openbare ruimte volgens de uitgangspunten van het verkeersveiligheidsprincipe 'Duurzaam Veilig' in combinatie met daar waar mogelijk een scheiding van de verkeersdeelnemers naar snelheid, rijrichting en massa door de aanleg van fietsvoorzieningen en rijbaanscheidingen.

- daling van het aantal verkeersongevallen in de kernen Waalwijk, Sprang-Capelle en Waspik.

- **Vergroten bereikbaarheid en parkeerservice bij winkelvoorzieningen**

We willen bereiken dat de parkeerplaatsen in het centrum beschikbaar zijn voor bezoekers en bewoners van het centrum. We doen dit door te faciliteren in parkeerterreinen en parkeerplaatsen. De beschikbaarheid is gereguleerd door een naar gebied en gebruiker gedifferentieerde parkeerheffing op te leggen. Sinds mei 2017 zijn de parkeertarieven bijgesteld. Op de terreinen van de Els-Zuid en het Unnaplein is sindsdien het eerste uur parkeren gratis. Op het terrein aan de Taxandriaweg is het eerste en het tweede uur gratis.

Op alle andere locaties kost het eerste uur parkeren € 0,10.

- **Wegen in goede staat houden en beheren**

Artikel 16 van de Wegenwet regelt het onderhoud van wegen, de toegankelijkheid van openbare wegen en bevat enkele verplichtingen voor de wegbeheerder. Een van die verplichtingen is de hen toegewezen wegen in goede staat te houden en verantwoord te beheren. De gemeenteraad van Waalwijk heeft hiervoor het plan 'Beeldkwaliteit Onderhoud Wegen' vastgesteld.

- Voor alle wegen in Waalwijk komen tot de classificatie 'minimaal veilig'. Dit met zo min mogelijk inzet van financiële middelen en met zo min mogelijk maatschappelijke overlast.

Maatregelen

B20 | Parkeerstrategie formuleren

Toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen, de uitkomst van het onderzoek naar het serviceniveau van het parkeren in zowel het centrum als in de daarbuiten gelegen woonwijken en de inmiddels afgeronde inventarisatie van de parkeerdruk in de nachtelijke uren kunnen op termijn leiden tot de wenselijkheid de parkeerstrategie aan te passen. Op welke wijze dat moet gebeuren hangt af van de informatie die dan beschikbaar is.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Startdatum: 06-06-2019

B20 | Pilot Smart Mobility: gebruik deelauto's

(Schone) deelauto's, maar ook deelfietsen, deel-e-bikes of een combinatie van deze voertuigen kunnen bijdragen aan oplossingen in het voor- een natransport om bijvoorbeeld de last mile op bedrijventerreinen te overbruggen. Deze zouden beschikbaar moeten komen in de onmiddellijke omgeving van openbaar vervoerknooppunten, zoals het Vredesplein, in de vorm van zogenaamde mobiliteit-hubs.

Autodelen is een systeem waarbij personen gezamenlijk van een of meerdere auto's gebruik maken. Het verschilt van traditioneel autohuren doordat het huren van auto's voor een korte termijn (bijvoorbeeld per uur of per minuut) mogelijk is. Autodelen wordt vooral gebruikt door mensen die relatief weinig met een auto rijden. Het is namelijk financieel voordelig ten opzichte van een eigen auto vanaf minder dan ongeveer 10.000 km per jaar.

De belangrijkste factoren die de groei van autodelen bevorderen, zijn de stijgende hoeveelheid files en een veranderende denkwijze over autobezit. Er is namelijk een trend waarneembaar waarbij het

autogebruik belangrijker wordt geacht dan het autobezit.

De gemeente Waalwijk is ook betrokken bij het MIRT A2 Deil – Vught. Onderdeel van het MIRT-programma zijn de Quickwins OV Knooppunten. Binnen dit onderdeel wordt in samenwerking met de provincie gekeken naar de mogelijkheden om de verkeersintensiteit op de A59 te verlagen door het openbaar vervoer aantrekkelijker te maken. Het Busstation Vredesplein is één van de genoemde knelpunten vanuit het Quickwins programma. Bij een optimalisatie is gekeken naar de ontwikkeling van fietsvoorzieningen op deze locatie. Hiertoe worden gerekend een uitbreiding van het aantal OV-fietsen en het aanbieden van deelfietsen en -e-bikes. In 2020 vindt een verdere uitwerking van het plan plaats.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Startdatum: 06-06-2019

B20 | Ontwikkelen normering en monitor t.b.v. indicator parkeren

In het kader van het bereikbaar houden van de stedelijke gebieden in Waalwijk is het streven erop gericht het serviceniveau van het parkeren te verhogen. De uitdaging is om zowel het serviceniveau van het betaald parkeren in het centrum als het parkeren in woonwijken daarbuiten minimaal te brengen op een beoordeling van een 7,5. Een van de maatregelen die wordt voorgesteld is het ontwikkelen van normen waaraan het serviceniveau van het parkeren wordt getoetst alsmede een systeem van monitoring. De hierbij te onderscheiden doelgroepen zijn bewoners, werknemers, winkeliers, bezoekers van zowel bewoners als van het winkelcentrum, leveranciers, carpoolers, gebruikers van het openbaar vervoer en gehandicapten. Er wordt een systeem opgezet waarmee wordt achterhaald hoe het serviceniveau van het parkeren door deze groepen wordt beoordeeld. Daarnaast verdient het aanbeveling hierbij ook het fietsparkeren te betrekken. Wellicht dat reeds bestaande inwonerspanels en koepels van ondernemersorganisaties hierbij kunnen worden betrokken.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Startdatum: 27-06-2019

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2018	Begroting 2019 na wijziging	Begroting 2020
Lasten	6.626	7.061	6.641
Baten	-1.067	-379	-386
Saldo van lasten en baten	5.559	6.682	6.255
Onttrekkingen	-537	-3.301	-351
Stortingen	210	2.695	0
Mutaties reserves	-327	-606	-351
Saldo na mutaties reserves	5.232	6.076	5.904

Belangrijkste kaders

Mobiliteitsplan Waalwijk 2015

Regionaal Fietsplan

Parkeernormennota 2015

Uitwegenbeleid 2015

IUP 2017 - 2018

Verbonden partijen

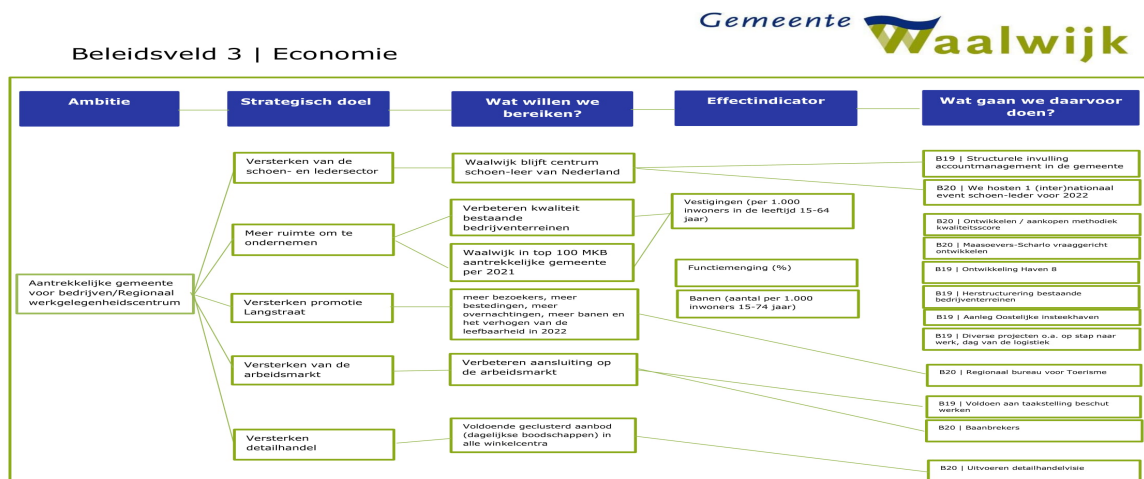
Voor dit beleidsveld zijn er geen verbonden partijen.

Beleidsveld 3 | Economie

Ambitie

In 2025 is Waalwijk een aantrekkelijk gemeente om te werken en ondernemen en zijn we nog steeds een duurzaam regionaal werkgelegenheidscentrum. Daarbij is de vraag en aanbod op de arbeidsmarkt in balans, bieden we ondersteuning aan inwoners die het nodig hebben en is Waalwijk het centrum van schoen- en lederontwikkeling in Nederland.

Doelstellingen

Aantrekkelijk gemeente voor bedrijven / regionaal werkgelegenheidscentrum

Waalwijk blijft voor (potentiële) ondernemers een interessante vestigingsplaats. Dienstverlening moet beschikbaar zijn als ondernemers daar om vragen met zoveel mogelijk maatwerk en persoonlijke aandacht.

De doelstellingen van de gemeente Waalwijk ten aanzien van de toekomst van haar bedrijventerreinen zijn vitale en duurzame bedrijventerreinen, met een goede balans tussen people, planet en profit. Bedrijventerreinen die voldoende gedifferentieerd zijn en een eigen herkenbare identiteit hebben.

Bedrijven voelen zich in Waalwijk 'thuis' en zijn niet geneigd om naar elders te vertrekken, waardoor er nauwelijks leegstand is. Een actieve inzet van de gemeente blijft hiervoor nodig. Dat betekent aandacht voor herinrichting en herstructurering van kavels en de aanpak van het openbaar gebied.

- **Versterken detailhandel structuur**

- Voldoende geclusterd aanbod (dagelijkse boodschappen) in alle wijkwinkelcentra.

- **Versterken van de Schoen- en ledersector**

- Waalwijk blijft centrum schoen-leer van Nederland.

- **Meer ruimte om te ondernemen**

- Verbeteren kwaliteit bestaande bedrijventerreinen;
- Waalwijk in top 100 MKB aantrekkelijke gemeente per 2021.

- **Versterken arbeidsmarkt**

- Verbeteren aansluiting arbeidsmarkt.

- **Versterken promotie Langstraat**

- meer bezoekers, meer bestedingen, meer overnachtingen, meer banen en het verhogen van de leefbaarheid in 2022.

Indicatoren

11. Vestigingen (per 1.000 inw. leeftijd 15-64 jaar) (BBV)

Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-75 jaar.

Aantal	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Waalwijk	116,2	118,6	120,4	123,1	123,2	128,8
M50	104,6	106,3	108,8	111,2	112,9	117

12. Functiemenging (%) (BBV)

De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Percentage	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Waalwijk	55,8	55,4	55,9	56	57	57,4
M50	52,3	51,7	51,4	51,5	51,7	51,9

13. Banen (aantal per 1.000 inw. 15-74 jr) (BBV)

Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 74 jaar.

Aantal	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Waalwijk	725,3	722	739,6	746,8	782,8	802,8
M50	652	641,6	639,8	641,3	646,4	654,2

Maatregelen

B19 | Ontwikkeling Haven 8

Haven 8 is bedoeld voor grootschalige logistiek. Dit zijn bedrijven van 5 hectare of groter. Haven 8 is opgedeeld in twee delen: Haven 8 West en Haven 8 Oost. Daarnaast wordt haven 8 vraaggericht ontwikkeld. Dit betekent dat een bedrijf maatwerk geleverd krijgt. Naar verwachting zal na 2020 zich het eerste bedrijf vestigen op Haven 8 Oost.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Tijd

De eerste bedrijven op Haven 8 West zijn inmiddels gestart met de bouw. Verschillende bedrijven hebben interesse getoond in Haven 8 Oost, maar ontwikkeling van dit gebied is mede afhankelijk van de ontwikkelingen rondom het GOL (gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat).

B19 | Regionaal Bureau voor Toerisme

In 2019 is het Regionaal Bureau voor Toerisme (RBT) van start gegaan. In het RBT werken we samen met de gemeenten Dongen, Heusden en Loon op Zand. In 2020 vindt een eerste evaluatie van het functioneren van het RBT plaats en vindt indien nodig aanscherping plaats.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Hoven John, van den

Tijd

Er is een raadsvoorstel voor de prestatie-indicatoren opgesteld en in procedure gebracht. Het UITPunt is overgegaan in een informatiepunt.

Voor het verhaal van Waalwijk / Identiteit van Waalwijk vind op dit moment een ambtelijke verkenning plaats. Naar verwachting mond dit uit in een capaciteitsvraag van 0,5 fte. Als dit bekend is ontvangt u hiervoor een separaat voorstel.

B19 | Structurele invulling accountmanagement in de gemeente

In het in 2018 opgestelde accountplan zijn een drietal doelstellingen benoemd:

- Goede dienstverlening aan ondernemers, de basis op orde
- Verbeteren van het vestigingsklimaat voor bestaande en nieuwe bedrijven
- Faciliteren economische clusters, met speciale aandacht voor het schoen en leercluster

Daarnaast voorziet het accountplan in een actieplan. Om optimaal invulling te kunnen geven aan dit accountplan is een structurele inzet van 1,5 fte noodzakelijk.

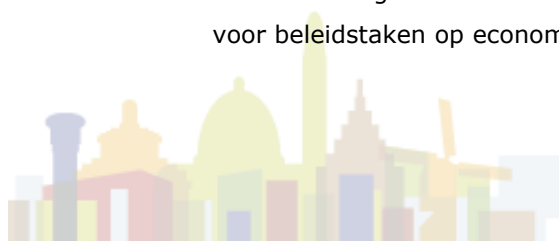
In 2019 zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld om hieraan in 2020 en 2021 invulling te geven. Hierna moet bekeken worden of structurele invulling gewenst is.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Tijd

In de begroting 2019 is opgenomen dat voor de uitvoering van accountmanagement een formatie inzet nodig is van 1.5 fte. Op basis van de schikking van taken zou dat leiden tot een formatie-uitbreiding van 0.9 fte. Dit laatste cijfer is onjuist. Uit het accountplan is de bevestiging gekomen dat voor een adequate invulling van accountmanagement, waarbij ook de continuïteit in de dienstverlening kan worden gewaarborgd, een formatie inzet van 1,5 fte nodig is. Daarmee kan het accountplan op een voldoende kwalitatief niveau worden uitgevoerd en kan worden gewaarborgd dat de reeds in Waalwijk gevestigde ondernemers een fysiek loket hebben in de gemeente. Daarnaast is door uw raad de ambitie uitgesproken om ten aanzien van de dienstverlening aan ondernemers tot de top 25 van Nederland te horen. Dat betekent dat niet alleen in de digitale dienstverlening stappen moesten worden gemaakt maar dat ook de fysieke dienstverlening op een ten minste basaal niveau moet worden gebracht.

Abusievelijk is vermeld dat reeds 0.6 fte beschikbaar is voor accountmanagement. Dat is niet het geval! Formatief is slechts 0.2 fte beschikbaar voor taken die nu onder het accountmanagement worden gebracht. Het overige gedeelte zou moeten worden ingezet voor beleidstaken op economisch gebied, met name voor recreatief beleid. In de praktijk

staat deze inzet onder druk. Onder andere vanwege de oprichting van het Regionaal Bureau voor Toerisme is het noodzakelijk om ook voor recreatief beleid een formatie inzet te behouden van 0.6 fte. Het is dus niet mogelijk om vanuit de bestaande formatie op EZ 0.6 fte vrij te maken en derhalve is voor een adequate invulling 1.5 fte nodig.

B19 | Herstructurering bestaande bedrijventerreinen

Voor het gebied Haven 1 t/m 6 is in het verleden een masterplan opgesteld. Begin 2019 is een onderzoek gedaan naar de leegstand op Haven 1 t/m 6. Deze resultaten worden gebruikt bij het maken van regionale bedrijventerreinafspraken (voorzien december 2019) en vervolgens in 2020 lokaal doorvertaald.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Tijd

De aanpak voor de herinrichting, in samenhang met aangrenzende problematiek, van de schouwslootweg zijn in voorbereiding. In samenwerking met Fontys Hogescholen is een onderzoek uitgevoerd naar de leegstand op bedrijventerrein Havens 1 t/m 6.

B19 | Aanleg Oostelijke Insteekhaven

In het najaar 2019 vindt de gunning plaats van het werk, daarbij is het uitgangspunt dat nog in 2019 kan worden begonnen met de aanleg van de insteekhaven. Dit zou betekenen dat de nieuwe haven in 2021 in gebruik kan worden genomen. Nu dit zo concreet is geworden, betekent dit dat het vestigingsbeleid in de gemeente aangescherpt kan worden in die zin dat nieuwvestigers expliciet de eis krijgen opgelegd krijgen om gebruik te maken van de nieuwe faciliteit.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Tijd

Het bestemmingsplan is door de raad vastgesteld. Naar verwachting wordt het plan op 4 april onherroepelijk, een en ander indien er geen beroep wordt ingesteld. De aanbestedingsprocedure loopt en definitieve gunning door de raad met een uitvoeringskrediet, op basis van een geactualiseerde business case wordt nu voorzien voor oktober 2019. Dan kan nog dit jaar een eerste aanvang worden gemaakt met de realisatie.

B20 | Uitvoering detailhandelsvisie

De detailhandelsvisie vormt een belangrijk kader voor de versterking van de detailhandel in de gemeente Waalwijk. Ruimtelijke plannen worden getoetst aan de uitgangspunten van deze visie.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Startdatum: 13-06-2019

B20 | Baanbrekers

In 2020 verwacht Baanbrekers gemiddeld 1.520 uitkeringen te verstrekken.

Het verwachte aantal plaatsingen in werk houdt Baanbrekers op 300.

De gemeentelijke bijdrage komt uit op €3.066.000.

Een extern bureau evalueert de gemeenschappelijke regeling. Het resultaat verwachten we begin 2020.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Startdatum: 13-06-2019

B20 | Maasoevers-Scharlo vraaggericht ontwikkelen

Ten behoeve van de uitbreiding van het bedrijventerrein Maasoever-Scharlo in Waspik zijn in het verleden gronden verworven. De vraag naar bedrijfgrond voor het midden- en kleinbedrijf in de gemeente Waalwijk is erg groot. In eerdere overleggen heeft de Provincie aangegeven geen medewerking te verlenen voor uitbreiding van de bedrijfsterreinen Haven in de kern Waalwijk ten behoeve van het midden- en kleinbedrijf. Eerder is met de Provincie overeen gekomen dat een gedeelte van de "uitbreidingsgrond" ingezet kan worden voor agrarisch gelieerde bedrijvigheid. In 2020 zal verder overleg plaatsvinden met de Provincie teneinde te bewerkstelligen dat ook (een deel) ingezet kan worden voor het midden- en kleinbedrijf voor Waalwijkse bedrijven.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Startdatum: 13-06-2019

B19 | Diverse projecten o.a. op stap naar werk, dag van de logistiek

In 2018 is voor de eerste keer stop the brain drain georganiseerd. Binnen dit project doen scholieren uit VWO5 van het Dr. Mollercollege een opdracht voor bedrijven. In 2019 verlenen wij medewerking aan een tweede editie. Jaarlijks wordt de dag van de logistiek georganiseerd door Waalwijkse ondernemers. Hier dragen wij desgewenst ons steentje aan bij. Op bedrijventerrein Zanddonk worden de mogelijkheden voor een BedrijvenInvesteringsZone (BIZ) verkend. Indien Spitz een BIZ wil installeren dan faciliteren wij dit proces.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

■ Tijd

De eerste voorbereidende activiteiten voor de tweede editie van stop the brain drain zijn inmiddels gestart.

Medio mei vindt voor de eerste keer een Dag van de Techniek voor de Langstraat plaats, via een analoge opzet als de Dag van de Logistiek die in september plaatsvindt. De dag van de techniek is onderdeel van de Dutch Technology Week die nu ook in de Langstraat wordt uitgerold en die gericht is op het creëren van belangstelling voor werken in de technieksector.

B20 | Ontwikkelen / aankopen methodiek kwaliteitsscore

Om de kwaliteit, en de verandering daarvan, te kunnen meten is het gewenst om een methodiek te ontwikkelen om een score te bepalen en over een langere termijn veranderingen inzichtelijk te kunnen maken.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Startdatum: 31-07-2019

B20 | We hosten 1 (inter)nationaal event schoen-leder voor 2022

Gelet op de komst van het schoenenmuseum streven we ernaar om in de aanloop een toonaangevend evenement te hosten in Waalwijk op het gebied van schoen en leer. Dit draagt eveneens bij aan de economische promotie van Waalwijk.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Startdatum: 31-07-2019

B19 | Voldoen aan taakstelling beschut werken

Ook in 2020 geven we Baanbrekers de opdracht om de taakstelling beschut werk voor onze gemeente te realiseren. Baanbrekers zet in op het geleidelijk toegroeien naar de taakstelling. De werkelijke ontwikkeling kan daarvan afwijken zo is in de laatste jaren gebleken.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Startdatum: 01-01-2019

■ Tijd

In de afgelopen jaren bleek het een forse uitdaging om de taakstelling Beschut werk te realiseren. Door de groeiende vraag naar werknemers nemen ook de kansen voor de doelgroep van Beschut werk toe. Baanbrekers gaat er daarom vooralsnog vanuit naar realisatie van de taakstelling toe te groeien.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2018	Begroting 2019 na wijziging	Begroting 2020
Lasten	31.209	10.220	11.815
Baten	-35.074	-8.000	-11.052
Saldo van lasten en baten	-3.865	2.220	762
Onttrekkingen	-5.245	-7.131	-350
Stortingen	3.805	5.510	0
Mutaties reserves	-1.439	-1.621	-350
Saldo na mutaties reserves	-5.305	599	412

Belangrijkste kaders

Detailhandelsvisie (2017)

Visie op Bedrijventerreinen (2012)

Ambitiedocument Waalwijk Noord (2011)

Centrumvisie (2017)

Intergemeentelijk Actieplan Samenwerking op bedrijventerreinen (2012)

Visie op de boodschappenstructuur (2014)

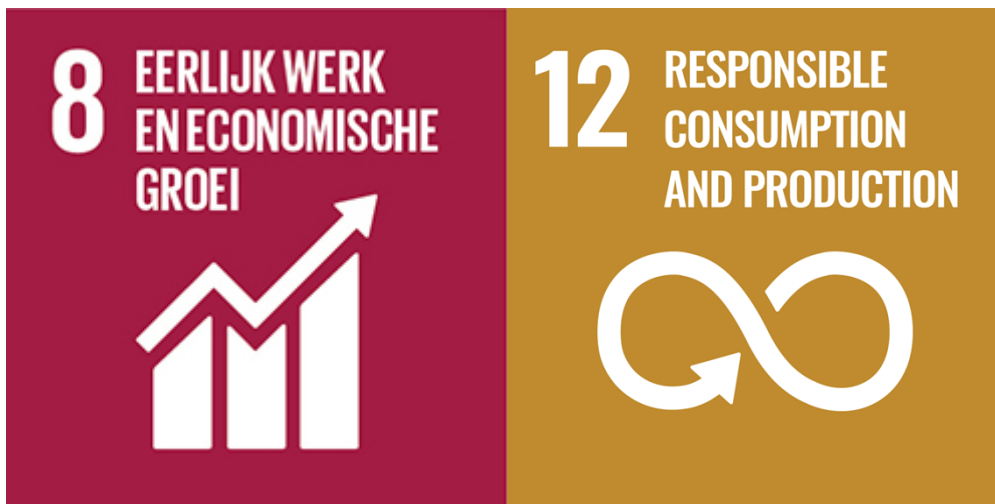
Economisch Programma Langstraat (2016)

Economisch Uitvoeringsprogramma de Langstraat (2016)

Actieplan Economie De Langstraat 2018-2021

Analyse betekenis Schoen- en ledersector in de Langstraat (2017)

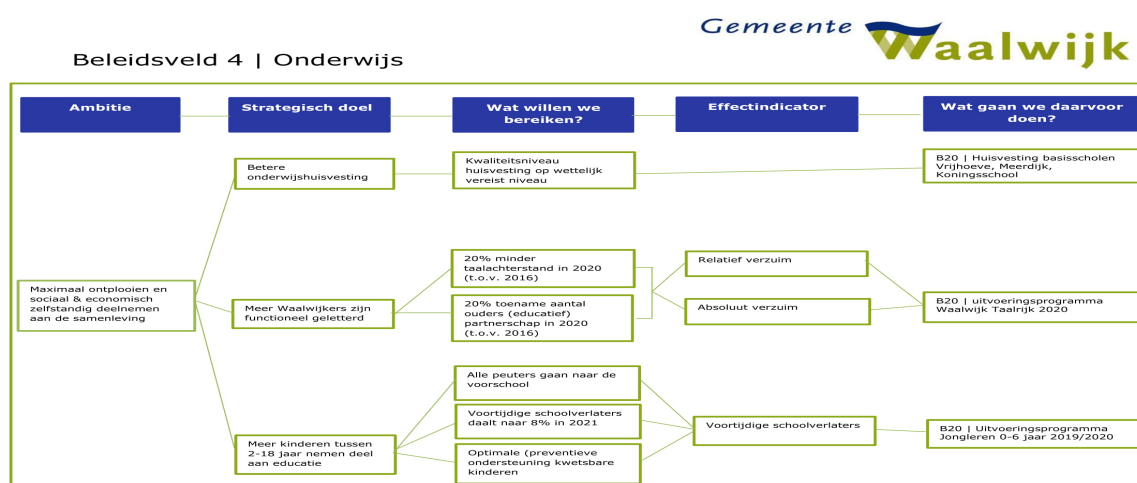

Verbonden partijen
 Parkmanagement Waalwijk BV

Beleidsveld 4 | Onderwijs

Ambitie

Maximaal ontplooiën en sociaal & economisch zelfstandig kunnen deelnemen aan de samenleving. Dat is onze ambitie. Hierbij moeten Waalwijkers zijn toegerust voor vervolgopleiding aansluitend op de Waalwijkse arbeidsmarkt. Onderwijshuisvesting moet voldoende, adequaat en bereikbaar zijn. Waalwijkers zijn functioneel geletterd waarbij alle kinderen tussen 2-18 jaar deelnemen aan educatie.

Doelstellingen

Onderwijs

Betere onderwijshuisvesting

- Kwaliteitsniveau huisvesting op wettelijk vereist niveau.

Meer Waalwijkers zijn functioneel geletterd

- 20 % minder taalachterstand;
- Talent optimaal benutten: taalvaardigheid en ontwikkelkansen bevorderen;
- 20% toename van educatief partnerschap ouders.

Meer kinderen tussen 2-18 jaar nemen deel aan educatie

- Optimale (preventieve) ondersteuning aan kwetsbare kinderen;
- Daling van het voortijdig schoolverlaten en schoolverzuim met 8% in 2021;
- Voor- en vroegschoolse educatie organiseren en stimuleren dat alle peuters naar een voorschool gaan.

Indicatoren

14. Absoluut verzuim (per 1.000 inw. 5-18 jr) (BBV)

Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige en/of kwalificatieplichtige jongere niet op een school of instelling staat ingeschreven. De periodeaanduiding "2018" staat voor schooljaar "2017/2018".

Aantal	2014	2015	2016	2017	2018
Waalwijk	0,89	0,44	0,89	1,04	0,82
M50	1,9	1,83	1,69	1,6	1,81

15. Relatief verzuim (per 1.000 inw. 5-18 jr) (BBV)

Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend. De periodeaanduiding "2018" staat voor schooljaar "2017/2018".

Aantal	2014	2015	2016	2017	2018
Waalwijk	24,44	8,6	24,74	22,32	21,99
M50	29,5	28,79	28,94	28,14	22,94

16. Voortijdige schoolverlaters (VO+MBO) (BBV) (in %)

Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. De cijfers van DUO hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2017" staat voor schooljaar "2017/2018"

Percentage	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Waalwijk	2,6	3,3	3,2	2,1	1,9	1,5	1,7	2,3
M50	2,9	3,2	3	2	1,6	1,5	1,7	1,8

Maatregelen

B20 | Huisvesting basisscholen Vrijhoeve, Meerdijk, Koningsschool

In het door de gemeenteraad in december 2018 vastgestelde geactualiseerde MIP 2015-2020 zijn voor de huisvesting van de basisscholen Koningsschool, Vrijhoeve en Meerdijkschool voorstellen opgenomen. De schoolbesturen hebben op grond van de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Waalwijk voor genoemde scholen voor het huisvestingsprogramma 2020 bekostigingsaanvragen ingediend. Over de definitieve realisering van de projecten dient nog nadere besluitvorming plaats te vinden.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

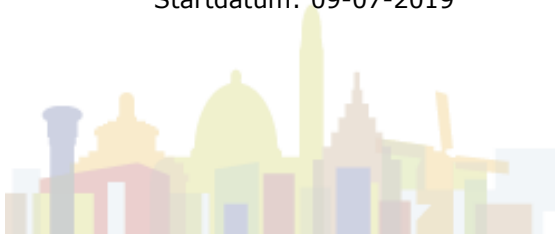
Startdatum: 06-06-2019

B20 | Uitvoeringsprogramma Jongleren 0-6 2019/2020

Uitvoering volgens het beleid/uitvoeringsprogramma 'Jongleren 0-6' (Voor- en Vroegschoolse Educatie) 2019-2020 en 'Waalwijk Taalrijk'.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

Startdatum: 09-07-2019

B20 | Uitvoeringsprogramma Waalwijk Taalrijk 2020

Activiteiten uitvoeren-(door)ontwikkelen volgens uitvoeringsprogramma Waalwijk Taalrijk. Dit vanuit de 3 thema's: Taal-Woordenschat; Leesplezier; (educatief) Partnerschap met ouders.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

Startdatum: 09-07-2019

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2018	Begroting 2019 na wijziging	Begroting 2020
Lasten	6.589	7.763	7.620
Baten	-898	-1.335	-1.339
Saldo van lasten en baten	5.691	6.428	6.280
Onttrekkingen	-3.901	-1.045	-1.808
Stortingen	629	21	1.000
Mutaties reserves	-3.272	-1.024	-808
Saldo na mutaties reserves	2.419	5.404	5.473

Belangrijkste kaders

Meerjareninvesteringsprogramma onderwijshuisvesting gemeente Waalwijk 2015-2020;

Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs 2015

Nota Lokaal Educatieve Agenda 2016-2020 Verdiepen en Verbreden

Nota Waalwijk Taalrijk 'Aanpak taal: ouder en kind samen'

Uitvoeringsprogramma Waalwijk Taalrijk 2016-2020

Peuterregeling gemeente Waalwijk (inclusief Voor- en vroegschoolse Educatie) v.a. 2018

Nota Leerplicht

Convenant Voortijdig School Verlaten 2012-2015 (regionaal convenant)

Bestrijden laaggeletterdheid van A tot Z

Handhavingsbeleid Kinderopvang 2012

Verbonden partijen

Voor dit beleidsveld zijn er geen verbonden partijen.

Beleidsveld 5 | Sport, Cultuur en Recreatie

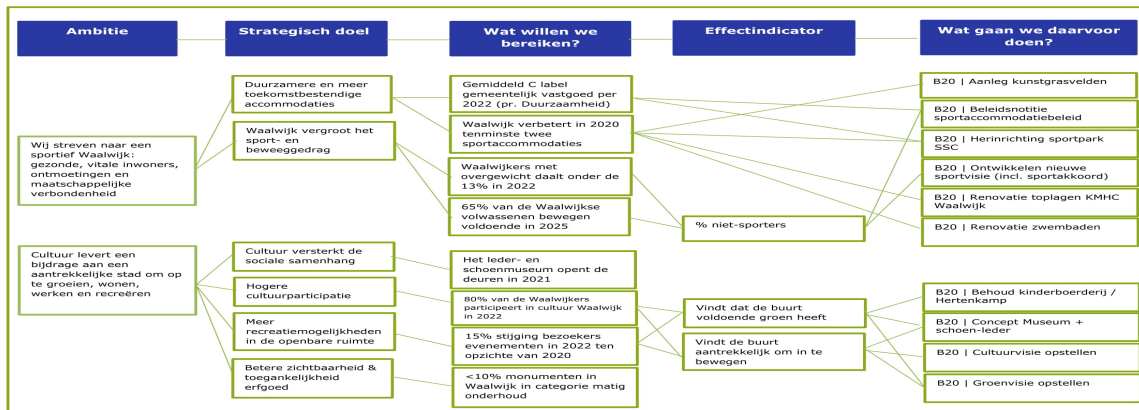
Ambitie

Dit beleidsveld richt zich op (1) sport, (2) cultuur en (3) recreatie in relatie tot de openbare ruimte. In onze strategische visie Waalwijk 2025 stellen we dat niet zozeer het hebben van voorzieningen het uitgangspunt is, maar het gebruik voorop staat. Beter kwalitatief en complementair, dan het open houden.

- Sport en bewegen draagt bij aan een gezonde leefstijl, ontmoeting, ontwikkeling, samenwerking, leefbaarheid, integratie en plezier. We willen jong en oud bereiken en streven naar een gezonde en vitale samenleving. Het sportbeleid moet bijdragen aan gezondheid, beweging en maatschappelijke participatie, waarbij we zeker ook oog hebben voor de ontwikkeling van sporttalent.
- Cultuur moet een bijdrage leveren aan een aantrekkelijke stad. We willen cultureel meer zichtbaar maken in Waalwijk en de kwaliteit er van verhogen. Ook moet cultuur de Waalwijkers aan elkaar verbinden. Cultureel erfgoed moet zoveel mogelijk worden behouden, waarbij er ook gekeken moet worden naar nieuwe functies voor ons cultureel erfgoed. De zichtbaarheid en toegankelijkheid van het erfgoed moeten ook verbeteren. Daarnaast gaat onze aandacht uit naar het mogelijk maken en behouden van onze lokale media.
- Onze openbare ruimte moet in zijn algemeenheid een bijdrage leveren aan de recreatie in Waalwijk, waarbij we streven naar effectief beheer van de recreatieve voorzieningen.

Beleidsveld 5 | Sport, cultuur en recreatie

Doelstellingen

Sportbeleid en -accommodaties

We bezitten duurzame en toekomstbestendige sportaccommodaties

- Waalwijk verbetert in 2020 tenminste twee sportaccommodaties;

Waalwijk vergroot het sport- en beweeggedrag

- Aantal jongeren (12 t/m 18 jaar) met overgewicht in Waalwijk is in 2022 tot 13 procent gedaald;
- Waalwijkse volwassenen bewegen voldoende (65% in 2025).

Indicatoren

17. % Niet-sporters (BBV)

Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.

Percentage	2012	2016
Waalwijk	48,4	49,4
M50	47	49,5

Maatregelen

B20 | Aanleg kunstgrasvelden

Op grond van het coalitieprogramma "Samen duurzaam vooruit 2018 -2022" zijn reeds in de Beleidsbegroting 2019 v.w.b. sport een aantal concrete investeringen opgenomen, waaronder het vervangen van een aantal toplagen van sportvelden. Daarnaast is het voornemen om de gemeenteraad een voorstel te doen om één kunstgrasveld in 2020 op het sportcomplex van vv SSC'55 aan de Bernhardstraat te Sprang-Capelle te realiseren.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Hoven John, van den

Startdatum: 12-06-2019

B20 | Herinrichting sportpark SSC

In 2019 is gestart met de aanleg van een aantal parkeerplaatsen bij het sportcomplex van vv SSC '55 te Sprang-Capelle. Tijdens de voorbereiding op dit project heeft de vereniging de behoefte uitgesproken om, naast de benodigde parkeer- en veldcapaciteit, ook met de gemeente te willen kijken naar de algehele staat van het gemeentelijk vastgoed. Doelstelling is de gemeenteraad een voorstel te presenteren dat concreet ingaat op het toekomstbestendig maken van de accommodatie. Het betreft de bouwkundige staat van de kleedkamers en sportkantine.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Hoven John, van den

Startdatum: 12-06-2019

B20 | Ontwikkelen nieuwe sportvisie (incl. lokaal sportakkoord)

Om het sport- en beweggedrag onder onze inwoners te vergroten geven we gehoor aan de nationale oproep om te komen tot een lokaal sportakkoord. Dit lokale sportakkoord is een set aan afspraken tussen gemeente, sport- en beweegaanbieders, maatschappelijke partners en eventueel het bedrijfsleven, onderbouwd met een visie op sport en bewegen. Hiertoe ontwikkelen we een Sportvisie, een brede visie op onze sportaccommodaties en sportstimulering en met een link naar het sportakkoord. De pijlers waarlangs de sportvisie ontwikkeld wordt zijn:

1. Toekomst sportverenigingen (vitale aanbieders en positieve sportcultuur)
2. Duurzame infrastructuur (accommodaties, duurzaamheid (energie) en openbare ruimte)
3. Van jongs af aan vaardig bewegen
4. Inclusief sporten en bewegen

We streven ernaar de Sportvisie in de raad van maart 2020 vast te laten stellen en het lokaal sportakkoord uiterlijk 8 april 2020 bij VWS in te dienen. Met het beschikbare landelijke uitvoeringsbudget kunnen we het Uitvoeringsprogramma 2020 uitvoeren.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Hoven John, van den

Startdatum: 12-06-2019

B20 | Renovatie toplagen KMHC Waalwijk

Hockeyvereniging KMHC Waalwijk heeft beschikking over tweeënhalf hockeyveld. Een waterveld en anderhalf zandveld. Inmiddels zijn de voorbereidingen gestart om in 2020 te komen tot renovatie van de zand ingestrooide velden. Hiervoor is in 2019 reeds een vervangingskrediet beschikbaar gekomen.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Hoven John, van den

Startdatum: 12-06-2019

B20 | Renovatie zwembaden

Zoals het er nu naar uitziet treedt op 1 januari 2021 de Omgevingswet in werking. In deze nieuwe wetgeving is de borging van hygiëne en veiligheid anders geregeld dan in de huidige Whvbz (Besluit hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden). De belangrijkste verandering is de overgang van een middelvoorschrift naar een doelvoorschrift. Deze overgang betekent een andere manier van denken voor zwembaden. In de huidige regelgeving zijn veel zaken als regel of middel voorgeschreven. In de nieuwe regelgeving zijn deze regels/middelen vervallen en wordt een algemeen doel voorgeschreven, namelijk; het zwembad moet voldoende hygiënisch en veilig zijn. Dit laatste moeten zwembaden doen middels het opstellen van een risicoanalyse met bijbehorend beheersplan. Als uit de risicoanalyse blijkt dat er onacceptabele risico's zijn, dan moeten deze met beheersmaatregelen weggenomen worden. De verwachting is dat begin 2020 meer duidelijk zal zijn over mogelijke beheersmaatregelen en dat we uw raad een concreet voorstel kunnen doen hoe om te gaan met het eerder reeds beschikbaar gestelde krediet. Dit betekent dat het krediet nog een jaar moet worden doorgeschoven.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Hoven John, van den

Startdatum: 12-06-2019

Cultuur en Recreatie

Hogere cultuurparticipatie

- 80 procent van de Waalwijkers participeert in cultuur Waalwijk in 2022.

Cultuur versterkt sociale samenhang

- Het Leder- en schoenmuseum opent in 2021 de deuren.

Meer recreatiemogelijkheden in de openbare ruimte

- Het aantal bezoekers aan evenementen stijgt met 15 procent in 2022 ten opzichte van het jaar 2020. In 2020 verrichten wij een nulmeting.

Betere zichtbaarheid en toegankelijkheid erfgoed

- Minder dan tien procent van de monumenten in Waalwijk is geplaatst in de categorie matig onderhoud.

Indicatoren

39. Vindt dat de buurt voldoende groen heeft (in %)

Vindt dat de buurt voldoende groen heeft (19-64 jaar) Percentage volwassenen (19-64 jaar) dat vindt dat de buurt voldoende groen heeft.

Vindt dat de buurt voldoende groen heeft (65+ jaar) Percentage ouderen (65+ jaar) dat vindt dat de buurt voldoende groen heeft.

Percentage	2016
Regio Hart van Brabant (19-64 jaar)	78
Regio Hart van Brabant (65+)	90
Waalwijk (19-64 jaar)	78
Waalwijk (65+)	91

40. Vindt de buurt aantrekkelijk om in te bewegen (in %)

Percentage volwassenen (19+ jaar) dat vindt dat de buurt aantrekkelijk is om in te bewegen (zoals wandelen, hardlopen of fietsen).

Percentage	2016
Regio Hart van Brabant	80
Waalwijk	79

Maatregelen

B19 | Behoud kinderboerderij/Hertenkamp

Het hertenkamp in Waalwijk is al heel oud. Het hertenkamp is ingericht voor alle inwoners van de gemeente Waalwijk om kennis te kunnen maken met de dieren. Het hertenkamp heeft zowel een educatieve als recreatieve functie. We gaan onderzoeken of we deze functie nog wat kunnen uitbreiden. Het onderhoud is inmiddels opgepakt en daarmee is het behoud georganiseerd.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

Tijd

We willen graag het hertenkamp behouden. In 2019 gaan we het onderzoek op starten om te kijken hoe we dit kunnen doen en of we de educatieve als recreatieve functie ook een sociale functie kunnen vergroten. In dit onderzoek nemen we de rol van kinderboerderij 't Erf en een eventuele samenwerking mee.

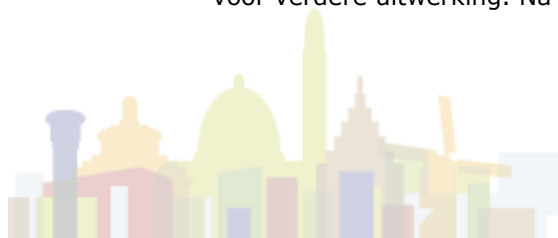
B19 | Concept Museum + Schoen-leder

De planvorming voor het nieuwe schoenenmuseum is volop gaande. In september 2019 zijn de volgende plannen vastgesteld; schetsontwerp van de architect, het installatietechnisch PvE van de installatie-adviseur en de definitieve ontwerpuitgangspunten voor de museale inrichting. Najaar 2019 wordt gewerkt aan het voorlopig ontwerp. In 2020 worden de plannen verder uitgewerkt en aanbesteed. Op basis van de aanbestedingsresultaten wordt de Raad gevraagd uitvoeringskrediet beschikbaar te stellen. Start bouw is vervolgens gepland voor eind 2020. Opening van het museum wordt voorzien voor eind 2021.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Hoven John, van den

Tijd

Op 13-07-2017 heeft de Raad het college opgedragen om een 'concept Museum-Plus' te ontwikkelen. Op 11-10-2018 heeft de Raad het Programma van Eisen en het inrichtingsplan, beiden vervaardigd door Tinker Imagineers, geaccordeerd als uitgangspunt voor verdere uitwerking. Na 11-10-2018 is het volgende gebeurd:

- Na een aanbesteding hiertoe is een bouwkundig architect gecontracteerd.
- Een nieuwe gemeentelijk projectleider is aangesteld.
- Op het moment van schrijven loopt een aanbesteding voor 'ontwerp en uitvoering museale inrichting' en loopt een aanbesteding voor een installatieadviseur.
- Bouwkundig architect heeft een concept-schetsontwerp (SO) vervaardigd welke op 21-03-2019 aan de Raad gepresenteerd is. Op basis van dit SO zijn de kosten door architect geraamd.

Per half april 2019 starten bouwkundig architect, inrichtingsarchitect en installatieadviseur in nauwe onderlinge afstemming met de verdere uitwerking van het SO; het vervaardigen van achtereenvolgens het voorlopig ontwerp (VO), het definitief ontwerp (DO) en de bestekstukken. Kort na de zomervakantie is n.a.v. het dan beschikbare DO een presentatie aan de Raad gepland. Ultimo 2019 zijn de aanbestedingen gepland, waarna de Raad begin 2020 wordt gevraagd definitief te besluiten over de doorgang (de uitvoering) van het project.

De meest recente investeringsraming (o.b.v. SO van bouwkundig architect) sluit op €9.900.000,-. Dit is conform de door de Raad op 06-02-2018 uitgesproken intentie om zulk een bedrag te investeren.

De meest recente planning is conform de op 11-10-2019 aan de Raad gepresenteerde planning; oplevering bouw januari 2021, ingebruikname van het museum per ultimo maart 2021.

B20 | Groenvisie opstellen

Groenbeleidvisie is afgerond. Het is een visie die bestaat uit vier uitgewerkte thema's en een voorstel voor de groennorm vaststelling. Het is een ambitie document waarin nog geen concrete maatregelen worden uitgewerkt. Wel is er duidelijk dat door deze ambities de kosten van het groen komende jaren zullen stijgen. Er wordt aan de raad voorgesteld om de onderhoudsbudget jaarlijks met ca. 1% te verhogen en bij de kaderstelling in 2020 verhoging voor te leggen.

Op 31 oktober wordt de groenbeleidvisie door de raad behandeld.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

Startdatum: 12-06-2019

B20 | Cultuurvisie opstellen

In 2020 stellen we een cultuurvisie op. Plaatselijke organisaties en verenigingen worden betrokken bij de totstandkoming ervan.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Hoven John, van den

Startdatum: 12-06-2019

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2018	Begroting 2019 na wijziging	Begroting 2020
Lasten	15.922	17.173	17.882
Baten	-3.434	-3.605	-3.668
Saldo van lasten en baten	12.488	13.567	14.214
Onttrekkingen	-622	-978	-1.790
Stortingen	128	10	1.010
Mutaties reserves	-494	-968	-780
Saldo na mutaties reserves	11.994	12.599	13.434

Belangrijkste kaders

Projectplan Inzet Buurtsport- en Cultuurcoach 2017-2019

Plan van Aanpak JOGG 2019-2022

Kadernotitie Sport 2012-2016

Beleidsnotitie Buitensport Waalwijk

Regeling Cultuur met Kwaliteit 2013-2016

Regeling Brede Impuls Combinatiefuncties 2017-2020

Kunstvisie 'Verbindingen in beweging'

Mediawet

Regeling Cultuur met Kwaliteit 2017-2020

Verbonden partijen

Streekarchief Langstraat Heusden Altena

Beleidsveld 6 | Sociaal Domein

Ambitie

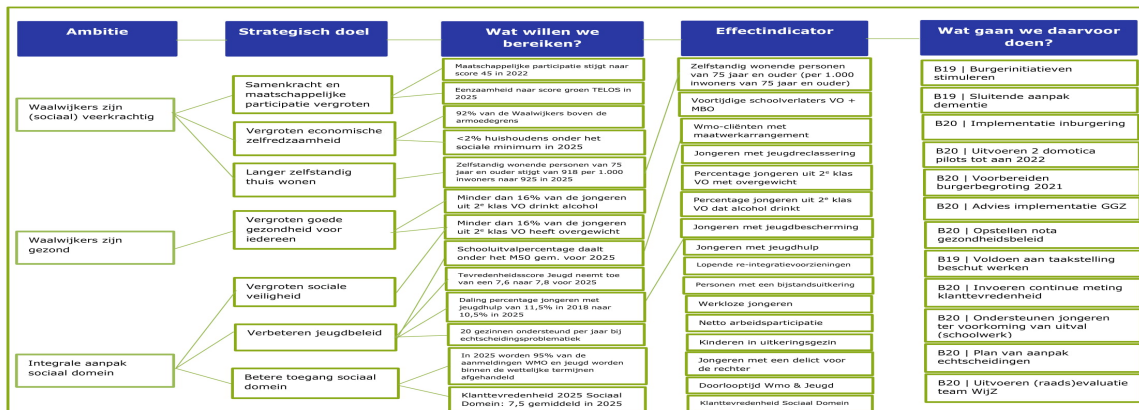
Alle inwoners van de gemeente Waalwijk moeten (sociaal) veerkrachtig zijn, het is één van de urgenties uit onze strategische visie Waalwijk 2025. Hiervoor moet de samenkracht en burgerparticipatie vergroot worden. Daarnaast wordt er ingezet op het vergroten van de economische zelfredzaamheid en armoedebestrijding. Ook wordt er ingezet op maatschappelijke participatie en inclusie (meedoen). We zetten in op het zelfstandig blijven wonen van zorgbehoevende inwoners en jongeren moeten sociaal en economisch zelfstandig kunnen functioneren.

Daarnaast vindt de doorontwikkeling van de integrale aanpak sociaal domein plaats. Hierin moet niet-geïndiceerde zorg bevorderd worden, moet voorkomen worden dat jongeren tussen wal en schip vallen, moet er een goede algehele toegang zijn tot het sociaal domein en zetten we in op innovatie in de jeugdhulp. We willen zoveel mogelijk zaken dichtbij huis regelen, dus lokaal, en regionaal alleen wat moet. Juist omdat we vinden dat we zelf hiervoor als gemeente de juiste slag- en daadkracht hebben, niet om direct weer op te schalen naar een regionaal niveau.

Waalwijkers zijn gezond. We willen een goede gezondheid voor iedereen bevorderen. Deel hiervan is het zorgen dat mensen langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen.

Beleidsveld 6 | Sociaal Domein

Doelstellingen

Integrale aanpak sociaal domein

Betere toegang sociaal domein

- In 2025 worden 95% van de aanmeldingen Wmo en Jeugd binnen de wettelijke termijnen afgehandeld;
- Klanttevredenheid 2025 sociaal domein: 7,5 gemiddeld.

Verbeteren jeugdbeleid

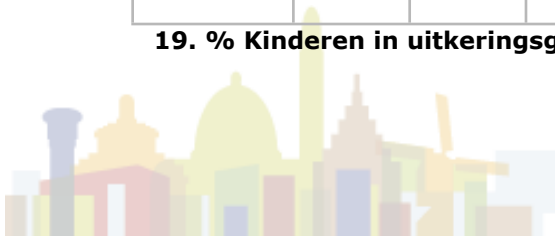
- Schooluitvalpercentage daalt onder het PMG gemiddelde voor 2025;
- Tevredenheidsscore Jeugdhulp neemt toe van een 7,6 naar een 7,8 voor 2025;
- Daling percentage jongeren met jeugdhulp van 11,5% in 2018 naar 10,5% in 2025;
- 20 gezinnen ondersteund per jaar bij echtscheidingsproblematiek.

Indicatoren

18. % Jongeren met een delict voor de rechter (BBV)

% 12-21 jarigen	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Waalwijk	2,75	2,45	2,14	1,6	1,29	1,29	1	1	1
M50	2,68	2,56	2,17	2,08	1,77	1,33	1	1	1

19. % Kinderen in uitkeringsgezin (BBV)

% kinderen tot 18 jaar	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Waalwijk	3,43	3,65	3,67	4,14	4,2	4,63	5	5	4
M50	3,96	4,26	4,3	4,76	5,08	5,19	-	-	5

20. Netto arbeidsparticipatie (BBV) (in %)

percentage	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Waalwijk	66,5	65,4	65,9	67,1	68,3	69,4
M50	66	65,4	66	66,3	67,2	68,4

21. Werkloze jongeren (BBV) (in %)

% 16-22 jarigen	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Waalwijk	1,1	0,82	0,84	1,13	0,85	1	2	2

22. Personen met een Bijstandsuitkering (aantal per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder) (BBV)

Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.

aantal	2015-2	2016-1	2016-2	2017-1	2017-2	2018-1	2018-2
Waalwijk	26,8 aantal	27,1 aantal	27,9 aantal	27,6 aantal	26,3 aantal	25,6 aantal	24,6 aantal
M50	30,8 aantal	31,4 aantal	32,1 aantal	32,2 aantal	31,4 aantal	30,7 aantal	29,9 aantal

23. Lopende re-integratievoorzieningen (per 1.000 inw.15-65jr) (BBV)

Het aantal re-integratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar

aantal	2015-2	2016-1	2016-2	2017-1	2017-2	2018-1
Waalwijk	9,6 per 1000	9,9 per 1000	9 per 1000	12,5 per 1000	15,5 per 1000	17,1 per 1000
M50	25,9 per 1000	26,5 per 1000	28 per 1000	28,7 per 1000	28,9 per 1000	30,8 per 1000

24. Jongeren met jeugdhulp (% van jongeren tot 18 jaar) (BBV)

Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.

percentage	2016-1	2016-2	2017-1	2017-2	2018-1	2018-2
Waalwijk	7,7	8,7	9	9,3	10,4	11,5
M50	8,8	9,3	9,1	9,5	9,7	10,4

25. % Jongeren met jeugdbescherming (BBV)

Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.

percentage	2015-1	2015-2	2016-1	2016-2	2017-1	2017-2	2018-1	2018-2
Waalwijk	0,7 %	0,8 %	0,7 %	0,7 %	0,6 %	0,6 %	0,6 %	0,6 %
M50	1,1 %	1,1 %	1 %	1 %	1 %	1,1 %	1,1 %	1,1 %

26. Jongeren met jeugdreclassering (BBV)

Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 22 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.

percentage	2015-1	2015-2	2016-1	2016-2	2017-1	2017-2	2018-1	2018-2
Waalwijk	0,3 %	0,4 %	0,4 %	0,4 %	0,4 %	0,4 %	0,6 %	0,6 %
M50	0,4 %	0,4 %	0,4 %	0,3 %	0,3 %	0,3 %	0,3 %	0,3 %

27. Wmo-cliënten met maatwerkarrangement (per 1.000 inwoners) (BBV)

aantal	2018-1	2018-2
Waalwijk	61	62
M50	51	52

16. Voortijdige schoolverlaters (VO+MBO) (BBV) (in %)

Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. De cijfers van DUO hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2017" staat voor schooljaar "2017/2018"

Percentage	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Waalwijk	2,6	3,3	3,2	2,1	1,9	1,5	1,7	2,3
M50	2,9	3,2	3	2	1,6	1,5	1,7	1,8

41. Doorlooptijden binnen wettelijke termijn (in %)

Percentage	2018
Jeugd	40
Wmo	26

42. Klanttevredenheid Sociaal Domein (score 0-10)

Percentage	2015
Waalwijk	6,9

Maatregelen

B20 | Uitvoeren (raads)evaluatie team WijZ

Medio september 2018 heeft de Raad goedkeuring gegeven aan het dekkingsplan voor de benodigde extra middelen ten behoeve van de reorganisatie van WijZ. Afgesproken hierbij is de inrichting van de toegang te evalueren in 2020 en hierbij de Raad actief te betrekken. Om dit te kunnen doen zal een extern bureau geselecteerd gaan worden die uitvoering geeft aan de evaluatie.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

Startdatum: 11-06-2019

B20 | Plan van aanpak echtscheidingen

Medio 2020 is een aanpak ter voorkoming van vechtscheidingen gerealiseerd. In 2019 zijn daarvoor de eerste stappen gezet. Zo is met regionale middelen een kwartiermaker aangesteld die het plan van aanpak vorm geeft. Er is inmiddels een website gerealiseerd die op 13 september 2019 wordt opengesteld en op 20 november 2019 vindt een Waalwijkse startbijeenkomst plaats. Daarna wordt het lokale netwerk, dat als basis dient voor het Scheidingsloket, verder vorm gegeven.

Doelstelling van het project is een aanpak voorkoming vechtscheidingen, niet het voorkomen van scheidingen, noch het mediaten bij scheidingssituaties.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

Startdatum: 11-06-2019

B20 | Ondersteunen jongeren ter voorkoming van uitval (schoolwerk)

Ondersteunen jongeren ter voorkoming van uitval: naast de lopende activiteiten (zoals jongerenpunt, RMC-coaches, inzet GGD), ontwikkelen we routekaarten met het onderwijs. Deze routekaarten bepalen hoe onderwijs en gemeente de juiste zorg voor leerlingen inzetten. Daarnaast gaan we de inzet van de Maatschappelijk Ondersteuners in het VO (per 1-10-2019) monitoren om te bepalen waar de ondersteuningsbehoefte ligt voor leerlingen en daarop de gerichte ondersteuning in te zetten.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

Startdatum: 11-06-2019

B19 | Voldoen aan taakstelling beschut werken

Ook in 2020 geven we Baanbrekers de opdracht om de taakstelling beschut werk voor onze gemeente te realiseren. Baanbrekers zet in op het geleidelijk toegroeien naar de taakstelling. De werkelijke ontwikkeling kan daarvan afwijken zo is in de laatste jaren gebleken.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Bakker Ronald

Startdatum: 01-01-2019

■ Tijd

In de afgelopen jaren bleek het een forse uitdaging om de taakstelling Beschut werk te realiseren. Door de groeiende vraag naar werknemers nemen ook de kansen voor de doelgroep van Beschut werk toe. Baanbrekers gaat er daarom vooralsnog vanuit naar realisatie van de taakstelling toe te groeien.

B20 | Invoeren continue meting klanttevredenheid

De afgelopen jaren werd er eenmaal per jaar een cliëntervaringsonderzoek op het gebied van WMO en Jeugd gehouden. Deze onderzoeken zijn bij wet verplicht en vragen ervaringen uit van cliënten op het gebied van WMO en de Jeugdwet. Deze onderzoeken leverden tot nu toe interessante informatie op die door de toegang werd gebruikt om zich verder te ontwikkelen. Deze onderzoeken vonden echter maar plaats op één moment in het jaar. Om gedurende het gehele jaar een vinger aan de pols te kunnen houden met betrekking tot de kwaliteit van de dienstverlening van WijZ zal een continue meting ingevoerd gaan worden. Deze zal grotendeels elektronisch plaats vinden. Dit om minder afhankelijk te worden van de jaarlijks verplichte cliëntervaringsonderzoeken.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

Startdatum: 06-08-2019

Sociale veerkracht

- **Samenkracht en maatschappelijke participatie vergroten**
  - Verhogen maatschappelijke participatie/vrijwilligers in Waalwijk tot score 45 in 2022;
  - Eenzaamheid bestrijden. Score groen (Telos meting) in 2025.
- **Vergroten economische zelfredzaamheid en daling armoede in Waalwijk**
  - 92% Waalwijkers boven armoedegrens;
  - <2% van de huishoudens onder sociaal minimum in 2025;
  - Voldoen aan taakstelling beschut werken (beleidsveld 3);
  - Uitstroom bevorderen participatiewet (beleidsveld 3).
- **Zelfstandig wonen zorgbehoevende inwoners stimuleren**
  - Zelfstandig wonende personen van 75 jaar en ouder stijgt van score 918 per 1.000 inwoners naar 925 per 1.000 inwoners in 2025.
- **Vergroten sociale veiligheid**
  - Veilige leefomgeving (zie programma veiligheid).

Indicatoren

43. Zelfstandig wonende personen van 75 jaar en ouder (per 1.000 inwoners van 75 jaar en ouder)

Aantal	2016	2018
Waalwijk	918	920
M50	927	925

59. Maatschappelijke participatie (score 0-100)

Score 0-100	2014	2015	2016	2017
M50	48	48	48	51
Waalwijk	33	34	34	38

Maatregelen

B20 | Implementatie inburgering

In 2020 wordt de implementatie van de nieuwe wet voorbereid door de gemeente Waalwijk. De voorbereiding richt zich op het ontwikkelen van een nieuw werkproces : de gemeente wordt verantwoordelijk voor inburgering en voor de regie. Er wordt afgestemd met de diverse ketenpartners en opdrachtnemers (Baanbrekers, Vluchtelingenwerk,) om het inburgeringsproces efficiënt en effectief in te voeren. Ook wordt de gemeente verantwoordelijk voor de inkoop van taal en inburgeringscursussen.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

Startdatum: 11-06-2019

B19 | Burgerinitiatieven stimuleren

Eind juni 2019 heeft de raad een motie aangenomen betreffende de evaluatie van het participatiebeleid. Mede aan de hand van deze evaluatie zal er "interactief met de samenleving" nieuw beleid geformuleerd worden. Belangrijk onderdeel van burgerparticipatiebeleid is het stimuleren van burgerinitiatieven, dus ook in het nieuw te formuleren beleid.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

Tijd

De extern uitgevoerde evaluatie heeft wat vertraging opgelopen. Die werd voornamelijk veroorzaakt door het moeizaam inplannen van de te voeren externe gesprekken. Evaluatie

rapport wordt begin maart 2019 verwacht. Nieuw beleidsvoorstel komt naar verwachting uiterlijk eind april naar college ter vaststelling.

B20 | Vervolg Burgerbegroting bepalen

Eind 2018 en begin 2019 is er een uitgebreid traject doorlopen waarin samen met inwoners en raadsleden is onderzocht hoe een Burgerbegroting in Waalwijk vorm kan krijgen. In juli 2019 heeft de raad besloten om eerst het participatiebeleid te evalueren voordat er een besluit wordt genomen ten aanzien van het voorstel Burgerbegroting. Deze evaluatie wordt voor de kadernota 2021 aan de raad voorgelegd. Na deze besluitvorming wordt het vervolgproces in het voorstel Burgerbegroting bepaald.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Kleijngeld Nol

Tijd

In het najaar van 2018 zijn we gestart met een onderzoek naar de mogelijkheden van een Burgerbegroting in Waalwijk conform het collegeakkoord 2018-2022. Dit onderzoek doen we samen met inwoners, college, raad en ambtenaren. Er heeft o.a. een werkbezoek aan Antwerpen en Breda plaatsgevonden (twee gemeenten die al werken met een Burgerbegroting), een Burgerbegroting LAB en een enquête in het Inwonerspanel Sprekend Waalwijk. Een discussieavond in de raad volgt nog. De planning is om rond de zomer 2019 een advies aan het college en raad voor te leggen.

B19 | Sluitende aanpak dementie

Als dementievriendelijke gemeente richten wij ons op informatieverstrekking en taboedoorbreking en het ontwikkelen van voldoende ondersteuningsaanbod voor mensen met dementie en hun omgeving. In 2020 borgen we de activiteiten van de dementieconsulent in de gemeente, versterken we de ketenzorg op het gebied van dementie en experimenteren we met nieuwe Wmo-arrangementen voor mensen met dementie. Hierbij houden we oog voor landelijke en regionale ontwikkelingen en zoeken we actief de samenwerking met andere gemeenten in regio Hart van Brabant op.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Daandels Eric

Tijd

De dementieconsulent werkt samen met team WIJZ om mensen met beginnende dementie goed te ondersteunen en toe te leiden naar de juiste zorg en begeleiding. We werken in 2019 toe naar de borging van deze activiteiten, met oog voor sluitende ketenzorg. Als dementievriendelijke gemeente werken we samen met diverse partijen aan onze gedeelde doelstellingen. Dit betreft een langdurige aanpak die we in 2019 nog niet afronden.

B20 | Uitvoeren 2 domotica pilots tot aan 2022

Steeds meer ouderen wonen langer zelfstandig thuis. Mede door technologie c.q. domotica kunnen ouderen en mensen met functiebeperkingen langer, veiliger en comfortabeler in de eigen woning blijven wonen. Ook gemeenten kunnen hier vanuit de Wmo een rol in vervullen. Welke rol dit voor de gemeente Waalwijk kan zijn zal worden opgenomen in de nieuwe Woonvisie die in 2020 zal worden vastgesteld. Om ons een beter beeld te vormen van de mogelijkheden van domotica en onze rol hierbij zullen in de periode tot 2022 twee pilots worden uitgevoerd. In 2020 zal hiermee een begin worden gemaakt.

Ons doel: het aantal zelfstandig wonende personen van 75 jaar en ouder stijgt van 918 per 1000 inwoners naar 925 in 2025.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Daandels Eric

Startdatum: 06-08-2019

Waalwijkers zijn gezond

In ons gezondheidsbeleid streven we naar het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de bevolking of van specifieke groepen daaruit, evenals het voorkomen en vroegtijdig opsporen van ziekten. We hebben oog voor belangrijke ontwikkelingen en focussen ons specifiek op de gezondheid van jeugd en jongeren. Hierbij hebben we vooral aandacht voor het voorkomen en terugdringen van overgewicht en het tegengaan van alcoholgebruik. We hebben daarbij onderstaande doelstellingen opgesteld.

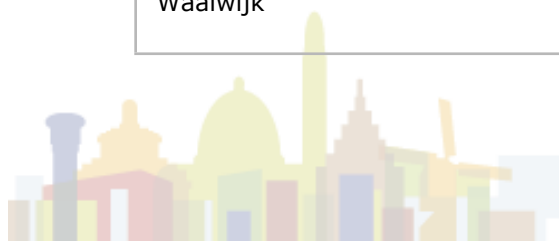
Bevorderen goede gezondheid voor iedereen

- Minder dan 16% van de jongeren uit de 2e klas Voortgezet Onderwijs drinkt alcohol;
- Minder dan 16% van de jongeren uit de 2e klas Voortgezet Onderwijs heeft overgewicht.

Indicatoren

44. % jongeren uit 2e klas Voortgezet Onderwijs dat alcohol drinkt

Percentage	2015
Waalwijk	16

45. % jongeren uit 2e klas Voortgezet Onderwijs met overgewicht

Percentage	2015
Waalwijk	11

Maatregelen

B20 | Opstellen Nota gezondheidsbeleid

Wij vinden het belangrijk om een duidelijke visie te hebben op het bevorderen van de gezondheid van onze inwoners. Daarom stellen we eens in de vier jaar een nieuw gezondheidsbeleid vast. Hierin nemen we de actualiteit mee en geven we aan op welke trends gemeente Waalwijk zich de komende jaren samen met haar partners gaat richten en hoe wij dat gezamenlijk aan gaan pakken. In 2020 treedt de nieuwe nota in werking; de nota loopt tot en met 2023.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

Startdatum: 11-06-2019

B20 | Advies implementatie wet GGZ

Per 1 januari gaat de nieuwe wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (WvGGZ) in. Deze wordt dan ook in Waalwijk van kracht.

De WvGGZ heeft twee procedures om te komen tot verplichte zorg: de zorgmachtiging en de crisismaatregel. De gemeente is verantwoordelijk voor de crisismaatregel (burgemeester), een meldpunt en verkennend onderzoek (college van burgemeester en wethouders), deelname aan het regio-overleg (college van burgemeester en wethouders) en tenslotte meldingen voregtijdige beëindiging crisismaatregel of zorgmachtiging.

In 2020 wordt de implementatie van de WvGGZ nauwlettend gevolgd en geanalyseerd opdat de eerste ervaringen met de wet wellicht leiden tot aanpassingen in het gemeentelijke proces indien daar noodzaak toe is.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Daandels Eric

Startdatum: 11-06-2019

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2018	Begroting 2019 na wijziging	Begroting 2020
Lasten	50.620	52.253	52.118
Baten	-14.795	-13.826	-13.782
Saldo van lasten en baten	35.825	38.427	38.336
Onttrekkingen	-617	-4.802	-4.000
Stortingen	0	2.000	2.000
Mutaties reserves	-617	-2.802	-2.000
Saldo na mutaties reserves	35.209	35.625	36.336

Belangrijkste kaders

Notitie Burgerparticipatie, september 2015 en januari 2017

Evaluatie Notitie Burgerparticipatie 2017-2018

Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning 2018

Verordening Maatschappelijke Ondersteuning 2018

Verordening Jeugdhulp 2017

Beleidsregels Jeugdhulp 2017

Armoedenota "Op eigen kracht waar het kan, een steun in de rug waar het moet" 2015.

Beleidsplan Schuldhulpverlening Gemeente Waalwijk 2017 - 2020

Harmonisatie Kinderopvang en Peuterspeelzalen

Koers Jeugdhulp: Samen met de jeugd 2018

Andere kijk, goed voor elkaar, Transitieplan voor het sociale domein in Waalwijk

Regionale nota Gezondheidsbeleid 2016 – 2019

Wet publieke gezondheid

Preventie- en handhavingsplan alcohol gemeente Waalwijk 2016 – 2019

Notitie Preventie en Handhaving Alcohol gemeente Waalwijk 2016 - 2019

Drank – en Horecawet

Verbonden partijen

Baanbrekers

GGD Hart voor Brabant

Regionale Ambulance-voorziening Brabant Midden-West-Noord

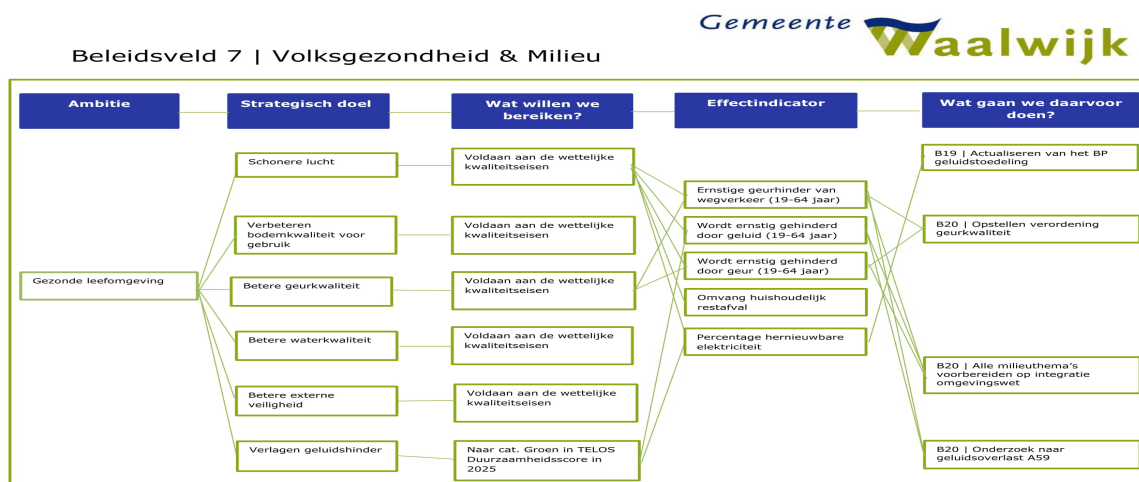

Beleidsveld 7 | Volksgezondheid en Milieu

Ambitie

In dit beleidsveld gaat het over (1) milieu en (2) volksgezondheid. Onze ambities voor afval (circulaire economie), groen & natuur en energie vindt u terug in het Programma Duurzaamheid.

Op het gebied van milieu werken we aan de kwaliteit van de bodem, lucht, geur, licht en de externe veiligheid. In ons gezondheidsbeleid streven we naar het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de bevolking of van specifieke groepen daaruit, evenals het voorkomen en vroegtijdig opsporen van ziekten.

Doelstellingen

Gezonde leefomgeving

Bij een gezonde leefomgeving denken we aan een aantal aspecten. Het gaat om schone lucht, bodem geschikt voor het gebruik, externe veiligheid en geluid.

Voor deze aspecten voldoen we aan de huidige wettelijke normen. De wetgeving van lucht, bodem, water, externe veiligheid en geluid wordt opgenomen in de nieuwe Omgevingswet. De komende jaren bereiden we ons voor op deze integratie. Het kan zijn dat normen en indicatoren tijdens de integratie veranderen.

Bodemkwaliteit

Waalwijk neemt deel aan de pilot "samen de diepte in". Samen met de regiogemeenten bekijken we hoe we bodemaspecten op kunnen nemen in de omgevingsvisie en omgevingsplan.

Externe veiligheid

De gemeente Waalwijk wil zorgen voor een blijvend maatschappelijk aanvaardbare risicosituatie voor burgers in relatie tot activiteiten met gevaarlijke stoffen in de omgeving. De acceptatie van risico's wordt gestuurd door:

- de ambitie om een veilige woonomgeving te creëren voor de inwoners;

- de ambitie om vanuit een economisch en sociaal perspectief bedrijven voldoende kansen te bieden om zich in Waalwijk te vestigen, een gezonde bedrijfsvoering te ontwikkelen en werkgelegenheid te creëren.

Momenteel zijn er geen onacceptabele situaties in de gemeente met betrekking tot externe veiligheid en dit houden we zo.

Verlagen geluidshinder

Gestreefd wordt naar het minimaal handhaven van de huidige geluidsniveaus. Waar dat niet mogelijk is wordt er naar gestreefd om het aantal geluid gehinderden per saldo lager te krijgen. Een belangrijk instrument is het toepassen van geluidsarmer asfalt. Het uitvoeringsbeleid hiervoor ligt vast in het Mobiliteitsplan.

Schonere lucht

In de gemeente Waalwijk wordt overal voldaan aan de wettelijke luchtkwaliteitsnormen. Voor geur wordt wel overlast ervaren van een aantal bedrijven.

Indicatoren

28. Omvang huishoudelijk restafval (in Kg) (BBV)

Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.

Kg	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Waalwijk	152 Kg	141 Kg	144 Kg	110 Kg	97 Kg	94 Kg
M50	211 Kg	200 Kg	194 Kg	185 Kg	167 Kg	151 Kg

29. Hernieuwbare elektriciteit (BBV)

Percentage	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Waalwijk	5,1	4,7	5,3	4,8	5,2	5,3
M50	5,6	6,2	6,3	7,7	7,5	7,7

46. Ernstige geurhinder van wegverkeer (19-64 jaar) (in %)

Percentage volwassenen (19-64 jaar) dat in de afgelopen 12 maanden ernstige geurhinder (minimaal 8 op een schaal van 10) heeft ervaren van wegverkeer.

Percentage	2009	2012	2016
Regio Hart van Brabant	2	1	3
Waalwijk	2	0	2

47. Wordt ernstig gehinderd door geluid (19-64 jaar) (in %)

Percentage volwassenen (19-64 jaar) dat in de afgelopen 12 maanden ernstige geluidshinder heeft ervaren (minimaal 8 op schaal van 10, waarbij 0 gelijk staat aan 'helemaal niet gehinderd' en 10 gelijk aan 'extreem gehinderd').

Percentage	2016
Regio Hart van Brabant	21
Waalwijk	17

48. Wordt ernstig gehinderd door geur (19-64 jaar) (in %)

Percentage volwassenen (19-64 jaar) dat in de afgelopen 12 maanden ernstige geurhinder heeft ervaren (minimaal 8 op schaal van 10, waarbij 0 gelijk staat aan 'helemaal niet gehinderd' en 10 gelijk aan 'extreem gehinderd').

Percentage	2016
Regio Hart van Brabant	10
Waalwijk	7

Maatregelen

B19 | Actualiseren van het BP Geluidtoedeling

In 2019 wordt een evaluatie van het bestemmingsplan uitgevoerd. Mocht uit de evaluatie blijken dat het nodig is om het BP Geluidstoedeling te actualiseren, vindt de actualisatie in 2020 plaats.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

■ Tijd

Actualisering van het bestemmingsplan geluidstoedeling wordt in 2019 opgestart. Afhankelijk van de soort procedure wordt de actualisatie in 2019 of 2020 afgerond. Op dit moment is nog niet duidelijk welke procedure het gaat worden.

B20 | Alle milieuthema's voorbereiden op integratie omgevingswet

De diverse milieuwetten zoals de Wet bodembescherming, Wet geluidhinder worden geïntegreerd in de Omgevingswet. Voor bodem neemt Waalwijk deel aan een regionale project 'Samen de diepte in'. Doel van het project is stappen te zetten richting de Omgevingsvisie en onderliggende instrumenten met de focus op de rol van bodem.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

Startdatum: 11-06-2019

B20 | Onderzoek naar geluidsoverlast A59

In 2019 heeft de gemeente geluidsmetingen verricht langs de A59. Naar aanleiding van de resultaten is de gemeente in gesprek met Rijkswaterstaat over een oplossing voor de geluidshinder.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

Startdatum: 11-06-2019

B20 | Opstellen verordening geurkwaliteit

In de gemeente is geen geuroverlast van veehouderijen. Een aantal bedrijven zorgen wel voor geuroverlast. Hiervoor wordt beleid opgesteld. In welke vorm dit gebeurt wordt nog onderzocht.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Odabasi Dilek

Startdatum: 22-08-2019

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2018	Begroting 2019 na wijziging	Begroting 2020
Lasten	8.505	8.888	9.074
Baten	-8.572	-8.555	-8.725
Saldo van lasten en baten	-68	333	349
Onttrekkingen	-9.840	-222	-1.222
Stortingen	8.191	27	1.027
Mutaties reserves	-1.649	-195	-195
Saldo na mutaties reserves	-1.717	137	153

Belangrijkste kaders

APV (Algemene Plaatselijke Verordening)

Beeldkwaliteit Onderhoud Wegen

IUP (Integraal Uitvoerings Programma)

GRP (Gemeentelijk RioleringsPlan)

Groenstructuurplan

Verbonden partijen

Regionale Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)

GGD (Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst)

RAV (Regionale Ambulancevoorziening)

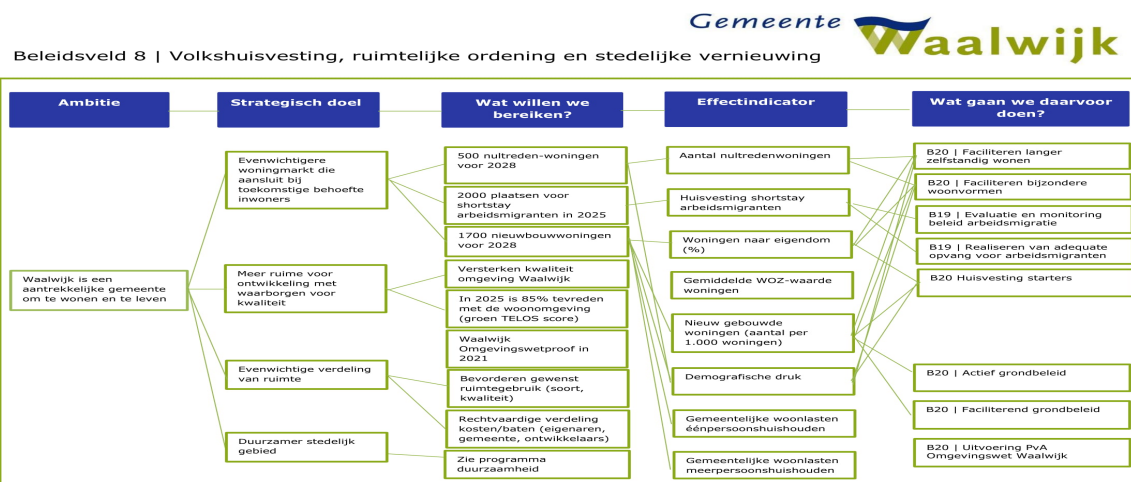
Beleidsveld 8 | Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Ambitie

In onze strategische visie staat onze ambitie om een aantrekkelijke gemeente te zijn om te wonen, werken, leren en ondernemen. Dit willen we onder andere bereiken via (1) een evenwichtige inrichting en verdeling van de ruimte. (2) Daarnaast zorgen we voor een balans tussen maatschappelijk en financieel rendement op het grondbeleid, en (3) Een evenwichtige woningmarkt die aansluit bij de toekomstige behoefte van inwoners, en (4) een visie op stedelijke vernieuwing.

Om Waalwijk ruimtelijk aantrekkelijk te laten blijven bevorderen we het gewenste ruimtegebruik. Ook willen we de ruimtelijke kwaliteit waar mogelijk verhogen. Daarbij streven we bij ruimtelijke ontwikkelingen naar een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten over gebruikers, eigenaren, ontwikkelaars en de overheid. De komende jaren ligt een belangrijke focus op de invoering van de Omgevingswet.

Waalwijk moet aantrekkelijk zijn om te wonen. Daarom streven we naar een voldoende aanbod van woningen en woonmilieus voor alle doelgroepen. Gelet op de uitdagingen die klimaatverandering voor ons in de nabije toekomst brengt, willen we onze woningaanbod zo toekomstbestendig mogelijk maken. Tevens zetten we in op adequate huisvesting voor arbeidsmigranten die in Waalwijk komen werken.

Doelstellingen

Stedelijke vernieuwing

- **Duurzamer stedelijk gebied**
  - Zie programma duurzaamheid.

Ruimtelijke ordening

- **Meer ruimte voor ontwikkeling met waarborgen voor kwaliteit**
  - Versterken kwaliteit van de omgeving van de gemeente Waalwijk;
  - In 2025 is 85% tevreden met de woonomgeving (groen Telos-score);
  - Waalwijk Omgevingswetproof in 2021.
- **Evenwichtige verdeling van de ruimte**
  - Bevorderen gewenst en kwalitatief verhogen ruimtegebruik. Daarnaast streven we naar een rechtvaardige verdeling van kosten/opbrengsten over gebruikers, eigenaars, ontwikkelaars en overheid.
  - Rechtvaardige verdeling kosten/baten (eigenaren, gemeente, ontwikkelaars).

Maatregelen

B20 | Uitvoeren PvA Waalwijk Omgevingswet-proof

De Omgevingswet treedt naar verwachting in werking op 1 januari 2021. Met de Omgevingswet bundelt de overheid de regels voor de hele leefomgeving in 1 wet. Iedere gemeente moet een 1 omgevingsvisie maken. Deze moet in 2024 klaar zijn. In de visie houdt ze rekening met de verschillende belangen in een gebied. In plaats van meerdere bestemmingsplannen en verordeningen komt er 1 omgevingsplan. In 2029 moet deze omslag volledig zijn afgerond. Er komt voor inwoners en ondernemers 1 omgevingsloket in 2021 voor het digitaal aanvragen van een vergunning en het verkrijgen van informatie over vergunningen en regels. Belangrijkste doel van de wet is dat de 'gebruiker' van de leefomgeving meer centraal komt te staan. Wij gaan ons daar op voorbereiden op basis van het plan van aanpak Waalwijk Omgevingswet-proof. Dat betekent in 2020 werken aan de volgende punten:

- Actueel overzicht: opruimen wat we (niet meer) nodig hebben. Oftewel een actueel overzicht maken van wat we allemaal hebben dat betrekking heeft op de fysieke leefomgeving (prioriteit 1). Wat niet meer actueel is intrekken. Bijvoorbeeld een actueel overzicht van het gemeentelijk omgevingsbeleid vaststellen als omgevingsvisie 1.0;
- Minimale acties volgens de letter van de wet: opruimen en verhuizen wat we moeten t/m 2021. Oftewel aanpassing van onderdelen die moeten voldoen aan de letter van de wet op 1-1-2021 (prioriteit 2). Bijvoorbeeld de gemeentelijke werkprocessen aanpassen en de gemeente aansluiten op het digitale stelsel van de omgevingswet;
- Kapstok in de geest van de wet: strategie, uitgangspunten en aanpak voor het opruimen, verhuizen en vernieuwen voor wat we moeten en willen aanpakken t/m 2028 (prioriteit 3). Bijvoorbeeld voor het omgevingsplan;

- Quick wins: opruimen, verhuizen en vernieuwen wat we willen t/m 2021. Oftewel aanpassing van onderdelen in de geest van de wet die haalbaar en betaalbaar zijn t/m 2021 (prioriteit 3). Bijvoorbeeld het afschaffen van overbodige regels;
- Doen: los van fases en prioriteiten in pilots oefenen met onderdelen van de Omgevingswet en leren van andere projecten. Bijvoorbeeld een pilot om ervaring op te doen met meer vergunningsvrije bouw mogelijkheden.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Daandels Eric

Startdatum: 06-06-2019

B20 | Actief grondbeleid

Landgoed Driessen

In 2013 is het geactualiseerde bestemmingsplan vastgesteld. Dit vormt de grondslag voor de verdere realisering van Landgoed Driessen middels uitwerkingsplannen. In 2020 zal het gebied Lommerrijk verder uitgegeven worden voor de realisatie van woningbouw. Het plandeel biedt ruimte aan de realisatie van in totaal ruim 200 woningen. Tevens zal in 2020 een aanvang worden gemaakt met de uitwerking van het plandeel Driesservelden-west en zal mogelijk een locatie voor de realisatie van een nieuwe school voor basisonderwijs bekeken worden.

Waesgeerd-west

Gelet de grote belangstelling voor kavels voor particulier opdrachtgeverschap zit ook de uitgifte van de kavels in Waesgeerd-west weer in de lift. Dit leidt waarschijnlijk tot grondoverdrachten in 2020 bij dit project. Mogelijk leidt een en ander in 2020 ook al tot de betaling van de overeen gekomen bijdrage aan de Provincie Noord-Brabant in het kader van "Ruimte voor ruimte"

Haventerreinen

In 2020 kunnen waarschijnlijk alle lopende grondexploitaties van de haventerreinen (Haven Zeven, Afbouw haven 1 t/m 6 en Haven 8-west grotendeels worden afgerond.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Daandels Eric

Tijd

Beide plannen lopen volgens planning.

Geld

Lidl Laageinde

Lidl is voornemens om de huidige winkel gelegen aan de Mr. Goeman Borgesiusstraat te herontwikkelen tot een nieuwe hedendaagse supermarkt. Hiertoe is met Lidl een anterieure overeenkomst gesloten waar naast de herontwikkeling ook afspraken zijn gemaakt met betrekking tot de herinrichting van de omliggende infrastructuur.

De verwachting is dat eind 2019/begin 2020 met de realisatie kan worden begonnen. De bouwtijd zal ± 1 jaar in beslag nemen.

Herontwikkeling flats Bloemenoord

Casade wil de flats welke in de wijk Bloemenoord gesitueerd zijn herontwikkelen. De huidige flats zijn gedateerd. Amoveren en nieuwbouw prevaleert boven renovatie. In 2020 zal de focus met name liggen op de eerste fase, zijnde Distelplein. Contractueel moeten er dan afspraken met Casade vastgelegd zijn onder welke voorwaarden deze herontwikkeling gestalte kan krijgen en welke aanpassingen in de openbare ruimte noodzakelijk en gewenst zijn.

De planning is dat in 2020 de herontwikkeling daadwerkelijk van start kan gaan, waarbij uitgangspunt is dat eerst de locatie Distelplein wordt herontwikkeld en daarna de locatie Larixplein.

Akkerlanen

Nadat de raad het sein op "groen" heeft gezet voor de verdere uitwerking van het stedenbouwkundig schetsontwerp "Watervingers" zijn er onderhandelingen opgestart met de beoogd ontwikkelaar. Uitgangspunt daarbij is dat de gemeente de in haar eigendom zijnde gronden verkoopt aan de ontwikkelaar welke vervolgens op basis van door de gemeente te stellen eisen bouwrijp laat maken. Hierna kunnen de woningen/kavels binnen het plangebied worden verkocht. Inzet is nog steeds dat in 2020 de bestemmingsplanprocedure afgerond kan worden en met het bouw- en woonrijp maken gestart kan worden. Daarna kan de verkoop van de woningen plaatsvinden.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Daandels Eric

■ Tijd

Beide projecten lopen nog volgens planning.

Volkshuisvesting

- **Evenwichtigere woningmarkt die aansluit bij toekomstige behoefte inwoners**

Wij willen onze inwoners voldoende mogelijkheden bieden om te wonen in onze gemeente. Hierbij moeten er voldoende mogelijkheden en aanbod worden geboden aan starters, gezinnen, senioren en overige doelgroepen op de woningmarkt. Belangrijk is dat nieuwbouw een aanvulling vormt op

het reeds bestaande woningaanbod. De komende jaren focussen we ons op het ontwikkelen van grootschalige campussen voor de arbeidsmigranten die hier voor relatief korte tijd komen werken, de zogenoemde "shortstay". Daarnaast willen we voldoende mogelijkheden bieden voor doorstroming van "midstay" en "longstay" arbeidsmigranten.

1. Toevoeging van 500 nulredenwoningen komende 10 jaar (2019 – 2028); (nulmeting 2019; 4.360 nulredenwoningen)
2. Totaal 2.000 plaatsen voor shortstay-arbeidsmigranten in 2025. (nulmeting 652 plaatsen vergund in campussen, 150 plaatsen in middelgrote locaties voor kamerverhuur (categorie 2)).
3. Toevoeging van 1.700 woningen komende 10 jaar (2019 – 2028).

Indicatoren

30. Demografische druk (BBV) (in %)

De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.

Percentage	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Waalwijk	67,6	68,7	69,8	70,8	71,8	72,6	72,6
M50	71,3	72,4	73,5	74,4	75,2	76	76,3

31. Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouders (€) (BBV)

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Euro	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Waalwijk	672 Euro's	649 Euro's	626 Euro's	637 Euro's	612 Euro's	606 Euro's
M50	676 Euro's	689 Euro's	694 Euro's	693 Euro's	699 Euro's	712 Euro's

32. Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden (€) (BBV)

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Euro	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Waalwijk	568 Euro's	560 Euro's	539 Euro's	539 Euro's	570 Euro's	567 Euro's
M50	602 Euro's	615 Euro's	619 Euro's	617 Euro's	634 Euro's	647 Euro's

33. Gemiddelde WOZ-waarde woningen (BBV) (x€1000)

De gemiddelde WOZ waarde van woningen.

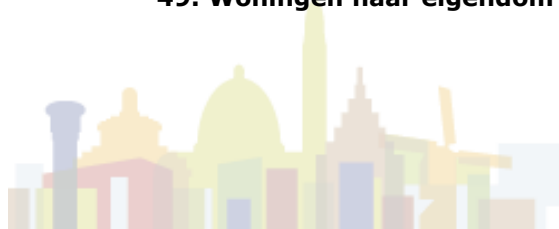
x€1000	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Waalwijk	231 €	217 €	211 €	209 €	213 €	222 €	237 €
M50	245 €	231 €	224 €	226 €	230 €	243 €	261 €

34. Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen) (BBV)

Het aantal nieuwbouwwoningen.

aantal	2012	2013	2014	2015	2016
Waalwijk	10,3 aantal x 1000	4,3 aantal x 1000	9,2 aantal x 1000	7,6 aantal x 1000	12,6 aantal x 1000
M50	6,5 aantal x 1000	6 aantal x 1000	6,8 aantal x 1000	6,1 aantal x 1000	7,4 aantal x 1000

49. Woningen naar eigendom (%)

% koopwoningen

Het aandeel koopwoningen binnen de gehele woningvoorraad.

% huurwoningen particuliere verhuurder

Het aandeel particulieren huurwoningen binnen de gehele woningvoorraad.

% huurwoningen corporatie

Het aandeel huurwoningen van woningcorporaties binnen de gehele woningvoorraad.

percentage	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Koopsector	60	59,7	59,6	59,7	59,6	59,1
Particuliere huursector	7,2	7,6	8	8	8,1	8,7
Sociale huursector	32,8	32,6	32,4	32,4	32,3	32,2

50. Aantal nultredenwoningen

Aantal	2019
Waalwijk	4360

51. Huisvesting shortstay arbeidsmigranten

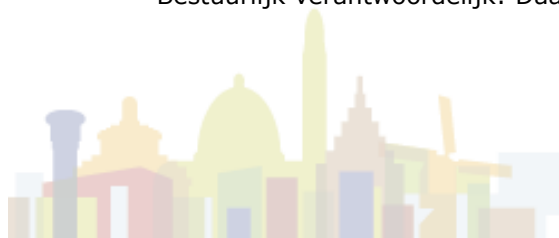
Aantal	2019
Campussen	652 aantal
Middelgrote locaties kamerverhuur (Cat. 2)	150 aantal

Maatregelen

B19 | Evaluatie en monitoring beleid arbeidsmigratie

Eind 2018 is de beleidsnotitie Arbeidsmigratie door de raad vastgesteld. Daarbij bieden we meer mogelijkheden voor grootschalige campussen voor shortstayers, ook aan de noordzijde van de A59. In 2019 en 2020 monitoren we het aangepaste beleid en streven we naar de realisatie van voldoende campussen om tegemoet te komen aan de vraag zoals die door Companen in 2017 is berekend.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Daandels Eric

■ Tijd

Beleidsnotitie arbeidsmigratie wordt gemonitord. Inmiddels zijn twee vergunningaanvragen voor grootschalige campussen ingediend.

Op korte termijn worden nieuwe beleidsregels ter vaststelling aan het college aangeboden en op het gebied van participatie worden concrete stappen gezet.

B20 | Huisvesting starters

Starters, met name de starters die niet in aanmerking komen voor de sociale huurmarkt, hebben het lastig op de woningmarkt. Op verschillende manieren proberen we starters te ondersteunen: we bieden de starterslening aan, we zorgen dat de woningbouwproductie op peil blijft en we maken afspraken met Casade over nieuwbouw en woningtoewijzing.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Daandels Eric

Startdatum: 06-06-2019

B20 | Faciliteren langer zelfstandig wonen

We willen inwoners ondersteunen als zij hun woning willen aanpassen met het oog op langer zelfstandig wonen. Eind 2019 zal een voorstel aan de gemeenteraad gedaan worden voor het instellen van een lening "toekomstbestendig wonen". Inwoners kunnen met deze lening investeringen in of aan hun woning doen gericht op duurzaamheid en langer zelfstandig wonen. De huidige blijverslening zal daarin opgaan. De lancering zal gepaard gaan met de nodige communicatie. Initiatieven van inwoners en professionele partijen ten aanzien van langer thuis wonen zal de gemeente vanuit een positieve grondhouding benaderen.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Daandels Eric

Startdatum: 06-06-2019

B20 | Faciliteren bijzondere woonvormen

We willen meer ruimte bieden aan initiatieven gericht op bijzondere woonvormen: woonvormen die nog zeer weinig in de gemeente voorkomen en/of die vernieuwend van opzet zijn. We zijn daarbij afhankelijk van initiatiefnemers die zich al dan niet bij de gemeente melden. Als initiatiefnemers zich melden, zal de gemeente hierin een positieve grondhouding hebben.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Daandels Eric

Startdatum: 06-06-2019

B19 | Realiseren van adequate opvang voor arbeidsmigranten

Tot 2020 hebben wij de opgave circa 2000 arbeidsmigranten voor de korte termijn te huisvesten. Deze opgave vraagt om de ontwikkeling van meerdere locaties. In het najaar van 2019 wordt gestart met de ontwikkeling van een extra locatie voor 400 shortstay-arbeidsmigranten. Naar verwachting zullen in 2019 en 2020 nog 2 vergunningen afgegeven worden voor grootschalige campussen.

Bestuurlijk verantwoordelijk: Daandels Eric

Startdatum: 15-08-2018

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2018	Begroting 2019 na wijziging	Begroting 2020
Lasten	10.008	13.857	12.940
Baten	-7.855	-10.025	-10.100
Saldo van lasten en baten	2.153	3.832	2.840
Onttrekkingen	-630	-1.939	-337
Stortingen	6.184	205	210
Mutaties reserves	5.554	-1.735	-127
Saldo na mutaties reserves	7.707	2.097	2.713

Belangrijkste kaders

Beleidsnotitie Arbeidsmigratie 2018

Bevolkings- en woningbehoefteprognose provincie Noord-Brabant (2017)

Coalitieprogramma 2018-2022 "Samen Duurzaam Vooruit"

Nota Grondbeleid 2019-2023

Prestatieafspraken gemeente Waalwijk, Casade, HVOW en SamenSterk (2019, ieder jaar in december nieuwe afspraken)

Regionaal Woonkader (2015)

Regionale Agenda Wonen 2017

Regionaal Kwalitatief Woningbehoefteonderzoek 2018

Strategische Meerjarenagenda 2015-2018

Structuurvisie

Structuurvisie (Uitvoeringsprogramma)

Strategische Visie - Waalwijk 2025

Woonvisie 2010 - 2019

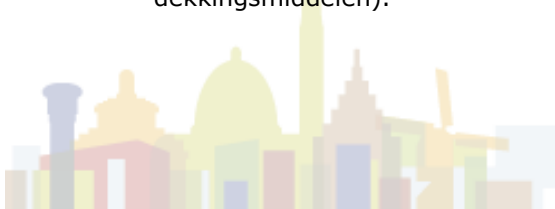
Verbonden partijen

Voor dit beleidsveld zijn er geen verbonden partijen.

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten van een gemeente waarvoor geen bestedingsdoel is bepaald. Dat betekent dat de gemeente deze vrij kan besteden (in tegenstelling tot de specifieke dekkingsmiddelen).

Bedragen x € 1.000			
Taakveld	Rekening 2018	Primaire begroting 2019	Begroting 2020
0.5 Treasury (909, 910, 911, 912)	-664	-890	-1.151
0.61 OZB woningen	-5.770	-5.851	-6.013
0.62 OZB-niet woningen	-5.670	-5.948	-6.446
0.64 Overige belastingen	-401	-442	-451
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds (914, 923)	-66.979	-69.605	-73.008
Totaal algemene dekkingsmiddelen	-79.484	-82.736	-87.069

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 2016 zijn publiekrechtelijke rechtspersonen, zoals een gemeente, vennootschapsbelasting plichtig indien en voor zover zij een onderneming drijven. Voor de gemeente Waalwijk zijn de activiteiten van de grondexploitatie aangemerkt als winstgevende onderneming. In de begroting 2020 is een bedrag van € 235.000 voor te betalen vennootschapsbelasting opgenomen.

Bedragen x € 1.000			
Omschrijving	Rekening 2018	Primaire begroting 2019	Begroting 2020
Taakveld 0.9 Vennootschapsbelasting	306	180	235

Overige baten en lasten

De baten en lasten die ingevolge de voorschriften niet op specifieke producten kunnen worden geraamd, alsmede een aantal stelposten, worden verantwoord onder de overige baten en lasten op product 915. Op product 913 is de post 'onvoorzien' begroot voor een bedrag van € 100.000. Dit bedrag is bedoeld als dekking voor (een schatting van) uitgaven die niet zijn voorzien in de begroting.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2018	Primaire begroting 2019	Begroting 2020
Taakveld 0.8 Onvoorzien	0	100	100
Taakveld 0.8 Overige baten en lasten	99	2.041	2.383
Totaal	99	2.141	2.483

Overhead

Overhead

De overhead wordt centraal begroot en verantwoord op taakveld 0.4 Overhead. Hierdoor wordt meer inzicht gegeven in de totale kosten van de overhead.

Overhead mag wel toegerekend worden aan grondexploitaties en investeringen. Hiervoor is een vast opslagbedrag per uur berekend. Voor de berekening is het totaal begrote bedrag van de overhead gedeeld door het aantal uren dat toegerekend wordt aan de taakvelden en projecten. Dit opslagbedrag wordt ook gebruikt bij de berekening van tarieven voor de lokale heffingen.

Specificatie Overhead	Rekening 2018	Primaire begroting 2019	Begroting 2020
Salarissen	7.459	8.142	8.923
Belastingen	100	0	0
Ingeleend personeel	970	484	504
Overige goederen en diensten	3.284	3.510	3.853
Stortingen in voorzieningen	409	296	306
Afschrijvingen	873	1.250	1.159
Rente	279	283	272
Totaal lasten	13.374	13.965	15.017
Toerekening aan grondexploitatie	-611	-916	-837
Toerekening aan investeringen	-739	-614	-585
Overige verrekeningen	-39	0	0
Uitgeleend personeel	-249	-190	-192
Overige goederen en diensten	-279	-13	-13
Inkomenoverdrachten Rijk	0	0	-126
Totaal baten	-1.917	-1.733	-1.753
Saldo	11.457	12.232	13.264

Paragrafen

Inleiding

Inleiding

Artikel 9 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bepaalt dat in de begroting paragrafen moeten worden opgenomen, waarin de beleidslijnen worden vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten en de lokale heffingen.

Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in de begroting staan, worden gebundeld in een kort overzicht (de paragraaf), waardoor de raad voldoende inzicht krijgt. Op deze wijze geven de paragrafen een dwarsdoorsnede van de begroting. Met de genoemde onderwerpen (de voorgeschreven paragrafen) is telkens een financieel belang gediend. De paragrafen geven

daardoor extra informatie voor de beoordeling van de financiële positie op de korte en langere termijn.

De voorgeschreven paragrafen zijn:

1. Lokale heffingen
2. Weerstandsvermogen
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid

Paragraaf Lokale heffingen

Paragraaf Lokale heffingen

Inleiding

De gemeentelijke heffingen zijn, naast de doeluitkeringen van het Rijk en de algemene uitkering uit het gemeentefonds, voor ons een belangrijke bron van inkomsten. We maken onderscheid tussen **belastingen** en **rechten**.

De **rechten** bestaan uit bestemmingsheffingen en retributies. Bij rechten is sprake van het leveren van een tegenprestatie door de gemeente. De geraamde opbrengsten mogen niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor de uitoefening van de taak. Dat wil zeggen: niet meer dan honderd procent kostendekkend.

Bij **belastingen** is er geen directe relatie met een prestatie van de gemeente. De opbrengsten van deze belastingen gebruiken we als algemeen dekkingsmiddel.

We blijven de komende jaren onze gemeentelijke belastingen heffen. Hierbij zijn we van plan om in 2020 verblijfsbelasting voor arbeidsmigranten in te voeren.

Afhankelijk van de landelijke ontwikkelingen hebben we in de toekomst meer mogelijkheden om onze belastingheffing te hervormen. Het kabinet heeft in 2015 in een brief aan de Tweede Kamer bouwstenen gegeven voor een hervorming van het lokaal belastinggebied. In de brief en de bijlagen zijn onder andere suggesties opgenomen voor de invoering van twee nieuwe brede heffingen en het afschaffen van enkele 'kleinere' heffingen. Dit past bij het streven van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) naar meer financiële flexibiliteit voor gemeenten. Meer informatie over dit onderwerp kunt u vinden op de website van de VNG [1].

Via het heffen van belastingen en rechten zorgen we voor een bron van inkomsten. Jaarlijks stelt de gemeenteraad de belastingverordeningen vast. Hierin wordt geregeld hoe we de belastingen en rechten heffen en wordt de hoogte van de tarieven bepaald.

1. Beleid ten aanzien van lokale belastingen

Het belastingbeleid in Waalwijk baseren we op twee uitgangspunten: ten hoogste een kostendekkendheid voor de rechten en daarnaast, op grond van het coalitieakkoord, een inflatiecorrectie voor de belastingtarieven.

Onroerende Zaakbelastingen (OZB)

De waarde van het onroerend goed, die jaarlijks wordt vastgesteld (de zogenoemde herwaardering) vormt de grondslag voor de heffing van OZB. De WOZ-waarden (op grond van de Wet Waardering Onroerende Zaken) voor het belastingjaar 2020 worden gebaseerd op het prijspeil 1 januari 2019. Deze waarden zijn in oktober/november 2019 voor ons bekend zodat we de tarieven hierop af kunnen stemmen.

Hondenbelasting

De hondenbelasting werd in 2019 geheven door 201 van de 355 gemeenten. In Waalwijk kennen we deze belasting op het houden van honden ook. De houder van de hond is de belastingplichtige. Het aantal honden bepaalt de opbrengst van de belasting. Deze hondenbelasting is enigszins regulerend, omdat we het hebben van meerdere honden zwaarder belasten dan het hebben van een enkele hond.

Toeristenbelasting

We heffen een belasting voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen een vergoeding door personen die niet in zijn geschreven in de gemeente Waalwijk. Diegene die onderdak biedt is belastingplichtig. Doorgaans is dat de eigenaar van het hotel, hostel, B&B e.d. Ook AirBnB adressen vallen onder deze belastingplicht.

In de beleidsnotitie arbeidsmigratie Waalwijk 2018 (december 2018) is besloten dat de gemeente Waalwijk actief regie gaat voeren op het proces van participatie en integratie van arbeidsmigranten. Een toegestane wettelijke grondslag om extra inkomsten te verwerven kan via het heffen van verblijfsbelasting. Binnen de bestaande Verordening toeristenbelasting kan deze directe belasting geheven worden voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen een vergoeding in welke vorm dan ook door personen die niet als inwoner van de gemeente in de basisregistratie personen zijn ingeschreven. De heffing zal moeten gaan gelden voor alle adressen waar kamergewijze verhuur plaats vindt aan arbeidsmigranten. Verblijfsbelasting is een belasting op aangifte.

Precariobelasting

De gemeente heft precariobelasting voor het hebben van voorwerpen op, boven en onder gemeentegrond. De opbrengst wordt grotendeels bepaald door het aantal reclamevoorwerpen op of boven gemeentegrond en door terrassen op gemeentegrond. Daarnaast heffen we de precariobelasting voor (commerciële) evenementen welke op gemeentegrond worden gehouden en

heffen we belasting op het hebben van bouwmaterialen op gemeentegrond, zoals bijvoorbeeld bouwcontainers, steigers.

Parkeerbelasting

Met de parkeerbelasting wordt het parkeergedrag van bewoners of bezoekers van de gemeente gereguleerd. In de praktijk zijn er 2 vormen:

- een belasting voor het daadwerkelijke parkeren op daarvoor aangewezen plaatsen;
- en een belasting voor een vergunning om te parkeren op daarvoor aangewezen plaatsen.

De parkeerbelasting heffen we voor het parkeren op straat. Voor het parkeren op openbare terreinen (slagboomparkeren) kennen we privaatrechtelijke parkeertarieven.

Woonforensenbelasting

Woonforensenbelasting wordt geheven van personen die niet staan ingeschreven in de gemeente Waalwijk, maar wel meer dan negentig dagen per jaar een gemeubileerde woning tot hun beschikking hebben. De belasting wordt geheven om de voorzieningen waarvan deze forensen gebruik maken te financieren.

Reclamebelasting

In 2018 heeft er een stemming plaatsgevonden onder de ondernemers in het centrum voor de invoering van de BedrijfsInvesteringsZone (BIZ). De stemming heeft plaatsgevonden onder toezicht van een notaris. De uitkomst van de ze stemming was dat er onder de ondernemers op dat moment onvoldoende draagvlak was voor de invoering van de BIZ. Hierdoor is de reclamebelasting voor de binnenstad blijven bestaan. Het centrummanagement beheert de nettobaten die uit de belasting voortvloeien voor promotie en aankleding van het centrum. Het tarief in de binnenstad wordt bepaald door de ligging van de onderneming.

2. Beleid ten aanzien van gemeentelijke rechten (bestemmingsheffingen en retributies)

Onder de naam rechten heft de gemeente tarieven voor diverse typen gemeentelijke dienstverlening. Bij rechten is sprake van een directe relatie tussen de heffing en de gemeentelijke taak. De geraamde opbrengsten mogen niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor uitoefening van de taak. Belastingplichtig is de aanvrager van de dienst of degene voor wie de dienst is verleend. Het uitgangspunt is dat de tarieven van de gemeentelijke rechten jaarlijks met 1% inflatiecorrectie worden aangepast, voor zover de tarieven niet aan een wettelijk maximum zijn verbonden.

Rioolheffing

De kosten die de gemeente maakt als uitvloeisel van de watertaken worden verhaald op burgers en bedrijven via een zogenaamde rioolheffing. In 2009 is de nieuwe rioolheffing ingevoerd op basis van de Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken. De kosten die uit die watertaken voortvloeien (op het gebied van afvalwaterinzameling, afvalwatertransport en afvoer van overtollig regen- en grondwater) zijn berekend in het Gemeentelijke RioleringsPlan (GRP) door de raad is vastgesteld. Op basis van het GRP zijn de tarieven berekend.

Afvalstoffenheffing

Onder de naam afvalstoffenheffing wordt een recht geheven van degene die in de gemeente feitelijk gebruik maakt van een perceel, waarvoor de gemeente op grond van de Wet milieubeheer, een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen heeft. In 2016 is een nieuw afvalbeleidsplan opgesteld. Op basis van dit beleidsplan zijn de kosten berekend en zijn de tarieven vastgesteld. De afgelopen jaren hebben we de inzamelfrequentie veranderd en is als gevolg van betere afvalscheiding de aangeboden hoeveelheid restafval afgenomen. Bij deze ontwikkeling past een verandering in de aanslagoplegging.

Reinigingsrecht

Naast de verplichte vuilinzameling voor woningen zamelen we ook afval van bedrijven en instellingen in. Bedrijven en instellingen gaan hiervoor een contract aan met de gemeente. Het is een landelijke trend dat landelijke winkelketens gezamenlijke landelijke aanbestedingen doen bij afvalverwerkers, waardoor bij de individuele gemeentes het aantal contracten daalt. Ook bij ons is het aantal contracten de afgelopen jaren afgenomen, waardoor de opbrengst elk jaar verder daalt.

Leges

Onder de naam leges heffen we rechten voor door ons verstrekte diensten. Hierbij maken we onderscheid tussen leges publiekszaken (reisdocumenten e.d.) en leges voor diensten gericht op de fysieke leefomgeving/ omgevingsvergunning.

Leges kennen een vorm van kruissubsidiëring. Dit houdt het in dat we van alle legestarieven enkele diensten hoger prijzen om zo andere diensten tegen een lagere prijs te kunnen aanbieden.

Grafrechten

Onder de naam grafrechten heffen we rechten voor het gebruik van de begraafplaats en voor het verlenen van diensten in verband met de begraafplaats. Diegene die de dienst aanvraagt betaalt de rechten. De rechten zijn niet kostendekkend. Er wordt tegenwoordig minder begraven dan vroeger. Dit leidt tot minder inkomsten. Een meer kostendekkend tarief zal naar verwachting leiden tot een verdere afname van het aantal begrafenissen.

Havengeld

Onder de naam havengeld worden rechten geheven voor het gebruik overeenkomstig de bestemming van voor de openbare dienst bestemde gemeentewateren of van andere voor de openbare dienst bestemde werken of inrichtingen, die in beheer of onderhoud zijn bij de gemeente. Havengeld rechten worden geheven van de schipper, de reder, de eigenaar van het vaartuig, degene die het schip heeft gecharterd of degene die als vertegenwoordiger van één van dezen optreedt. Het havengeld is niet kostendekkend om te voorkomen dat de gemeente zich uit de markt prijst.

Marktgelden

Onder de naam marktgelden worden rechten geheven voor het gebruik of genot van een standplaats op de daarvoor aangewezen marktterreinen of op andere voor de openbare dienst bestemde plaatsen voor het uitoefenen van de markthandel en daarmee verband houdende

handelingen en/of het gebruik van verstrekte hulpmiddelen. Marktgeld wordt geheven van de vergunninghouder c.q. aan wie incidenteel toestemming is verleend om extra ruimte in te nemen. De tarieven zijn niet kostendekkend. De afgelopen jaren was het een trend dat het aantal standplaatshouders afnam. Op het moment van schrijven loopt er een onderzoek naar het verplaatsen van de weekmarkt in Waalwijk en de gevolgen hiervan.

3. Belastingdruk

In vergelijkende overzichten van gemeenten in Nederland wordt vaak de lokale lastendruk van een gemiddelde woning als maatstaf genomen. Jaarlijks stelt het Centrum voor Onderzoek van de Lagere Overheden (COELO) de 'Atlas van de lokale lasten' op en geeft hiermee inzicht in de ontwikkeling van de lokale lastendruk. De gemeente Waalwijk staat op voor 'de netto woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in 2019' op plaats 20 van de goedkoopste gemeenten in Nederland.

De onderstaande tabel toont de woonlasten over het voorgaande jaar voor een meerpersoonshuishouden, zoals berekend door het COELO. De totale woonlasten berekend door het COELO zijn exclusief hondenbelasting.

Overzicht woonlasten 2019	Waalwijk	Heusden	Oosterhout	Loon op Zand	Dongen
Totale woonlasten meerpersoonshuishoudens	€ 606	€ 655	€ 749	€ 829	€ 744
Plaats op ranglijst	20	46	170	293	165
Tarief OZB eigenaar woning (in%)	0,1148	0,1157	0,1084	0,1343	0,1322
Afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden	€ 191	€ 163	€ 275	€ 238	€ 276

In het onderstaande overzicht tonen we de ontwikkeling van de lokale lasten in Waalwijk. De woonlasten zijn berekend door het COELO en gelden voor een meerpersoonshuishouden. Voor 2020 hebben we een prognose gemaakt door de woonlasten in 2019 met een 2% inflatiecorrectie te verhogen.

Ontwikkeling woonlasten	2017	2018	2019	2020
Woonlasten meerpersoonshuishouders	€ 637	€ 612	€ 606	€ 618
Positie ranglijst	51	28	20	onbekend

4. Kwijtscheldingsbeleid

In het gemeentelijke kwijtscheldingsbeleid bepalen we belastingen waarvan kwijtschelding mogelijk is en de voorwaarden waaronder de kwijtscheldingsprocedure plaatsvindt. Hierbij zijn we gebonden aan landelijk voorgeschreven regels van de staatssecretaris van Financiën. Deze regels komen erop neer dat alleen inwoners met een inkomen tot ongeveer bijstandsniveau en zonder vermogen voor kwijtschelding in aanmerking komen.

We hebben ten aanzien van kwijtschelding een aantal beleidskeuzes vastgesteld. Deze beleidskeuzes hebben we opgenomen in de leidraad invordering en de daarop betrekking hebbende belastingverordeningen. Ons kwijtscheldingsbeleid is in overeenstemming met de richtlijnen die door het Rijk zijn opgesteld.

5. Samenvatting

We kennen de onderstaande belastingen, heffingen en retributies. Per soort hebben we een tarief voor 2018 en 2019 opgenomen. Indien een belastingsoort tariefdifferentiatie kent, is het meest voorkomende tarief opgenomen. Door de grote diversiteit aan leges, marktgelden, precariobelasting, parkeerbelasting, grafrechten en haven- en kadegelden zijn voor deze categorieën geen tarieven opgenomen. De gedetailleerde tarieven zijn opgenomen in de verordeningen. Daarnaast is per belastingsoort de geraamde opbrengst opgenomen. Voor de verschillende bestemmingsheffingen en retributies zijn ook de kosten opgenomen. Daarbij is ook aangegeven wat de kosten van overhead en overige toe te rekenen kosten zijn.

Belastingen (per product)	Tarief 2019	Tarief 2020	Geraamde opbrengst 2020 (in €)		

OZB eigenaren woningen (061)	0,1148%	n.t.b.*	6.012.712			
OZB eigenaren niet-woningen (062)	0,2284%	n.t.b.*	4.345.648			
OZB gebruik niet-woningen (062)	0,1459%	n.t.b.*	2.100.550			
Hondenbelasting (906)	€ 45,75	€ 46,65	197.028			
Woonforensenbelasting (907)	€ 460,25	€ 469,45	15.593			
Parkeerbelasting (207)	-	-	754.785			
Reclamebelasting (908)	€ 613,40	€ 625,65	86.700			
Precariobelasting (916)	-	-	167.657			
Rechten (bestemmingsheffingen en retributies)	Tarief 2019	Tarief 2020	Geraamde opbrengst 2020 (in €)	Kosten 2020 (in €)	Overhead en overige toe te rekenen kosten 2020 (in €)	Dekkingspercentage
Rioolheffing eigenaar (707)	€ 108,25	€ 110,40	2.505.571	2.040.303	1.325.777	105%
Rioolheffing gebruik (707)	€ 35,85	€ 29,25	1.030.819			
Afvalstoffenheffing (702)	€ 114,00	€ 124,95	3.629.884	2.936.816	1.500.714	85%
Reinigingsrecht (703)	€ 303,55	€ 309,60	124.186			
Grafrechten (705)	-	-	315.492	487.280	336.511	38%
Haven- en kadegelden (208)	-	-	110.747	524.245	121.645	17%
Marktgeden (301)	-	-	29.975	89.036	58.440	20%
Leges fysieke omgeving (bouw) (801)	-	-	1.278.149	1.388.250	799.447	58%

Leges dienstverlening (publiek) (005)	-	-	797.409	804.412	488.372	62%
---------------------------------------	---	---	---------	---------	---------	-----

* Op basis van de totale

WOZ-waarde binnen de gemeente, worden de OZB-tarieven voor 2019 bepaald. De totale WOZ-waarde voor het berekenen van de OZB-tarieven is ten tijde van het opstellen van de begroting nog niet bekend. Afhankelijk van de totale nieuwe WOZ-waarde worden in de raadsvergadering van december 2018 de definitieve tarieven OZB voor 2019 vastgesteld.

[1] <https://vng.nl/onderwerpenindex/belastingen/gemeentelijk-belastinggebied/uitbreiding-lokaal-belastinggebied>

Paragraaf Weerstandvermogen

Inleiding

In deze paragraaf wordt nader ingegaan op de weerstandscapaciteit afgezet tegen de risico's die de gemeente loopt in zowel de exploitatie- als investeringsfeer.

De gemeenteraad heeft 18 juni 2015 het kader voor deze paragraaf vastgesteld en heeft instructies gegeven voor de wijze waarop met risico's en risicomanagement moet worden omgegaan.

Risicokaarten

Drugsafval

TLTH 1	Drugsafval
Informatie	1. De gemeente wordt regelmatig geconfronteerd met dumping van drugsafval (afval van de productie van synthetische drugs). Ze zijn niet alleen schadelijk voor het milieu en de gezondheid van mens en dier, de opruimkosten zijn ook nog eens erg hoog. De daders worden zelden gepakt, waardoor de schade van het opruimen - zo'n 25.000 euro per dumping - vaak voor rekening van gemeenten, natuurorganisaties of andere grondeigenaren komt. Indien vaten/jerrycans openbreken en in de bodem komen dan lopen de kosten als gevolg van sanering nog verder op.
Beheersmaatregelen	Bij het ontdekken van een dumping snel ingrijpen ter voorkoming van schade aan mens en dier en milieuschade.
Bedrag in miljoen	1. € < 0,1
Kans van optreden	Waarschijnlijk

Status	Ongewijzigd
---------------	-------------

Schade door verkeerde- of niet-handhaving

TLTH 2	Schade veroorzaakt door verkeerde handhaving of door niet-handhaving
Informatie	1.Fouten, die gemaakt worden bij vergunningverlening of handhaving en die schadeclaims en/of schades tot gevolg hebben worden afgedekt met een WA verzekering waarbij het eigen risico € 2.500 bedraagt. Overigens dient hierbij nadrukkelijk te worden aangegeven, dat de opdrachtgever verantwoordelijk blijft voor de uitgevoerde constructies en bouwplannen. In deze gevallen is dus de gemeente geen risicodragers.
Beheersmaatregelen	De meest risicovolle bedrijven worden frequent op deze risico's gecontroleerd.
Kans van optreden	Onwaarschijnlijk
Bedrag in miljoen	1. € < 0,1
Status	Ongewijzigd

Communicatie

CSTR 3	Communicatie
Informatie	<ol style="list-style-type: none"> Misbruik huisstijl: organisatie doet zich voor als zijnde de gemeente. Onjuiste tekst in gemeentelijke uitgaven (gemeentegids, gemeentepagina, folders, internet): lezers stellen gemeente aansprakelijk / imagoschade bestuurders.
Beheersmaatregelen	Huisstijl is gedeponereerd bij het Benelux Merken Bureau. Fouten worden afgedaan met een rectificatie of het middel wordt voorzien van tekst dat het met uiterste zorg is gemaakt maar dat er fouten in kunnen staan waar de gemeente niet voor aansprakelijk kan worden gesteld. Op internet is een disclaimer opgenomen. Dit maakt dat het risico dat de gemeente loopt zo goed als nihil is. Door Bureau Communicatie worden de social media gevolgd met betrekking tot berichtgeving over de gemeente Waalwijk (webcare).
Kans van optreden	Vrijwel nihil
Bedrag in miljoen	1. € Onbekend
Status	Ongewijzigd
Kans van optreden	Onwaarschijnlijk
Bedrag in miljoen	2. € Onbekend
Status	Ongewijzigd

Rampenbestrijding en financiële aansprakelijkheid

TLTH 4	Rampenbestrijding en financiële aansprakelijkheid.
Informatie	1.Omvang risico is afhankelijk van de ramp. Optreden van een calamiteit vergelijkbaar met de brand van Chemie-Pack op bedrijventerrein Moerdijk in januari 2011 met forse milieuschade als gevolg. De rechter zal de mate van aansprakelijkheid beoordelen tenzij we zelf schuld bekennen.
Beheersmaatregelen	Het betreft hier de zogenaamde BRZO+ bedrijven, voor Waalwijk een 15tal bedrijven welke door de Omgevingsdienst worden gecontroleerd. Voorziening actuele rampenplannen en een adequate rampenorganisatie zowel kwantitatief als kwalitatief.
Kans van optreden	Onbekend
Bedrag in miljoen	1.C < 2,5
Status	Ongewijzigd

Evenementenbeleid en kermissen

TLTH 5	Evenementenbeleid en kermissen.
Informatie	1.De elektrische of mechanische attracties die een grote snelheid en/of hoogte kunnen bereiken kunnen een veiligheidsrisico vormen. Een ander risico vormt de diversiteit van deze attracties, het gaat om uiteenlopende attracties met mogelijk allemaal verschillende veiligheidsinstructies. Van toepassing is het Besluit "veiligheid van attracties- en speeltoestellen". Volgens de Arbowetgeving moeten de attracties een periodieke inspectie krijgen, de kermisexploitanten zijn verplicht om een logboek bij zich te hebben waarin staat aangegeven wanneer deze inspecties zijn uitgevoerd. Een mogelijke aansprakelijkheid voor de gemeente valt niet uit te sluiten. Volgens de brancheorganisatie zijn alle kermisexploitanten verzekerd en worden alle attracties periodiek op veiligheid gekeurd. De controle van het logboek waaruit zulks blijkt ligt bij de gemeente. Wanneer die controle, om wat voor reden dan ook niet of onvoldoende plaatsvindt, kan er mogelijk toe leiden dat de gemeente mede aansprakelijk is bij een ongeval. Daarbuiten is het begrip evenementen rekbaar. Tijdens de kermis kan het goed geregeld zijn doch is dit niet altijd het geval bij andere evenementen. Bovendien; als een aanvraag voor een evenement niet of niet volledig is ingediend en daardoor risico's niet worden gezien, kan schade als gevolg van een evenement niet worden uitgesloten. Ook wanneer een evenement 'klein' lijkt te zijn en naar verwachting ook 'klein' zal blijven, kan een onverwacht grote toestroom van bezoekers en daarmee mogelijk gepaard gaande risico's niet worden uitgesloten. In dergelijke gevallen is (mede)aansprakelijkheid niet uit te sluiten.
Beheersmaatregelen	Tijdens de kermissen in Waalwijk dient er op worden toegezien dat de exploitanten in het bezit zijn van een logboek wat up to date is. Exploitanten worden privaot getoetst door een volgens het Warenwetbesluit Attractie en speeltoestellen aangewezen keuringsinstelling. De nVWA is verantwoordelijk voor toezicht op de kermissen. Zij controleren afgegeven certificaten. Vanuit vergunningverlening wordt gevraagd dergelijke certificaten te overhandigen. Grote en risicovolle evenementen worden getoetst in het evenementenoverleg waaraan ook politie en de brandweer deelnemen. Bij alle grote evenementen en bij evenementen waarvan het vermoeden bestaat dat er risicovolle activiteiten (kunnen) plaatsvinden wordt voorafgaand aan vergunningverlening aan de exploitant een veiligheidsplan gevraagd en wordt de exploitant op het voldoende (verzekeringstechnisch) afdekken van risico's gewezen. Vervolgens worden deze evenementen door toezichthouders gecontroleerd op veiligheidsaspecten. Indien veiligheidsrisico's niet of niet voldoende aantoonbaar kunnen worden afgedekt dan wordt geen vergunning verstrekt. Maar als een aanvraag niet of niet volledig is ingediend en daardoor risico's niet worden gezien, kan schade als gevolg van een evenement niet worden uitgesloten. In dergelijke gevallen is (mede)aansprakelijkheid niet uit te sluiten.

Kans van optreden	Mogelijk
Bedrag in miljoen	1. € < 0,5
Status	Ongewijzigd

Realisering Oostelijke Insteekhaven

TREW 6	Realisering Oostelijke Insteekhaven
Informatie	<p>De noodzaak voor een goed bereikbare containerterminal, die bediend kan worden met de grootste binnenvaartschepen (klasse 5), blijft echter onverminderd hoog. Door de ontwikkeling van bedrijventerrein Haven 8, voor grootschalige logistieke bedrijvigheid zal de behoefte alleen maar verder toenemen. Schaalvergroting en kostenreductie in de logistiek gaan hand in hand met duurzamer vervoer over water. Na de eerdere integrale aanbesteding waarop geen biedingen door de markt zijn uitgebracht is de aanbesteding nu zelf door de gemeente uitgevoerd: gronduitgifte, MER-bestemmingsplan, aanleg van de insteekhaven, bouwrijp maken gronden, aanvraag vergunningen en verplaatsen van de jachthaven zijn de belangrijkste onderdelen van het project.</p> <p>De gronden zijn inmiddels belegd door intentieovereenkomsten met 2 partijen (waaronder de parkmanagementorganisatie), de MER rapportage is afgerond en er is een onherroepelijk bestemmingsplan. De publicatie van de aanbestedingsleidraad heeft geleid tot 5 biedingen uit de markt. Er is door de beoordelingscommissie een voorlopige rangorde vastgesteld op basis van prijs en kwaliteit. In oktober 2019 wordt deze bieding in de vorm van een gunningsbesluit aan de raad voorgelegd.</p> <p>De Waalwijkse Watersportverenigingen zijn inmiddels verplaatst naar de locatie Scharlo in Waspik.</p>
Beheersmaatregelen	Er wordt in dit project gewerkt met een risicodossier waarin de risico's worden benoemd, maatregelen worden getroffen om de risico's te beheersen en een reservering is opgenomen ter dekking van die risico's.
Kans van optreden	Onbekend: divers
Bedrag in miljoen	dit bedrag maakt onderdeel uit van de businesscase
Status	Ongewijzigd

Achterstanden archivering

TIBF 7	Achterstanden archivering
Informatie	<p>1. Achterstanden in zowel dynamisch als semi-statisch analogo en digitaal archief. Hierdoor vormt de betrouwbaarheid van informatieverstrekking aan de burgers, organisaties en voor de (ondersteuning van de) bedrijfsvoering een risico. Kans op precedentwerking en financiële en juridische gevolgen zijn onvoorspelbaar. Zo ontstaat er een grotere kans op claims in het kader van de Wet dwangsom en beroep en imago schade voor de gemeente (rapportages van accountant, interne controle, archiefinspectie of rekenkamer).</p>
Beheersmaatregelen	<p>DT heeft 12 januari 2015 Plan van aanpak vastgesteld m.b.t. wegwerken en voorkomen van achterstanden in archivering. Besloten is een last t.l.v. de knelpuntenpot voor de komende zes jaar van € 66.667,= per jaar voor de uitvoering van het Plan van aanpak op te nemen. Zorgdragen dat het management (de teamleiders) gaan sturen op digitaal en zaaksgewijs werken volgens geldende afspraken. Afspraak: er worden geen achterstanden meer opgebouwd. Deze opschoonactie is een nulmoment. Komende achterstanden zijn de verantwoordelijkheid van de afdelingen/teams, inclusief de financiële consequenties. Aan de hand van een, in tijd en financiën, gedetailleerde planning is er begonnen met de uitvoering van Het Plan van aanpak achterstanden. In deze planning hebben de meest risicovolle achterstanden de hoogste prioriteit gekregen. De uitvoering van de werkzaamheden verloopt volgens de huidige planning.</p>

Kans van optreden	Onbekend
Bedrag in miljoen	1. € Onbekend
Status	Ongewijzigd

Exploitatie sportaccommodaties

TSPO 8	Exploitatie sportaccommodaties
Informatie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Continuïteit van de sportaccommodaties. 2. Aansprakelijkheid jegens derden. 3. Publieke rechten op juiste wijze afgekondigd.
Beheersmaatregelen	Sportbedrijf werkt conform de arbo en maakt periodiek een Risicoinventarisatie. Zwembaden voldoen aan de eisen WHVBZ. Keuringsdienst van Waren voert controles uit. Rechten en plichten zijn geregeld en worden in de voorzieningen aan het publiek kenbaar gemaakt.
Kans van optreden	Onwaarschijnlijk
Bedrag in miljoen	1. € Onbekend
Status	Ongewijzigd
Kans van optreden	Onwaarschijnlijk
Bedrag in miljoen	2. € Onbekend
Status	Ongewijzigd
Kans van optreden	Onwaarschijnlijk
Bedrag in miljoen	3. € Onbekend
Status	Ongewijzigd

Te ondiepe havens, plaatsen nooddeuren sluis

TORV 9	Te ondiepe havens/Sluis haven Waalwijk
Informatie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Te ondiepe havens Door erosie van de dijklichamen en ophoping van slib in de verschillende havens loopt de gemeente als vaarwegbeheerder het risico dat zij aansprakelijk wordt gesteld voor schade aan schepen en/of schroeven. Tevens worden bedrijven hierdoor onbereikbaar. In de Kerkvaartse haven is de bodembescherming bij aanleg een aantal jaar geleden door een schip grotendeels vernield. Hiervoor is destijds een vergoeding gedaan door onze car verzekering. Deze vergoeding bestond uit twee bedragen te weten één bedrag voor de geleden schade en een aanvullend bedrag omdat het herstel duurder wordt geprognoseerd door verzwaaarde regelgeving. Dit laatste bedrag betreft ongeveer € 130.000,=. Beide bedragen zijn aan de gemeente uitgekeerd. Dit laatste bedrag mogen wij alleen behouden mits er daadwerkelijk bodembescherming opnieuw wordt aangelegd (geschatte kosten ca. 500.000,=), doen we niets dan moet dat bedrag terug. Gaan we inderdaad herstellen dan is het restant bedrag van € 266.000,= niet voldoende om de bodem-

bescherming te herstellen. Oftewel in beide gevallen is er een financieel risico.

2. Sluis haven Waalwijk

Recentelijk is de sluis van de Waalwijkse haven gerenoveerd. In de periode voorafgaand aan de renovatie werden schepen met een maximale lengte van 86 meter gesloten. Uit de risicobeschouwing (Machinerichtlijn) is door de aannemer geconcludeerd dat de krachten die tijdens het schutproces op de deuren en de sluiswolk ontstaan, verdeeld moet worden over vier sets deuren i.p.v. twee sets deuren. Hierdoor neemt de schutcapaciteit af van 86 meter naar 82 meter.

De mogelijkheid bestaat dat bedrijven die in het verleden met 86 meter schepen zijn bevoorrad, wellicht een claim bij de gemeente Waalwijk gaan indienen. Immers kunnen deze bedrijven hogere operationele kosten ondervinden, omdat de schutlengte is afgenomen en ervaren zij mogelijk een devaluatie op hun grondwaarden. De Havenverordening 2017 is inmiddels aangepast.

Onderhoud van de openbare ruimte

TORV 10	Onderhoud van de openbare ruimte
Informatie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aansprakelijkheid voor achterstallig onderhoud. 2. Onvoldoende vaktechnisch onderhoud. 3. Onvoldoende onderhoud trottoirs/fietspaden. 4. Pompunits defect.
Beheersmaatregelen	<p>De concepten schoon, heel en veilig vormen de kaders voor behoorlijk beheer in de gemeente Waalwijk. Voor de kwaliteit van het beheer van de openbare ruimte, het onderhoud, de straatreiniging en onkruidbestrijding mogen gemeenten eigen ambities formuleren. De gemeente heeft echter als beheerder op grond van onder andere de Wegenwet en het Burgerlijk Wetboek ook een wettelijk zorgplicht om de openbare ruimte gedurende langere termijn 'schoon, heel en veilig' te houden. Hieronder valt bijvoorbeeld onderhoud aan bruggen en wegen, het snoeien van bomen, het treffen van verkeersmaatregelen en gladheidbestrijding. Gladheid wordt bestreden om de wegen in de wintermaanden veilig begaanbaar te houden. De gemeente levert hiervoor een inspanningsverplichting.</p> <p>Voor een adequate invulling van taken binnen deze kaders zijn inspecties essentieel. <i>Schoon, heel en veilig</i> wordt in alle facetten van beheer in gelijke mate gehanteerd en vormt de basis van onderhoudsstrategieën en inspecties. Op deze manier worden voorvallen van achterstallig onderhoud zoals beschreven in hoofdstuk 6.6 van de Notitie Materiele Vaste Activa van de Commissie BBV gepreventieerd.</p>
Kans van optreden	Onwaarschijnlijk
Bedrag in miljoen	1. € < 0,5
Status	Gewijzigd
Kans van optreden	Onwaarschijnlijk
Bedrag in miljoen	2. € <0,1
Status	Ongewijzigd
Kans van optreden	Onwaarschijnlijk
Bedrag in miljoen	3. € <0,1

Status	Ongewijzigd
Kans van optreden	Onbekend
Bedrag in miljoen	4. € <2,5
Status	Ongewijzigd

Risico's t.a.v. speeltoestellen / plaatsen

TORV 11	Risico's t.a.v. speeltoestellen / plaatsen
Informatie	1. Speeltoestellen worden intensief gebruikt, het onderhoud en het uitvoeren van veiligheidsinspecties zijn essentieel bij deze toestellen.
Beheersmaatregelen	Voor zowel de uitvoering van de veiligheidscontroles alsmede het uitvoeren van onderhoud zijn goede contracten afgesloten met gespecialiseerde onderhoudsbedrijven.
Kans van optreden	Onbekend
Bedrag in miljoen	1. € < 0,1
Status	Ongewijzigd

Bereikbaarheid

TOOR 12	Bereikbaarheid
Informatie	1. Claims vanwege onbereikbaarheid tijdens werkzaamheden aan projecten waarbij de weg wordt afgezet.
Beheersmaatregelen	Er wordt maximale voorlichting verstrekt aan bewoners en bedrijven. Een bevredigende oplossing is ondanks alle inspanningen niet altijd mogelijk.
Kans van optreden	Onwaarschijnlijk
Bedrag in miljoen	1. € < 0,5
Status	Ongewijzigd

Civiltechnische werken

TOOR 13	Civiltechnische werken
Informatie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Planschadeverzoeken art. 49 WRO. 2. Aanbestedingsproces verkeerd gevolgd. 3. Fricties met aannemer. 4. Schade aan bezittingen van anderen.

	5. Ketenaansprakelijkheid: premies en belastingen.
Beheersmaatregelen	Voldoende gekwalificeerde medewerkers binnen de projectorganisatie voor de borging van kwaliteit van processen.
Kans van optreden	Mogelijk
Bedrag in miljoen	1. € <0,5
Status	Ongewijzigd
Kans van optreden	Mogelijk
Bedrag in miljoen	2. € <0,1
Status	Ongewijzigd
Kans van optreden	Mogelijk
Bedrag in miljoen	3. € Onbekend
Status	Ongewijzigd
Kans van optreden	Onbekend
Bedrag in miljoen	4. € Onbekend
Status	Ongewijzigd
Kans van optreden	Mogelijk
Bedrag in miljoen	5. € <0,1
Status	Ongewijzigd

Risico's bestemmingsplannen en bouwgrond-exploitatie

TREW 14	Risico's bestemmingsplannen en bouwgrondexploitatie
Informatie	<p>Jaarlijks worden via de nota grondexploitatie de resultaten van de lopende grondexploitaties herijkt en, indien nodig, voor de voorzienbare verliezen voorzieningen getroffen. De voorzieningen worden, indien het rekeningresultaat van het complex het toelaat, verrekend met dit rekeningresultaat. Indien dit niet mogelijk is, dient over de Reserve grondexploitatie te worden beschikt.</p> <p>1. risico 1 maal per 5 jaar</p> <p>2. risico 1 maal per 10 jaar</p>
Beheersmaatregelen	De exploitaties worden frequent gemonitord en indien verliezen voorzienbaar zijn dan worden die genomen of er worden maatregelen getroffen die erop gericht zijn de verliezen te beperken.
Kans van optreden	Mogelijk
Bedrag in miljoen	1. € <2,5

Status	Ongewijzigd
Kans van optreden	Waarschijnlijk
Bedrag in miljoen	2. € <2.5

Tijdige betaling erfpachtcanon

TREW 15	Tijdige betaling erfpachtcanon
Informatie	1. Tijdige betaling erfpachtcanon: Er bestaat altijd het risico met betrekking tot het niet of niet tijdig betalen van de canon. Hierdoor is een structureel risico aanwezig wegens het niet ontvangen van de canon. Concentratie van in erfpacht uitgegeven grond bij een partij verhoogt het risico. Indien erfpacht terug komt naar de gemeente dan komen de hieraan verbonden rentelasten ten laste van de exploitatie zonder dat er dekking tegenover staat in de vorm van een canon.
Beheersmaatregelen	Alertheid bij de invordering. Bij de uitgifte in erfpacht de soliditeit (solvabiliteit) van de ondernemer toetsen. Bij nieuwe erfpachten voorkomen dat de erfpachter de erfpacht kan beëindigen zonder dat sprake is van faillissement. In de erfpachtvoorwaarden is opgenomen dat de gronden niet terug kunnen naar de gemeente en de grondprijs niet lager kan worden als de oorspronkelijke uitgifteprijs.
Kans van optreden	Mogelijk
Bedrag in miljoen	1. € <1,0
Status	Ongewijzigd

Garanties sportverenigingen (voetbal, handbal, tennis en hockey), garanties rechtspersonen op maatschappelijk vlak (WSW, Casade, St. Maasduinen, Thuishoven) en overige

TFIN 17	Garanties sportverenigingen (voetbal, handbal, tennis en hockey), garanties rechtspersonen op maatschappelijk vlak (WSW, Casade, St. Maasduinen, Thuishoven) en overige.
Informatie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Beperkt risico op het in liquiditeitsproblemen of faillissement geraken van sportverenigingen. 2. Zeer beperkte kans op faillissement en liquiditeits-problemen, echter de omvang van de uitstaande leningen is aanzienlijk. 3. Het risico van het niet in beeld hebben van een gewaarborgde geldlening.
Beheersmaatregelen	Instellingen waarvoor de gemeente Waalwijk een garantie heeft afgegeven zijn verplicht jaarlijks een saldobiljet te verstrekken en de geldgevers dienen de gemeente onmiddellijk te berichten indien betalingsproblemen ontstaan. Bij een aantal instanties wordt sinds 2013 de jaarrekening en accountantsverklaring opgevraagd.

Kans van optreden	Onwaarschijnlijk
Bedrag in miljoen	1. € <1,0
	Ongewijzigd
Kans van optreden	Onwaarschijnlijk
Bedrag in miljoen	2. € <2,5
Status	Ongewijzigd
Kans van optreden	Onbekend
Bedrag in miljoen	3. € Onbekend
Status	Ongewijzigd

Verzekeringen

TFIN 18	Verzekeringen
Informatie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Onverzekerde calamiteit. 2. CAR-verzekering door aannemer. 3. Eigenrisicodragers: vandalisme/glasschade
Beheersmaatregelen	Aannemers toetsen op betrouwbaarheid. Trachten te achterhalen wie de schade heeft veroorzaakt en dat verhaal toepassen. Beveiligingsmaatregelen doorvoeren.
Kans van optreden	Onwaarschijnlijk
Bedrag in miljoen	1. € <2,5
Status	Ongewijzigd
Kans van optreden	Mogelijk
Bedrag in miljoen	2. € <1,0
Status	Ongewijzigd
Kans van optreden	Mogelijk
Bedrag in miljoen	3. € <0,1
Status	Ongewijzigd

Onzekerheid accres / financiële crisis, ontoereikende middelen bij beleidswijzigingen en / of nieuw beleid, stagnatie veronderstelde eigen groei

TFIN 19	Onzekerheid accres / financiële crisis, ontoereikende middelen bij beleidswijzigingen en / of nieuw beleid,
---------	---

	stagnatie veronderstelde eigen groei.
Informatie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uitgaande van de "trap op, trap af-systematiek", de koppeling van het gemeentefonds aan de accres-relevante uitgaven van het rijk, dragen gemeenten op evenredige wijze bij in mee- en tegenvallers die optreden bij het rijk. 2. In de regel voert het rijk bij beleidswijzigingen zgn. efficiency - kortingen door, waardoor vaak een extra beslag op gemeentelijke middelen wordt gelegd. In het kader van de transities Jeugdzorg, AWBZ en participatie zijn de budgetten naar de gemeenten overgeheveld na forse kortingen. Het moet nog blijken of gemeenten in staat zijn om deze besparing te realiseren en daar komt nog bij dat het open einderegelingen betreft. Vooral nog worden gemeenten geconfronteerd met grote tekorten op vooral de jeugdzorg. 3. Stagnatie van de groei vertaalt zich snel in een teruglopende algemene uitkering uit het gemeentefonds. De lasten voor de gemeente lopen hiermee niet parallel terug. Bijkomend effect is dat hoge lasten voor groot onderhoud van investeringen, die bij de eerste aanleg bekostigd zijn uit de grondexploitatie, onafwendbaar zijn en een steeds zwaarder beslag op de algemene middelen gaan leggen.
Beheersmaatregelen	<p>Zodra een en ander bekend is, worden de consequenties opgevoerd in de meerjarenbegroting. Een realistische meerjarenbegroting moet de continuïteit verzekeren.</p> <p>Voor de tekorten op de jeugdzorg heeft het rijk voor een drietal jaren éénmalige middelen in het vooruitzicht gesteld. Voor de meerjarenbegroting wordt het toegestaan de tijdelijke middelen van de laatste jaarschijf voor alle jaren als structureel te bestempelen. Dat wil overigens niet zeggen dat er geen inspanningen moeten worden gedaan om de tekorten zoveel mogelijk te beteugelen.</p>
Kans van optreden	Waarschijnlijk
Bedrag in miljoen	1. € Onbekend
Status	Ongewijzigd
Kans van optreden	Onbekend
Bedrag in miljoen	2. € Onbekend
Status	Ongewijzigd
Kans van optreden	Mogelijk
Bedrag in miljoen	3. € Onbekend
Status	Ongewijzigd

Renterisico en liquiditeitsrisico

TFIN 20	Renterisico en liquiditeitsrisico.
Informatie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Openstaande posities in het geval van een stijgende markt (liquiditeitstekort). Indien op enig moment leningen moeten worden geherfinancierd en de marktrente is hoger dan de rekenrente dan ontstaan er tekorten. Openstaande posities in het geval van een dalende markt (liquiditeitsoverschot). 2. De liquiditeitsprognose is sterk afhankelijk van het doorgaan van de geplande transacties. Temporiseren of uitstellen van projecten leidt tot onnodige renteooffers. De praktijk leert dat met name de onzekerheid bij enkele grote projecten op het terrein van de grondexploitatie de planning in hevige mate kan verstoren. De markt is echter niet volledig in de vingers te krijgen.
Beheersmaatregelen	Aan de hand van rentevisies van grootbanken wordt een inschatting van de markt gemaakt, waarbij zo nodig de risico's

	van openstaande posities worden ingedekt of beperkt.
Kans van optreden	Mogelijk
Bedrag in miljoen	1. € <0,5
Status	Ongewijzigd
Kans van optreden	Mogelijk
Bedrag in miljoen	2. € <0,5
Status	Ongewijzigd

Aanslag BTW/OB: onjuist uitgevoerde structuur leidt tot extra BTW-heffing

TFIN 21	Aanslag BTW/OB: onjuist uitgevoerde structuur leidt tot extra BTW –heffing.
Informatie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Verkeerde labels in de financiële administratie kunnen bij een steekproef tijdens een periodieke controle leiden tot een naheffingsaanslag die velen malen groter is dan de feitelijke fout. 2. Voor diverse werkvelden werkt de BTW kostprijsverhogend. Het is niet ongebruikelijk en dus ook geoorloofd te zoeken naar mogelijkheden om de te betalen BTW tot een minimum te beperken. Het op deze wijze toepassen van de wet- en regelgeving is niet geheel zonder risico.
Beheersmaatregelen	De fiscale wetgeving blijft in beweging (jurisprudentie). Door regelmatig een belastingadviseur in de arm te nemen wordt getracht de risico's zoveel mogelijk te beperken.
Kans van optreden	Mogelijk
Bedrag in miljoen	1. € <0,5
Status	Ongewijzigd
Kans van optreden	Mogelijk
Bedrag in miljoen	2. € <0,1
Status	Ongewijzigd

Zijn we goed voorbereid op een calamiteit/pandemie

TLTH 22	Zijn we goed voorbereid op een calamiteit/pandemie
Informatie	1. Rijksvergoeding bij inzet voor een epidemie/calamiteit is niet kostendekkend.
Beheersmaatregelen	Zorgen voor adequate kostenregistratie zodat verhaal mogelijk is.
Kans van optreden	Mogelijk
Bedrag in miljoen	1. € <0,1
Status	Ongewijzigd

Boete afvalverwerker Attero (Shanks)

TORV 23	Volumeplicht huishoudelijk afval
Informatie	1. Door Attero is tegen de gewesten en de gemeenten een procedure gestart die verband houden met verwerking van HRA. Attero stelt op basis van de contracten uit het verleden dat gewesten een naheffing verschuldigd zijn voor het minder aanbieden van huishoudelijk restafval. In een arbitraal Vonnis is uitgesproken dat Attero aan de publiekrechtelijke rechtspersonen geen suppletievergoeding (boete) in rekening mag brengen voor het door Attero in de jaren 2011 tot en met 2014 geacquireerde aanvullend afval. In januari 2016 is hierin een arbitraal vonnis geweest, waarbij de vorderingen van Attero zijn afgewezen. Attero is vervolgens een procedure gestart bij de civiele rechter om het arbitraal vonnis vernietigd te krijgen. De vordering van Attero tot vernietiging van het arbitrale vonnis is afgewezen. Dit is een grote stap in de goede richting. Echter is Attero een nieuwe zaak gestart voor de periode vanaf 2015 tot en met 1 februari 2017.
Beheersmaatregelen	Indien nodig zal de VvC externe expertise inzetten.
Kans van optreden	Onwaarschijnlijk
Bedrag in miljoen	1. € <0,1
Status	Ongewijzigd

Transitie AWBZ - Wmo 2015 Kunnen we zorgplicht beperken / afbakenen

TWYZ 24	Transitie AWBZ - Wmo 2015 Kunnen we zorgplicht beperken / afbakenen:
Informatie	1. Kunnen we zorgplicht beperken / afbakenen: Het betreft een open eindregeling en daarmee bestaat het risico dat het aantal gehonoreerde aanvragen niet in overeenstemming is met het beschikbare budget. De hoogte van het financieel risico is gebaseerd op de Rijkskortingen die voor de uitvoering van deze regeling zijn doorgevoerd.
Beheersmaatregelen	<ul style="list-style-type: none"> • Periodieke uitgaven toetsen aan beleid en beschikbaar budget (conform P&C-cyclus). • Door middel van rapportagetool permanent monitoren en rapporteren aan management en bestuur.
Kans van optreden	Waarschijnlijk
Bedrag in miljoen	1. € <0,5
Status	Ongewijzigd

Transitie jeugdzorg Kunnen we zorgplicht beperken / afbakenen

TWYZ 25	Transitie jeugdzorg
---------	---------------------

Informatie	<p>Kunnen we zorgplicht beperken / afbakenen:</p> <p>1.Het betreft een open einderegeling en daarmee bestaat het risico dat het aantal gehonoreerde aanvragen niet in overeenstemming is met het beschikbare budget. De hoogte van het financieel risico is gebaseerd op de Rijkskortingen die voor de uitvoering van deze regeling zijn doorgevoerd. Met betrekking tot het regionale deel is met regiogemeenten afgesproken een solidariteits compensatie te hanteren van 2% van het gemeentelijk budget. Met de regio is de afspraak gemaakt om na een periode van drie jaar af te rekenen, gedurende deze periode worden eventuele tekorten door de regio voorgefinancierd.</p>
Beheersmaatregelen	<ul style="list-style-type: none"> • Periodieke uitgaven toetsen aan beleid en beschikbaar budget (conform P&C-cyclus). • Door middel van rapportagetool permanent monitoren en rapporteren aan management en bestuur.
Kans van optreden	Waarschijnlijk
Bedrag in miljoen	1. € < 1,0
Status	Gewijzigd

Wmo-huishoudelijke hulp Kunnen we zorgplicht beperken / afbakenen: Er is geen zorgplicht meer, maar een compensatiebeginsel

TWYZ 26	Wmo-huishoudelijke hulp
Informatie	<p>Kunnen we zorgplicht beperken / afbakenen: Er is geen zorgplicht meer, maar een compensatiebeginsel.</p> <p>1.Het betreft een open einderegeling en daarmee bestaat het risico dat het aantal gehonoreerde aanvragen niet in overeenstemming is met het beschikbare budget. De hoogte van het financieel risico is gebaseerd op de Rijkskortingen die voor de uitvoering van deze regeling zijn doorgevoerd. Voor de Wmo is dat: 40% van het landelijke budget huishoudelijke verzorging. M.b.t. deze korting zijn inmiddels m.b.t. huishoudelijke hulp maatregelen doorgevoerd die de korting grotendeels compenseren. Het is een open einderegeling en op basis van ervaringscijfers wordt gerekend met een restrisico van € 200.000.</p> <p>Juridische procedures(uitspraken Centrale Raad voor Beroep) kunnen leiden tot financiële consequenties dat kan individueel zijn maar kan ook collectief zijn en leiden tot het geheel wijzigingen van beleid met waarschijnlijk negatieve financiële gevolgen (zelfs met terugwerkende kracht).</p> <p>Het abonnementstarief WMO voor de eigen bijdrage kan een aanzuigende werking op het aantal aanvragen voor huishoudelijke hulp opleveren wat negatieve financiële gevolgen kan hebben.</p>
Beheersmaatregel	<ul style="list-style-type: none"> • Periodieke uitgaven toetsen aan beleid en beschikbaar budget (conform P&C-cyclus). • Door middel van rapportagetool permanent monitoren en rapporteren aan management en bestuur.
Kans van optreden	Waarschijnlijk
Bedrag in miljoen	1. € <0,5
Status	Gewijzigd

Participatie Kunnen we zorgplicht beperken / afbakenen

TWYZ 27	Participatie
Informatie	<p>Kunnen we zorgplicht beperken / afbakenen:</p> <p>1.Het betreft een open einderegeling en daarmee bestaat het risico dat het aantal gehonoreerde uitkeringsaanvragen niet in overeenstemming is met het beschikbare budget. Daarnaast wordt er een risico gelopen op de bestaande WSW populatie. WSW Rijkssubsidies worden jaarlijks afgebouwd met € 500,= per WSW-er. De lasten blijven echter constant of worden hoger. Uitstroombmogelijkheden voor WSW-ers zijn minimaal. Met een oplopend uitkeringsbestand en een dalende Rijksbijdrage (BUIG-budget) neemt het financieel risico toe. Risico is sterk conjunctuurgevoelig.</p> <p>Privacy wetgeving belemmert de gewenste efficiëncyslag: Eén gezin één plan kan bij het niet verstrekken van de noodzakelijke informatie niet worden gerealiseerd. Risico meegenomen in bovenstaande.</p>
Beheersmaatregelen	Periodieke uitgaven toetsen aan beleid en beschikbaar budget (conform P&C-cyclus). 2.Door middel van rapportagetool permanent monitoren en rapporteren aan management en bestuur.
Kans van optreden	Waarschijnlijk
Bedrag in miljoen	1. € <1,0
Status	Ongewijzigd

Data beveiliging

CSTR 28	Data beveiliging
Informatie	<p>1. Beveiliging persoonsgegevens</p> <p>Klantgegevens is één van de meest waardevolle bezittingen. Klantgegevens maken het mogelijk om beter invulling te geven aan de behoefte van de klant, geeft de mogelijkheid tot gerichte communicatie en kan gebruikt worden als een onderbouwing voor de begroting. Technologische ontwikkelingen zoals mobiel internet, social media, big data, proces mining en "the internet of things" geven de organisatie de mogelijkheid voor het verzamelen, verwerken en analyseren van meer en meer persoonlijke klant data. Als gevolg van deze trends stelt de maatschappij vragen bij de beveiliging van gegevens en hun privacy. Een gebrek aan privacy beveiligingsmaatregelen kan leiden tot imago schade, boetes en rechtszaken. Bewustwording op het gebied van privacy is essentieel om gelijke tred te houden met de huidige veranderende realiteit. Sinds de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) in mei 2018 door de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) gehandhaafd wordt worden de normen rond de AVG steeds concreter en stelt de AP zich steeds nadrukkelijker op als toezichthouder met boetebevoegdheid.</p> <p>2.Informatiebeveiliging</p> <p>Ook als informatie geen persoonsgegevens zijn moet dit goed beschermd worden. Informatie is één van de voornaamste bedrijfsmiddelen van de gemeente Waalwijk. Het verlies van gegevens, uitval van ICT, of het door onbevoegden kennismaken of manipuleren van bepaalde informatie kan ernstige gevolgen hebben voor de bedrijfsvoering maar ook leiden tot imagoschade. Hiervoor moet de organisatie voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (de BIO).</p>
Beheersmaatregelen	<ul style="list-style-type: none"> • Functionaris gegevensgebruik (FG) aangesteld die onafhankelijk risico's bewaakt, adviseert en de organisatie privacybewust maakt. • Onafhankelijke Chief Information Security Officer (CISO)s is in 2016 aangesteld. Functionaris bewaakt risico's, implementeert Baseline Informatiebeveiliging Overheid en investeert in bewustwording bij medewerkers. • Security & Privacy Officer aangesteld. Deze functionaris adviseert en ondersteunt teams vanuit de tweede lijn

	op het gebied van de AVG en informatiebeveiliging.
Kans van optreden	Onbekend
Bedrag in miljoen	1. € <0,1
Status	Ongewijzigd
Kans van optreden	Onbekend
Bedrag in miljoen	2. € <0,1
Status	Ongewijzigd

Explosieven

TLTH 29	Explosieven
Informatie	<p>De Burgemeester heeft vanuit zijn verantwoordelijkheid voor openbare orde/veiligheid verzocht na te gaan of een gemeente breed onderzoek naar mogelijke locaties van explosieven (historisch onderzoek) noodzakelijk is.</p> <p>1. Het gemeentebreed onderzoek is inmiddels uitgevoerd en er is beleid geformuleerd hoe hiermee om te gaan om risico's te minimaliseren. Het beleid is 23 maart 2017 door de raad vastgesteld. Indien een explosief wordt aangetroffen en deze geruimd moet worden is het nog steeds mogelijk om een suppletie van 70% van de kosten bij het rijk aan te vragen.</p>
Beheersmaatregelen	Onderzoeksgegevens benutten bij planontwikkeling en verkoop van gronden om schade te beperken en claims te voorkomen.
Kans van optreden	Onwaarschijnlijk
Bedrag in miljoen	1. € Onbekend
Status	Ongewijzigd

Vennootschapsbelasting (Vpb)

TFIN 30	Vennootschapsbelasting
---------	------------------------

Inleiding	<p>1.Vennootschapsbelasting (Vpb)</p> <p>Vanaf 1 januari 2016 is de gemeente Waalwijk vennootschapsplichtig. Dit betekent dat de gemeente Waalwijk voor die activiteiten waarbij zij optreedt als ondernemer, vennootschapsplichtig is. Op basis van de inventarisatie is de gemeente belastingplichtig bij grondexploitatie en parkeren. De wet biedt veel onduidelijkheden en dus ook ruimte voor interpretatie. Eerst de komende jaren zal via jurisprudentie duidelijk worden welke activiteiten belastingplichtig zijn en op welke wijze de aangifte bepaald moet worden.</p> <p>2.Nieuwe BBV voorschriften per 1 juli 2016</p> <p>BBV: De commissie BBV heeft een aantal voorstellen uitgewerkt die leiden tot wijzigingen in het BBV en de uitwerking van deze wijzigingen. Onder andere vanwege de inwerkingtreding van de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen per 1 januari 2016. De wijzigingen gelden per 1 januari 2016 en zijn ook verwerkt in de rekening 2018. De berekende effecten worden verwerkt in een structureel en reëel sluitende (meerjarenraming 2020-2023).</p>
Beheersmaatregelen	Jurisprudentie zal met name de grenzen van de (on)mogelijkheden bepalen. Door ook regelmatig een belastingadviseur in de hand te nemen, wordt getracht de risico's zoveel mogelijk te beperken. De financiële effecten zijn inmiddels opgenomen in de meerjarenraming 2020-2023.
Kans van optreden	Onbekend
Bedrag in miljoen	1. € Onbekend
Status	Ongewijzigd
Kans van optreden	Onbekend
Bedrag in miljoen	2. € Onbekend
Status	Ongewijzigd

Milieu-/bodemsanering

TREW 31	Milieu-/bodemsanering
Informatie	1.Milieu-/bodemsanering: Bij projecten waar de gemeente initiatiefnemer is kan een onverwachte bodemverontreiniging tot onvoorziene kosten voor bodemsanering leiden. Ook bij de aan-en verkoop van gronden kan een onverwachte bodemverontreiniging tot extra kosten leiden als er gesaneerd moet worden. Indien onverwachts een bodemsanering uitgevoerd moet worden zijn de kosten van te voren niet in te schatten, omdat deze afhankelijk zijn van de soort bodemverontreiniging, de hoeveelheid verontreinigde bodem en de wettelijke eisen.
Beheersmaatregelen	Het risico kan voorkomen. Meestal kan de mogelijke sanering betaald worden uit de grondexploitatie. Indien dit niet het geval is moet een voorziening worden getroffen ten laste van de Reserve grondexploitatie.
Kans van optreden	Onwaarschijnlijk
Bedrag in miljoen	1. € Onbekend
Status	Ongewijzigd

Voormalige stortplaats Gansoyensesteeg

TORV 32	Voormalige stortplaats Gansoyensesteeg
----------------	---

Informatie	1. Voormalige stortplaats Gansoyensesteeg: Kan mogelijk verontreiniging van het grondwater tot gevolg hebben, waardoor voorzieningen dienen te worden getroffen. Het betreft al jaren een stationaire situatie. De verontreiniging loopt niet uit in de omgeving.
Beheersmaatregelen	Het risico zal nauwelijks voorkomen. Echter gezien de kans op grote gevolgschades is deze toch benoemd.
Kans van optreden	Onwaarschijnlijk
Bedrag in miljoen	1. € Onbekend
Status	Ongewijzigd

Wet Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA)

THRM 33	Wet Gedeeltelijke Arbeidsgeschikten (WGA)
Informatie	In 2010 koos de gemeente Waalwijk er voor om eigenrisicodragers te worden voor de Wet Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA) en dit risico te verzekeren. Vanaf 2010 zijn er in totaal 9 werknemers geweest die in de WGA zijn ingestroomd. De begeleiding van de zieke werknemers is het afgelopen jaar succesvol geweest. Vijf ex-medewerkers hebben inmiddels een IVA status (geen doorbelasting naar gemeente Waalwijk) en drie een <35% status, dus geen uitkering meer. Eén ex-medewerker is overleden. Vanaf 2013 is er niemand opnieuw ingestroomd in de WGA. Na een uitvoerige analyse van de cijfers en dit afgezet te hebben tegen de verzekeringspremies is de keuze gemaakt om dit niet meer te verzekeren. Het eigenrisicodragerschap in eigen beheer per 1-1-2018 brengt vanaf 1-1-2020 een eventueel risico aan WGA lasten. Medewerkers die ziek zijn geworden op of na 1-1-2018 vallen onder deze maatregel.
Beheersmaatregelen	Vanuit Robidus direct casemanagement inschakelen voor begeleiding zieketraject en blijven volgen van een WGA traject. Blijven monitoren van zieke (ex)medewerkers en tijdig herbeoordelingen aanvragen bij UWV. Proberen om, daar waar mogelijk, de WGA status om te laten zetten in IVA (geen doorbelasting) of herbeoordeling naar minder dan <35% arbeidsongeschikt (geen uitkering meer). In het derde kwartaal van ieder jaar evalueert de gemeente Waalwijk of het eigen risico dragerschap een verstandige keuze blijft. De evaluatie houdt in dat afgewogen wordt om het risico onder te brengen bij het UWV, een particuliere verzekering of bij de gemeente zelf.
Kans van optreden	Waarschijnlijk
Bedrag in miljoen	1. € <0,5
Status	Ongewijzigd

Voorraad gronden

TREW 34	Materiële vaste activa
---------	------------------------

Informatie	<p>1. Compensatiegrond</p> <p>Dit betreft de gronden die in bezit zijn en ingezet kunnen worden als ruilobject bij toekomstige verwervingen.</p>
	<p>2. Materiële vaste activa algemeen</p> <p>De commissie BBV heeft besloten om de categorie NIEGG (niet in exploitatie genomen gronden) af te schaffen en deze op de balans onder de MVA (materiële vaste activa) als "strategische gronden" te verantwoorden. Gevolg hiervan is dat toerekening van rente en de uren welke aan deze complexen werden toegerekend ten laste komen van de reguliere begroting.</p>
	<p>3. Materiële vaste activa Haven Acht Oost</p> <p>De risicokaart " Materiële vaste activa Haven Acht Oost" is geënt op de in voorraad zijnde grond gelegen aan de noordzijde van de A59 ten oosten van de Gansoyensesteeg. Voor dit gebied lopen we een risico van afwaardering van de gronden van € 7,5 mio. indien (een gedeelte van) de gronden via een planologische maatregel niet omgezet kunnen worden in bedrijfsgrond. Dit risico treedt mogelijk op in 2022 voor € 0,4 mio. , in 2023 voor € 5,6 mio en in 2024 voor €1,5 mio. Dit is het maximale risico uitgaande van het feit er geen wijziging van de bestemming plaats kan vinden, er derhalve niets verkocht kan worden en waarbij nog geen civieltechnische werken zijn uitgevoerd.</p>
Beheersmaatregelen	<p>De hoeveelheid compensatiegronden afstemmen op het grondbeleid zodat strategische aankopen mogelijk gemaakt kunnen worden. Onnodige compensatiegronden dienen, indien mogelijk, verkocht te worden zodat risico wordt gematigd. Jaarlijkse toetsing aan actuele waarden landbouwgrond.</p> <p>Ten oosten Gansoyensesteeg € 7,5 mio. in de periode 2022-2024 . Onderzoek doen of het planologisch mogelijk is om de gronden de juiste bestemming te geven.</p>
Kans van optreden	Mogelijk
Bedrag in miljoen	1,2,3 € <8,5
Status	Gewijzigd

Weerstandsvermogen

Weerstandsvermogen

In deze paragraaf wordt nader ingegaan op de weerstandscapaciteit afgezet tegen de risico's die de gemeente loopt in zowel de exploitatie- als investerings sfeer.

De gemeenteraad heeft 18 juni 2015 het kader voor deze paragraaf vastgesteld en heeft instructies gegeven voor de wijze waarop met risico's en risicomanagement moet worden omgegaan. Voor 2019 stond de actualisatie van de "Nota Weerstandsvermogen en risicomanagement van de gemeente Waalwijk" ingepland. Er is een scan uitgevoerd naar de toepassing van het beleid en uitvoering en de conclusie is dat het bestaande beleid en uitvoering adequaat is en daarmee is een update niet noodzakelijk. De raad is door middel van een raadsinformatiebrief hierover geïnformeerd 39-19.

Kengetallen gemeente Waalwijk

Op grond van onderstaande kengetallen en rekening houdende met het weerstandsvermogen op grond van de risicomatrix kan geconcludeerd worden dat de gemeente Waalwijk over een gezonde financiële positie beschikt. Weliswaar beschikt de gemeente over een relatief hoge schuldpositie maar deze is door het hoge investeringsniveau in de afgelopen jaren goed te verklaren. De risico's in de grondexploitatie zijn door afboekingen in de afgelopen jaren beheersbaar geworden en door

een stijgende verkoop van gronden neemt de boekwaarde in de grondexploitatie af. Tenslotte is sprake van een lage lastendruk voor onze burgers ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

Bedragen x € 1.000

Tabel 1 - Netto schuldquote

	Bij begroting ultimo jaar	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
A	Vaste schulden (cf. art.46 BBV)	160.954	160.965	120.283
B	Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	8.382	32.000	38.292
C	Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	13.492	0	0
D	Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	9.437	28.613	22.429
E	Uitzetting < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	8.698	0	0
F	Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	94	0	0
G	Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	2.961	0	0
H	Totale baten cf. art. 17 lid c BBV)	162.243	130.651	138.563
	Netto schuldquote ((A+B+C+D+E+F+G) / H) x 100%	122,10%	169,60%	130,63%

Voor een toelichting op de cijfers wordt verwezen naar de tabel Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen.

Tabel 2 - Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

	Bij begroting ultimo jaar	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
A	Vaste schulden (cf. art.46 BBV)	137.499	141.700	111.909
B	Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	8.382	32.000	38.292
C	Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	13.493	0	0
D	Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	4.992	5.167	4.992
E	Uitzetting < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	8.698	0	0
F	Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	94	0	0
G	Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	2.961	0	0
H	Totale baten cf. art. 17 lid c BBV)	162.243	130.651	138.563

Netto schuldquote ((A+B+C+D+E+F+G) / H) x 100%	104,90%	136,90%	112,00%
---	---------	---------	---------

Tabel 3 - Solvabiliteitsratio

		Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
A	Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	84.726	79.678	80.374
B	Balanstotaal	278.571	281.142	277.549
	Solvabiliteit (A/B) x 100%	30,41%	28,34%	28,96%

Tabel 4 - Kengetal grondexploitatie

	Bij begroting ultimo jaar	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
A	Niet in exploitatie genomen bouwgronden (cf. art. 38 lid a. punt 1 BBV)	0	0	0
B	Bouwgronden in exploitatie (cf. art. 38 lid b BBV)	31.319	20.829	1.211
C	Totale baten cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves)	162.242	130.651	138.563
	Grondexploitatie (A+B) / C x 100%	19,30%	15,94%	0,87%

Tabel 5 - Structurele exploitatieruimte

	Bij begroting ultimo jaar	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
A	Totale structurele lasten	167.810	140.097	142.399
B	Totale structurele baten	171.681	141.733	143.092
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	292	295	250
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	3.171	2.393	2.529
E	Totale baten	184.195	145.121	149.537
	Structurele exploitatieruimte (B-A) + (D-C) / (E) x 100%	3,66%	2,57%	1,99%

Tabel 6 - Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

Bij begroting ultimo jaar (bedragen in € 1)	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
---	---------------	----------------	----------------

A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	272	270	n.t.b.
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	143	144	n.t.b.
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	198	191	
D	Eventuele heffingskorting	0	0	0
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C+D)	613	605	n.t.b.
F	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1 (bron: COELO)	721	740	
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voor (E/F) x 100%		85,02%	81,76%	nog te bepalen

N.B.: Verordeningen Onroerende Zaak Belastingen komen pas later dan 7 november 2019 in de raad aan de orde, vandaar zijn cijfers kolom 2020 niet ingevuld.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van een gemeente kan worden omschreven als de mate waarin een gemeente in staat is financiële tegenvallers (risico's) op te vangen teneinde haar taken te kunnen voortzetten. Het weerstandsvermogen geeft de mate van robuustheid van de financiële huishouding weer. Dit is van belang als zich een financiële tegenvaller voordoet. Door aandacht te hebben voor het weerstandsvermogen kan worden voorkomen dat elke financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigen. Voor het beoordelen van de robuustheid van de begroting is inzicht nodig in de omvang en in de achtergronden van de risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn te kunnen dekken. Het gaat om die elementen waarmee tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden zoals de algemene reserve, maar ook de onbenutte belastingcapaciteit. Onderscheid kan worden gemaakt in incidentele (ten behoeve van opvang eenmalige tegenvallers) en structurele (ten behoeve van structurele tegenvallers) weerstandscapaciteit.

Op grond van de nu bekende gegevens kan het volgende overzicht worden gegeven:

bedragen per januari 2020 (x € 1.000)

Weerstandscapaciteit	Incidenteel	Structureel
Reservecapaciteit		
Algemene reserve	12.346.614	

Mutaties 2019	-2.234.760	
AR grondexploitatie	5.000.000	
Totaal reserve capaciteit	15.111.854	
Onbenutte belastingcapaciteit		
Onroerende zaakbelastingen (100% verhoging)		12.450.000
Onvoorzien		100.000
Totaal weerstandscapaciteit	15.111.854	12.550.000

Per januari 2020 bedraagt de totale weerstandscapaciteit € 27.661.854 (= € 15.111.854 + € 12.550.000).

De norm voor de onbenutte belastingcapaciteit is gebaseerd op de norm die het Rijk stelt voor gemeenten die in aanmerking willen komen voor een bijdrage op grond van artikel 12 Financiële Verhoudingswet.

De bepaling van de ratio is gebaseerd op een theoretisch model waarbij er vanuit wordt gegaan dat alle risico's gelijktijdig manifest worden en dat is niet zo. De 100% OZB verhoging past overigens in dit zelfde theoretische kader.

De Algemene Reserve en de Algemene Reserve Grondexploitatie dienen feitelijk een geblokkeerd gedeelte te bevatten om het totaal van de risico's in de categorie "waarschijnlijk 1 maal per 5 jaar" te kunnen opvangen, thans € 11,7 miljoen. Indien een risico manifest wordt en er moet worden afgerekend dan moet de Algemene Reserve of Algemene Reserve Grondexploitatie onmiddellijk worden aangewend en daarmee kan de ratio onder druk komen te staan, immers de OZB verhoging en het beschikbaar komen van de hogere opbrengst zal altijd enige tijd duren. Hierbij moet wel worden aangetekend dat het uitzonderlijk zou zijn als alle risico's in categorie A op hetzelfde moment manifest worden.

Stille reserves

In het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 2020 van de provincies is m.b.t. stille reserves in relatie tot het weerstandsvermogen het navolgende opgenomen:

1. Stille reserves nemen wij alleen mee als de actuele marktwaarde reëel is onderbouwd.
2. Daarnaast geldt als uitgangspunt dat de stille reserve geen gebruiksnut heeft voor de gemeenten en dat deze op korte termijn beschikbaar kan komen.

Gelet op het bovenstaande moet worden geconcludeerd dat met ingang van 2020 de stille reserves geen onderdeel meer kunnen uitmaken van het weerstandsvermogen. Dat betekent dat een bedrag van € 3,7 miljoen geen onderdeel meer uitmaakt van het weerstandsvermogen. Uiteraard heeft dat een negatief effect op de weerstandsratio en betekent dat er meer Algemene Reserve moet worden aangehouden om aan de door de raad vastgestelde ratio van 1,0 tot 1,4 (is voldoende) te voldoen. Hierdoor wordt het weerstandsvermogen wel robuuster omdat bij calamiteiten de Algemene Reserve direct beschikbaar is en stille reserves komen doorgaans op termijn pas beschikbaar.

Bovenstaande berekening van de weerstandscapaciteit is uiteraard een momentopname. De genoemde bedragen kunnen van jaar tot jaar fluctueren. Voor de afdekking van risico's heeft de gemeenteraad normen vastgelegd voor de noodzakelijke omvang van de Algemene Reserve.

De bekende risico's die betrekking hebben op de bouwgrondexploitatie zijn ook meegenomen bij de weerstandscapaciteit. De Algemene Reserve Grondexploitatie van € 5 miljoen maakt onderdeel uit van de weerstandscapaciteit. Tevens vindt jaarlijks door middel van de nota grondexploitatie herijking plaats van de bouwgrondexploitatie en worden verliezen genomen en voorzieningen getroffen indien redelijkerwijs mag worden aangenomen dat t.z.t. een verlies manifest zal worden.

Risico's

In het BBV wordt een toelichting gegeven op de risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen.

De risico's relevant voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet anderszins zijn ondervangen. Reguliere risico's – risico's die zich regelmatig voordoen en die veelal vrij goed meetbaar zijn – maken geen deel uit van de risico's in de paragraaf weerstandsvermogen. Hiervoor kunnen immers verzekeringen worden afgesloten of voorzieningen worden gevormd. Voorbeelden van risico's die wel tot de paragraaf weerstandsvermogen horen zijn ondernemersrisico's (of bedrijfsrisico's) en hangen vooral samen met grondexploitatie, gebiedsuitbreiding, publiek – private samenwerking (PPS), sociale structuur (bij neergaande conjunctuur) en open einderegelingen.

Risicomatrix begroting 2020

Bij zowel begroting als bij de jaarrekening wordt een risicomatrix opgesteld. De risicomatrix is een instrument dat systematisch inzicht geeft in de categorisering van aanwezige risico's.

Teneinde het risicomanagement te borgen wordt sinds 2013 bij het opstellen van het interne controleplan per te controleren proces een risicoanalyse gemaakt en deze analyse wordt gehanteerd bij de uitvoering van de interne controle.

Zoveel als mogelijk zijn de risico's in beeld gebracht en is inzichtelijk gemaakt in welke mate deze risico's beheerst worden. Nadere acties blijven nodig om tot verdere risicobeheersing te komen. Aan de hand van de Begroting en –rekening zijn per Beleidsveld de meest essentiële risicoterrijnen aangegeven en geplaatst in de risicomatrix. Onderstaand is een opsomming opgenomen van de

geïdentificeerde risico's welke van belang zijn voor het weerstandsvermogen.

Toename risico's

Ten opzicht van de laatste rapportage (jaarrekening 2018) zijn er geen risico's toegevoegd.

Bij een tweetal risico's is het risicobedrag verhoogd, het betreffen:

De kaart 25 Transitie Jeugdzorg van € 500.000 naar € 1.000.000 en kaart 26 Wmo-huishoudelijk hulp van € 200.000 naar 500.000. Op basis van de meest recente cijfers moet worden geconcludeerd dat het risico is toegenomen op een overschrijding van de geraamde budgetten. Via het voor- en najaarsbericht wordt de raad periodiek geïnformeerd over de ontwikkelingen van de budgetten en zal het college de raad adviseren over de te nemen maatregelen.

Afname risico's

De kaart 10 Beheer en Onderhoud. Aansprakelijkheid voor achterstallig onderhoud en / of gebreken is het risico van categorie "mogelijk" naar onwaarschijnlijk" gegaan, het risico van € 500.000 is ongewijzigd en daarmee wijzigt het totale risico niet.

Beoordeling beschikbare weerstandsvermogen

Met onderstaande ratio kan een norm gesteld worden voor een aanvaardbare relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de risico's.

$$\text{Ratio} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Een ratio voor het weerstandsvermogen van 1.0 tot 1.4 wordt voldoende geacht. Een ratio van 0.8 tot 1.0 wordt als matig bestempeld, terwijl een ratio boven 1.4 aangemerkt wordt als ruim voldoende.

Het benodigde weerstandsvermogen kan als volgt berekend worden:

Risicoklasse	Kans op schade	Aantal Geïntervieweerde schades	Maximale omvang max. totale schade	Percentage meegenomen
waarschijnlijk	1 X per 5 jaar	Schades 10	€ 14,6 miljoen	80% € 11,7 miljoen
mogelijk	1 X per 10 jaar	Schades 18	€ 8,5 miljoen	60% € 5,1 miljoen
onwaarschijnlijk	1 X per 15 jaar	Schades 16	€ 6,5 miljoen	40% € 2,6 miljoen
onbekend	1 X per 10 jaar	Schades 13	€ 5,3 miljoen	20 % € 1,1 miljoen

			€ 34,9 miljoen	€ 20,4 miljoen
--	--	--	----------------	----------------

$$\text{Ratio} = \frac{\text{€ 27.661.854}}{\text{€ 20.440.000}} = 1,35$$

Voor de gemeente Waalwijk bedraagt de ratio voor het weerstandsvermogen derhalve 1,35 en is daarmee te kwalificeren als voldoende.

Met betrekking tot de ratio van 1,35 moet wel de kanttekening worden geplaatst dat rekening is gehouden met 100% verhoging van de OZB (€ 12.450.000), wordt die buiten beschouwing gelaten dan zakt de ratio naar 0,74 en is dan dus onvoldoende. Ook hier moet worden aangetekend dat niet alle risico's op hetzelfde moment manifest zullen worden.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Ambitie

Leven in een schone, veilige en mooie omgeving – dat is wat iedereen wil. Het is de taak van de gemeente om ervoor te zorgen dat de openbare ruimte goed wordt beheerd en de gemeente Waalwijk rust voor deze taak op het principe dat alles schoon, heel en veilig moet zijn. Wij voorzien in die maatschappelijke wens de openbare ruimte, schoon, heel en veilig te houden en ons gemeentelijk vastgoed duurzaam in stand te houden tegen efficiënte inzet van gemeenschapsgeld.

Belangrijkste kaders

- Beeldkwaliteit Onderhoud Wegen
- IUP (Integraal UitvoeringsProgramma)
- GRP (Gemeentelijk RioleringsPlan)
- Groenstructuurplan
- Vastgoedbeleid

Water / riolering

Wat willen we bereiken?

“Doelmatig op weg naar een klimaat bestendig Waalwijk”

Gemeente Waalwijk wil zich op een doelmatige wijze ontwikkelen tot een klimaatbestendige stad. Bij de uitvoering van haar watertaken dient de gemeente zich te houden aan de wettelijke kaders en beleidslijnen. Het speelveld is echter ruimer dan alleen de wet. Het klimaat verandert en leidt tot extremere buien. De openbare ruimte wordt steeds voller en de burger is beter geïnformeerd en stelt steeds hogere eisen. Stedelijk waterbeheer speelt hierbij een belangrijke rol.

De ambitie voor Waalwijk luidt daarom als volgt:

- In 2020 handelen we water robuust en klimaatbestendig bij het (her)ontwikkelen van onze gebouwde omgeving en nemen we deze thema's mee in onze ruimtelijke plannen en zorgen we vanuit het principe "de vervuiler betaalt" voor de noodzakelijke middelen.
- In 2043 is de gemeente klimaatneutraal en de gebouwde omgeving zo goed mogelijk water robuust en klimaatbestendig ingericht. Leefomgevingsaspecten worden integraal opgepakt. De relatie natuur en water is versterkt; de relatie water en ruimtelijke inrichting geeft aan water voldoende ruimte, het afkoppelbeleid is uitgangspunt.

Wat gaan we ervoor doen?

- Opstellen integraal Waterplan
- Uitvoering geven aan het gemeentelijk rioleringsplan (GRP, later IWW, Integraal Waterplan Waalwijk)
- Uitvoering geven aan het integraal uitvoeringsprogramma (IUP)
- Klimaatbestendige projecten oppakken en uitvoeren

Wat mag het kosten?

Conform het GRP en het IUP worden en zijn financiële middelen ter beschikking gesteld, welke in de vorm van kredieten worden geregistreerd. Overige projecten worden separaat aan de gemeenteraad voorgelegd. De kapitaallasten welke hieruit voortvloeien, evenals de exploitatielasten worden gedekt vanuit de rioolheffing (rioolbelasting).

Wegen / verhardingen

Wat willen we bereiken?

Artikel 16 van de Wegenwet regelt het onderhoud van wegen, de toegankelijkheid van openbare wegen en bevat enkele verplichtingen voor de wegbeheerder. Een van die verplichtingen is de hen toegewezen wegen in goede staat te houden en verantwoord te beheren.

De gemeenteraad van de Gemeente Waalwijk heeft hiervoor het plan "Beeldkwaliteit Onderhoud Wegen" vast gesteld. Eén van de punten is om voor alle wegen in Waalwijk te komen tot de classificatie "minimaal veilig". Dit met zo min mogelijk inzet van financiële middelen en met zo min mogelijk maatschappelijke overlast.

Wat gaan we ervoor doen?

- Opstellen en uitvoering geven aan het integraal uitvoeringsprogramma (IUP)
- Uitvoering geven aan het klein- en groot onderhoud om te kunnen blijven voldoen aan de classificatie minimaal veilig.

Wat mag het kosten?

Conform het IUP worden en zijn financiële middelen ter beschikking gesteld, welke in de vorm van kredieten worden geregistreerd. Overige projecten worden separaat aan de gemeenteraad voorgelegd.

Groen

Wat willen we bereiken?

Waalwijk over 25 jaar nog net zo groen! Door de hoge parkeerdruk, benodigde beschikbare ruimte voor kabels en leidingen en de besparingen op het groenonderhoud, is de hoeveelheid en de kwaliteit van het groen in de woonstraten afgenomen. In straten die worden heringericht, worden meer bomen gekapt dan dat er worden aangeplant. Zeker ook gezien we op weg willen naar een klimaatbestendig Waalwijk zal de gemeente Waalwijk groener moeten worden.

Wat gaan we ervoor doen?

- Uitvoering geven aan de groene agenda
- Vaststellen en uitvoering geven aan de groenbeleidsvisie
- Vaststellen en uitvoering geven aan het bermenbeleid/beheer

Wat mag het kosten?

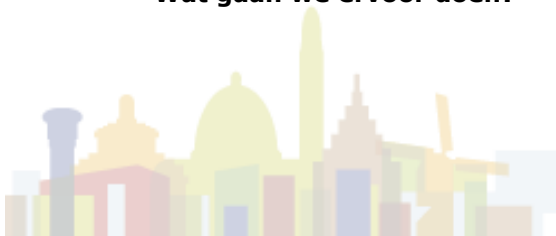
Conform de huidige begroting worden de werkzaamheden uitgevoerd, de plannen zullen afzonderlijk door de raad worden vastgesteld en bij ieder plan zal een financiële paragraaf zitten.

Gebouwen

Wat willen we bereiken?

Gemeente Waalwijk wil voorzien in maatschappelijk vastgoed voor instellingen, maatschappelijke initiatieven en verenigingen die het gemeentelijk beleid ondersteunen of faciliteren of uitvoering geven aan de kerntaken van de gemeente.

Wat gaan we ervoor doen?

Uit het onderzoek van de Rekenkamercommissie 'Komt vast goed' (2014) blijkt dat het Gemeente Waalwijk ontbreekt aan visie, beleid en juiste vorm van rapporteren over het vastgoed. Deze visie, het beleid en een goede rapportagevorm moet de Raad in de positie stellen haar kaderstellende en controlerende rol uit te kunnen voeren, zodat Gemeente Waalwijk optimaal gebruik kan maken van het kostenintensieve bedrijfsmiddel vastgoed.

Met de Kadernota Vastgoed is er richting gegeven aan de uitwerking van operationele spelregels en processen. Daarnaast is het vastgoedbeleid vast gesteld in de gemeenteraad. Deze beide notitie leveren een bijdrage aan de uitkomsten van de rekenkamercommissie onderzoek 'Komt vast goed' en vormen de blauwdruk voor de werkwijze van het Team Vastgoed. Dit zal in de komende jaren steeds verder vorm gegeven worden en verder geprofessionaliseerd.

Wat mag het kosten?

Structureel is een jaarlijks budget beschikbaar van ruim € 1.000.000, welk bedrag gestort wordt in de onderhoudsvoorziening gebouwen.

Openbare verlichting.

Wat willen we bereiken?

Het realiseren en in stand houden van een duurzame en betrouwbare openbare verlichting, waarbij de burger zich veilig voelt in het openbaar gebied.

Daartoe zullen we blijven investeren en meewerken aan de ontwikkeling en toepassing van een duurzame, betrouwbare openbare verlichting, op tijdstippen dat het nodig is. Hierbij wordt de benodigde verlichtingskwaliteit gerealiseerd tegen economisch en maatschappelijk verantwoorde kosten.

De gemeente Waalwijk heeft zich geconformeerd aan het landelijk Energieakkoord.

Er wordt momenteel gewerkt aan een keuzenotitie waarin uitgewerkt wordt welke middelen er nodig zijn om de doelstellingen uit dit akkoord te bereiken.

Wat gaan we er voor doen?

- Uitvoering geven aan het beleidsplan Openbare verlichting
- Uitvoering geven aan het integraal uitvoeringsprogramma (IUP)
- Pilotprojecten realiseren om ervaringen op te doen richting Smart City
- Uitvoering geven aan klein en groot onderhoud om een betrouwbare installatie in stand te kunnen houden

Wat mag het kosten?

Conform het beleidsplan Openbare verlichting en het IUP worden en zijn middelen in de vorm van kredieten beschikbaar gesteld om de gewenste doelstellingen te kunnen bereiken.

Paragraaf Financiering (en treasury)

Paragraaf Financiering (en treasury)

De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de programma's. Treasury gaat over de financiering van beleid en het aantrekken van het geld dat daarvoor nodig is.

1. Algemene ontwikkelingen

De economie in de eurozone heeft zich na een aantal broze jaren behoorlijk ontwikkeld en leek er beter voor te staan. De economische vooruitzichten zijn ook steeds beter geworden. De ECB heeft het monetaire beleid aangepast. De maandelijkse opkoopprogramma's werden geleidelijk aan afgebouwd en zelfs beëindigd. Het wordt echter niet uitgesloten dat de opkoopprogramma's nieuw leven in worden geblazen, teneinde de economie op gang te houden. De doelstelling om in het kader van de prijsstabiliteit voor de middellange termijn een inflatie te realiseren van rond de 2% lijkt ook binnen bereik te komen. Eerdere aankondigingen om geleidelijk aan de rente te gaan ophogen zijn door de ECB-president voorlopig doorgeschoven, de economie zou daardoor immers opnieuw terug kunnen vallen. Er zijn zelfs signalen dat de Europese Centrale Bank de rente waartegen banken kunnen lenen, in plaats van te handhaven op het historisch lage niveau van 0% en de rentevergoeding op tegoeden die banken bij de ECB aanhouden eveneens te handhaven - 0,4%, nog verder wil gaan verlagen. De laatste maatregel heeft te maken met het verder aanjagen van de inflatie en daarmee op gang brengen van de economie. De afkoelende wereldeconomie is een groot probleem voor de open economie van de Eurozone. De export is namelijk goed voor bijna de helft van het Eurozone-BBP. Volgens een maandelijkse inkoopmanagersindex zal de groei van de economie van de Eurozone in het derde kwartaal mogelijk het nulpunt naderen. Vooral de industrie, en het bijzonder de Duitse industrie – de groeimotor van Europa – wordt hard getroffen. Volgens het gezaghebbende Duitse economische Ifo Instituut ziet de industrie de vraag als sneeuw voor de zon smelten en is de sector in een "vrije val geraakt." ECB-President Draghi nam bij het rentebesluit in juli 2019 dan ook geen blad voor de mond toen hij zij dat de vooruitzichten voor de economie van de Eurozone "slechter en slechter" worden. Naar alle waarschijnlijkheid zal de ECB bij het rentebesluit van september een stimuleringspakket aankondigen. Een renteverlaging is daarbij zo goed als zeker.

De Nederlandse overheid en daarmee de decentrale overheden profiteren eveneens van deze lage rente. In augustus 2019 waren de tarieven voor 1-maands kasgeld -0,4% en voor rekening-courant krediet -0,35%. Voor 10-jaars leningen liggen de tarieven historisch laag, ruim onder de 1% (circa ¼%). Kort financieren blijft voordeliger en daarmee zeer aantrekkelijk.

2. Financieringsbehoefte en leningenportefeuille

We hebben de liquiditeitsplanning bijgesteld. Dat hebben we onder andere gedaan aan de hand van het overzicht met de kasstromen van het grondbedrijf zoals dat voortvloeit uit de laatste nota grondexploitatie.

De volgende tabel laat de verwachte financieringsbehoefte in de jaren 2020 tot en met 2023 zien. Omdat de financieringsbehoefte in alle jaren hoger is dan het bedrag aan jaarlijkse aflossing op leningen neemt onze totale schuld in die jaren toe. Dat laatste is terug te vinden in de tweede tabel.

Een kanttekening hierbij is dat de financieringsbehoefte sterk afhangt van de grondexploitatie, in het bijzonder van de grondverkoop. Bij vertraging in de geraamde verkopen neemt de financieringsbehoefte meer toe dan de tabel laat zien. Daarnaast hebben we inschattingen van het investeringsvolume, die in werkelijkheid kunnen afwijken. We blijven de ontwikkelingen volgen. Beslissingen over investeringen verwerken we in het totaalbeeld.

Liquiditeitsplanning op basis van de situatie per 1 augustus 2019

Hierbij is rekening gehouden met de projecten Gebiedsontsluiting Oostelijke Langstraat (GOL), het nieuwe schoenenmuseum en de insteekhaven.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Exploitatierkening				
Investerings	46.700	10.300	4.900	5.400
Grondexploitatie	-9.200	-5.100	-4.200	-1.800
Aflossing leningen	16.500	14.800	12.800	10.900
Financieringsbehoefte	54.000	20.000	13.500	14.500

Schuldpositie

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	2020	2021	2022	2023
Totale schuld (= langlopende leningen en kasgeld)	176.000	181.000	181.000	184.000

3. Rente

De gewijzigde BBV-voorschriften schrijven voor dat we inzicht geven in de rentelasten, het renteresultaat, de financieringsbehoefte en de manier waarop we rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden toerekenen.

Berekening renteomslag

Bedragen x € 1.000

Financieringspositie					
Bezit			Vermogen		
	2019	2020		2019	2020
Activa integraal gefinancierd	240.769	248.788	Eigen vermogen	79.678	80.374
Activa project gefinancierd	19.544	14.870	Voorzieningen	8.509	8.189
Grondexploitatie	20.829	1.212	Geldleningen	192.955	176.307
Totaal	281.142	264.870	Totaal	281.142	264.870

Activa - 2020			Schuld - 2020		
	Boekwaarde	Rente		Leningen	Rente
Totaal activa	264.870		Totaal staat E	138.015	3.194
Project gefinancierd			Transitorische rente		-163
Ontsluiting weg Spranckelaer (begrotingswijziging 2015/005)	-275	-4	Financieringstekort	38.292	520
Leningen woningbouw	-5.355	-199			
Wilem van Oranje college lening	-9.240	-139			
Hypotheke ambtenaren	-1	0			

Grondexploitatie (totaal van complexen)	-1.211	-16			
Integraal gefinancierd	248.788		Totaal	176.307	3.551
Renteposten		Rentetoerekening			
Externe rente	3.352	a. Externe rentelasten			3.551
Percentage externe rente	1.90%	b. Externe rentebaten			-199
Rente eigen vermogen	n.v.t.	Totaal door te rekenen externe rente			3.352
Rente percentage grondexploitaties	1.32%	c. Rentelasten grondexploitatie			-16
Rente grondexploitaties	16	c. Rentelasten projectfinanciering			-143
Percentage activa projectgefinancierd	diversen	Saldo door te rekenen externe rente			3.193
Rente activa projectgefinancierd	-143	d. Rente over eigen vermogen			n.v.t.
Rente % voorzieningen op contante waarde	2.00%	d. Rente over voorzieningen (CW)			0
Rente voorzieningen contante waarde	0	Rente toe te rekenen aan taakvelden			3.193
		e. De aan taakvelden toegerekende rente			3.732
		f. Rente resultaat op taakveld treasury			539
		Integraal gefinancierde activa			248.788
		Rente omslag percentage			1.28%
		Rente omslag percentage afgerond			1.50%
		Percentage te veel verdeelde rente			0.22%
		Te veel verdeelde rente			539

De omslagrente hebben we naar boven afgerond en vastgesteld op 1,5%. Bij de verdeling van de externe rente naar de verschillende taakvelden ontstaat een positief exploitatieresultaat van € 539.000 op de activiteit kapitaallasten. Dit rentevoordeel is als voordeel opgenomen binnen deze programmabegroting.

4. Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het maximum aan gemiddelde netto vlottende schuld dat een gemeente in een kwartaal mag hebben. Bij netto vlottende schuld gaat het om financieringen met een looptijd korter dan 1 jaar.

De minister heeft de kasgeldlimiet op 8,5% van het begrotingstotaal vastgesteld. Voor Waalwijk is dat in 2020 afgerond € 12,2 miljoen. In de huidige markt kunnen we optimaal profiteren van het renteverskil met lang geld door maximaal gebruik te maken van de kasgeldlimiet.

5. Renterisiconorm

Bij het bepalen van de duur van de geldleningen die we aantrekken moeten we rekening houden met de renterisiconorm die in de Wet Fido (Financiering Decentrale Overheden) wordt voorgeschreven. De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering van langlopende geldleningen te beheersen. Het renterisico wordt daarbij bepaald als de som van de renteherzieningen en de aflossingen. Het is van belang dat renteherzieningen en aflossingen in de tijd gespreid zijn. De renterisiconorm is vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. Dat is voor Waalwijk in 2020 afgerond € 28,8 miljoen. Dit is het bedrag dat we in 1 jaar maximaal mogen herfinancieren op langlopende leningen.

6. Schatkistbankieren

Schatkistbankieren houdt in dat tegoeden van decentrale overheden worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Hierdoor hoeft het Rijk minder geld te lenen op de financiële markten en zal de staatsschuld dalen.

Op basis van ons begrotingstotaal 2020 mogen we gemiddeld per dag afgerond € 1 miljoen (0,75% van begrotingstotaal) aan overtollige middelen aanhouden. Het eventuele meerdere aan overtollige middelen romen we dagelijks af en brengen we onder bij de Nederlandse schatkist. Hiervoor krijgen we een vergoeding die gelijk is aan de rente die het Rijk betaalt op leningen die ze op de markt aangaat.

7. Wet HOF / EMU-saldo

Het doel van de Wet HOF (Wet Houdbare OverheidsFinanciën) is er voor te zorgen dat Nederland voldoet aan de binnen Europa afgesproken norm van maximaal 3% tekort op de begroting. De 3%-norm is daarbij doorvertaald naar een aandeel voor de decentrale overheden. Het Rijk hanteert een zogenaamde 'macronorm' voor de drie decentrale overheden gezamenlijk.

Voor het kabinet is er geen aanleiding om in te zoomen op sectoren (en dus ook niet op individuele overheden) zolang de norm voor de decentrale overheden als geheel niet wordt overschreden.

Daarom worden er geen referentiewaarden meer voor individuele overheden bepaald, in tegenstelling tot de jaren tot en met 2015.

De huidige EMU-tekortruimte voor gemeenten is de afgelopen jaren gekrompen van 0,5% in 2015 tot 0,3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) met ingang van 2017. Het kabinet heeft bevestigd dat de decentrale overheden hun geplande investeringen gewoon kunnen uitvoeren.

Paragraaf Bedrijfsvoering

Ambitie

Bedrijfsvoeringsprocessen ondersteunen de uitvoering van de hoofdstukken en programma's. Denk hierbij aan de inzet van personeel, financiën, informatievoorziening, organisatie en automatisering. De bedrijfsvoering is niet alleen intern gericht. Zo verwachten de Waalwijkse inwoners bijvoorbeeld van een gemeente dat de kwaliteit van de dienstverlening op orde is. In deze paragraaf geven wij inzicht in de beleidsvoornemens rondom de bedrijfsvoering voor zover daarop in de hoofdstukken en programma's van de begroting niet nader is ingegaan.

De veranderingen in de maatschappij vragen om het voortdurend aanpassen van en bijblijven in ons vakmanschap. In het bijzonder als het gaat om de houding en gedrag van onze organisatie en dus van onze medewerkers. Het is zaak dat we meer dan voorheen extern gericht zijn, dat we de gemeenteraad goed bijstaan in het vervullen van hun taken en verantwoordelijkheden en dat we snel en resultaatgericht te werk gaan. Verder gaan we inwoners, als dat al niet het geval was, snel en adequaat helpen als ze diensten van ons nodig hebben en sturen we aan op een intensieve samenwerking met collega's binnen de organisatie en daarbuiten.

De uitdagingen waar we voor staan vereisen een duidelijke aansturing, flexibele processen en inzichtelijke informatie.

Wat willen we bereiken op de totale bedrijfsvoering?

- Een meer dienstverlenende en faciliterende gemeente;
- Een meer extern gerichte organisatie;
- Een lerende organisatie;
- Medewerkers met politieke en bestuurlijke sensitiviteit;
- Een zo doelmatig mogelijke bedrijfsvoering;
- Processen die voldoen aan alle eisen op het gebied van rechtmatigheid, informatiebeveiliging en bescherming van persoonsgegevens.

Doelstellingen

HRM

De wereld om ons heen verandert snel en continue, dat is een feit. We zien een aantal trends en ontwikkelingen waar we mee te maken hebben als organisatie. De arbeidsmarkt die verandert, het werk van onze mensen verandert door digitalisering én we moeten langer werken. We stellen dat 'leeftijd maar een getal' is, en dat het meer draait om je bevoegdheid dan om 'hoe lang je ergens werkt' of hoe oud je bent. Daarnaast willen we continue werken aan de ontwikkeling van Waalwijk. We willen eigenaarschap bij onze inwoners stimuleren waar dat kan. We willen dat zij zoveel mogelijk verantwoordelijkheid pakken én krijgen voor de dingen die in de stad (moeten) gebeuren. En dat vragen we ook van onze medewerkers. Om dát meer op het netvlies te krijgen hebben we de afgelopen jaren stelselmatig gewerkt aan de ontwikkeling van onze organisatie onder de noemer van Vanzelfsprekend Waalwijk. De HR strategie 'Goed op weg!' zetten we in om de organisatie nog verder te brengen en het nemen van eigenaarschap heeft daarin een prominente rol.

Gelet op deze ontwikkelingen zien wij vier speerpunten die samen hangen met onze kerncompetenties:

- vitaliteit en duurzame inzetbaarheid (flexibel)
- continu leren, evalueren en borgen (ondernemend)
- het goede gesprek (gesprekkencyclus die recht doet aan de behoeften van zowel medewerkers als management) (betrokken)
- goed werkgeverschap en partnerschap (partnerschap).

Deze speerpunten zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Daarnaast verwachten we dat onze medewerkers aangeven wat ze van de organisatie nodig hebben om onze ambities waar te kunnen maken.

In 2018 hebben we een Periodiek Medisch Onderzoek en een Medewerkerstevredenheidsonderzoek uitgevoerd. Dit geeft een beeld van hoe de organisatie er voor staat en waar extra acties nodig zijn. Daarnaast vragen we de medewerkers wat zij nodig hebben om vitaal en inzetbaar te blijven. Hiervoor zal regelmatig coaching, opleiding en training nodig zijn of financiële ruimte om een medewerker 'stage te laten lopen'. Om de uitval van stressklachten te verminderen is gestart met de inzet van een stresspreventieteam en organisatiecoach waardoor een daling van het verzuim met bijna 2% heeft plaatsgevonden in 12 maanden tijd.

Het Goede Gesprek is van belang om de match tussen de organisatie en de individuele medewerkers optimaal te houden en tijdig te kunnen bijsturen. Waar liggen talenten en hoe zetten wij deze in om de organisatiedoelen te halen? Waar verandert het werk zodanig dat actie vereist is om in de toekomst het werk te kunnen blijven doen?

We zullen er voor zorgen dat wij als werkgever aantrekkelijk zijn en blijven voor medewerkers. Dat doen we door samen te werken met andere werkgevers in de regio en met het onderwijs. We wisselen kennis, ervaring en mensen uit om te leren, ontwikkelen en inspireren. We zetten een arbeidsplatform op en presenteren wat we als werkgever te bieden hebben.

Een greep uit de acties en investeringen die we daarvoor gaan doen:

Nu duidelijk is dat niet gekozen is voor een generatiepact, willen we wel maximaal inspelen op behoeften van verschillende doelgroepen in de organisatie; wat is nodig om hen maximaal te laten presteren en inzetbaar te houden. We organiseren jaarlijks de 'Meester-in-je-werk-week', we investeren in tools die Het Goede Gesprek faciliteren zoals een app voor feedback en het volgen van je ontwikkeldoelen, we maken een promotiepagina van Waalwijk als werkgever middels werkenvoormiddenbrabant.nl, we stimuleren gezondheid en vitaliteit en leren van de verbeterpunten uit het medewerkerstevredenheidsonderzoek.

Daarnaast hebben we hard gewerkt aan de weerbaarheid van onze medewerkers als het gaat om agressie en ongewenst gedrag. Hier zullen we kritisch volgen wat nodig is om onze medewerkers een veilige werkplek te geven en hun werk op een prettige, professionele manier te laten doen.

In 2018 is een aantal medewerkers succesvol geplaatst in het kader van de participatiewet. Tussentijds is het quotum naar boven aangepast en daardoor niet gehaald. Het aanbod van mensen met een doelgroepverklaring is erg klein. De mensen die behoren tot de doelgroep en bij ons bekend zijn, halen we naar binnen. In 2019 breiden we ons netwerk uit en komen we met innovatieve ideeën om sneller en meer in contact te komen met mensen uit de doelgroep. We zien hier al de eerste successen van. Eenmaal binnen bij de gemeente Waalwijk, blijkt dat er goede matches te maken zijn binnen diverse teams en dat de doelgroep graag bij ons blijft werken.

■ Stand van zaken

Maatregelen

C18 | Structureel verhoging budget voor opleidingen t.o.v. 2018; 2019 € 159.000, 2020 € 201.000, 2021 € 243.000 en 2022 € 285.000

Bestuurlijk verantwoordelijk: Kleijngeld Nol

Startdatum: 16-05-2018

Planning en Control

Ambitie

Er zal worden gewerkt vanuit Strategische Visie 2025 en coalitieprogramma 2018-2022 naar begroting 2020 en volgende jaren en naar prestatieafspraken die de directie vastlegt met de teammanagers. In advisering aan raad en college moet helder zijn waar de verbanden liggen tussen de voormelde documenten.

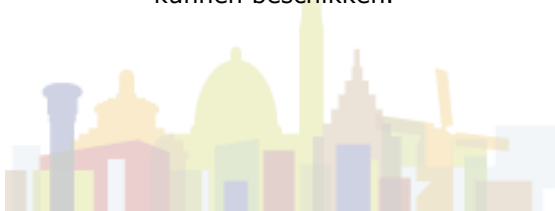
Wat willen we bereiken?

Kwaliteitsimpuls p en c instrumentarium

In 2018 is gestart met het opzetten van zogenaamde DIN-schema's (Doel-Insparning-netwerk) per beleidsveld(programma). De schema's worden opgebouwd langs de lijn van strategische niveau-tactisch niveau-doelstellingen niveau-maatregelen. Per niveau wordt zo expliciet mogelijk aangegeven wat we willen bereiken en welke maatregelen willen doorvoeren. De DIN-schema's worden door de teams opgesteld. Op basis van de DIN-schema's worden de doelenbomen opgesteld. De doelenbomen concretiseren hetgeen dat in de DIN-schema's is beschreven. We beschrijven de ambitie voor een beleidsveld en geven concreet aan wat we willen bereiken en daarbij vermelden we effectindicatoren. Om de effecten te bereiken gaan we acties uitvoeren die we monitoren aan de hand van prestatie indicatoren. Deze gehele werkwijze leidt tot een gefundeerde en meetbare begroting op basis waarvan beter kan worden gestuurd en het bestuur een kwantitatieve en kwalitatieve verantwoording kan afleggen aan raad en inwoners.

Optimaliseren uitvoeringsbegroting

De uitvoeringsbegroting is het werkdocument voor het college en de ambtelijke organisatie. In dit document staan alle producten die gekoppeld kunnen worden aan een beleidsveld. In 2020 zal het gehele producten arsenaal gescand worden op kwaliteit van de raming en tevens zal de toelichting sterk worden verbeterd. Daarnaast zal aan elk product een meerjarenraming met toelichting worden toegevoegd. Deze exercitie komt de budgetbewaking ten goede en draagt bij aan een actueel inzicht in de meerjarenraming. Ook is dit van belang om de inzet van middelen en prestatie indicatoren te kunnen matchen: is er sprake van maximaal rendement. Ook in het kader van benchmarks en doelmatigheidsonderzoeken zoals "Vensters voor bedrijfsvoering" en "Waarstaatjegemeente" is het van belang om op detailniveau over de juiste cijfers en toelichting te kunnen beschikken.

Indicatoren

Op verzoek van de raad is de Concernstaf, in samenwerking met de verschillende vakinhoudelijke teams, gestart met het onderzoeken hoe we effectindicatoren beschikbaar uit landelijk beschikbare en vergelijkbare bronnen meetbaar kunnen maken m.b.t. hoe het gesteld is met de voortgang op de door de organisatie gestelde doelstellingen. Een eerste conceptaanpak hiervan is voorgelegd aan uw raad via het Auditcomité van donderdag 14 maart 2019. Hierin is o.a. het concept van de doelenbomen aan u getoond die we met ingang van de begroting 2020 zullen toevoegen aan de rapportage, waarin we effectief de link leggen tussen ambitie/strategische doelen/wat willen we bereiken?/effectindicator(en)/wat gaan we daar voor doen? Het resultaat voor de begroting 2020 is dat we inmiddels de beschikking hebben over 67 effectindicatoren gekoppeld aan de verschillende doelstellingen verspreid over de 4 programma's en 9 beleidsvelden. Dit is een mix van de indicatoren die we vanuit de BBV verplicht moeten opnemen aangevuld met eigen indicatoren. Zoals u wellicht opgemerkt hebt, worden niet alle gebruikte indicatoren gemeten op dezelfde momenten in het jaar, of met gelijke jaarlijkse intervallen. Het kan dus voorvallen dat de meest recente cijfers stammen uit het jaar 2015. Daarnaast zijn niet voor elke indicator even veel historische gegevens beschikbaar. Zo worden enkele nieuwe indicatoren dit jaar voor het eerst volgens de huidige methodiek gemeten waardoor we nog geen vergelijkingsjaren hebben. Voor beide gevallen (maar ook alle andere indicatoren) geldt dat deze gegevens de komende jaren steeds verder en vollediger aangevuld zullen worden. Ook vergelijken we de effectindicatoren indien mogelijk met vergelijkbare gemeenten zoals Platform Middelgrote Gemeenten (M50), gemiddelde van gemeenten in de provincie Noord-Brabant, Regio Hart van Brabant of Nederland.

■ **Stand van zaken**

Interne Controle

Ambitie

De ambitie van de Interne Controle is het hebben van een beheersbare, financieel in-control zijnde organisatie met een betrouwbare financiële informatievoorziening voor het nemen van de juiste beslissingen door het bestuur.

Wat willen we bereiken?

Het doel van de interne controle is het vaststellen van de juistheid, volledigheid en de rechtmatigheid van de in de financiële administratie verantwoorde opbrengsten en uitgaven.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Prioriteren van financiële (bedrijfs)processen die jaarlijks worden gecontroleerd en van daaruit opstellen van jaarplanning

- Monitoren van de opvolging van de verbetermaatregelen die voortkomen uit de controles
- De gemeente wil van achteraf controleren op output naar vooraf controleren op de systemen. Daarvoor worden de eerstelijnscontroles overgedragen aan de teams en is controle op autorisaties van groot belang.
- Bevindingen tweemaal per jaar rapporteren aan DT en College

Indicatoren

Jaarlijks verkrijgen van de goedkeurende accountantsverklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid bij de jaarrekening.

ICT

Wat willen we bereiken?

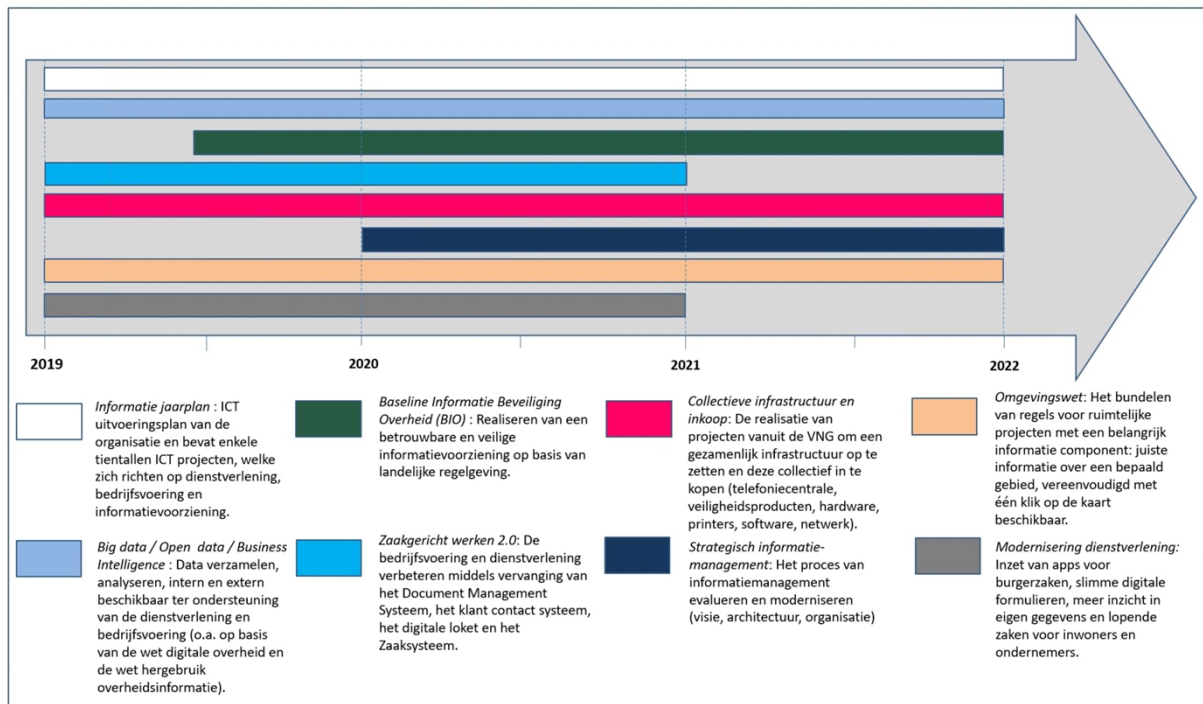
De ambitie van Team ICT is om de gemeentelijke ICT en informatievoorziening zo te organiseren, dat deze ondersteuning biedt voor een moderne, efficiënte, betrouwbare en integere bedrijfsvoering en dienstverlening aan inwoners en ondernemers. Kaders en doelstellingen zijn verwoord in ICT beleids- en jaarplannen en in de strategische ICT meerjarenbeleidsvisie, die jaarlijks wordt geactualiseerd. In onderstaande figuur zijn de doelstellingen voor de komende jaren op de verschillende terreinen schematisch weergegeven. Team ICT is adviserend, ondersteunend en neemt graag een aanjagende rol aan bij het realiseren van de digitale ambities van onze gemeente.

Dienstverlening	Bedrijfsvoering	Informatievoorziening
		
<ul style="list-style-type: none"> • Digitale zelfservice waar het kan, persoonlijk waar het moet • Digitale zelfservice voor klanten uitbreiden en optimaliseren • Digitale dienstverlening aan bedrijven verbeteren • Gebruik digitale dienstverlening vereenvoudigen door goede (toptaken) website(s) en apps (o.a. Whatsapp) • Inzet van eID (eenvoudige authenticatie) en eIDAS (authenticatie voor Europese inwoners) • Klantvraag plaats- en tijd onafhankelijk maken • Klanttevredenheid monitoren/benchmarken • Professioneel online klantdossier voor zowel inwoner als ondernemer via 'Mijn Waalwijk' en 'Mijn Overheid' • Voldoen aan het recht van inwoners en ondernemers om digitaal zaken te doen met de overheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Volledig digitaal en zaakgericht werken uitbreiden en optimaliseren • Plaats, tijd onafhankelijk werken faciliteren • Ondersteuning medewerkers m.b.v. mobile devices • Inzet van apps, en nieuwe technologieën voor efficiëntere bedrijfsvoering • Gegevensuitwisseling met ketenpartners stroomlijnen en optimaliseren • Het gebruik van basis- en kernregistraties in de organisatie stimuleren en optimaliseren • Zorgdragen dat onze ICT toepassingen stabiel en correct functioneren • Collectieve infrastructuur en inkoop van ICT componenten realiseren • Reductie van de afhankelijkheid van leveranciers • Vernieuwen ICT architectuur principes (op basis van common ground) 	<ul style="list-style-type: none"> • Duurzaam Informatiebeheer organiseren • Informatieveiligheid en privacy van gegevens in de organisatie waarborgen • Gegevensverwerking met ketenpartners van batchgewijs naar gebeurtenisgericht organiseren • Proactieve informatieverstrekking verbeteren • Complexiteit van de ICT architectuur reduceren • Open data / big data inzetten voor beleidsontwikkeling en verbeteren dienstverlening • GEO-informatie ontsluiten naar medewerkers, ketenpartners, inwoners en ondernemers • Monitoren, ontsluiten, presenteren en het benchmarken van (stuur) informatie m.b.v. dashboards

Wat gaan we er voor doen?

Onderstaand figuur geeft in de tijdlijn de belangrijkste projecten weer die team ICT met de organisatie uitvoert om bovengenoemde ambities te realiseren.

Wat zijn de indicatoren?

Het dashboard 'Dienstverlening en digitalisering' op de site www.waarstaatjegemeente.nl toont indicatoren en inzicht in de status van de digitale dienstverlening, de informatievoorziening, het gebruik van landelijke en collectieve voorzieningen en de digitale volwassenheid van onze producten en diensten aan inwoners en ondernemers.

Uit recent uitgevoerd intern klanttevredenheidsonderzoek naar de beschikbaarheid en kwaliteit van Team ICT en de ICT-voorzieningen onder collega's scoorde we respectievelijk een 8,1 en een 7,7. Deze hoge scores willen we komend jaar minimaal handhaven.

Informatiebeveiliging en bescherming van persoonsgegevens (privacy)

Ambitie

De gemeente Waalwijk moet voldoen aan privacywetgeving en moet haar bedrijfsinformatie (waaronder persoonsgegevens) optimaal beveiligen. Voor het beveiligen van informatie passen we de Baseline Informatiebeveiliging voor Gemeenten toe (BIG). Vanaf 2020 moet de gemeente gaan voldoen aan een nieuwe versie van de BIG, namelijk de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO)

Wat willen we bereiken?

De gemeentelijke organisatie is aantoonbaar in control op het gebied van de bescherming van (persoons)gegevens. Te treffen maatregelen worden genomen op basis van een risico-analyse en tegen aanvaardbare kosten.

Privacywetgeving

De gemeente Waalwijk moet voldoen aan de verplichtingen uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). De verplichtingen brengen een grotere documentatieplicht met zich mee, een verantwoordingskader en het inbedden van de toepassing van de nieuwe wetgeving in de processen waar persoonsgegevens worden verwerkt. Er is een functionaris gegevensbescherming die onafhankelijk toezicht houdt en rapporteert over de implementatie van de AVG.

Informatiebeveiliging

Over de breedte van de implementatie van de BIG worden verdere verbeteringen gerealiseerd met een focus op de onderdelen waar nu relatief lager op gescoord wordt. In 2019 bereiden we ons voor op de komst van de BIO. Een aantal maatregelen zijn scherper geformuleerd en er komen een aantal nieuwe verplichte maatregelen. Hierdoor zullen nieuwe actiepunten ontstaan.

Ten opzichte van 2017 is in 2018 niet veel veranderd omdat de beveiliging op adequaat niveau is en de energie met name gericht is op de implementatie van de AVG.

In 2018 liep de actualiteit van het informatiebeveiligingsbeleid af, doordat het in juni 2018 ouder dan drie jaar was.. In 2018 werd ook duidelijk dat de norm voor informatiebeveiliging zou veranderen. Vanaf 2019 gaan we over op de Baseline Informatiebeveiliging Overheid, de BIO. Voor 2019 zullen we dus aan de slag gaan met de implementatie van deze BIO en zal het nieuw vast te stellen beleid hierop gebaseerd worden (dit is inmiddels ook gebeurd).

Over 2018 is het aantal vragen in ENSIA flink teruggebracht. Hierdoor hebben de percentages over 2018 niet dezelfde basis als de drie jaren er voor. Sommige vragen zijn vervangen.

	2016	2017		2018	
onderwerp:	0-meting	1-meting	Vershil	2-meting	verschil
Beveiligingsbeleid	100%	100%	0%	95%	-5%
Organisatie van de beveiliging	84%	89%	5%	88%	-1%
Beheer van middelen voor de informatievoorziening	55%	100%	45%	84%	-16%
Beveiligingseisen tav het personeel	54%	82%	28%	84%	2%
Fysieke beveiliging	97%	94%	-3%	95%	1%
Beheer bedieningsprocessen	63%	90%	27%	94%	4%
Toegangsbeveiliging	72%	90%	18%	100%	10%
Aanschaf, ontwikkeling, OH Informatiesystemen	51%	88%	37%	93%	5%
Beheer van incidenten	97%	100%	3%	100%	0%
Continuïteitsbeheer	56%	54%	-2%	50%	-4%
Naleving	89%	97%	8%	100%	3%

Totaal gewogen norm	72%	85%	13%	85%	0%

De normen voor informatiebeveiliging zijn talrijk en verdeeld over verschillende teams. Er zijn ook verschillende toezichthouders buiten de gemeente waaraan gerapporteerd moet worden. In 2017 is daarom vanuit het landelijke project ENSIA gestart met het bundelen van de normen, het rapporteren op die normen en het toezicht van de verschillende stakeholders.

Met de komst van ENSIA kan er een onderscheid worden gemaakt tussen horizontale en verticale verantwoording op het gebied van informatiebeveiliging. De horizontale verantwoording betreft de hele organisatie en meet in hoeverre er wordt voldaan aan de normen uit de Baseline Informatiebeveiliging voor Gemeenten. De verticale verantwoording zijn de aanvullende eisen die door externe stakeholders zijn gesteld. Hierover moet naar hun apart worden gerapporteerd.

Rapportage over 2018

Gebied	Toezichthouder	Verantwoordelijk team	Resultaat
BRP	RvIG	Publiekszaken	Goed
PNIK	RvIG	Publiekszaken	Goed
Digid	Logius (Min. BzK)	Publiekszaken	Goed
Suwi Baanbrekers	Min. Sociale zaken	Baanbrekers	Goed
Suwi-inkijk GBD	Min. Sociale zaken	Financiën	Goed
BGT	Min. I en M	TORV	Voldaan
BAG	Min. I en M	TVVB	Voldaan
BRO	Min. I en M	TORV	Onvoldoende (nog niet verplicht)

BIG (ENSIA)	De eigen CISO	Directie	85% implementatie
AVG	De eigen FG	Directie	62% implementatie

Evaluatie Informatiebeveiligingsbeleid

Het informatiebeveiligingsbeleid dat in 2015 is vastgesteld zal in 2018 worden geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie zal het informatiebeveiligingsbeleid 2019-2022 worden vastgesteld. Verder zullen we de bewustwordingscampagne Informatieveiligheid en Privacy voortzetten.

Wat gaan we verder voor informatiebeveiliging en privacy doen?

Om verbeteringen uit te voeren op het gebied van privacywetgeving en informatiebeveiliging wordt jaarlijks een jaarplan gemaakt en vastgesteld. Verbeteringen zijn onder meer:

- Voldoen aan nieuwe of strengere maatregelen die voortvloeien uit de BIO
- Evaluatie bestaand tactisch beleid en aanpassing naar de BIO
- Uitvoeren Data Protection Impact Assessments
- Optimaliseren loggingfunctie van diverse systemen
- Optimaliseren bedrijfscontinuïteitsplannen

Voor de toepassing van de AVG voerden we een nulmeting uit. In 2020 werken we verder aan bewustwording en opleiding van medewerkers. Ook zullen er (nieuwe) privacyvraagstukken moeten worden opgepakt. Deze vraagstukken kunnen vaak alleen worden opgepakt in breder verband, in samenwerking met leveranciers, de VNG en andere partijen. In 2020 wordt het toezicht door de FG planmatig ingericht, daar waar dit in 2018 en 2019 nog projectmatig was.

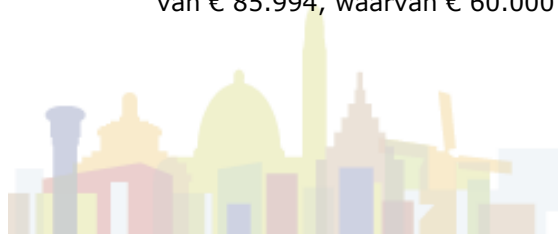
Wat mag dat kosten?

De kosten verbonden aan de inzet van eigen personeel zijn niet begroot. Deze worden geacht onderdeel te vormen van de bestaande begroting van de organisatie.

Toch moet er met de komst van de AVG en de specifieke werkzaamheden in het kader van de informatiebeveiliging rekening worden gehouden met een aanslag op de beschikbare uren. Dit zal per team verschillen. Privacy en informatiebeveiliging brengt echter ook specialistische en teamoverschrijdende werkzaamheden met zich mee, vandaar dat wordt onderzocht om hiervoor specifieke capaciteit in te zetten.

De kosten voor de uitvoering van de audits zijn ten laste van de eigenaar van de aansluiting en de kosten voor het uitvoeren van pentesten komen ten laste van team ICT.

In de begroting 2020 is voor informatiebeveiliging en privacy rekening gehouden met een bedrag van € 85.994, waarvan € 60.000 niet structureel is.

Omschrijving (alle bedragen in €)	Begroot 2020
Gebruik ISMS tooling	€ 12.500
Externe kosten uitvoering communicatieplan	€ 2.000
Advies- en onderzoekskosten	€ 11.494
Ondersteuning 2020 (toelichting Kadernota)	€ 60.000
Totaal	€ 85.994

Indicatoren

Voor privacy wordt een meting gedaan op basis van het normenkader van CIP-overheid. Vanaf 2019 wordt als indicator het volwassenheidsmodel gehanteerd. De te behalen norm is hier niveau 4: voorspelbaar proces.

Voor Informatiebeveiliging moeten de vereiste normen in ENSIA minimaal op niveau voldaan worden gehaald.

Andere indicatoren die worden bijgehouden zijn:

- Aantal klachten
- Aantal inzageverzoeken en overige rechten van de burger ingevolge de AVG
- Aantal (gemelde)beveiligingsincidenten en/of datalekken

Communicatie

Wat zijn de kaders?

Eind 2017 is de visie op communicatie vastgesteld door het college. De gemeente Waalwijk werkt aan communicatie 2.0. De uitgangspunten uit deze visie gelden anno 2020 nog steeds:

- Communicatie en bestuurlijke representatie zijn onlosmakelijk onderdeel van de primaire processen binnen de gemeente Waalwijk;
- Bureau Communicatie heeft een ondersteunende rol;

- Om de organisatie betaalbaar te houden, letten we op de mogelijkheden om communicatie en bestuurlijke representatie effectief en efficiënt in te zetten;
- We luisteren, bespreken, vertellen en presenteren.

Naast deze vertrouwde uitgangspunten zijn er nieuwe uitdagingen. Die hangen samen met trends in de samenleving en in het communicatievak. Bureau Communicatie wil het luisteren en bespreken richten op wat mensen daadwerkelijk bezighoudt: ze werkt vanuit de bedoeling: de leefwereld van mensen. Ze heeft de ambitie om samen met andere partijen te werken aan een betere communicatie. En ze helpt mee aan het uitdragen van de kernwaarden van de gemeente Waalwijk (Vanzelfsprekend goed op weg)..

Dit alles brengt met zich mee dat Bureau Communicatie nog bewuster dan voorheen in overleg met onze collega's of bestuurders moet bepalen wat onze rol als gemeente is per opgave die er ligt (reguleren, regisseren, stimuleren, faciliteren of loslaten). Bureau Communicatie blijft -ongeacht welke keuze wordt gemaakt- hierbij altijd adviserend en ondersteunend.

Wat willen we bereiken?

De bestuurlijke doelen zijn vastgelegd in het coalitieakkoord 2018-2022: ' Samen duurzaam vooruit'.

Voor bureau Communicatie ligt er de opgave om een beweging te maken:

Van buiten naar binnen

We gaan in de opgaven uit van de behoeften en belangen van inwoners, ondernemers en andere betrokkenen. We gaan in gesprek met hen, luisteren actief naar hun signalen en spelen in op wat zij belangrijk vinden. Als het kan sluiten we aan bij hun ideeën en hun energie.

Onderbouwing op argumenten

We zijn zo transparant mogelijk over besluiten die het speelveld bepalen. Daarbinnen maken we expliciet welke keuzemogelijkheden we zien, wat de impact daarvan is op belanghebbenden en welke afwegingen we maken. We baseren ons op kennis uit de wetenschap, de leefwereld en onze eigen expertise. Op die manier leggen we helder uit waarom we bepaalde dingen doen.

Communiceren over dilemma's

We laten openlijk zien welke afwegingen we maken, in elke fase van de besluitvorming. We zijn helder over situaties waarin we te maken hebben met verschillende opvattingen en belangen van partijen in de stad. Door te laten zien hoe we omgaan met dilemma's en door helder uit te leggen waarom we bepaalde besluiten nemen, dragen we bij aan een geloofwaardig openbaar bestuur.

Wereld van mensen

We sluiten in woord en beeld altijd aan bij waar de inwoners zich in herkennen. We gebruiken kanalen die voor hen te vinden zijn. Ons werk draait om mensen.

Focus op de maatschappelijke opgave

We ondersteunen collega's en bestuurders om hun focus gericht te houden op de maatschappelijke

opgave. Dat wil zeggen dat we niet zomaar een greep doen uit ons pakket middelen. En ook niet zomaar maken wat de opdrachtgever vraagt. We leveren maatwerk en passen daarbij –indien mogelijk en wenselijk - ook inzichten toe uit andere vakgebieden.

Anderen in positie brengen

We helpen collega's en bestuurders om in hun opgaven scherp te letten op momenten die voor belanghebbenden relevant zijn. We ondersteunen hen met advies en geschikte communicatievormen, waardoor zij zelf met verve kunnen communiceren.

Wat gaan we er voor doen?

Kabinetszaken/representatie

Bij Bureau Communicatie is kabinetszaken/representatie belegd. De medewerker Kabinetszaken/Representatie geeft advies en ondersteuning op het moment dat er zich een gebeurtenis voordoet die representatie verlangt richting inwoners, bestuurders, hoogwaardigheidsbekleders en/of eigen medewerkers. Ook de organisatie van Waalwijk Ontmoet, de lintjesregen, de Koninklijke en gemeentelijke onderscheidingen, het organiseren van de herdenkingsbijeenkomst op 4/5 mei, het eindejaarsgeschenk, het organiseren van de eindejaarsbijeenkomst en relatiegeschenken maken deel van uit van de werkzaamheden.

De budgetten die ingezet worden voor de uitvoering van dit representatiebeleid zijn op verschillende plaatsen in de organisatie ondergebracht. Het budget voor representatie richting medewerkers ligt bij team HRM. Voor de representatie richting en door bestuurders is het budget ondergebracht bij Concernstaf/representatie.

Bestuursondersteuning

Evenals in voorgaande jaren zullen wij de bestuurders en managers ondersteunen in hun in- en externe optredens. Ook woordvoering maakt een belangrijk deel uit van bestuursondersteuning.

Beleidscommunicatie

We ondersteunen – meer dan in de voorgaande jaren - beleidsmedewerkers communicatief op de vier programma's en de grotere projecten die zijn opgenomen in het coalitieakkoord. Dit doen we onder meer door het inzetten van de Factor C-technieken (omgevingsanalyses, kritiek-repliek sessies, communicatiestrategieën, communicatiekalender en formulering kernboodschappen), maar ook door uitvoerende werkzaamheden. Bij de keuze voor de middelen leveren we steeds maatwerk. Als we zelf de capaciteit niet hebben, huren we als een soort 'uitzendbureau' derden in onder regie van Bureau Communicatie. Betaling hiervan vindt plaats door de beleidsafdeling die de benodigde capaciteit gevraagd heeft (flexibele schil). Verder verzorgen we vanaf eind 2019 schrijftrainingen voor beleidsmedewerkers. Deze trainingen wordt gegeven onder de vlag van de Waalwijk Academie in samenwerking met bureau Loo van Eck.

Online communicatie

In de uitvoering leggen we ook in 2020 meer accent op online communicatie. Ons uitgangspunt is digitaal, tenzij....

We zetten een online strategie op voor alle social media (Facebook, Whatapp, Instagram, Youtube, Twitter, Linkedin). We stellen een contentkalender op. We actualiseren de richtlijnen voor webcare en stellen richtlijnen op voor het gebruik van social media. We optimaliseren de inzet van de middelen. En proberen de beweging te maken van zenden naar meer interactie. Om in te kunnen spelen op gevoelens en emoties van buiten, nemen we actief deel aan gesprekken op social media. We monitoren (OBI), luisteren en reageren actief. We taggen berichten op onderwerp zodat we nog beter weten wat er buiten speelt en we daar nog beter op in kunnen spelen. We delen dit met onze beleidscollega's en bestuurders.

De website www.waalwijk.nl blijft ons belangrijkste dienstverleningskanaal. We blijven ook in 2020 doorontwikkelen en hanteren hierbij het toptakenprincipe.

Sociaal intranet vormt de basis van onze interne communicatie. Ook in 2020 gaan we via de Waalwijk Academie intern de boer op om de mogelijkheden en best practices van intranet zichtbaar te maken.

Vormgeving

Qua vormgeving hebben we de huisstijl van de gemeente Waalwijk doorontwikkeld. Deze is meer in lijn gebracht met de stijl die gekozen is voor de strategische visie Waalwijk 2025. Het kleurgebruik is frisser en eigentijdser en de op te stellen regels in het huisstijlhandboek geven wat meer ruimte. Op deze manier willen we voorkomen dat er een wildgroei ontstaat aan eigen identiteiten en labels.

Beeldbank

In 2019 hebben we een eigen beeldbank opgezet. Hieruit kunnen alle collega's die beeld nodig hebben putten met toestemming van Bureau Communicatie.

Wat mag het kosten?

Zoals eerder aangegeven leggen we ook in 2020 een groter accent op beleidscommunicatie. Daarvoor hebben we extra handjes en geld nodig. Inmiddels heeft Bureau Communicatie 4 fte ingehuurd op duurzaamheid, veiligheid, grote ruimtelijke en/of infrastructurele projecten en op GOWaalwijk.nl

Wat zijn de indicatoren?

Uit een interne klanttevredenheidsonderzoek naar de beschikbaarheid en kwaliteit van Bureau Communicatie onder collega's scoorden we een 7,4 in 2018. Komend jaar gaan we voor een 8.

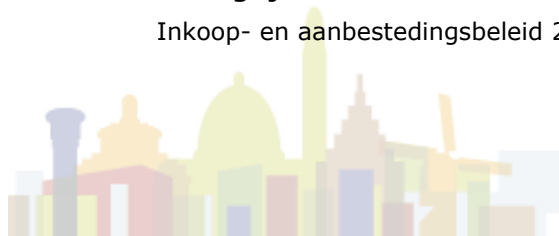
Inkoop

Ambitie

De gemeente Waalwijk voert een inkoop- en aanbestedingsbeleid waarbij het de relevante wet- en regelgeving naleeft en waarbij tegen zo laag mogelijke kosten kwalitatief hoogwaardige producten en diensten worden ingekocht.

Belangrijke kaders

Inkoop- en aanbestedingsbeleid 2016

Wat willen we bereiken?

De inkoopprocessen worden getoetst op de beoordelingscriteria prijs- kwaliteitsverhouding, duurzaam inkopen, innovatie, product-marktanalyse, onafhankelijkheid en keuze voor de ondernemersrelatie, ruimte geven voor lokale ondernemers en toepassen van social return.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Realisatie van circa 90 inkoop- en aanbestedingstrajecten, waarvan 60% Europees dan wel meervoudig ondershands wordt aanbesteed. Bij 40% van de aanbestedingen wordt gegund op basis van prijs-kwaliteitsverhouding en bij 60% van de trajecten worden lokale ondernemers uitgenodigd.
- Doorontwikkeling en professionalisering contractbeheer en contractmanagement binnen de inkoopfunctie
- Het E-aanbesteden verder uitrollen. Middels E-aanbesteden worden aanbestedingen volledig digitaal in de markt gezet en wordt het traject digitaal doorlopen.

Paragraaf Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regelingen

Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant

Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam)
3. Vestigingsplaats	Tilburg
4. Doelstelling en openbaar belang	De Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant is een samenwerkingsverband tussen 26 gemeenten (waaronder de gemeente Tilburg) en de hulpdiensten. Om de veiligheid in de regio Midden- en West-Brabant te vergroten en beter voorbereid te zijn op rampen en crises, bundelen de 26 gemeenten, de GHOR (Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen), de brandweer en de politie de krachten. Dit houdt in dat in de Veiligheidsregio MWB deze verschillende diensten en besturen intensief samenwerken op het gebied van crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweezorg, geneeskundige hulpverlening bij rampen en handhaving van openbare orde en veiligheid. Per 1 augustus 2010 heeft de overdracht van de lokale brandweer naar de Veiligheidsregio plaatsgevonden.
5. Relatie met programma	1. Veiligheid 1.1 Crisisbeheersing en brandweer
6. Deelnemende partijen	24 deelnemers, 1,1 miljoen inwoners, aandeel Waalwijk 4,3%. Altena, Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Halderberge, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Moerdijk, Oosterwijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Tilburg, Waalwijk, Woensdrecht en Zundert.
7. Bestuurlijk belang	DB: n.v.t. AB: Burgemeester Kleijngeld AB: plv. Wethouder Van den Hoven
8. Financieel	De kosten van de Veiligheidsregio worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage van Waalwijk voor 2020 is: €

belang	2.635.848.
9. Eigen vermogen	01-01-2020: € 15.653.000 prognose 31-12-2020: € 12.994.000 prognose
10. Vreemd vermogen	01-01-2020: € 41.118.000 prognose 31-12-2020: € 47.171.000 prognose
11. Financieel resultaat	2020: € 0,00 prognose
12. Risico's	In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten. Daarnaast blijft de gemeente verplicht voor het adequaat uitvoering geven aan de wettelijke taken.
13. Ontwikkelingen	<p>De Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB) heeft de ambitie om in de periode 2019-2023 een betrouwbare partner te zijn in veiligheid en veerkracht.</p> <p>Daartoe stelt zij zichzelf de volgende hoofddoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Haar advies is essentieel in de voorbereiding op rampen en crises en bij het signaleren en oplossen van veiligheidsvraagstukken; • Zij levert 24/7 adequate hulpverlening; • Zij is wendbaar in een continu veranderende maatschappij. <p>Om deze ambitie te bereiken wordt ingezet op drie pijlers:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het stimuleren van redzaamheid in de samenleving; • Het leveren van een bijdrage aan een veilige leefomgeving; • Het leveren van een hulpvaardige en slagvaardige inzet.

Regionale Omgevingsdienst Midden- en West Brabant (OMWB)

Regionale Omgevingsdienst Midden- en West Brabant (OMWB)	
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam)
3. Vestigingsplaats	Tilburg
4. Doelstelling en openbaar belang	De bestuurlijk juridische verankering van de OMWB is geborgd middels een gemeenschappelijke regeling. Doel is om een verdere verbetering tot stand te brengen in de dienstverlening bij de uitvoering van de vergunningverlening, toezicht- en handhavingstaken en in de kwaliteit en veiligheid van de werk- en leefomgeving op het gebied van milieu en asbest.
5. Relatie met programma	8. Ruimtelijke ontwikkeling, centrumontwikkeling en wonen 8.3 Wonen en bouwen
6. Deelnemende partijen	26 deelnemers, 1,1 miljoen inwoners, aandeel Waalwijk 4,3%. Altena, Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Halderberge, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Moerdijk, Oisterwijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Tilburg, Waalwijk, Woensdrecht, Zundert, Heusden en provincie Noord-Brabant.
7. Bestuurlijk belang	DB: geen vertegenwoordiging AB: Wethouder Daandels

	AB: plv. Burgemeester Kleijngeld
8. Financieel belang	De kosten van de OMWB worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage van Waalwijk voor 2020 is: €611.505.
9. Eigen vermogen	01-01-2020: € 1.838.000 prognose 31-12-2020: € 1.815.000 prognose
10. Vreemd vermogen	01-01-2020: € 4.058.000 prognose 31-12-2020: € 4.057.000 prognose
11. Financieel resultaat	2020: € 0,00 prognose
12. Risico's	In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten. Daarnaast blijft de gemeente verplicht voor het adequaat uitvoering geven aan de wettelijke taken.
13. Ontwikkelingen	Optimalisering bedrijfsvoering.

Streekarchief Langstraat Heusden Altena

Streekarchief Langstraat Heusden Altena	
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam)
3. Vestigingsplaats	Heusden
4. Doelstelling en openbaar belang	- De zorg voor het beheer van de overgebrachte archiefbescheiden; - Toezicht op het beheer van de niet-overgebrachte archiefbescheiden; - Het bevorderen van lokaal en streek historisch onderzoek/het optreden als historisch informatiecentrum voor de gemeente Waalwijk.
5. Relatie met programma	0. Bestuur en Ondersteuning 0.1 Bestuur
6. Deelnemende partijen	3 deelnemers, 145.000 inwoners, aandeel Waalwijk 32,6 %. Altena, Heusden en Waalwijk.
7. Bestuurlijk belang	DB: Wethouder Bakker AB: Wethouder Bakker AB: plv. Wethouder van den Hoven
8. Financieel belang	De kosten van het SALHA worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage van Waalwijk voor 2020 is: € 337.125+ € 13.626 (extra bijdrage) = € 350.751 .
9. Eigen vermogen	01-01-2020: € 183.253 prognose 31-12-2020: € 172.059 prognose
10. Vreemd	01-01-2020: € 0 prognose

vermogen	31-12-2020: € onbekend
11. Financieel resultaat	2020: € 0,00 prognose
12. Risico's	In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten. Daarnaast blijft de gemeente verplicht voor het adequaat uitvoering geven aan de wettelijke taken.
13. Ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> - Verdere versterking digitale dienstverlening en invulling geven aan de (soms) conflicterende eisen van nieuwe wetgeving op het gebied van privacy (AVG); - realiseren e-depot; - bijdragen aan de gemeentelijke/regionale hotspot monitor: - archieven en collecties op orde; - verdere efficiëntie van bedrijfsvoering; - aandacht voor erfgoed en cultuurhistorie. - volgen ontwikkelingen totstandkoming nieuwe archiefwet en inspelen op de eventuele wijzigingen (zoals vervroegde overbrenging)

GGD Hart voor Brabant

GGD Hart voor Brabant	
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (openbaar belang)
3. Vestigingsplaats	Tilburg
4. Doelstelling en openbaar belang	De GGD Hart voor Brabant is een gemeenschappelijke regeling van 25 Brabantse gemeenten met als doel een bijdrage te leveren aan de openbare gezondheidszorg, zoals voorgeschreven door de Wet publieke gezondheid. De GGD beschikt over een goede vermogenspositie.
5. Relatie met programma	7. Volksgezondheid en milieu 7.1 Volksgezondheid
6. Deelnemende partijen	25 deelnemers, 1 miljoen inwoners, aandeel Waalwijk 4,5%. Bernheze, Boekel, Boxmeer, Boxtel, Cuijk, Grave, Haaren, 's-Hertogenbosch, Landerd, Meijerijstad, Mill en Sint Hubert, Oss, Sint Anthonis, Sint Michielsgestel, Uden, Vught, Dongen, Gilze en Rijen, Goirle, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Oisterwijk, Tilburg, Waalwijk en Heusden.
7. Bestuurlijk belang	DB: n.v.t. AB: Wethouder Odabasi AB: plv. Wethouder Daandels
8. Financieel belang	De kosten van de GGD Hart voor Brabant worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage van Waalwijk voor 2020 is: € 1.604.029.
9. Eigen vermogen	01-01-2020: € 8.799.000 prognose 31-12-2020: € 7.349.000 prognose

10. Vreemd vermogen	01-01-2020 : € 0 prognose 31-12-2020: € 0 prognose
11. Financieel resultaat	2020: € 0,00 prognose
12. Risico's	In het geval van een faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten. Daarnaast blijft de gemeente verantwoordelijk voor het adequaat uitvoering geven aan de wettelijke taken.
13. Ontwikkelingen	De komende jaren blijven in het teken staan van verbinding tussen publieke gezondheid en het gemeentelijke sociale domein. Belangrijke ontwikkelingen zijn meer regie voor de inwoner en ondersteuning van kwetsbare inwoners.

Regionale ambulance-voorziening Brabant Midden-West-Noord

Regionale Ambulance-voorziening Brabant Midden-West-Noord	
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam)
3. Vestigingsplaats	Den Bosch
4. Doelstelling en openbaar belang	De Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West Noord (RAV Brabant Midden-West-Noord) is een gemeenschappelijke regeling van 42 Brabantse gemeenten met als doel het verlenen van ambulancezorg. Vanaf 2012 leveren de gemeenten die deelnemen aan de gemeenschappelijke regeling geen bijdrage meer.
5. Relatie met programma	7. Volksgezondheid en milieu 7.1 Volksgezondheid
6. Deelnemende partijen	42 deelnemers, 1,7 miljoen inwoners, aandeel Waalwijk 2,7 % Altena, Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Bernheze, Boekel, Boxmeer, Boxtel, Breda, Cuijk, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Grave, Haaren, Halderberge, 's-Hertogenbosch, Heusden, Hilvarenbeek, Landerd, Loon op Zand, Mill en Sint Hubert, Meierijstad, Moerdijk, Oisterwijk, Oosterhout, Oss, Roosendaal, Rucphen, Sint Anthonis, Sint-Michielsgestel, Steenbergen, Tilburg, Uden, Veghel, Vught, Waalwijk, Woensdrecht en Zundert.
7. Bestuurlijk belang	DB: n.v.t. AB: Wethouder Odabasi AB: plv. Wethouder Daandels
8. Financieel belang	De kosten van de RAV worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage van Waalwijk voor 2020 is: € 0.00.
9. Eigen vermogen	01-01-2020: € 14.010.000 prognose 31-12-2020: € 13.971.000 prognose
10. Vreemd vermogen	01-01-2020: € 22.567.000 prognose 31-12-2020: € 12.400.000 prognose
11. Financieel resultaat	2020: € 0,00 prognose
12. Risico's	In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten. Daarnaast blijft de gemeente verplicht voor het adequaat uitvoering geven aan de wettelijke taken.

13. Ontwikkelingen	Geen.
--------------------	-------

Baanbrekers

Baanbrekers	
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam)
3. Vestigingsplaats	Zanddonkweg 14, 5144 NX Waalwijk
4. Doelstelling en openbaar belang	Baanbrekers is ontstaan op 1 januari 2013 uit de fusie van de sociale werkvoorziening (WML) en de sociale dienst (ISD). Baanbrekers voert de Participatiewet voor de Langstraat-gemeenten uit. Dit komt neer op: het verstrekken van bijstandsuitkeringen, re-integratieactiviteiten en het aanbieden van beschutte werkgelegenheid.
	6. Sociaal domein 6.5 Arbeidsparticipatie
6. Deelnemende partijen	De deelnemende gemeenten zijn: Heusden, Loon op Zand en Waalwijk. Het aandeel van Waalwijk is 41,71%.
7. Bestuurlijk belang	DB: wethouder Bakker (plv. wethouder Odabasi) AB: wethouders Bakker en Van den Hoven (plv. wethouder Daandels), raadsleden Van Hamond en Van Tuyl.
8. Financieel belang	De kosten van Baanbrekers worden gedragen door de deelnemende gemeenten: De bijdrage van Waalwijk voor 2020 is: € 3.066.000.
9. Eigen vermogen	01-01-2020: € 5.659.000 prognose 31-12-2020: € 4.168.000 prognose
10. Vreemd vermogen	01-01-2020: € 6.272.000 prognose 31-12-2020: € 7.167.000 prognose
11. Financieel resultaat	2020: € 0,00 prognose
12. Risico's	In het geval van tekorten, faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de risico's.
	Eind 2018 heeft het bestuur het koersdocument 'Baanbrekers 2.0' vastgesteld. Met dit plan is de koers van de organisatie opnieuw vastgesteld: Baanbrekers richt zich op de ondersteuning van bijstandsgerechtigden die in staat zijn om te werken. De gemeente ondersteunt inwoners met een bijstandsuitkering die geen kansen hebben op werk.
13. Ontwikkelingen	De komende periode zal de financieringssystematiek van Baanbrekers veranderen. Nu nog betalen gemeenten een aantal geormerkte rijksbijdragen door aan Baanbrekers. Vanaf 2019 verschuiven die aparte bijdragen naar de algemene uitkering (gemeentefonds). Nieuwe afspraken hiervoor werken we uit. Dit vraagt ook om aanpassing van de tekst van de Gemeenschappelijke Regeling. In 2019 pakken we dit op.

Hart van Brabant / Midpoint

ROM/Hart van Brabant/Midpoint
----

2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam)
3. Vestigingsplaats	Tilburg
4. Doelstelling en openbaar belang	<p>Het vorm geven van regionale samenwerking op beleidsmatig en strategisch gebied tussen de negen deelnemende gemeenten in Midden-Brabant. Op basis van de Strategische Meerjaren Agenda werken we in de regio aan drie programmalijnen: (1) Mens & Samenleving, (2) Leefomgeving & Milieu en (3) Economie, Recreatie & Toerisme. De brede economische agenda is belegd bij Midpoint, een triple helix organisatie.</p> <p>De Regio Hart van Brabant is een samenwerkingsverband met als doel om vanuit het beginsel van autonomie van het lokale bestuur:</p> <ul style="list-style-type: none"> - een overlegstructuur in te stellen en in stand te houden, die dient om de samenwerking tussen de deelnemende gemeenten vorm te geven; - rechtens verantwoording af te kunnen leggen over de besteding van (subsidie)gelden die door andere overheden, instellingen en/of bedrijven met het oog op die samenwerking worden toegekend'; - samen te werken om regionale opgaven te identificeren en op basis daarvan gezamenlijke projecten te definiëren, te initiëren en uit te voeren.
5. Relatie met programma	0. Bestuur en Ondersteuning 0.1 Bestuur
6. Deelnemende partijen	<p>9 deelnemers, 440.000 inwoners, aandeel Waalwijk 10,7%.</p> <p>Dongen, Gilze en Rijen, Goirle, Heusden, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Oisterwijk, Tilburg en Waalwijk.</p>
7. Bestuurlijk belang	<p>DB: Burgemeester Kleijngeld</p> <p>AB: Burgemeester Kleijngeld</p> <p>AB: plv. Wethouder van den Hoven</p>
8. Financieel belang	De kosten van ROM/Hart van Brabant worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage van Waalwijk voor 2018 is: € 204.123 prognose
9. Eigen vermogen	<p>01-01-2020: € 56.436 prognose</p> <p>31-12-2020: € 172.970 prognose</p>
10. Vreemd vermogen	<p>01-01-2020: € 17.688.604 prognose</p> <p>31-12-2020: € 11.556.000 prognose</p>
11. Financieel resultaat	2020: € 0,00 prognose
12. Risico's	In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten. Daarnaast blijft de gemeente verplicht voor het adequaat uitvoering geven aan de wettelijke taken.

13. Ontwikkelingen	- In het najaar van 2019 start de regio een Governance-traject, dit naar aanleiding van de nieuwe Strategische Meerjaren Agenda. Het gaat daarbij o.a. om formele en informele samenwerking tussen de 9 gemeenten, de samenwerking met andere bestuurlijke regio's en de samenwerking met bedrijven en onderwijsinstellingen (triple-helix).
-----------------------	--

Vennootschappen en Coöporaties

BNG (Bank Nederlandse Gemeenten)

BNG (Bank Nederlandse Gemeenten)	
2. Rechtsvorm	NV
3. Vestigingsplaats	Den Haag
4. Doelstelling en openbaar belang	BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang.
5. Relatie met programma	0. Bestuur en Ondersteuning 0.5 Treasury
6. Deelnemende partijen	De Rijksoverheid (50% van de aandelen) en alle Nederlandse provincies, waterschappen en gemeenten zijn wettelijk verplicht om bij de BNG een bankrekening aan te houden. Alle verrekeningen met het Rijk vinden via de BNG plaats.
7. Bestuurlijk belang	Vertegenwoordiging door burgemeester Kleijngeld. Wethouder van den Hoven (machtiging burgemeester) neemt deel aan aandeelhoudersvergadering.
8. Financieel belang	29.133 aandelen á € 2,50: € 72.832,50. Dividend 2020: nog niet bekend.
9. Eigen vermogen	01-01-2020: € miljoen 31-12-2020: € miljoen prognose
10. Vreemd vermogen	31-12-2020: € miljoen 31-12-2018: € miljoen prognose
11. Financieel resultaat	2020: € onbekend
12. Risico's	M.b.t. de kredietwaardigheid heeft de BNG een (AAA) rating.
13. Ontwikkelingen	In 2019 heeft de Algemene Ledenvergadering naar aanleiding van de jaarrekening 2018 besloten de dividenduitkering te verhogen van 37,5% naar 50% van de nettowinst. Dit heeft geleid tot een dividenduitkering van € 2,85 per aandeel over het jaar 2018.

Parkmanagement

Parkmanagement
----

2. Rechtsvorm	BV (gemeente Waalwijk 100% van de aandelen)
3. Vestigingsplaats	Waalwijk
4. Doelstelling en openbaar belang	<p>Parkmanagement is een besloten vennootschap die als hoofdactiviteit het beheer, onderhoud en de beveiliging op Haven 1 t/m 6 en Haven Zeven uitvoert.</p> <p>Parkmanagement is voor een deel gefinancierd door de gemeente Waalwijk. De gemeente betaalt een in de begroting geraamde jaarlijkse vergoeding aan Parkmanagement voor het groen- en grijsonderhoud van de openbare ruimte op de bedrijventerreinen Haven 1 t/m 6 en Haven Zeven.</p>
5. Relatie met programma	<p>3. Economie 3.1 Economische ontwikkeling</p> <p>5. Sport, cultuur, recreatie 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie</p>
6. Deelnemende partijen	Gemeente Waalwijk. 1 deelnemer, 47.920 inwoners, aandeel Waalwijk 100%
7. Bestuurlijk belang	<p>Voorzitter AvA is tevens voorzitter RvC: Wim Naber</p> <p>Leden AvA:</p> <p>Burgemeester Kleijngeld, Wethouder van den Hoven, Wethouder Bakker, Wethouder Odabasi en Wethouder Daandels.</p> <p>Leden RvC:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voorzitter: Wim Naber • Commissaris: Robert van der Gouw • Commissaris: Johan Timmermans <p>Directeur: Jan van Roessel (a.i.)</p>
8. Financieel belang	De gemeente Waalwijk is 100% eigenaar van Parkmanagement.
9. Eigen vermogen	<p>01-01-2020: € 4.725.661 prognose</p> <p>31-12-2020: € onbekend</p>
10. Vreemd vermogen	<p>01-01-2020: € 878.540 prognose</p> <p>31-12-2020: € onbekend</p>
11. Financieel resultaat	2020: € begroting 2020 is nog niet beschikbaar.
12. Risico's	De risico's zijn minimaal. Risicovolle deelnemingen zijn verkocht / afgestoten.
13. Ontwikkelingen	Momenteel wordt onderzocht op welke wijze de verkoopopbrengst van Parkned maximaal kan renderen t.b.v. de dekking van de exploitatielasten van Parkmanagement. Verder wordt Parkmanagement ingevoerd op Haven Acht. Hierover moeten nadere afspraken worden gemaakt met de gemeente.

Claim Staat Vennootschap Amsterdam B.V.

Claim Staat Vennootschap Amsterdam B.V.	
2. Rechtsvorm	B.V.
3. Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
4. Doelstelling en openbaar belang	De primaire taak van de vennootschap is het voeren van een schadevergoedingsprocedure (op grond van invoering Wet Onafhankelijk Netbeheer 'Splitsingswet') tegen de Staat der Nederlanden namens de oude aandeelhouders van Essent.
5. Relatie met programma	0. Bestuur en Ondersteuning 0.5 Treasury
6. Deelnemende partijen	<p>Provincies:</p> <p>Groningen: 6,01%, Drenthe: 2,3%, Flevoland: 0,02%, Overijssel: 18,71%, Noord-Brabant: 30,83%, Limburg: 16,13%</p> <p>Gemeenten:</p> <p>Groningen: 3,87%, Friesland: 0,04%, Drenthe: 2,41%, Flevoland: 0,04%, Overijssel: 2,27%, Noord-Brabant: 7,57%, Limburg: 9,47%</p>
7. Bestuurlijk belang	<p>Aandeelhouder</p> <p>Vertegenwoordiging door Burgemeester Kleijngeld. Wethouder van van den Hoven (machtiging burgemeester) neemt deel aan aandeelhoudersvergadering.</p>
8. Financieel belang	
9. Eigen vermogen	<p>01-01-2020: € 530.000,=</p> <p>31-12-2020: € 0,00</p>
10. Vreemd vermogen	<p>01-01-2020: € 0,00</p> <p>31-12-2020: € 0,00</p>
11. Financieel resultaat	2020: € 0,00
12. Risico's	<p>Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de Verkopende Aandeelhouders zijn afgegeven en tot het maximale bedrag van € 13,5 mln. op de escrow-rekening.</p> <p>Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelen kapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.</p>
13. Ontwikkelingen	<p>De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat claims (die door Waterland tot 5 jaar na completion (mei 2019) kunnen worden ingediend) worden afgewikkeld. De verwachting is dat de vennootschap in 2019 of begin 2020 zal kunnen worden ontbonden.</p> <p>Conform de koopovereenkomst zal de escrow-rekening tot 5 jaar na completion blijven staan voor de afwikkeling van potentiële claims van Waterland.</p>

Enexis Holding N.V.

Vordering op Enexis Holding B.V.	
----------------------------------	--

2. Rechtsvorm	B.V.
3. Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
4. Doelstelling en openbaar belang	Het in stand houden van netwerken voor de levering van energie. Het gas- en elektriciteitsnetwerk van Essent is ondergebracht in Enexis Holding N.V. ('splitsingswet') en is in 2009 niet betrokken in de verkoop aan RWE, omdat aandelen in handen moeten blijven van overheidslichamen.
5. Relatie met programma	0. Bestuur en Ondersteuning 0.5 Treasury
6. Deelnemende partijen	22 aandeelhouders
7. Bestuurlijk belang	Aandeelhouder Vertegenwoordiging door Burgemeester Kleijngeld. Wethouder van van den Hoven (machtiging burgemeester) neemt deel aan aandeelhoudersvergadering.
8. Financieel belang	344 aandelen is 1,7%
9. Eigen vermogen	01-01-2020: € 0.00 31-12-2020: € 0,00
10. Vreemd vermogen	01-01-2020: € 0,00 31-12-2020: € 0,00
11. Financieel resultaat	2020: € 0,00
12. Risico's	Enexis is financieel gezond. Enexis heeft de Standard & Poor's (S&P) rating A+ (Stable outlook) en bij Moody's Aa3 (stable outlook).
13. Ontwikkelingen	Toezicht van de Energiekamer is zeer stringent, zo moet de solvabiliteitsratio 40% zijn en het risico is daarom zeer klein. Enexis keert een vrijwel constant dividend uit. De vennootschap zal eind 2019/begin 2020 kunnen worden ontbonden na de aflossing van de 4e Tranche op 30 september 2019.

Brabant Water N.V.

Brabant Water N.V.	
2. Rechtsvorm	N.V.
3. Vestigingsplaats	Hoofdkantoor 's-Hertogenbosch
4. Doelstelling en openbaar belang	Brabant Water wint, zuivert, transporteert en levert drink- en industriewater van hoge kwaliteit vanuit 33 waterproductiebedrijven aan ruim 2,4 miljoen inwoners en bedrijven in Noord-Brabant. Daarnaast levert het bedrijf water op maat en watergerelateerde producten en diensten in de gebonden en vrije markt. De omzet bedraagt € 170 miljoen.
5. Relatie met programma	0. Bestuur en Ondersteuning 0.5 Treasury
6. Deelnemende	De aandelen zijn in handen van de Provincie Noord-Brabant (31,6%) en van 60 gemeenten in het voorzieningsgebied van

partijen	Brabant Water.
7. Bestuurlijk belang	Aandeelhouder. Vertegenwoordiging door burgemeester Kleijngeld. Wethouder van den Hoven (machtiging burgemeester) neemt deel aan de aandeelhoudersvergadering.
8. Financieel belang	
9. Eigen vermogen	01-01-2020: € 609 miljoen prognose 31-12-2020: € onbekend
10. Vreemd vermogen	01-01-2020: € 400 miljoen prognose 31-12-2020: € onbekend
11. Financieel resultaat	2020: € nog niet bekend
12. Risico's	In 2011 is nieuw financieel beleid ontwikkeld. Of de onderneming over kan gaan tot het uitkeren van dividend is mede afhankelijk van een rechterlijke uitspraak over de overnameprijs van de Tilburgse Waterleidingmaatschappij. De schadeloosstelling aan N.V. TWM vormt voor Brabant Water een financieel risico
13. Ontwikkelingen	

Vordering op Enexis B.V.

Vordering op Enexis B.V.	
2. Rechtsvorm	B.V.
3. Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
4. Doelstelling en openbaar belang	De aandeelhouders van Enexis Holding N.V. hebben in 2009 aan Enexis Holding N.V. in 4 tranches een bruglening verstrekt van in totaal € 1,8 mld. Begin 2012 is hier inmiddels € 450 miljoen op afgelost. Deze vennootschap is in het leven geroepen om de bruglening te beheren.
5. Relatie met programma	0. Bestuur en Ondersteuning 0.5 Treasury
6. Deelnemende partijen	Provincies: Groningen: 6,01%, Drenthe: 2,3%, Flevoland: 0,02%, Overijssel: 18,71%, Noord-Brabant: 30,83%, Limburg: 16,13% Gemeenten: Groningen: 3,87%, Friesland: 0,04%, Drenthe: 2,41%, Flevoland: 0,04%, Overijssel: 2,27%, Noord-Brabant: 7,57%, Limburg: 9,47%
7. Bestuurlijk belang	Aandeelhouder Vertegenwoordiging door Burgemeester Kleijngeld. Wethouder van van den Hoven (machtiging burgemeester) neemt deel aan aandeelhoudersvergadering.
8. Financieel belang	

9. Eigen vermogen	01-01-2020: € 0,00 31-12-2020: € 0,00
10. Vreemd vermogen	01-01-2020: € 0,00 31-12-2020: € 0,00
11. Financieel resultaat	2020: € 0,00
12. Risico's	De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's op Enexis voor de niet –tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaal bedrag € 20.000), art 2.:81 BW.
13. Ontwikkelingen	Eind 2016 resteert nog de lening van de 4e tranche. De 4e tranche mag niet vervroegd worden afgelost. Afhankelijk van het resultaat van een aantal financiële ratio's zou de 4e tranche eventueel geconverteerd kunnen worden in eigen vermogen. De vennootschap zal eind 2019/begin 2020 kunnen worden ontbonden na de aflossing van de 4e Tranche op 30 september 2019.

CBL Vennootschap B.V.

CBL Vennootschap B.V.	
2. Rechtsvorm	B.V.
3. Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
4. Doelstelling en openbaar belang	De vennootschap vertegenwoordigt sinds 2009 de verkopende aandeelhouders van Essent, naast RWE, Enexis en Essent in de afwikkeling van Cross Border Leases aangelegenheden.
5. Relatie met programma	0. Bestuur en Ondersteuning 0.5 Treasury
6. Deelnemende partijen	Provincies: Groningen: 6,01%, Drenthe: 2,3%, Flevoland: 0,02%, Overijssel: 18,71%, Noord-Brabant: 30,83%, Limburg: 16,13% Gemeenten: Groningen: 3,87%, Friesland: 0,04% ,Drenthe: 2,41%, Flevoland: 0,04%, Overijssel: 2,27%, Noord-Brabant: 7,57%, Limburg: 9,47%
7. Bestuurlijk belang	Aandeelhouder Vertegenwoordiging door Burgemeester Kleijngeld. Wethouder van van den Hoven (machtiging burgemeester) neemt deel aan aandeelhoudersvergadering.
8. Financieel belang	
9. Eigen vermogen	01-01-2020: € 90.000,= 31-12-2020: € 0,00

10. Vreemd vermogen	01-01-2020: € 0,00 31-12-2020: € 0,00
11. Financieel resultaat	2020: € 0,00
12. Risico's	<p>Met de voortijdige beëindiging van alle CBL-contracten is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de Verkopende Aandeelhouders ter hoogte van het bedrag in het CBL Escrow Fonds (\$ 19,7 mln.).</p> <p>Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de Verkopende Aandeel-houders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennoot-schap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.</p>
13. Ontwikkelingen	<p>Het initieel vermogen in het CBL Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, \$ 275 mln.</p> <p>Eind juni 2011 zijn de laatste CBL-overeenkomsten vervroegd beëindigd. Na aftrek van het bedrag dat nodig was voor deze beëindigingen van de CBL's resteert er nog een bedrag van afgerond \$ 19,7 mln.</p> <p>Naar verwachting zal op dit bedrag in 2016 een bedrag benodigd zijn voor advies- en andere afwikkelingskosten. De advies- en andere afwikkelingskosten worden ingeschat op ongeveer \$ 700.000.</p> <p>Dit betekent dat naar verwachting een restantbedrag van ongeveer \$ 19 mln. Uiteindelijk in de verhouding 50-50 zal kunnen worden uitbetaald aan de Verkopende Aandeelhouders en RWE en dat het fonds daarna geliquideerd kan worden.</p> <p>De verwachting is dat de vennootschap in 2019 of begin 2020 zal kunnen worden ontbonden en/of zal kunnen fuseren met één van de andere vennootschappen die bij de verkoop van Essent zijn opgericht.</p>

Verkoop Vennootschap B.V.

Verkoop Vennootschap B.V.	
2. Rechtsvorm	B.V.
3. Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
4. Doelstelling en openbaar belang	Deze vennootschap is in 2009 in het leven geroepen voor een efficiënte afwikkeling van de rechten en verplichtingen van de verkopende aandeelhouders van Essent.
5. Relatie met programma	0. Bestuur en Ondersteuning 0.5 Treasury
6. Deelnemende partijen	<p>Provincies:</p> <p>Groningen: 6,01%, Drenthe: 2,3%, Flevoland: 0,02%, Overijssel: 18,71%, Noord-Brabant: 30,83%, Limburg: 16,13%</p> <p>Gemeenten:</p> <p>Groningen: 3,87%, Friesland: 0,04%, Drenthe: 2,41%, Flevoland: 0,04%, Overijssel: 2,27%, Noord-Brabant: 7,57%, Limburg: 9,47%</p>
7. Bestuurlijk belang	<p>Aandeelhouder</p> <p>Vertegenwoordiging door Burgemeester Kleijngeld. Wethouder van van den Hoven (machtiging burgemeester) neemt deel aan aandeelhoudersvergadering.</p>

8. Financieel belang	
9. Eigen vermogen	01-01-2020: € 5.000,00 31-12-2020: € 0,00
10. Vreemd vermogen	01-01-2020: € 0,00 31-12-2020: € 0,00
11. Financieel resultaat	2020: € 0,00
12. Risico's	Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van RWE als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven en tot het maximale bedrag van € 113 miljoen dat nu nog in het General Escrow Fonds resteert. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.
13. Ontwikkelingen	De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat claims (die door RWE tot uiterlijk 30 september 2015 konden worden ingediend) worden afgewikkeld. Eind juni 2016 zijn RWE en Verkoop Vennootschap B.V. tot een compromis gekomen voor de afwikkeling van alle (fiscale) claims, te weten EUR 29.768.308. Het restbedrag in het General Escrow Fonds van EUR 83.090.962,93 is door JP Morgan uitbetaald aan Verkoop Vennootschap B.V. Het restantbedrag afgerond € 83.090.962,93 is door JP Morgan uitbetaald aan de vennootschap. Op het moment vindt doorbetaling plaats aan de aandeelhouders naar rato van hun belang in Verkoop Vennootschap B.V. De verwachting is dat de vennootschap in 2019 of begin 2020 zal kunnen worden ontbonden en/of zal kunnen fuseren met één van de andere vennootschappen die bij de verkoop van Essent zijn opgericht.

Publiek Belang Elektriciteits productie B.V.

Publiek Belang Elektriciteits productie B.V.	
2. Rechtsvorm	B.V.
3. Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
4. Doelstelling en openbaar belang	Essent had een belang van 50% in de kerncentrale in Borssele (EPZ). Delta, met ook een belang van 50%, heeft de verkoop vooralsnog via een juridische procedure tegengehouden. Daarop is het belang door de verkopende aandeelhouders van Essent in een aparte vennootschap ondergebracht.
5. Relatie met programma	0. Bestuur en Ondersteuning 0.5 Treasury
6. Deelnemende partijen	Provincies: Groningen: 6,01%, Drenthe: 2,3%, Flevoland: 0,02%, Overijssel: 18,71%, Noord-Brabant: 30,83%, Limburg: 16,13% Gemeenten: Groningen: 3,87%, Friesland: 0,04%, Drenthe: 2,41%, Flevoland: 0,04%, Overijssel: 2,27%, Noord-Brabant: 7,57%, Limburg: 9,47%

7. Bestuurlijk belang	Aandeelhouder Vertegenwoordiging door Burgemeester Kleijngeld. Wethouder van van den Hoven (machtiging burgemeester) neemt deel aan aandeelhoudersvergadering.
8. Financieel belang	
9. Eigen vermogen	01-01-2020: € 1.595.000,= 31-12-2020: € 0,00
10. Vreemd vermogen	01-01-2020: € 0,00 31-12-2020: € 0,00
11. Financieel resultaat	2020: € 0,00
12. Risico's	Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 1.496.822) (art 2.:81 BW).
13. Ontwikkelingen	Binnen PBE is nog vanaf medio 2012 een bedrag van € 1,6 mln.(merendeel aandelenkapitaal) achter gebleven om mogelijke zaken die uit de verkoop voortkomen af te wikkelen. Conform de koopovereenkomst kon RWE tot uiterlijk 30 september 2015 potentiële claims indienen ten laste van het General Escrow Fonds (zie Verkoop Vennootschap B.V.). RWE had op 30 september 2015 geen potentiële claims ingediend m.b.t. verkoop van het 50% belang in EPZ. De vennootschap zal in 2019 worden geliquideerd. De verwachting is dat de vennootschap in 2019 of begin 2020 zal kunnen worden ontbonden en/of zal kunnen fuseren met één van de andere vennootschappen die bij de verkoop van Essent zijn opgericht.

Stichtingen en Verenigingen

Stichtingen en Verenigingen

Niet van toepassing.

Overige verbonden partijen

Overige verbonden partijen

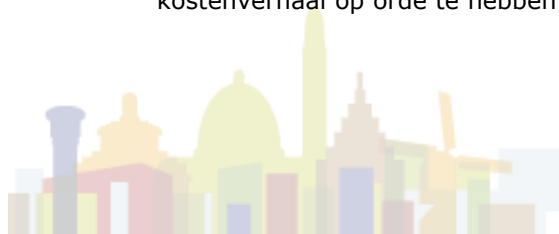
Niet van toepassing.

Paragraaf Grondbeleid

Paragraaf Grondbeleid

Algemeen

Een belangrijke taak van de gemeente als lokale overheid is de ruimtelijke ordening van het grondgebied van de gemeente. Daartoe beschikt de gemeente over de Wet ruimtelijke ordening, inclusief de Grondexploitatiewet en in het bijzonder over het bestemmingsplan of een projectafwijkingbesluit. Om tot uitvoering te komen van het bestemmingsplan is het noodzakelijk om, aanvullend op het bestemmingsplan, over grondeigendommen te beschikken dan wel het kostenverhaal op orde te hebben indien particuliere eigenaren zelf willen ontwikkelen.

Wat zijn de doelstellingen voor de komende jaren?

Het voeren van het grondbeleid is geen doel op zich, maar een middel om maatschappelijke doelstellingen en ambities te realiseren. De doelstelling is dan ook om door middel van het voeren van het grondbeleid maatschappelijke doelstellingen en ambities te realiseren.

Hoe gaan we die doelstellingen bereiken?

Door middel van het grondbeleid kan de gemeente haar invloed uitoefenen op de wijze waarop de grond wordt gebruikt. Sturing van het grondgebruik door middel van het grondbeleid is wenselijk omdat het kan bijdragen aan de realisering van (publieke) doelstellingen op het gebied van volkshuisvesting, infrastructuur, werkgelegenheid, milieu, financiën etc.

Als gevolg van de maatschappelijke, economische en juridische ontwikkelingen én de verplichting vanuit de financiële verordening is het grondbeleid tegen het licht gehouden. Gevolg hiervan is, is dat in 2019 een nieuwe Nota Grondbeleid is opgesteld en is vastgesteld. Met deze Nota Grondbeleid is een basis gelegd voor een transparante en eenduidige werkwijze bij de uitvoering van het grondbeleid van de gemeente Waalwijk. De Raad heeft door vaststelling van de nota de kaders waarbinnen het College het grondbeleid kan uitvoeren, vastgesteld.

Keuzesoorten grondbeleid

De twee uiterste vormen van grondbeleid zijn (pro)actief grondbeleid en faciliterend (passief) grondbeleid. Beide vormen kennen hun voor- en nadelen. Hetgeen als een voordeel voor actief grondbeleid geldt, zal in algemene zin als een nadeel voor faciliterend grondbeleid kunnen worden aangemerkt. Ook is het mogelijk om voor een tussenvorm te kiezen, namelijk de samenwerking tussen de gemeente en private partijen.

Actief grondbeleid

Indien de gemeente een actief grondbeleid voert, kan zij zo maximaal mogelijk sturing geven aan onder meer ruimtelijke, economische en natuurontwikkelingen. Dit betekent dat de gemeente zelf de gronden in eigendom verwerft, tijdelijk beheert, bouwrijp maakt en vervolgens verkoopt. Een actief grondbeleid geeft de gemeente meer mogelijkheden tot sturing dan een passief of wel een faciliterend grondbeleid waarbij de sturing over het algemeen beperkt blijft tot het faciliteren middels het publiekrechtelijk instrumentarium. De rol van de gemeente beperkt zich in geval van een faciliterend grondbeleid tot een voorwaardenscheppende en toezichthoudende. Bij een actief grondbeleid gaat het initiatief van de gemeente uit en kan de gemeente naast publiekrechtelijke eisen ook in privaatrechtelijke zin eisen stellen.

Passief (faciliterend) grondbeleid

Bij een faciliterend grondbeleid heeft de gemeente een voorwaardenscheppende rol bij de voorgestane ontwikkeling. Op grond van de Wet ruimtelijke ordening maakt de gemeente bestemmingsplannen, past deze aan en neemt projectbesluiten waarmee ontwikkelingen worden toegelaten en sturing plaats vindt binnen het plangebied. Wanneer gekozen wordt voor een faciliterend grondbeleid laat de gemeente de aankoop en exploitatie volledig over aan de private partijen. Tevens is het mogelijk dat de gemeente het initiatief tot bepaalde ontwikkelingen stimuleert, maar er zelf niet actief deel aan neemt. In dergelijke gevallen worden de kaders

geschapen voor de activiteiten van de private partijen. Hierbij valt te denken aan het opstellen/wijzigen van bestemmingsplannen, het vervaardigen van besluiten tot het verlenen van vrijstelling van een bestemmingsplan, de aanleg van voorzieningen van openbaar nut en voorbereiding, advies en toezicht. De daarmee gepaard gaande kosten worden via overeenkomst ten laste gebracht van de private partij.

Het kostenverhaal is gewaarborgd door toepassing te geven aan de mogelijkheden die de Grondexploitatiewet biedt. Naast het private traject van de anterieure en de posterieure overeenkomsten met initiatiefnemers geldt het publieke spoor van kostenverhaal via de bouwvergunning als een soort vangnet om kosten te verhalen.

Samenwerkingsvormen

Bouwclaimmodel

Deze bijzondere vorm van een actief grondbeleid wordt veelal gekozen als marktpartijen grondposities hebben in het plangebied. In het bouwclaimmodel verkopen de marktpartijen hun grond aan de gemeente onder de voorwaarde dat zij bij de gronduitgifte een aantal bouwrijpe kavels kunnen afnemen tegen normale exploitatieprijzen, waarmee zij hun bouwrechten veilig stellen. Evenals bij het zuiver actieve grondbeleid voert de gemeente een eigen grondexploitatie en draagt zij zorg voor het bouw- en woonrijp maken van het gebied. De marktpartijen nemen, net als bij het zuiver actieve grondbeleid, de realisatie van het vastgoed voor hun rekening.

PPS

De gemeente kan ook besluiten om in samenwerking met private partijen over te gaan tot exploitatie van grond en/of het realiseren van vastgoed. Dergelijke Publiek Private Samenwerking (PPS) kent meerdere verschijningsvormen.

De samenwerking kan plaatsvinden op basis van een samenwerkingscontract of door de oprichting van een gezamenlijke rechtspersoon.

Bij de vorming van een gezamenlijke entiteit brengen de betrokken partijen veelal de in bezit zijnde gronden gelegen binnen het plangebied in. Deze entiteit verwerft de overige benodigde gronden, maakt de gronden bouw- en woonrijp en geeft deze weer uit of zorgt voor de daadwerkelijke realisatie van vastgoed. De partners binnen een entiteit kunnen op basis van de aandelenverhoudingen aanspraak maken op de uiteindelijk gerealiseerde waardeontwikkeling.

Vaak zijn de feitelijke eigendomsverhoudingen, de beschikbaarheid van specifieke deskundigheid, het verdelen van de risico's en de wens om de regie over de ontwikkeling te voeren van begin tot het eind, de motieven voor deze vorm van grondbeleid.

Keuze vorm van grondbeleid en de rol van het college daarin

Voor de gemeente Waalwijk zijn alle vormen van grondbeleid (actief, passief of een mengvorm) in principe aanvaardbaar omdat ze allemaal kunnen bijdragen aan het algemeen belang. De feitelijke keuze voor een specifieke vorm van grondbeleid is afhankelijk van de situatie. Het primaire doel van de gemeente bij een ontwikkeling is om hiermee in maatschappelijke zin iets toe te voegen. Het maatschappelijke rendement van een ontwikkeling speelt daarmee ook een grote rol in de

keuze van het grondbeleid van de gemeente. Naast het maatschappelijke rendement wordt ook gekeken naar het financiële rendement van de ontwikkeling.

Van een actief grondbeleid kan worden afgezien als sprake is van een te verwachten negatief exploitatieresultaat ten gevolge van bijvoorbeeld hoge verwervingskosten, hoge sloop- en saneringskosten en/of er sprake is van planologische risico's. Het maatschappelijk belang kan echter dusdanig groot zijn dat een te verwachten negatief exploitatieresultaat wordt geaccepteerd om het te realiseren doel te bereiken.

Op basis van analyses met betrekking tot het maatschappelijke en financiële rendement wordt bepaald welke vorm van grondbeleid wenselijk is. De keuze wordt vastgelegd in de paragraaf 'financieel-economische uitvoerbaarheid' van het bestemmingsplan. Dit bestemmingsplan wordt ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd.

Wat mag het kosten?

Actualisatie kostprijsberekeningen

Door het Team REW worden jaarlijks, onder verantwoordelijkheid van de manager van het team REW, alle kostprijsberekeningen (grondexploitaties) geactualiseerd. Deze actualisatie vindt plaats op een zodanig tijdstip dat de hieruit voortkomende gevolgen in de jaarrekening van het voorafgaand jaar verwerkt kunnen worden. De geactualiseerde kostprijscalculaties zullen in de vorm van een nota grondexploitatie aan de raad worden voorgelegd, gelijktijdig met de behandeling van de jaarrekening van het desbetreffende jaar.

Het nemen van gerealiseerde winsten

Indien in het kader van de jaarlijkse actualisatie van de kostprijsberekeningen winsten per ultimo looptijd van een complex worden geprognosticeerd, dan zal deze winst worden afgeroomd. Met ingang van 2017 is de regelgeving vanuit BBV (Beheer, Begroting en Verantwoording) dwingend gewijzigd inzake de winstneming bij een actief grondbeleid. Deze winstneming dient voortaan plaats te vinden middels de zogenaamde POC-methode (Percentage Of Completion).

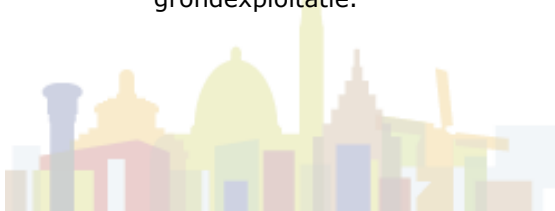
Treffen voorzieningen voor te verwachten verliezen

Indien in het kader van de jaarlijkse actualisatie van de kostprijsberekeningen blijkt dat verliezen per einde looptijd van een complex onafwendbaar zijn, dient per direct, ter grootte van dat verlies op eindwaarde, een voorziening te worden getroffen ten laste van de Reserve Grondexploitatie.

Reserve Grondexploitatie

Binnen het grondbedrijf is een 'algemene' of 'vrije' reserve gevormd om de genoemde algemene risico's op te vangen. Voeding van deze reserve geschiedt door (tussentijdse) winstnemingen van de diverse complexen binnen het grondbedrijf. Bij verlieslatende complexen volgt echter een onttrekking.

De Reserve Grondexploitatie is de enige vrije reserve binnen de grondexploitatie. Deze is te vergelijken met de Algemene Reserve op concernniveau. De inzetbaarheid van de Reserve Grondexploitatie beperkt zich tot zaken die een duidelijk raakvlak hebben met het taakgebied grondexploitatie.

Om de risico's zoveel als mogelijk beheersbaar te houden worden jaarlijks de kostprijscalculaties van de diverse onderhanden en toekomstige exploitaties bijgesteld. Uitgangspunt is dat sprake moet zijn van reële ramingen, de normale en algemene bedrijfsrisico's inbegrepen. Aan de reserve worden onafwendbare verliezen onttrokken en (tussentijdse) winstnemingen toegevoegd. Door de raad is besloten het saldo van de Reserve Grondexploitatie op het moment van opstellen van de Nota grondexploitatie op 5 miljoen te bepalen. Voor zover het saldo van deze reserve uitstijgt boven het maximum zal het meerdere worden afgestort naar de Algemene Reserve. Wanneer het saldo beneden deze 5 miljoen bedraagt, dient dit saldo aangevuld te worden tot dit minimum vanuit de Algemene Reserve. De hoogte van de Reserve Grondexploitatie wordt jaarlijks bekeken en besluitvorming vindt plaats middels de Nota grondexploitatie.

Risico's

Algemeen

Bij de uitvoering van het gemeentelijk grondbeleid wordt een aantal risico's gelopen. Deze risico's vloeien voort uit de bij de opstelling van de exploitatieopzet niet voorziene aspecten. Het is moeilijk om alle risico's op voorhand te benoemen. Wel kan men in zijn algemeenheid stellen dat hoe langer de looptijd van een plan is, hoe problematischer het inschatten van de te lopen risico's is.

Een aantal van de risico's die bij grondexploitatie een rol spelen wordt onderstaand opgesomd.

Conjunctuur

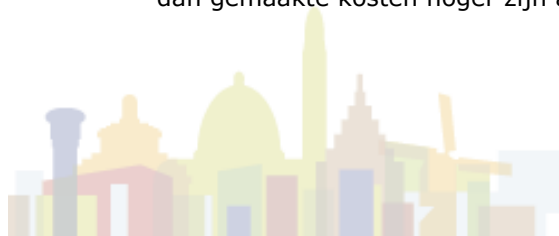
De onroerendgoedmarkt kan aan grote schommelingen onderhevig zijn. Dit kan een landelijke tendens zijn maar het kan soms ook regio gebonden zijn. Het is zaak om bij veranderingen in de onroerendgoedmarkt hier adequaat op in te spelen en de risico's zoveel als mogelijk te beperken. Op de onroerendgoedmarkt spelen met name twee elementen een rol bij de risico's die gelopen worden. Het zijn enerzijds de vraag- en aanbodzijde en anderzijds de prijsvorming. Beide aspecten kunnen niet los van elkaar worden gezien. Het is derhalve belangrijk om de ontwikkelingen op de vastgoedmarkt goed in de gaten te houden waarbij de risico's die de gemeente loopt niet onderschat mogen worden.

Loon- en prijsontwikkelingen

Vooraf bij grondexploitaties met een lange looptijd moet de ontwikkeling voor lonen en prijzen bij de start van het plan voor een lange termijn ingeschat worden. Over het algemeen is er weinig aan de hand als de ontwikkeling van de kosten gelijk is aan de ontwikkeling van de opbrengsten. Het is zaak om, ter voorkoming van deze risico's, exploitatieberekeningen regelmatig (jaarlijks) te actualiseren zodat tijdig eventuele afwijkingen onderkend worden en bijgesteld kunnen worden.

Financieringslasten

Over het algemeen vormen de financieringslasten, of wel de rente een behoorlijke kostenpost binnen de grondexploitatie. Immers veelal gaan de kosten voor de baten uit. Doordat de kosten van met name grondverwerving bij langdurige projecten meestal ver voor de opbrengsten uitlopen, kunnen de rentekosten hoog oplopen. Immers, indien sprake is van een boekwaarde waarbij de tot dan gemaakte kosten hoger zijn als de tot dan gerealiseerde opbrengsten, is over het verschil

rente verschuldigd welke ten laste gaat van het exploitatieresultaat. Het is derhalve zaak om de kosten zo laat mogelijk te maken en te trachten de opbrengsten zo vroeg mogelijk te realiseren.

Een andere rentetarief wat indirect raakvlakken heeft met de grondexploitatie is de hypotheekrente. Wanneer deze rente stijgt, kan dit een verminderde vraag naar woningbouw tot gevolg hebben. Indirect kan stijging van de hypotheekrente dus invloed hebben op het exploitatieresultaat van de grondexploitatie.

Milieuwetgeving

De steeds strenger wordende milieuwetgeving op het gebied van bodem, water, lucht, geluid, klimaatbeheersing en duurzaamheid veroorzaakt hoge kosten die hun weerslag hebben op de grondexploitaties.

Een probleem is dat op voorhand moeilijk in te schatten is hoe deze eisen zich zullen ontwikkelen. Wel kan aangenomen worden dat de milieueisen in de toekomst alleen maar strenger zullen worden. Vooral bij langlopende projecten kan men geconfronteerd worden met aangescherpte milieueisen waardoor aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn. Voorbeelden hiervan zijn de discussie over luchtkwaliteit en externe veiligheid.

In het geval van bodemverontreiniging doet zich het probleem voor dat de aard en omvang veelal niet in te schatten zijn bij de aanvang van het plan.

Om dit risico zo goed mogelijk in te schatten is het van belang een gedegen bodemonderzoek te verrichten op de te ontwikkelen locaties.

Indien de kosten in het kader van milieuwetgeving niet verhaald kunnen worden op derden, dienen deze ten laste van de grondexploitatie gebracht te worden voor zover de grondexploitatie dit toestaat. Indien de middelen ontoereikend zijn, moet of een voorziening voor het tekort worden getroffen ten laste van de Reserve Grondexploitatie of moet er een heroverweging plaatsvinden.

Wetgeving en procedures

Wetgeving kan leiden tot langere procedures als welke voor de technische uitvoering van een plan noodzakelijk zijn. Het risico hiervan is niet geheel in te schatten omdat vooraf niet bekend is of gebruik gemaakt wordt van de diverse rechtsbeschermingsprocedures zoals bijv. in de Wet ruimtelijke ordening.

Het gevolg van deze lange doorlooptijden van planontwikkelingen kan zijn dat vooraf gecalculeerde planontwikkelingskosten beduidend hoger uitvallen. Vooral bij binnenstedelijke ontwikkelingen worden gemeenten hiermee geconfronteerd.

Planschade

Aanvragen om een vergoeding van planschade vormen een toenemend risico. Vooral bij binnenstedelijke ontwikkelingen nemen de verzoeken om planschade toe. Wanneer de gemeente grondeigenaar is van het te ontwikkelen gebied, wordt er vooraf een inventariserend planschadeonderzoek gedaan. Hierbij wordt een reële inschatting gemaakt van de planschade voor omliggende percelen. Kosten van dit onderzoek en mogelijke uitbetaling van planschade worden

ten laste gebracht van de exploitatieopzet of de Reserve Grondexploitatie. Bij projecten waarbij de gemeente geen grondeigenaar is, wordt een planschadeovereenkomst gesloten met de initiatiefnemer. Hierdoor heeft de gemeente geen nadelige financiële gevolgen van mogelijke planschade.

Planschade staat ook op de lijst van de te verhalen kosten bij derden binnen de Grondexploitatiewet.

Uitgifte in erfpacht

Ten opzichte van verkoop kan de uitgifte in erfpacht risico's met zich meebrengen. Een erfpachter kan immers failliet gaan of er kunnen betalingsachterstanden ontstaan. In geval er wel kapitaallasten zijn met betrekking tot de geactiveerde erfpachtgrond en de gemeente geen canon ontvangt, kan een en ander leiden tot een deficit. Desondanks leidt de mogelijkheid van erfpacht tot een hogere afzet van bedrijfsgrond wat vervolgens leidt tot een beter economisch klimaat. Primair wordt de voorkeur gegeven aan verkoop waarbij de uitgifte in erfpacht niet wordt uitgesloten .

Archeologische monumenten

Indien er bij de ontwikkeling van een locatie een archeologisch monument wordt aangetroffen, dienen de kosten, indien deze niet verhaald kunnen worden op derden, ten laste van de grondexploitatie te worden gebracht.

Een en ander kan leiden tot verliessituaties waarbij een beroep moet worden gedaan op de Reserve Grondexploitatie.

Huidige economische situatie

In relatie tot een aantal hierboven geschetste risicofactoren, o.a. vastgoedmarkt, inflatie en rente, moet de gemeente Waalwijk ook anticiperen op de actuele economische situatie. Dit leidt er toe dat een inflatiepercentage voor de kostenkant wordt voorgesteld van 2% en voor de opbrengsten van 1%. De toe te rekenen rente is middels de voorschriften BBV berekend op 1,35%.

Financiële Begroting

Kerngegevens

Kerngegevens

	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Sociale structuur				
Totaal aantal inwoners	47.457	48.277	47.920	48.381

Aantal inwoners van 0 tot 64 jaar	37.818	38.135	38.100	38.463
Aantal inwoners van 65 jaar en ouder	9.639	10.142	9.820	9.918
Aantal werklozen*	1.439	744	1.500	725
Bijstandsgerechtigden				
algemene bijstand	743	693	750	700
IOAW, IOAZ, BZ	62	50	50	50
Arbeidsongeschiktheid	1.900	nog niet bekend	2.000	nog niet bekend

	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Fysieke structuur				
Oppervlakte gemeente (in ha)	6.772	6.764	6.772	6.772
Totaal aantal woningen	21.539	21.801	21.711	21.960
Aantal woningen in bezit van woningbouwcorporaties	6.831	6.831	6.900	6.500
Wegen (aantal m ² x 100)	34.700	34.700	34.700	
Openbaar groen (in ha)	435	435	435	

Financiële structuur	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Totalen (bedragen x € 1.000)				
Totaal lasten	149.864	178.781	145.121	149.537

Opbrengsten belastingen	20.229	20.228	20.993	22.052
Algemene uitkering gemeentefonds	64.469	66.979	69.605	73.057
Vaste schulden	164.232	160.954	160.955	138.015
• waarvan voor woningbouw	11.140	9.817	9.817	5.355
Boekwaarde investeringen	246.694	235.500	260.313	263.658
• waarvan voor woningbouw	11.140	9.817	9.817	5.355
Eigen vermogen	84.256	84.726	79.678	80.374
Vrij aanwendbare reserves	6.697	12.347	13.300	10.111
Voorzieningen	5.508	5.603	8.509	8.188
Garanties	1.110	976	1.110	976
Garanties, sociale woningbouw	280.951	272.709	280.951	272.709
Bedragen per inwoner (bedragen x € 1)				
Totaal lasten	3.158	3.703	3.028	3.091
Opbrengst belastingen	426	419	438	456
Algemene uitkering gemeentefonds	1.358	1.387	1.453	1.510
Vaste schulden	3.461	3.334	3.359	2.853
• waarvan voor woningbouw	234	203	205	111
Boekwaarde investeringen	5.198	4.878	5.432	5.450
• waarvan voor woningbouw	243	203	205	111
Eigen vermogen	1.775	1.755	1.662	1.661
Vrij aanwendbare reserves	141	256	278	209

Voorzieningen	116	116	178	169
Garanties	23	20	23	20
Idem, sociale woningbouw	5.920	5.649	5.863	5.637

Begrotingen 2020-2023 op hoofdlijnen

De begrotingen 2020-2023 op hoofdlijnen

Begrotingsbeeld na verwerking van Kadernota 2020 en Meicirculaire 2019

De begroting wijkt in positieve zin af van het financieel beeld dat bij de Kadernota 2020 c.q. Meicirculaire 2019 aan uw raad is gepresenteerd.

Het voorstel is om nog een tweetal posten in de meerjarenramingen op te nemen. Zie onderstaande tabel:

bedragen x € 1.000 / V = voordeel / N = nadeel	2020	2021	2022	2023
Kadernota 2020	V 284	V 457	V 169	V 37
Wijzigingen uit raadsinformatiebrief 44-19 Meicirculaire 2019	N 118	N 117	N 25	V 229
Na Meicirculaire 2019	V 166	V 140	V 144	V 266
a. Structurele doorwerking begrotingswijziging 2019-001	V 490	V 490	V 490	V 490
b. Technische aanpassingen	V 191	N 44	V 435	V 472
Voorstellen:				
c. Doorzetten raming lasten jeugdzorg	0	0	N 750	N 750
d. Nadeel regeling SPUK	N 187	N 187	N 187	N 187
Financieel beeld 2020 - 2023	V 660	V 399	V 132	V 291

Een nadere toelichting op de wijzigingen a. tot en met d. is opgenomen in de inleiding van de Begroting 2020 onder punt 1.

Beleidsreserve 2019-2021

Van het verloop van de reserve in de begroting kunnen we het volgende beeld geven:

Bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	TOTAAL
Beleidsveld 0				
vorming beleidsreserve				6.500
reserve 4 programma's	-1.000			-1.000
zaterdagopenstelling	-50			-50
nieuwe manier van werken Griffie	-80	-80		-160
datagedreven werken		-105	-105	-210
Beleidsveld 1				
ontwikkelbudget programma veiligheid	-75	-75		-150
budget handhaving	-50	-50		-100
Beleidsveld 2				
mobiliteit	-200			-200
Beleidsveld 3				
programmamanagement binnenstad en economie	-200	-200		-400
ontwikkelbudget binnenstad en economie	-150	-150		-300
smart city	-300			-300
Beleidsveld 5				
bijdrage aanleg twee sportvelden	-150	-150		-300
integrale GO aanpak	-150	-150		-300
Beleidsveld 7				
programmamanagement duurzaamheid	-100	-100		-200
ontwikkelbudget duurzaamheid	-75	-75		-150
Beleidsveld 8				
implementatie omgevingswet	-600			-600

TOTAAL	-3.180	-1.135	-105	2.080
---------------	--------	--------	------	-------

Per eind 2021 resteert een reserve van € 2.080.000. Hieraan is nog geen nadere bestemming gegeven.

Toetsingskader van de Provincie Noord-Brabant voor de begroting 2020

Op 2 juli 2019 is het nieuwe Gemeenschappelijk financieel toezichtkader 2020 gemeenten (GTK 2020) vastgesteld. Het GTK 2020 is een gezamenlijk product van de 12 provincies. Om de uniforme uitoefening van het financieel toezicht te bevorderen is het GTK door alle provincies vastgesteld en geldt voor alle gemeenten in Nederland.

Door GS van Noord-Brabant zijn de raden hierover per brief van 2 juli geïnformeerd.

Het vorige toezichtkader dateerde van 2014 en was aan vernieuwing toe. Redenen hiervoor zijn forse wijzigingen in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en diverse nieuwe door de commissie BBV uitgebrachte notities. Daarnaast is er eind 2018 een 'Agenda toekomst van het (interbestuurlijk toezicht' (de Agenda) aan de Tweede Kamer aangeboden. In de Agenda zijn door het Rijk, Interprovinciaal Overleg (IPO) en Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG) gezamenlijk afspraken gemaakt over de veranderingen in de wijze van toezicht houden.

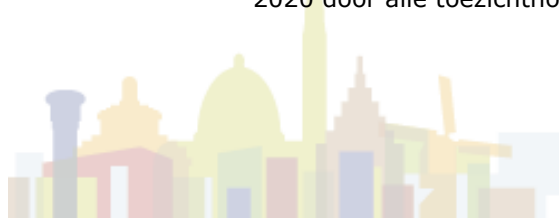
De opgave is het goed functioneren van het openbaar bestuur in een veranderende samenleving. In de Agenda worden de volgende 5 actielijnen genoemd:

1. Versterken verbinden horizontale controle en verticaal toezicht
2. Beter voeren dialoog
3. Beter leren van toezicht
4. Uniformeren uitvoering toezicht
5. Toezichthouder richt zich op gedeelde risico's

In het GTK 2020 zijn de eerste stappen gezet om invulling te geven aan de Agenda.

In brief van GS worden de onderstaande belangrijkste verschillen genoemd tussen het nieuwe GTK 2020 en het oude GTK uit 2014:

- In het algemeen is het GTK 2020 veel uitgebreider geworden dan het GTK uit 2014. In het nieuwe toetsingskader zijn ook de vaste toetsingsaspecten opgenomen die jaarlijks in de begrotingscirculaire terugkwamen. Ook wijzigingen die voortvloeien uit door de Commissie BBV gepubliceerde notities zijn opgenomen in het nieuwe GTK.
- In het kader van proportioneel financieel toezicht wordt met ingang van het begrotingsjaar 2020 door alle toezichthouders gewerkt met een toetspuntenlijst.

- Opheffen preventief toezicht wegens termijnoverschrijding
- Weerstandsvermogen, weerstandscapaciteit en risico's. In het kader van de modernisering van het toezicht hebben de toezichthouders de wens uitgesproken om, naast het structureel en reëel begrotingsevenwicht, de financiële positie (vermogen) van de gemeente te kunnen betrekken bij het bepalen van de vorm van toezicht. Om toe te groeien naar deze mogelijke wijziging zijn in het nieuwe GTK hiertoe begrippen gedefinieerd.
- Financiële kengetallen kunnen door de toezichthouder betrokken worden bij het krijgen van een completer inzicht in de financiële situatie en de risicopositie van de gemeente.

Van de begrotingscirculaire van de provincie hebben wij kennis genomen. Wij zijn van mening dat de begroting van de gemeente Waalwijk conform de wettelijke eisen en de door de provincie gedane aanbevelingen is samengesteld.

Tarieven

Alle daarvoor in aanmerking komende tarieven zijn, op basis van de door de raad vastgestelde nota van uitgangspunten voor de samenstelling van de begroting 2020, aangepast met het inflatiepercentage van 2%. De tarieven voor afvalstoffenheffing en rioolheffing zijn kostendekkend. De tarieven voor afvalstoffenheffing zijn verhoogd, de tarieven voor rioolheffing zijn verlaagd. Per saldo is er sprake van een tariefstijging van 2%.

Autorisatie door de raad van de begroting 2020

Autorisatie door de raad van de begroting 2020

Door vaststelling van de begroting autoriseert de raad alle in de begroting opgenomen budgetten. Deze budgetten zijn op het niveau van totalen per beleidsveld weergegeven in de overzichten van baten en lasten na elk beleidsveld. Bij het onderdeel overzicht van lasten en baten worden overzichten gegeven van de budgetten per taakveld en een meerjarenbegroting op productniveau.

Autorisatie investeringen

Ten aanzien van autorisatie van voorgenomen investeringen en de hiermede verbonden lasten dient een onderscheid te worden gemaakt tussen vervangingsinvesteringen en nieuwe investeringen.

Vervangingsinvesteringen

De begroting bevat de ruimte om in 2020 tot noodzakelijk geachte vervangingsinvesteringen over te gaan. Indien vervangen kan worden binnen de door de raad eerder aangegeven kaders, is het college gemachtigd de investeringen te doen. Indien dit niet het geval is, zullen de raad in de loop van 2020 separaat voorstellen worden voorgelegd. Het overzicht van vervangingsinvesteringen is opgenomen in het onderdeel bezittingen en vermogen.

Nieuwe investeringen

De lasten hiervan zijn in de begroting verwerkt, maar het daadwerkelijk beschikbaar stellen van de

benodigde middelen voor nieuwe investeringen zal telkens op afzonderlijk voorstel aan de raad worden voorgelegd. Het overzicht van nieuwe investeringen is opgenomen in het onderdeel bezittingen en vermogen

Autorisatie beschikken over reserves

Het budgetrecht van de raad impliceert onder andere dat het beschikken over reserves is voorbehouden aan de raad. Bij het vaststellen van de begroting 2019 is besloten om op deze regel een uitzondering te maken:

Vanuit de beleidsreserve 2019-2022 is een reserve programmamanagement van € 1.000.000 gevormd om uitvoering te kunnen geven aan maatregelen op de terreinen binnenstad, veiligheid, duurzaamheid en economie. Om hierin flexibiliteit en snelheid te houden heeft de raad het college geautoriseerd om over deze reserve te beschikken. In het Voorjaarsbericht, Najaarsbericht en de Jaarrekening zal het college hierover verantwoording afleggen en het verloop van de reserve inzichtelijk presenteren.

Overzichten van lasten en baten

Begroting 2020 naar taakvelden

Begroting 2020 naar taakvelden

In het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) is voorgeschreven dat er een indeling gemaakt moet worden van de lasten en baten per taakveld. Het doel van deze indeling is de onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten te vergroten. De provincie, het rijk en het centraal bureau voor de statistiek maken gebruik van de gegevens volgens deze indeling.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2020				
	Baten	Lasten	Storting	Ontrekkings	Saldo
TK_0.1 Bestuur	0	2.933	0	0	2.933
TK_0.2 Burgerzaken	-797	1.252	0	0	455
TK_0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-1.267	795	0	0	-472
TK_0.4 Overhead	-331	13.595	0	0	13.264
TK_0.5 Treasury	-294	-857	0	0	-1.151
TK_0.61 OZB woningen	-6.074	500	0	0	-5.574
TK_0.62 OZB niet-woningen	-6.507	96	0	0	-6.411
TK_0.63 Parkeerbelasting	-755	255	0	0	-500
TK_0.64 Belasting overig	-451	0	0	0	-451
TK_0.7 Alg.uitkering en overige uitk.gem.fonds	-73.008	0	0	0	-73.008
TK_0.8 Overige baten en lasten	0	2.483	0	0	2.483
TK_0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	235	0	0	235
TK_1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-24	2.868	0	0	2.844
TK_1.2 Openbare orde en veiligheid	0	2.042	0	0	2.042
TK_2.1 Verkeer en vervoer	-275	5.570	0	0	5.295
TK_2.2 Parkeren	0	525	0	0	525
TK_2.3 Recreatieve havens	0	21	0	0	21
TK_2.4 Economische havens en waterwegen	-111	524	0	0	413
TK_3.1 Economische ontwikkeling	-25	776	0	0	750
TK_3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-10.442	10.442	0	0	0
TK_3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	-68	434	0	0	367
TK_3.4 Economische promotie	-517	163	0	0	-354
TK_4.1 Openbaar basisonderwijs	0	1	0	0	1
TK_4.2 Onderwijshuisvesting	-208	4.336	0	0	4.128
TK_4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.132	3.283	0	0	2.151
TK_5.1 Sportbeleid en activering	-50	1.048	0	0	998
TK_5.2 Sportaccommodaties	-2.467	6.055	0	0	3.588
TK_5.3 Cultuurpresentatiepromotieparticipatie	-710	2.884	0	0	2.175
TK_5.4 Musea	-92	1.381	0	0	1.288

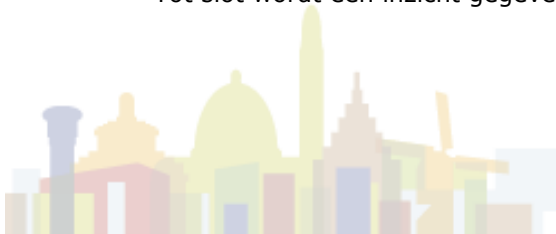
TK_5.5 Cultureel erfgoed	0	226	0	0	226
TK_5.6 Media	-284	1.372	0	0	1.088
TK_5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	-65	4.915	0	0	4.851
TK_6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-399	4.938	0	0	4.539
TK_6.2 Wijkteams	0	4.399	0	0	4.399
TK_6.3 Inkomensregelingen	-13.128	15.598	0	0	2.470
TK_6.4 Begeleiden participatie	0	8.793	0	0	8.793
TK_6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-22	797	0	0	775
TK_6.71 Maatwerk dienstverlening 18+	-233	9.421	0	0	9.188
TK_6.72 Maatwerk dienstverlening 18-	0	7.276	0	0	7.276
TK_6.82 Geescaleerde zorg 18-	0	896	0	0	896
TK_7.1 Volksgezondheid	0	1.793	0	0	1.793
TK_7.2 Riolering	-3.641	2.316	0	0	-1.326
TK_7.3 Afval	-4.723	3.223	0	0	-1.501
TK_7.4 Milieubeheer	-38	1.247	0	0	1.210
TK_7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-323	495	0	0	172
TK_8.1 Ruimtelijke ordening	-21	866	0	0	845
TK_8.2 Grondexploitatie niet bedrijventerrein	-8.702	9.283	0	0	582
TK_8.3 Wonen en bouwen	-1.377	2.790	0	0	1.413
Saldo van lasten en baten	-138.563	144.287	0	0	5.724
TK_0.10 Mutaties reserves	0	0	5.250	-10.974	-5.724
Saldo na mutaties reserves	-138.563	144.287	5.250	-10.974	0

Overzichten van lasten en baten

Per beleidsveld worden de voor de uitvoering naar verwachting benodigde lasten en baten vermeld. Op grond van het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) zijn in dit hoofdstuk daarnaast de volgende overzichten opgenomen:

- Begroting naar taakvelden
- Recapitulatie naar lasten- en batensoorten
- Meerjarenbegroting 2020-2023
- Overzicht van incidentele lasten en baten

Tot slot wordt een inzicht gegeven in de structurele begrotingspositie.

Recapitulatie naar lasten- en batensoorten

Bedragen x € 1.000,=

Lasten	Begroting 2020
4110 Salarissen en sociale lasten	8.923
4210 Belastingen	686
4310 Aankoop grond	15
4320 Duurzame goederen	7.308
4341 Sociale uitkeringen in natura	17.106
4351 Ingeleend personeel	3.853
4380 Overige goederen en diensten	22.144
4389 Overige goederen en diensten onverdeeld	2.972
4420 Subsidies	1.278
4431 Inkomensoverdrachten Rijk	364
4433 Inkomensoverdrachten Gemeenschappelijke regelingen	30.226
4436 Inkomensoverdrachten overige overheden	4.492
4438 Inkomensoverdrachten overige instellingen en personen	3.579
4439 Inkomensoverdrachten onverdeeld	1.261
4448 Kwijtscheldingen	135
4510 Rente	3.194
4710 Mutatie reserves	5.250
4720 Mutatie voorzieningen	1.437
4730 Afschrijvingen	7.814
4740 Toegekende reële en bespaarde rente	-6
4750 Overige verrekeningen	9.523
Totaal lasten	149.537

Baten	Begroting 2020
8221 Belastingen op producenten	-13.492
8222 Belastingen op huishoudens	-3.206
8310 Opbrengst grondverkoop	-18.930
8320 Duurzame goederen	49
8330 Pachten	-897
8342 Eigen bijdragen en verhaal sociale uitkeringen in natura	-206
8352 Uitgeleend personeel	-143
8360 Huren	-4.132
8370 Leges en andere rechten	-6.972
8380 Overige goederen en diensten	-1.944
8431 Inkomensoverdrachten Rijk	-87.732
8434 Inkomensoverdrachten provincies	-1

8438	Inkomenoverdrachten overige instellen en personen	40
8439	Inkomenoverdrachten onverdeeld	49
8510	Rente	-150
8520	Dividenden en winsten	-46
8710	Mutatie reserves	-10.974
8750	Overige verrekeningen	-115
Totaal baten		-149.537

Meerjarenbegroting 2020-2023

Meerjarenbegroting 2021 - 2022 - 2023

Deze begrotingsjaren zijn samengesteld vanuit:

- De bestendinging van bestaand beleid (geen budgetaanpassingen)
- Volledige verwerking van alle voornemens vanuit het coalitieprogramma /Kadernota 2020
- Het volledig ramen van alle lasten (kapitaallasten en exploitatielasten) voortkomend uit nieuw beleid
- Geen ramingen wegens onderuitputtingen van kapitaallasten en personeelslasten
- Een stelpost van structureel jaarlijks € 75.000 extra in verband met het onderhoud wegens areaaluitbreiding

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2020	Mutatie 2021 tov 2020	Meerjarenbegroting 2021	Mutatie 2022 tov 2021	Meerjarenbegroting 2022	Mutaties 2023 tov 2022	Meerjarenbegroting 2023
PR001 Bestuursorganen: Raad	674	0	674	0	674	0	674
PR002 Bestuursondersteuning raad&rekenkamer	605	-80	525	0	525	0	525
PR003 College van B&W	799	0	799	0	799	0	799
PR004 Publiekszaken	804	0	804	0	804	0	804
PR005 Leges publiekszaken	-375	-14	-389	7	-382	26	-356
PR006 Verkiezingen	26	51	77	0	77	0	77
PR007 Representatie	99	0	99	0	99	0	99
PR008 Communicatie	77	0	77	0	77	0	77
PR010 Bestuurlijke samenwerkingint.contacten	756	0	756	0	756	0	756
PR020 Overhead	13.187	-30	13.157	-30	13.127	0	13.127
PR061 OZB woningen	-5.574	-46	-5.620	-46	-5.665	-46	-5.711
PR062 OZB niet-woningen	-6.411	-179	-6.591	-367	-6.958	-29	-6.987
PR101 Brandweer en rampenbestrijding	2.844	232	3.076	0	3.076	0	3.076
PR102 Openbare orde en veiligheid	1.457	25	1.482	-38	1.444	0	1.444
PR103 Dierenbescherming	41	0	41	0	41	0	41
PR104 Parkeertoezicht	180	0	180	0	180	0	180
PR201 Straatreiniging	529	0	529	0	529	0	529
PR202 Gladheidsbestrijding	173	0	173	0	173	0	173
PR203 Onderhoud wegenstraten en pleinen	2.840	0	2.840	0	2.840	0	2.840
PR204 Openbare verlichting	621	-11	611	-15	595	-22	573
PR205 Verkeersmaatregelen	1.132	0	1.132	0	1.132	0	1.132
PR206 Parkeervoorzieningen	525	0	525	-58	467	0	467
PR207	-500	0	-500	0	-500	0	-500

Parkeervergunningenheffingen							
PR208 Exploitatie havencomplex	413	0	413	470	883	0	883
PR209 Afwatering waterlossingen etc.	229	0	229	0	229	0	229
PR210 Recreatieve havens	21	39	60	0	60	0	60
PR301 Straatmarkten	89	0	89	0	89	0	89
PR302 Opbrengst straatmarkten	-30	0	-30	0	-30	0	-30
PR303 Economische ontwikkeling	750	-75	675	0	675	0	675
PR304 Bedrijfsloket en -regelingen	308	-75	233	0	233	0	233
PR305 Economische promotie	163	-4	159	-4	155	0	155
PR401 Leerlingenvervoer	844	0	844	0	844	0	844
PR402 Leerplicht	181	0	181	0	181	0	181
PR403 Openbare basisonderwijs excl.huisvesting	1	0	1	0	1	0	1
PR404 Bijzonder basisonderwijs excl.huisvest.	23	0	23	0	23	0	23
PR405 Speciaal basisonderwijs excl.huisvesting	0	0	0	0	0	0	0
PR406 Huisvesting openbaar basisonderwijs	314	0	314	0	314	0	314
PR407 Huisvesting bijzonder basisonderwijs	1.611	0	1.611	0	1.611	0	1.611
PR408 Huisvesting speciaal basisonderwijs	96	0	96	0	96	0	96
PR409 Huisvesting voortgezet onderwijs	2.016	0	2.016	0	2.016	0	2.016
PR410 Huisvesting onderwijs algemeen	91	7	98	-7	91	7	98
PR411 Lokaal onderwijsbeleid	345	0	345	0	345	0	345
PR412	3	0	3	0	3	0	3

Volwasseneneducatie							
PR501 Zwembaden	1.251	0	1.251	0	1.251	0	1.251
PR502 Sporthallen en sportzalen	1.286	0	1.286	0	1.286	0	1.286
PR503 Sportparken	1.051	-153	898	-20	878	0	878
PR504 Onderhoud openbaar groen	4.275	59	4.334	97	4.431	75	4.506
PR505 Evenementen en kermissen	147	0	147	0	147	0	147
PR506 Recreatieve voorzieningen	200	0	200	0	200	0	200
PR507 Openbare leeszaal en bibliotheek	1.045	0	1.045	0	1.045	0	1.045
PR508 Mediabeleid	43	0	43	0	43	0	43
PR509 Kunst en kunstzinnige vorming	2.175	-109	2.066	0	2.066	0	2.066
PR510 Oudheidkunde en volksfeesten	21	0	21	0	21	0	21
PR511 Sportbeleid	998	-166	833	0	833	16	848
PR512 Monumenten en archeologie	226	0	226	0	226	0	226
PR513 Gemeentearchief	376	0	376	0	376	0	376
PR514 Museum Plus	891	0	891	0	891	0	891
PR603 Stedelijke werkgelegenheidsprojecten	365	0	365	0	365	0	365
PR604 Sociaal cultureel werk	351	0	351	-25	326	0	326
PR605 Maatschappelijke werk	728	0	728	-66	662	0	662
PR606 Ouderenbeleid	148	0	148	0	148	0	148
PR607 Alloctonenbeleid	100	0	100	0	100	0	100
PR608 Samenlevingsopbouw	848	0	848	0	848	0	848
PR609 Jeugdwerk	1.379	0	1.379	0	1.379	0	1.379
PR610 Kinderopvang	756	0	756	0	756	0	756
PR611 Woonzorgzones	128	0	128	0	128	0	128
PR612 Maatschappelijke zorg en begeleiding	99	0	99	0	99	0	99
PR613 Participatiewet	493	9	503	9	511	32	543

PR614 Inkomensvoorzieningen	224	0	224	0	224	0	224
PR615 Minimabeleidarmoedebeleid	2.246	0	2.246	0	2.246	0	2.246
PR616 Uitstroombevordering	8.300	-242	8.058	-151	7.907	-16	7.891
PR630 Samenkracht en burgerparticipatie	445	0	445	0	445	0	445
PR631 Toegang sociaal domein	4.399	0	4.399	0	4.399	0	4.399
PR633 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	775	0	775	0	775	0	775
PR634 Maatwerk dienstverlening 18+	9.188	-1.486	7.702	0	7.702	0	7.702
PR635 Maatwerk dienstverlening 18-	7.276	-150	7.126	-198	6.928	-150	6.778
PR636 Geëscaleerde zorg 18-	896	0	896	0	896	0	896
PR701 Volksgezondheid (openbare ruimte)	107	0	107	0	107	0	107
PR702 Vuilophaal en - afvoer	2.253	0	2.253	0	2.253	0	2.253
PR703 Reinigingsrechtafvalstoffen heffing	-3.754	0	-3.754	0	-3.754	0	-3.754
PR704 Begraafplaatsen	487	0	487	0	487	0	487
PR705 Begraafplaatsrechten	-315	0	-315	0	-315	0	-315
PR706 Riolering en waterzuivering	2.211	0	2.211	0	2.211	0	2.211
PR707 Rioolrechten	-3.536	0	-3.536	0	-3.536	0	-3.536
PR708 Milieu	1.210	-75	1.135	0	1.135	0	1.135
PR709 Volksgezondheid: subsidiesbijdragen	1.663	0	1.663	0	1.663	0	1.663
PR710 Jeugdgezondheidszorg	24	0	24	0	24	0	24
PR711 Jeugd en gezin WMO	312	0	312	0	312	0	312

PR801 Opbrengst omgevingsvergunningen	-1.278	0	-1.278	0	-1.278	0	-1.278
PR802 Vergunningen	-31	0	-31	0	-31	0	-31
PR804 Gebiedsgericht werken	530	0	530	0	530	0	530
PR805 Gegevensbeheer belastingen	51	0	51	0	51	0	51
PR806 Leningen woningbouw	199	0	199	0	199	0	199
PR807 Werkzaamheden GEO registratie	240	0	240	0	240	0	240
PR808 Stedelijke vernieuwing	104	0	104	0	104	0	104
PR809 Wonen	208	-16	192	0	192	0	192
PR810 Ruimtelijke beleidsplannen	845	0	845	0	845	0	845
PR811 Bouwen	1.388	0	1.388	0	1.388	0	1.388
PR812 Erfpachtsgronden	-148	0	-148	0	-148	0	-148
PR813 Beheer diverse percelen en panden	-324	0	-324	0	-324	0	-324
PR848 Kosten gronden vaste activa	368	0	368	0	368	0	368
PR849 Faciliterend grondbeleid	114	0	114	0	114	0	114
PR851 Algemene kosten bouwgrondexploitatie	100	0	100	0	100	0	100
PR852 Bouwgrondexploitatie Wonen	0	0	0	0	0	0	0
PR853 Grondexpl.bedrijven- en winkelgebieden	0	0	0	0	0	0	0
PR905 Toeristenbelasting	-154	0	-154	0	-154	0	-154
PR906 Hondenbelasting	-197	0	-197	0	-197	0	-197
PR907 Forensenbelasting	-364	-612	-976	0	-976	0	-976
PR908 Reclamebelasting	-87	0	-87	0	-87	0	-87
PR909 Beleggingen en deelnemingen	-89	0	-89	0	-89	0	-89
PR910 Verstrekte geldleningen	0	0	0	0	0	0	0

PR911 Rente en Treasury (leningen korter 1jr)	33	0	33	0	33	0	33
PR912 Rente (leningen gelijk of langer 1jr)	-1.094	0	-1.094	0	-1.094	0	-1.094
PR913 Onvoorzien lasten	100	0	100	0	100	0	100
PR914 Algemene uitkering	- 66.011	-317	-66.328	383	-65.945	-480	-66.425
PR915 Algemene baten en lasten	2.383	113	2.495	400	2.895	370	3.265
PR916 Heffing precariorechten	-168	0	-168	0	-168	0	-168
PR923 Integratie-uitkering sociaal domein	-6.997	83	-6.913	241	-6.673	100	-6.573
PR942 Vennootschapsbelasting	235	0	235	0	235	0	235
PR950 Mutaties reserves beleidsveld 0	-964	244	-720	98	-622	-26	-648
PR951 Mutaties reserves beleidsveld 1	-150	125	-25	0	-25	0	-25
PR952 Mutaties reserves beleidsveld 2	-351	0	-351	0	-351	0	-351
PR953 Mutaties reserves beleidsveld 3	-350	350	0	0	0	0	0
PR954 Mutaties reserves beleidsveld 4	-808	0	-808	16	-792	0	-792
PR955 Mutaties reserves beleidsveld 5	-780	426	-354	0	-354	-16	-370
PR956 Mutaties reserves beleidsveld 6	-2.000	2.00 0	0	0	0	0	0
PR957 Mutaties reserves beleidsveld 7	-195	175	-20	0	-20	0	-20
PR958 Mutaties reserves beleidsveld 8	-27	127	100	0	100	0	100
PR962 Mutaties reserves GREX beleidsveld 8	-100	0	-100	0	-100	0	-100
PR971 KP Huisvesting	0	0	0	0	0	0	0
PR972 KP ICT Algemeen	0	0	0	0	0	0	0
PR973 KP Algemene personeelskosten	0	-38	-38	42	4	0	4
PR974 KP Algemene	0	0	0	0	0	0	0

organisatiekosten								
PR975 KP directie	0	0	0	0	0	0	0	0
PR981 KP Sportbedrijf	0	0	0	0	0	0	0	0
PR982 KP Buitendienst	0	0	0	0	0	0	0	0
PR985 KP Concern & strategie	0	0	0	0	0	0	0	0
PR986 KP Programmas en Projecten	0	0	0	0	0	0	0	0
PR987 KP Financiën en Inkoop	0	0	0	0	0	0	0	0
PR988 KP HRM en ondersteuning	0	0	0	-156	-156	0	-156	
PR989 KP Team ICT	0	0	0	-105	-105	0	-105	
PR990 KP Informatiebeheer en facilitaire zkn	0	-72	-72	0	-72	0	-72	
PR991 KP Publiekszaken	0	0	0	0	0	0	0	0
PR992 KP WYZ	0	-514	-514	0	-514	0	-514	
PR993 KP Vergunningverlening en belastingen	0	0	0	0	0	0	0	0
PR994 KP Leefbaarheid toezicht en handhaving	0	0	0	-60	-60	0	-60	
PR995 KP Ontwerp openbare ruimte	0	0	0	0	0	0	0	0
PR996 KP Beheer openbare ruimte en vastgoed	0	0	0	0	0	0	0	0
PR997 KP Maatschappelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0	0	0	0
PR998 KP Ruimte economie en werk	0	0	0	-150	-150	0	-150	
Saldo na mutaties reserves	0	-399	-399	267	-132	-160	-292	

Overzicht van incidentele lasten en baten

In artikel 19 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is bepaald dat in de begroting een overzicht moet worden opgenomen van de geraamde incidentele lasten en baten. Door inzicht te geven in de incidentele lasten en baten wordt informatie gegeven over de financiële positie en het daadwerkelijk structureel sluitend zijn van de begroting.

Overzicht incidentele lasten en baten 2020 - 2023

Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023
Incidentele lasten	7.138	729	0	0
Incidentele baten	-6.445	-105	0	0
Saldo	693	624	0	0

Bedragen x € 1.000

Incidentele lasten 2020 (bedragen * € 1.000)	
1 Wegwerken achterstanden DIV (Digitale Informatieverwerking; tot en met 2020)	70
2 Salariskosten programmamanagement (in 2019 en in 2020)	400
3 Ontwikkelbudget programmamanagement (in 2019 en in 2020)	300
4 Nieuwe manier van werken door griffie (tot en met 2020)	80
5 Incidentele bijdrage in aanleg sportveld (in 2019 en in 2020)	153
6 Integrale GO aanpak (in 2019 en in 2020)	150
7 Leerstoel ondermijning	38
8 Beheer fietsenstalling	58
9 Kosten t.l.v. cultuurfonds	110
10 Kinderboerderij 't Erf	25
11 Aanpak verwarde personen	66
12 Leerwerkloket Midden-Brabant	23
13 Stelpost tekort sociaal domein	2.000
14 Praktijkondersteuner JGGZ	48
15 Woonvisie	16
16 Verhoging taalniveau statushouders	50

17	Quotumregeling / participatiebanen	80
18	Datagedreven werken	105
19	Extra storting reserve onderwijshuisvesting	1.000
20	Storting nieuwe reserve duurzaamheid	1.000
21	Storting nieuwe reserve sport	1.000
22	Tijdelijke uitbreiding juridische capaciteit	156
23	Tijdelijke uitbreiding accountmanagement economie	150
24	Tijdelijke capaciteit BOA's (Buitengewoon OpsporingsAmbtenaren)	60
Totaal incidentele lasten 2020		7.138
Incidentele baten 2020 (bedragen * € 1.000)		
	Dekking van de onder 1, 17, 19, 20 en 21 vermelden lasten uit de Algemene Reserve	5.150
	Dekking van de onder 2 (voor € 300.000), 3, 4, 5, 6 en met 18 vermelde lasten uit de Beleidsreserve 2019 - 2022	1.085
	Dekking van de onder 2 vermelde lasten uit budget Veiligheid (€ 100.000) en de onder 9 vermelde lasten uit het Cultuurfonds	210
Totaal incidentele baten 2020		6.445
Incidentele lasten 2021 (bedragen * € 1.000)		
1	Leerstoel ondermijning	38
2	Beheer fietsenstalling	58
3	Kinderboerderij 't Erf	25
4	Aanpak verwarde personen	66
5	Leerwerkloket Midden-Brabant	23
6	Praktijkondersteuner JGGZ	48

7	Datagedreven werken	105
8	Tijdelijke uitbreiding juridische capaciteit	156
9	Tijdelijke uitbreiding accountmanagement economie	150
10	Tijdelijke capaciteit BOA's (Buitengewoon OpsporingsAmbtenaren)	60
Totaal incidentele lasten 2021		729
Incidentele baten 2021 (bedragen * € 1.000)		
	Dekking van de onder 7 vermelde lasten uit de Beleidsreserve 2019 - 2022	105
Totaal incidentele baten 2021		105

Begrotingspositie structureel

Wij zijn van mening dat de begrotingsjaren 2020 tot en met 2023 structureel sluitend zijn. De jaarrekeningresultaten van de afgelopen jaren waren zonder uitzondering positief.

Begroting 2020

In de begroting zijn de effecten van de Meicirculaire van het gemeentefonds verwerkt en meerjarige berekeningen zijn gemaakt op basis van constante prijzen. De volledige kapitaallasten van alle investeringen, ook van de voorgenomen investeringen in Museum Plus, Insteekhaven en GOL en de volledige jaarschijf van het IUP 2020 zijn in de begroting verwerkt. Alle bijdragen in gemeenschappelijke regelingen, waaronder Baanbrekers, zijn volledig en zonder incidentele dekking in de begroting verwerkt. De begroting bevat een post van € 100.000 voor onvoorziene uitgaven. Wij zijn daarmee van mening dat sprake is van een reëel en structureel sluitend begrotingsbeeld. Van het begrotingsjaar 2020 kunnen we het volgende beeld geven:

Bedragen x € 1.000

	LASTEN	BATEN	SALDO
Beleidsveld 0 - Bestuur en ondersteuning	20.627	-89.485	-68.858
Beleidsveld 1 - Veiligheid	4.910	-24	4.886
Beleidsveld 2 - Verkeer, vervoer en waterstaat	6.640	-385	6.255

Beleidsveld 3 - Economie	11.815	-11.052	763
Beleidsveld 4 - Onderwijs	7.620	-1.339	6.281
Beleidsveld 5 - Sport, cultuur en recreatie	17.882	-3.668	14.214
Beleidsveld 6 - Sociaal domein	52.118	-13.782	38.336
Beleidsveld 7 - Volksgezondheid en milieu	9.074	-8.726	348
Beleidsveld 8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	12.940	-10.100	2.840
Totaal van de beleidsvelden	143.626	-138.561	5.065
Algemene dekkingsmiddelen (taakvelden 0.5 / 0.61 / 0.62 / 0.64 en 0.7)	213	-86.808	-86.595
Overhead (taakveld 0.4)	13.595	-331	13.264
Heffing vennootschapsbelasting (taakveld 0.9)	235	0	235
Onvoorzien (taakveld 0.8)	100	0	100
Totaal algemene dekkingsmiddelen etc.	14.143	-87.139	-72.996
Subtotaal exclusief algemene dekkingsmiddelen etc.	129.483	-51.422	78.061
Totaal van de beleidsvelden	143.626	-138.561	5.065
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	5.250	-10.975	-5.725
Geraamd resultaat 2020 (= begrotingsbeeld)	148.876	-149.536	-660
Incidentele lasten en baten	-7.138	6.445	-693

Structureel begrotingsaldo	141.738	-143.091	-1.353
----------------------------	---------	----------	--------

Bezittingen en vermogen

Bezittingen en Vermogen

Balans (bedragen x € 1.000)

ACTIVA	31-12- 2018	31-12-2019	31-12- 2020	31-12- 2021	31-12- 2022	31-12- 2023
- (im)Materiële vaste activa	207.063	201.750	232.462	250.000	240.000	240.000
- Financiële vaste activa: kapitaalverstrekkingen	4.992	4.992	4.992	4.992	4.992	4.992
- Financiële vaste activa: leningen	14.018	14.018	8.374	7.350	5.500	5.500
- Financiële vaste activa: Uitzettingen >1jaar	9.437	9.437	9.058	9.058	9.058	9.058
TOTAAL VASTE ACTIVA	235.500	230.197	254.886	271.400	259.550	259.550
- Voorraden grondexploitatie	31.319	1.211	10.911	2.000	2.000	2.000
- Uitzettingen < 1 jaar	8.698	8.698	8.698	8.698	8.698	8.698
- Liquide middelen	93	93	93	93	93	93
- Overlopende activa	2.961	2.961	2.961	2.961	2.961	2.961
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	43.071	12.963	22.663	13.752	13.752	13.752
Totaal Activa	278.571	243.160	277.549	285.152	273.302	273.302
PASSIVA	31-12-2018	31-12- 2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
- Eigen vermogen	90.140	80.130	100.428	108.000	108.000	108.000
- Voorzieningen	5.602	5.526	5.487	4.500	4.500	4.500
- Vaste schulden	160.954	138.015	152.145	153.163	141.313	141.313
TOTAAL VASTE PASSIVA	256.696	223.671	258.060	265.663	253.813	253.813
- Vlottende schulden	8.382	8.382	8.382	8.382	8.382	8.382

- Overlopende passiva	13.493	11.107	11.107	11.107	11.107	11.107
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA	21.875	19.489	19.489	19.489	19.489	19.489
Totaal Passiva	278.571	243.160	277.549	285.152	273.302	273.302

Investerings en dekking

In 2020 zal een aantal bedrijfsmiddelen worden vervangen. Deze vervangingen moeten plaatsvinden om de lopende bedrijfsprocessen doorgang te laten vinden. Met de vervanging is dus alleen sprake van handhaving van bestaand beleid. Om die reden is het niet meer noodzakelijk dat de betreffende investeringen via afzonderlijke begrotingswijzigingen aan de raad worden voorgelegd.

Derhalve is het uitgangspunt dat de raad, met het vaststellen van de begroting 2020, tevens goedkeuring verleent aan de **jaarschijf 2020** van het "overzicht vervangingsinvesteringen".

Vervangingsinvesteringen (bedragen x €)

Omschrijving	Jaar	Afschrijvingstermijn	Investering (exclusief BTW)	Kapitaallasten
Sportparken jaarschijf *	2020	diverse	96.429	3.852
Toplaag Kunstgrasveld de Gaard RWB *	2020	10	280.850	26.692
Maaimachine John Deere (VI van M93 en OB90)	2020	10	78.410	9.017
Rioolreinigingsmachine	2020	10	19.111	2.198
Aanpassing zoutstrooiers Z2/Z13/Z14/Z20	2020	10	27.853	3.203
Masten vervangen (beleidsplan OVL)	2020	25	12.600	693
Armatuuren vervangen (beleidsplan OVL)	2020	40	271.900	10.876
Pinterminals parkeren	2020	10	47.000	5.405
Minicontainers 500 stuks	2020	10	81.101	9.327
Minicontainers	2020	10	18.497	2.127
Inventaris Bibliotheek	2020	15	20.347	1.662
Inrichting de Leest	2020	15	64.130	5.237

Telefooncentrale	2020	10	233.083	27.830
Website	2020	5	15.445	3.321
Intranet	2020	5	9.308	2.001
Hardware	2020	3	243.600	84.854
Software	2020	5	168.998	36.334

Overigens is het geen automatisme dat onmiddellijk nadat investeringen afgeschreven zijn, vervanging plaatsvindt. Niet altijd is dit nodig. Er worden afwegingen gemaakt over nut en noodzaak, waarbij de te verwachten hogere onderhoudskosten bij het langer in bedrijf houden van bedrijfsmiddelen worden afgezet tegen de kapitaallasten van nieuwe aanschaffingen. Indien het niet noodzakelijk is om tot vervanging over te gaan, kunnen de vrijvallende kapitaallasten worden ingezet ter dekking van hogere onderhoudskosten of vrijvallen ten gunste van het rekeningresultaat.

Niet altijd is het mogelijk om te vervangen tegen oorspronkelijke aanschafwaarde. Ook komt het voor dat de kosten van vervanging gedekt kunnen worden uit het vrijvallend oorspronkelijk krediet + restwaarde van het te vervangen bedrijfsmiddel, maar de restwaarde niet als dekkingsmiddel kan worden ingezet omdat verkoopopbrengsten uit bedrijfsmiddelen volgens de voorschriften als incidentele baat in de exploitatie moeten worden verantwoord. Indien vervanging niet binnen de vrijvallende investeringsmiddelen en/of kapitaallasten heeft kunnen plaatsvinden, maakt het college daarvan bij het voorjaars- dan wel najaarsbericht in de afwijkingenrapportage melding.

* De investeringen met betrekking tot sport zijn inclusief BTW in dit overzicht opgenomen, omdat met ingang van 1 januari 2019 sport vrijgesteld is van BTW. Hiertegenover staat een te verwachten inkomst van de SPUK-regeling (Specifieke Uitkering Sport), zijnde 17,5% van het bedrag incl. BTW. De kapitaallast is berekend over het netto-investeringsbedrag. Hier is echter wel sprake van enig risico, omdat het Rijk een budget beschikbaar heeft gesteld voor de SPUK, en dat bij overvraging van het budget het percentage naar beneden zal worden bijgesteld.

Nieuwe investeringen

Ook de lasten verband houdend met nieuwe investeringen zijn in de (meerjaren)begroting verwerkt. Door vaststelling van de begroting geeft u de intentie aan deze investeringen te gaan uitvoeren. De definitieve besluitvorming door de raad over investeringen zal eerst plaatsvinden op basis van voorstellen die het college in de loop van het begrotingsjaar zal voorleggen. Het overzicht van nieuwe investeringen:

Omschrijving (bedragen * € 1)	Investering	Planning*
Aanleg sportvelden ** (o.a. SSC)	1.089.000	2020
Aanleg bodembescherming Waspikse haven (kadernota 2015)	234.000	2020

Renovatie zwembad Zidewinde (kadernota 2016)	350.000	2020
Vervanging toplagen kunstgrasvelden (€200.000 per veld)*	726.000	2020
Sloop en sanering De Wierd	200.000	2020
Sporthallen (sportcentrum Waspijk)*	3.630.000	2020
Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL) exclusief snelfietsroute van € 3.500.000	18.400.000	2021
Bijdrage aan snelfietsroute Waalwijk-Den Bosch	3.500.000	2020
Bijdrage aan snelfietsroute Waalwijk-Tilburg	4.400.000	2020
Bouw en inrichting Museum Plus (exclusief voorbereidingskosten van € 900.000 en € 800.000)	8.200.000	2020

* De investeringen met betrekking tot sport zijn inclusief BTW in dit overzicht opgenomen, omdat met ingang van 1 januari 2019 sport vrijgesteld is van BTW. Hiertegenover staat een te verwachten inkomst van de SPUK-regeling (Specifieke Uitkering Sport), zijnde 17,5% van het bedrag incl. BTW. De kapitaallast is berekend over het netto-investeringsbedrag. Hier is echter wel sprake van enig risico, omdat het Rijk een budget beschikbaar heeft gesteld voor de SPUK, en dat bij overvraging van het budget het percentage naar beneden zal worden bijgesteld.

** In het coalitieprogramma is 2 keer een bedrag van € 150.000,- opgenomen voor bijdragen in de aanleg van twee sportvelden. De gemeente voert echter de investering uit en de betreffende verenigingen dragen twee derde deel bij. Deze bijdragen worden direct in mindering gebracht op de investering. Over een derde van het bruto-bedrag worden de kapitaallasten dus berekend. In bovenstaand overzicht is het bruto investeringsbedrag opgenomen, en dan ook inclusief BTW, zie hiervoor de uitleg bij*.

GOL

Op basis van de tot nu toe bekende gegevens zijn de financiële consequenties verwerkt in de huidige meerjarenbegroting. Samengevat betekent het dat vanaf het jaar 2022 jaarlijks € 520.000 niet door het mobiliteitsfonds gedekte lasten op de begroting komen, ervan uitgaand dat de investeringen in 2021 uitgevoerd gaan worden. Dit is een wel heel optimistisch scenario.

Museum Plus

De lasten van de voorgenomen investering in- en exploitatie van het Museum Plus zijn in de begroting gedekt op basis van eerdere aannames: voorbereidingskosten ter grootte van € 900.000 (raad 16 juli 2015) en € 800.000 (raad 6 juni 2019), een investering in bouw en inrichting van € 8.200.000. Tegenover de kapitaallasten zal de door het stichtingsbestuur te betalen huur door de gemeente in de vorm van subsidie worden vergoed. In de begroting is ervan uitgegaan dat het Museum Plus in 2021 in gebruik wordt genomen en dat de hiervoor benodigde middelen vanaf 2021 structureel beschikbaar zijn.

In het begrotingsjaar 2020 zijn de reguliere middelen (subsidie van € 390.292 en te ontvangen huur van € 92.391) beschikbaar alsmede een (aanloop)budget van € 542.000.

De belangrijkste reserves en voorzieningen

De belangrijkste reserves zullen zich naar verwachting als volgt ontwikkelen:

Bedragen x € 1.000	01-01-2019	01-01-2020	01-01-2021
Algemene reserve	12.347	10.112	6.889
Beleidsreserve 2019-2022	0	3.320	2.185
Reserve Grondexploitatie	10.510	4.703	4.351
Reserve mobiliteitsfonds	6.821	6.821	6.821
Reserve onderwijshuisvesting	4.818	4.101	4.385
Reserve Parkmanagement	4.712	4.712	4.712
Reserve Haven Waalwijk	1.492	612	612
Risicoreserve transities	18	0	0
Reserve revitalisering Haven I t/m VI	2.118	2.118	2.118
Totaal	42.836	36.499	32.073

In de berekening is rekening gehouden met in de begroting voorgenomen onttrekkingen en toevoegingen. In werkelijkheid kunnen bedragen afwijken. Zo kan bijvoorbeeld niet geanticipeerd worden op jaarrekeningresultaten en resultaten (winstnemingen) uit de exploitatie van gronden. De verwachting is gerechtvaardigd dat de feitelijke standen in positieve zin zullen afwijken.

De belangrijkste voorzieningen die per 1 januari 2020 aanwezig zijn (bedragen x € 1.000):

Diverse complexen grondexploitatie	2.116
Verplichtingen wet APPA	1.501
Onderhoud gebouwen	714
Afvalstoffenheffing	1.959
Riolering	1.292
Totaal	7.582

EMU gegevens

EMU gegevens

Het EMU-saldo van de overheid is een in Europees verband gehanteerd en gedefinieerd macro-economisch begrip. Het EMU-saldo is het vorderingensaldo van de overheid.

In het stabiliteitspact is afgesproken dat een tekort voor de totale sector overheid hoger dan 3 procent van het bruto binnenlands product (BBP) niet is toegestaan.

Een goede informatievoorziening is essentieel voor het monitoren en beheersen van het EMU-saldo voor het onderhoud van het gemeente- en provinciefonds. Daarom ook is in het bestuurlijk akkoord afgesproken dat met ingang van de begroting 2006, onverminderd de bestaande tussentijdse rapportages, een overzicht moet worden verstrekt waarin informatie wordt verstrekt over het begrotingsjaar, het daaraan voorafgaande jaar en het daarop volgende jaar. De toezichthouder, in ons geval GS van Noord-Brabant, toetst hierop en is verplicht de gemeente te wijzen op het niet nakomen van haar verplichtingen, ook die ingevolge de Wet Houdbaarheid Overheidsfinanciën (HOF).

Onderstaand is de voorgeschreven informatie van de gemeente Waalwijk voor het begrotingsjaar 2020 opgenomen.

In het overzicht is zichtbaar dat het EMU-saldo voor een belangrijk deel bepaald wordt door de investeringen die op de balans worden geactiveerd en het saldo van de uitgaven en inkomsten binnen de grondexploitatie.

Onderstaande tabel is gebaseerd op de notitie van de commissie BBV "Geprognosticeerde balans en EMU-saldo"(d.d. nov. 2018). Daarbij is gekozen voor de berekening van het EMU-saldo vanuit het exploitatiesaldo (EMU-enquête van het CBS).

bedragen x € 1.000

Omschrijving		Volgens realisatie tot en met augustus 2019 aangevuld met de raming resterende periode	Begroting 2020	2021 volgens meerjarenraming 2020	2022 volgens meerjarenraming 2020	2023 volgens meerjarenraming 2020
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	BIJ	-10.249	-5.724	-1.878	-2.030	-1.912
2 Mutatie (im)materiële vaste activa	AF	-5.303	30.712	17.538	0	0
3 Mutatie voorzieningen	BIJ	-76	-39	-987	0	0
4 Mutatie voorraden (incl.bouwgronden in	AF	-30.108	9.700	-8.911	0	0

exploitatie)						
5 Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	AF	0	0	0	0	0
Berekend EMU-Saldo		25.086	-46.175	-11.492	7.970	-1.912

Overige informatie

Overige informatie

Begrotingsposten budgetten inkomensoverdrachten (bedragen * € 1)

bedragen x €

Product	Omschrijving	Begroting 2019	Begroting 2020
010	Algemene kosten ROM	219.071	235.222
010	Regionale samenwerking De Langstraat, wonen	16.256	16.516
010	Bijdrage Midpoint	219.017	224.123
101	Bijdrage veiligheidsregio (brandweer)	2.608.982	2.635.848
102	Regionaal Haltbureau	11.556	11.741
102	Veiligheidsregio Waalwijk	30.942	31.437
303	Toerisme/Uitpunt	78.023	80.449
303	Nationaal park Loonse/Drunense duinen	12.989	13.197
401	Leerlingenvervoer	624.857	771.974
411	Onderwijsachterstandenbeleid	598.394	1.277.422
411	Waalwijk Taalrijk	57.054	57.967
411	Taalhuis Waalwijk	22.000	22.352
506	Kinderboerderij Waspik	15.000	15.000

507	Bibliotheek Wilhelminastraat 4	1.207.032	1.229.362
508	Lokale omroep	30.140	30.698
509	Kunstencentrum	757.819	771.839
509	De Leest	1.088.891	1.109.035
509	Cultureel centrum Zidewinde	63.781	64.961
509	Cultuur educatie met Kwaliteit	72.058	72.058
509	Culturele en welzijnsinstellingen	10.062	10.223
509	Dansverenigingen	2.089	2.122
509	Muziekverenigingen	29.160	29.627
509	Toneelverenigingen	9.522	9.674
509	Zangverenigingen	20.565	20.894
509	Amateuristische kunstbeoefening	51.439	52.262
509	Hal amateurtheater	18.767	19.067
514	Schoenenmuseum	383.203	390.292
510	Carnavalsverenigingen	6.058	6.155
510	Heemkundekringen	4.062	4.127
510	Oranjeverenigingen	5.447	5.534
510	Intocht st. Nicolaas	2.128	2.162
510	Stg. V.O.G.W. (oorlogsgraven)	1.085	1.102
511	Vrijwilligerspunt	45.675	46.634
511	Uitvoering kadernotitie sportbeleid 2012-2016	416.748	423.416
511	Stichting samen RKC	50.000	50.000
512	Instandhoudingsbijdrage Monumenten	70.133	71.255
513	Bijdrage SALHA (archief)	341.413	357.751

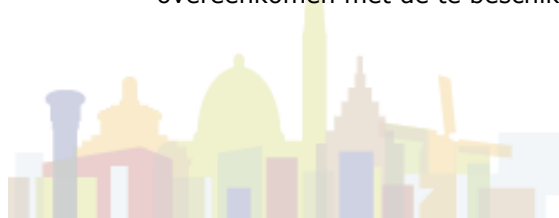

604	Kinderboerderij 't Erf	38.593	64.210
604	Culturele evenementen	101.201	102.820
604	Salariscompensatie subsidiesector	40.536	41.286
604	Kosten ARBO/BHV	10.393	10.559
604	Sociaal cultureel werk	26.021	26.437
605	St. AMW Juvans	295.077	148.779
605	Slachtofferhulp Midden en West Brabant	9.369	9.519
606	St. Parkpaviljoen Grotestraat 154a	15.096	15.338
606	Steunpunt de Blijde Incomste	12.572	12.773
606	St. Welzijn ouderen Sprang-Capelle	40.997	41.653
606	Ouderenorganisatie	16.632	16.898
606	Diensten Bij wonen met Zorg	33.813	20.921
606	Algemene dagelijkse levensverrichtingen	0	
606	Activiteiten dementie consulent	50.539	51.348
606	Activiteiten Alzheimercafé	3.369	3.423
607	Begeleiding doelgroepen	23.915	24.357
607	Anti-discriminatiebureau	2.861	2.914
607	Anti-discriminatievoorzieningen (oormerking Algemene Uitkering)	8.920	9.085
608	De Twern	722.233	735.594
608	Stg. Buurtwerk Capelle en Vrijhoeve	8.644	8.782
609	Stg. Jongerencentra Waalwijk	842.635	858.224
609	't Schooltje (Carmelietenstraat 56)	11.466	11.649
609	Jeugdwerk Sprang-Capelle / Waspik	30.191	30.674
609	Jeugd- en jongerenwerk	2.325	2.368

609	Vereniging Den Bolder	247.493	282.627
609	Integraal Jeugd-/Jongerenbeleid	4.691	4.766
609	Jeugdwerk (Op Stap)	76.637	79.499
609	St. Jeugdland	2.086	2.119
609	Scoutingverenigingen	20.555	20.884
609	Dagactiviteiten jongeren met psychische problemen	7.085	7.216
609	Project taakstraffen	32.266	32.944
610	Creches en peuterspeelzalen	666.353	595.735
615	Jeugdcultuurfonds	0	17.780
615	Jeugdsportfonds Brabant	53.715	54.574
615	Speelgoedbank	1.818	7.620
616	Project klussenbus	3.630	3.630
616	Bijdrage in exploitatiekosten Baanbrekers	2.669.000	3.066.000
708	OMWB (Omgevingsdienst Midden, West Brabant	581.482	611.505
709	GGD inwonersbijdrage	1.647.754	1.604.029
709	Volksgesondheid	22.283	22.640
709	Maatschappelijke opvang	28.608	29.076
711	JGZ (WMO)	271.454	276.476
804	Buurtbemiddeling	12.470	12.670
804	Buurtpreventie	7.956	7.956
809	Wonen, regionale samenwerking ROM	17.677	0
810	Wijde Biesbosch/Platform Langstraat	43.7080	44.516
TOTAAL		17.967.483	19.207.371

Opgemerkt dient te worden dat de bedragen op de begrotingsposten niet altijd één op één overeenkomen met de te beschikken subsidiebedragen / bijdragen. Dit komt doordat sommige

subsidies/bijdragen uit meerdere budgetten worden betaald en doordat uit sommige budgetten meerdere zaken worden betaald.

Overzicht te ontvangen subsidies

Overzicht te ontvangen subsidies

In de door de raad vastgestelde financiële verordening is bepaald in artikel 9i, dat het college bij de jaarstukken en begroting een overzicht opneemt van de ontvangen Rijks-, Provinciale en Europese subsidies die een bedrag van € 1.000 te boven gaan . Onderstaand overzicht betreft de stand van zaken in de ontvangen subsidies voor 2019 e.v. (bedragen * € 1). De subsidies voor 2020 zijn veelal nog onbekend.

Subsidieproject	Subsidieregeling	Fase	Subsidie
1. Visie Religieus Erfgoed	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed- Regeling Integrale lokale kerkenvisies	Uitvoering	50.000 <u>[1]</u>
2. Energie installatie locatie Tavenu (2018-2033)	Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE+)	Uitvoering	3.793 (jaarlijks)
3. Energie installatie locatie de Leest (2018-2033)	Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE+)	Uitvoering	3.606 (jaarlijks)
4. Energie installatie locatie zwembad (periode 2016-2030)	Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE+)	Uitvoering	23.690 (jaarlijks)
5. Energie installatie locatie gemeentewerf (periode 2016-2030)	Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE+)	Uitvoering	16.480 (jaarlijks)
6. Energie installatie locatie sporthal De Zeine (periode 2016-2030)	Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE+)	Uitvoering	24.720 (jaarlijks)
7. Energie installatie locatie sporthal De Slagen (periode 2016-2030)	Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE+)	Uitvoering	27.295 (jaarlijks)
8. Energie installatie locatie stadhuis (periode 2016-2030)	Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE+)	Uitvoering	13.390 (jaarlijks)
9. Energie installatie locatie Schoolstraat (periode 2011-2026)	Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE+)	Uitvoering	8.348 (jaarlijks)
10. Verbeteren Burgemeester Verwielstraat- zichtbaarheid oversteekplaats	Provincie Noord-Brabant- Regeling Verkeer en Vervoer	Uitvoering	9.608
11. Verbeteren Bevrijdingsweg- zichtbaarheid fietsoversteekplaats	Provincie Noord-Brabant- Regeling Verkeer en Vervoer	Uitvoering	11.532
12. Herinrichting Ireestraat Waspik	Provincie Noord-Brabant-	Uitvoering	11.788

	Regeling Verkeer en Vervoer		
13. Herinrichting Labbegetsevaartweg Sprang Capelle	Provincie Noord-Brabant- Regeling Verkeer en Vervoer	Uitvoering	23.575
14. Verbeteren Bachlaan- aansluiting bromfietspad	Provincie Noord-Brabant- Regeling Verkeer en Vervoer	Uitvoering	12.064
15. Mensgerichte maatregelen 2019	Provincie Noord-Brabant- Regeling Verkeer en Vervoer	Uitvoering	107.666
16. Klimaatstresstest	Provincie Noord-Brabant- Regeling Milieu en Water	Uitvoering	18.375
17. Samenwerkend leren naar eigenaarschap	A & O Fonds- Innovatieregeling	Uitvoering	32.160
18. Preventief Interventieteam Basisschoolkinderen (2019-2020 totaal 225.000)	Hart van Brabant- Regionaal Innovatiebudget Jeugd	Uitvoering	112.500
19. Kwartiermaker Echtscheidingen (2019-2020 totaal 35.000)	Hart van Brabant- Regionaal Innovatiebudget Jeugd	Uitvoering	35.000
20. Cultuur met kwaliteit (2017-2020 totaal 94.042)	Kunstloc	Uitvoering	23.511
		Totaal bedrag	€ 569.101

[1] Bedrag wordt ontvangen via algemene uitkering

Subsidietrajecten die nog lopen waarvan subsidiebedrag reeds in voorafgaand jaar is ontvangen en in het overzicht van dat jaar is meegenomen:

Subsidie project	Subsidieregeling	Fase	Subsidie
Biodiversiteit en leefgebieden bedreigde soorten in wijken (2018-2022)	Provincie Noord- Brabant- Regeling natuur Noord-Brabant	Uitvoering	99.940

Titel document

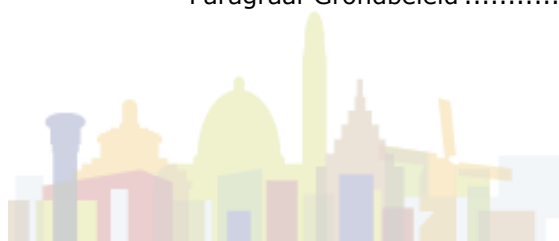
Document:	omschrijving
Auteur:	Naam auteur / afdeling
Goedgekeurd door:	College van burgemeester en wethouders d.d.
Corsa document:	Z.....

Datum	Versie	Auteur	Omschrijving van de aanpassing

Inhoud

Inhoudsopgave	3
Inleiding	5
Programma's Binnenstad, Duurzaamheid, Economie en Veiligheid	10
Beleidsveld 0 Bestuur en ondersteuning	44
Beleidsveld 1 Veiligheid.....	54
Beleidsveld 2 Verkeer, Vervoer en Waterstaat	64
Beleidsveld 3 Economie.....	82
Beleidsveld 4 Onderwijs	90
Beleidsveld 5 Sport, Cultuur en Recreatie	94
Beleidsveld 6 Sociaal Domein.....	102
Beleidsveld 7 Volksgezondheid en Milieu	116
Beleidsveld 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	122
Algemene dekkingsmiddelen	131
Overhead	133
Paragrafen.....	134
Inleiding	134
Paragraaf Lokale heffingen	135
Paragraaf Weerstandsvermogen.....	142
Risicokaarten	142
Weerstandsvermogen	160
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen.....	167
Paragraaf Financiering (en treasury).....	171
Paragraaf Bedrijfsvoering	176
Paragraaf Verbonden partijen	190
Gemeenschappelijke regelingen	190
Vennootschappen en Coöporaties	197
Stichtingen en Verenigingen	205
Overige verbonden partijen	205
Paragraaf Grondbeleid	205

Financiële Begroting.....	211
Kerngegevens	211
Begrotingen 2020-2023 op hoofdlijnen	214
Begrotingsbeeld na verwerking van Kadernota 2020 en Meicirculaire 2019	214
Beleidsreserve 2019-2021.....	214
Toetsingskader van de Provincie Noord-Brabant voor de begroting 2020	216
Tarieven	217
Autorisatie door de raad van de begroting 2020	217
Overzichten van lasten en baten	218
Begroting 2020 naar taakvelden.....	218
Bezittingen en vermogen	235
EMU gegevens.....	240
Overige informatie	241
Inhoud	247
Vooraf.....	250
1. Inleiding	250
2. hoofdstuk.....	251
Bijlage 1:	252

Vooraf

1. Inleiding

Bodytekst Verdana 9, regelafstand 1,5

Tussenkopjes Verdana 9 vet

2. hoofdstuk

Bodytekst Verdana 9, regelafstand 1,5

Tussenkopjes Verdana 9 vet

Bijlage 1:

